

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Дорохова Наталія Григорівна

УДК 378.04:616.31]:378.014.6-047.36(043.5)

Д69

ДИСЕРТАЦІЯ

**ДИДАКТИЧНІ УМОВИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ
МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
УНІВЕРСИТЕТУ**

011 Освітні, педагогічні науки

01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Н. Г. Дорохова

Науковий керівник: **Гриньова Марина Вікторівна**, доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент НАПН України

Полтава – 2024

АНОТАЦІЯ

Дорохова Н. Г. Дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Полтава, 2024.

Актуальність теми. Європейський стратегічний курс України на забезпечення динамічного розвитку соціальної сфери, сфери медицини та охорони здоров'я зумовлює необхідність модернізації вищої медичної освіти на засадах інтеграції інноваційних педагогічних ідей і моніторингу та оцінювання її якості. У зв'язку з цим сьогодні стає особливо актуальною проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, оскільки українське суспільство функціонує в системі ринкових відносин, а система охорони здоров'я – в умовах трансформації.

Грунтовний аналіз нормативно-законодавчих документів про освіту, наукових праць з проблеми підготовки конкурентоспроможного магістра стоматології, освітньої практики медичних ЗВО, моніторингу якості освіти дав підстави для виокремлення соціально-дидактичного контексту актуальності дисертаційної роботи, що полягає в нагальній потребі держави та суспільства в якісній професійній підготовці конкурентоспроможних лікарів-стоматологів, пошуку механізмів її удосконалення на підставі результатів системних моніторингових досліджень освітнього процесу, котрі мають здійснювати висококваліфіковані фахівці з моніторингу.

Науковим підґрунтям для дослідницького пошуку слугували ідеї, сформульовані у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Проте проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету в науково-педагогічній теорії досліджена недостатньо, бракує досліджень, які б розглядали цю проблему у площині дидактики.

Аналіз теорії й практики порушеної проблеми дозволив виявити низку суперечностей між:

– наявністю у вітчизняній науково-педагогічній теорії розрізнених характеристик окремих елементів моніторингу якості вищої медичної освіти та відсутністю науково обґрунтованої цілісної структури моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;

– науковими напрацюваннями з моніторингу якості вищої медичної освіти та відсутністю досліджень з питань формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;

– необхідністю удосконалення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету та відсутністю для цього науково обґрунтованих дидактичних умов.

Мета дослідження полягає у визначенні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Об'єкт дослідження – навчальне середовище медичного ЗВО.

Предмет дослідження – сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в роботі уперше визначено сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету: (1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як

особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології); розроблено модель їх реалізації, яка складається із трьох взаємопов'язаних блоків: методологічно-цільового, змістово-реалізаційного та діагностико-результативного; розроблено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як систему взаємопов'язаних елементів-процедур, котрі охоплюють дидактичний контекст цього процесу (моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету); конкретизовано поняття «моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» як цілеспрямовано організовану спільну діяльність топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, котра представлена системою заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології з метою подальшого його аналізу та прийняття управлінських рішень щодо удосконалення освітнього процесу; уточнено поняття «готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» як активного стану особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань. Визначено критеріальну структуру готовності, яку складають когнітивний, процесуальний та особистісний критерії, удосконалено організаційно-методичний супровід процесу реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; подальшого розвитку і конкретизації набули наукові уявлення про педагогічну кваліметрію як важливий складник процесу

моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; зміст дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; шляхи розвитку єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; етапи реалізації програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО; реалізація стейкхолдерського підходу під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

У першому розділі досліджено суть ключових понять із порушеної проблеми; проаналізовано компоненти навчального середовища університету як критерія якості освіти; визначено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

У другому розділі визначено та науково обґрунтовано дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. При цьому враховано: сучасні методологічні підходи до трактування сутності підготовки майбутніх магістрів стоматології; можливості особистісного, професійного розвитку та саморозвитку магістрантів; потенціал компонентів навчального середовища медичного ЗВО (процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного); потенціал відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах та їх працівників, які мають володіти здатністю на високому рівні провадити моніторингові процедури.

У третьому розділі представлено зміст педагогічного експерименту, який проведено у три етапи: теоретичному, констатувальному та формувальному; висвітлено результати перевірки ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; проведено якісний та кількісний аналізи результатів дослідно-експериментальної роботи.

Дисертаційна робота не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці теоретико-методичних засад використання педагогічної кваліметрії, новітніх цифрових технологій для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, моніторингу особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету. Актуальною залишається проблема дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування інноваційних технологій під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, проблематика розвитку інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичних ЗВО, підвищення мотивації різних груп стейкхолдерів до моніторингових процедур.

Ключові слова: якість освіти, моніторинг, навчальне середовище, майбутні магістри стоматології, модель, дидактичні умови, вища медична освіта, інформаційно-комунікаційні технології, компетентнісний підхід, комунікація, підвищення кваліфікації, сучасний фахівець, критичне мислення, інноваційні методи, освітня програма.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у фахових виданнях України (категорії «Б»)

1. Дорохова Н. Г. Цифрові технології як ефективний інструмент моніторингу якості вищої медичної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. Вип. 28. С. 64 – 69.
2. Гриньова М. В., Дорохова Н. Г., Жамардій В. О. Характеристика дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. Вип. 30. С. 80 – 88.
3. Дорохова Н. Г. Ефективність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в навчальному середовищі університету. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 3(53). С. 155 – 164.
4. Дорохова Н. Г. Компонентно-структурний аналіз моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Вип. 94. С. 43 – 49.
5. Дорохова Н. Г. Дидактичні умови змістовного наповнення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 66. Том 1. С. 282 – 286.
6. Дорохова Н. Г., Костиренко Т. О. Академічна мобільність науково-педагогічних працівників як засіб забезпечення якості освітніх програм. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. Вип. 32. С. 83 – 88.

Наукові праці в зарубіжних виданнях

7. Grynova M., Dorokhova N., Zhamardiy V., Shkola O. Teaching principles for the development of the quality monitoring system for prospective masters in

stomatology in the educational environment of the university. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*. 2022. V.26, n. esp.5. P. 254 – 266.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Дорохова Н. Г. Кроссдисциплінарний підхід до оцінювання змісту освітньої програми “Стоматологія”. *Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України*: електрон. наук. зб. тез доп. Міжнар. науково-практ. конф. (21–22 жовт. 2021 р.). Київ: ВПЦ "Київський університет", 2021. С. 35 – 37.

9. Дорохова Н. Г. Навчально-методичний відділ забезпечення якості освіти як ефективний інструмент моніторингової діяльності Полтавського державного медичного університету. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка*: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (22–23 лютого 2022 р.). Полтава: ПУЕТ, 2022. С. 12 – 15.

10. Дорохова Н. Г., Костиренко Т. О. Опитування стейкхолдерів – запорука оновлення та якості освітньо-професійної програми "Стоматологія". *Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості в закладах вищої освіти України: інструменти та виклики*: електрон. наук. зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (17–18 лист. 2022 р.). Київ: ВПЦ "Київський університет", 2022. С. 57 – 63.

11. Дорохова Н. Г., Самойленко С. О. Концепція моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка* : збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (22–23 лютого 2023 р.). Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 113 – 118.

12. Дорохова Н. Г. Понятійно-термінологічний апарат моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в освітньому процесі університету. *Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу*: електрон. наук. зб. тез доп. Міжнар. науково-метод. конф. (22 вер. 2023 р.). Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2023. С. 59 – 60.

13. Дорохова Н. Г. Компоненти навчального середовища університету як критерії якості освіти. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи*: збірник наук. статей VIII Міжнародної наук.-практ. конф. (22–24 лист. 2023 р.). Полтава: ПДМУ, 2023. С. 106 –112.

ABSTRACT

Dorokhova N. G. Didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university. Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 011 Educational, pedagogical sciences. Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko, Poltava, 2024.

Actuality of theme. The European strategic course of Ukraine to ensure the dynamic development of the social sphere, the sphere of medicine, and health care necessitates the modernization of higher medical education based on the integration of innovative pedagogical ideas and monitoring and evaluation of its quality. In connection with this, today the problem of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university is becoming particularly relevant since the Ukrainian society functions in the system of market relations, and the health care system is in the conditions of transformation.

A thorough analysis of regulatory and legislative documents on education, scientific works on the issue of preparing a competitive Master of Dentistry, educational practice of medical higher education institutions, monitoring the quality of education gave grounds for highlighting the socio-didactic context of the relevance of the dissertation work, which consists in the urgent need of the state and society for quality professional training competitive dentists, finding mechanisms for its improvement based on the results of systematic monitoring studies of the educational process, which should be carried out by highly qualified monitoring specialists.

The ideas formulated in the works of domestic and foreign scientists served as the scientific basis for the research search. However, the problem of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university in scientific and pedagogical theory has not been sufficiently investigated, there is a lack of studies that would consider this problem in the plane of didactics.

The analysis of the theory and practice of the raised problem revealed several contradictions between:

– the presence in the national scientific and pedagogical theory of different characteristics of individual elements of monitoring the quality of higher medical education and the absence of a scientifically based integral structure of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university;

– scientific developments on the monitoring of the quality of higher medical education and the lack of research on the formation of the readiness of scientific and pedagogical workers and employees of the departments of quality assurance of higher medical education in universities to monitor the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university;

– the need to improve the system of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university and the lack of scientifically based didactic conditions for this.

The aim of the study consists of the determination, substantiation, and experimental verification of the effectiveness of didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university.

The object of study – the educational environment of the medical higher education institution.

The subject of study – a set of didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university. The scientific novelty of the obtained research results is that the work defines for the first time a set of didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university: (1) development and implementation of a program of professional development for teachers and employees of the departments of ensuring the quality of education of the medical higher educational institution "Quality Monitoring education of future masters of dentistry on the basis of the competence approach"; 2) increasing the motivation of stakeholders to participate in the process of monitoring the quality of education of future masters of dentistry; 3) creation and development of a single

interactive digital system for monitoring the quality of education of future Masters of Dentistry at the medical higher education institution; 4) actualization of the opportunities of the medical higher education institution as a personal development and innovation resource environment for increasing the effectiveness of training future masters of dentistry; 5) the use of pedagogical qualitative methods as a tool for monitoring the quality of education of future masters of dentistry); a model of their implementation has been developed, which consists of three interrelated blocks: methodological-target, content-implementation and diagnostic-resultative; a functional structure for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university has been developed as a system of interconnected elements-procedures that cover the didactic context of this process (monitoring of procedural-didactic, program-resultative, personal-developmental and innovative-resource components of the educational environment of the university); the concept of "monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university" is specified as a purposefully organized joint activity of the top management of the university, scientific and pedagogical workers and master's students, which is represented by a system of measures aimed at obtaining reliable information about the current state of professional training of future masters of dentistry with for the purpose of further analyzing it and making management decisions regarding the improvement of the educational process; the concept of "readiness of scientific-pedagogical workers and workers of higher medical education quality assurance departments at universities to monitor the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university" has been clarified as an active state of the individual (subject of monitoring) that determines the successful solution of any tasks, that arise during monitoring activities, and is characterized by the ability to independently obtain the necessary monitoring knowledge. The criterion structure of readiness is defined, which consists of cognitive, procedural and personal criteria, the organizational and methodological support of the process of implementing didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university has been improved; further

development and concretization acquired scientific ideas about pedagogical qualimetry as an important component of the process of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university; the content of the didactic training of scientific and pedagogical workers and employees of the departments of ensuring the quality of education of medical higher education institutions for the use of pedagogical quality metrics during the monitoring of the quality of education of future masters of dentistry; ways of developing a single interactive digital system for monitoring the quality of education of future masters of dentistry; stages of implementation of the qualification improvement program for teachers and employees of departments for ensuring the quality of education of medical higher education institutions; implementation of the stakeholder approach during monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university.

The first chapter explores the essence of key concepts from the raised problem; the components of the educational environment of the university were analyzed as a criterion for the quality of education; the functional structure of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university is defined.

In the second chapter, the didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university are determined and scientifically substantiated. At the same time, the following are taken into account: modern methodological approaches to the interpretation of the essence of the training of future masters of dentistry; opportunities for personal, professional development and self-development of master's students; the potential of the components of the educational environment of the medical higher education institution (procedural-didactic, program-resultative, personal-developmental and innovative-resource); the potential of higher medical education quality assurance departments in universities and their employees, who should have the ability to conduct monitoring procedures at a high level.

The third chapter presents the content of the pedagogical experiment, which was conducted in three stages: theoretical, ascertaining, and formative; the results of checking the effectiveness of didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university are highlighted; qualitative and quantitative analyzes of the results of research and experimental work were carried out.

The dissertation work does not cover all aspects of the considered problem. Prospects for further research are the development of theoretical and methodological principles for the use of pedagogical quality metrics, the latest digital technologies for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university, monitoring of personal development and innovative resource components of the educational environment of the university. The problem of didactic training of scientific and pedagogical workers and employees of the departments of ensuring the quality of education of medical higher education institutions for the use of innovative technologies during the monitoring of the quality of education of future masters of dentistry remains relevant, the issue of the development of an interactive digital system for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in medical higher education institutions, increasing the motivation of various groups stakeholders to monitoring procedures.

Keywords: quality of education, monitoring, educational environment, future masters of dentistry, model, didactic conditions, higher medical education, information and communication technologies, competence-based approach, communication, professional development, modern specialist, critical thinking, innovative methods, educational program.

LIST OF PUBLISHED WORKS ON THE THEME OF THE DISSERTATION

Publications in professional publications of Ukraine (category "B")

1. Dorokhova N. G. Digital technologies as an effective tool for monitoring the quality of higher medical education. *The Sources of Pedagogical Skills*. 2021. Issue 28. P. 64 – 69.
2. Hrynyova M. V., Dorokhova N. G., Zhamardiy V. O. Characteristics of didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university. *The Sources of Pedagogical Skills*. 2022. Issue 30. P. 80 – 88.
3. Dorokhova N. G. Effectiveness of didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university. *Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University. Pedagogical sciences*. 2023. Issue 3(53). P. 155 – 164.
4. Dorokhova N. G. Component-structural analysis of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects*. 2023. Vol. 94. P. 43 – 49.
5. Dorokhova N. G. Didactic conditions for the meaningful content of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university. *Current issues of humanitarian sciences: an interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*. 2023. Issue 66. Volume 1. P. 282 – 286.
6. Dorokhova N. G., Kostyrenko T. O. Academic mobility of scientific and pedagogical workers to ensure the quality of educational programs. *The Sources of Pedagogical Skills*. 2023. Issue 32. P. 83 – 88.

Scientific works in foreign publications

7. Grynova M., Dorokhova N., Zhamardiy V., Shkola O. Teaching principles for the development of the quality monitoring system for prospective masters in

stomatology in the educational environment of the university. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*. 2022. V.26, n. esp.5. P. 254 – 266.

Scientific works certifying the approval of the dissertation materials

8. Dorokhova N. G. Cross-disciplinary approach to evaluating the content of the educational program "Dentistry". *Development of internal quality assurance systems in higher education institutions of Ukraine*: electronic. of science coll. theses add. International scientific and practical conf. (October 21–22, 2021). Kyiv: VOC "Kyiv University", 2021. P. 35 – 37.

9. Dorokhova N. G. Educational and methodological department of quality assurance of education as an effective Poltava State Medical University monitoring tool. *Resource-oriented learning in "3D": accessibility, dialogue, dynamics*: a collection of theses of reports of the II International Scientific and Practical Internet Conference (February 22-23, 2022). Poltava: PUET, 2022. P. 12 – 15.

10. Dorokhova N. G., Kostyrenko T. O. Stakeholder survey is the key to renewal and quality of the "Dentistry" educational and professional program. *Development of internal quality assurance systems in higher education institutions of Ukraine: tools and challenges*: electronic. of science coll. theses add. II International Science and Practice conf. (November 17–18, 2022). Kyiv: VOC "Kyiv University", 2022. P. 57 – 63.

11. Dorokhova N. G., Samoilenko C. O. The concept of a model for the implementation of didactic conditions for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university. *Resource-oriented learning in "3D": accessibility, dialogue, dynamics*: a collection of theses of reports of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference (February 22–23, 2023). Poltava : PUET, 2023. P. 113 – 118.

12. Dorokhova N. G. Conceptual and terminological apparatus for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational process of the university. *Current issues of improving the quality of the educational process*: electronic. of science coll. theses add. International scientific method. conf. (September 22, 2023). Ivano-Frankivsk : IFNMU, 2023. P. 59 – 60.

13. Dorokhova N. G. Components of the university's educational environment as criteria for the quality of education. *Current issues of linguistics, professional language didactics, psychology and pedagogy of the higher school: collection of sciences*. Articles VIII of the International Science-Pract. conf. (November 22–24, 2023). Poltava: PSMU, 2023. P. 106 –112.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	19
ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ 1. МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА	31
1.1. Характеристика основних понять дослідження.....	31
1.2. Компонентно-структурний аналіз моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.....	60
Висновки до першого розділу.....	88
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ	92
2.1. Характеристика дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.....	92
2.2. Модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.....	150
Висновки до другого розділу	160
3.1. Програма експериментальної роботи та аналіз результатів констатувального етапу експерименту	164
3.2. Результати педагогічного експерименту та їх аналіз	190
Висновки до третього розділу.....	216
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	219
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	226
ДОДАТКИ.....	252
Додаток А.....	252
Додаток Б	256
Додаток В.....	266
Додаток Д.....	268
Додаток Е	270
Додаток Ж	285
Додаток К.....	290
Додаток Л.....	292
Додаток М	300

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗУН – знань, умінь і навичок

ENQA – European Association for Quality Assurance in Higher Education

ЄС – Європейський Союз

ISO – Міжнародна організація зі стандартизації

НАЗЯВО – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

ASPIRE – медична та стоматологічна школа

Е-навчання – електронне навчання

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я України

МОН – Міністерство освіти і науки України

НМВЗЯО – Навчально-методичний відділ забезпечення якості освіти

ПДМУ – Полтавський державний медичний університет

ЄПВО – Європейський простір вищої освіти

ECTS – Європейська система оцінювання успішності

ЕГ – експериментальна група

КГ – контрольна група

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Європейський стратегічний курс України на забезпечення динамічного розвитку соціальної сфери, сфери медицини та охорони здоров'я зумовлює необхідність модернізації вищої медичної освіти на засадах інтеграції інноваційних педагогічних ідей і моніторингу та оцінювання її якості. У зв'язку з цим сьогодні стає особливо актуальною проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, оскільки українське суспільство функціонує в системі ринкових відносин, а система охорони здоров'я – в умовах трансформації, в тих умовах, коли пріоритетними якостями фахівця-медика, зокрема, лікаря-стоматолога, виступають професійна компетентність, рівень загальнокультурної, комунікативної, організаційної, медико-технологічної підготовки, готовності виконувати професійні функції й надавати населенню якісну стоматологічну допомогу й медичне обслуговування.

Нормативно-законодавчі документи, серед яких Закони України «Про вищу освіту» (2014, зі змінами та доповненнями), «Про освіту» (2017, зі змінами та доповненнями), Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 рр., «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» (2019), Національна доктрина розвитку освіти в Україні (2002), Наказ Міністерства освіти і науки України № 54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» (2020), Постанова Кабінету міністрів України «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» (2015), Положення про моніторинг та оцінювання якості вищої освіти й освітньої діяльності у закладах вищої освіти (ЗВО) тощо, дають вітчизняним медичним ЗВО право оперувати змістом терміносполучення «якість вищої освіти» та активізувати свою діяльність у площині моніторингу й оцінювання її якості, зокрема, моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Грунтовний аналіз нормативно-законодавчих документів про освіту, наукових праць з проблеми підготовки конкурентоспроможного магістра стоматології, освітньої практики медичних ЗВО, моніторингу якості освіти дав підстави для виокремлення *соціально-дидактичного* контексту актуальності дисертаційної роботи, що полягає в нагальній потребі держави та суспільства в якісній професійній підготовці конкурентоспроможних лікарів-стоматологів, пошуку механізмів її удосконалення на підставі результатів системних моніторингових досліджень освітнього процесу, котрі мають здійснювати висококваліфіковані фахівці з моніторингу.

Науково-теоретичний аспект актуальності дослідження пов'язаний з недостатньою розробленістю теоретичних засад процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, який повинен окреслювати шляхи удосконалення професійної підготовки лікарів-стоматологів, забезпечувати створення особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення її якості у медичних ЗВО.

Науково-методичний аспект актуальності дослідження полягає в необхідності визначення та імплементації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, реалізація яких забезпечуватиме підготовку фахівців з моніторингу, здатних вирішувати проблеми удосконалення професійної підготовки лікарів-стоматологів у медичних ЗВО. Тому важливо здійснювати професійну підготовку науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Науковим підґрунтям для дослідницького пошуку слугували ідеї, сформульовані у працях вітчизняних і зарубіжних учених із: *теоретико-методичних засад оцінювання якості вищої освіти* (І. Булах, В. Вікторов, Д. Грін, О. Ляшенко, О. Мармаза, О. Мещанінов, М. Мруга, Н. Островерхова, Дж. Перрі, С. Свіжевська, Л. Харві, В. Цйба та ін.); *визначення феномену критеріїв якості освіти* (І. Анненкова, В. Базелюк, А. Василюк, М. Дей, Н. Житник, В. Курило,

О. Мещанінов, Л. Сушенцева та ін.); *моніторингу навчальної діяльності* (Н. Байдацька, Д. Бодненко, І. Гириловська, Г. Грай, О. Жильцов, В. Зінченко, Л. Коробович, О. Лещинський, Н. Мазур, Л. Миронець, Т. Чернецька та ін.); *реформування вищої медичної освіти та підвищення її якості* (А. Вихрущ, О. Волосовець, С. Вольбин, Ю. Вороненко, Т. Закусилова, І. Ключенко, Н. Олексіна, Ю. П'ятницький, Т. Рудник, О. Січкоріз, О. Сизон, Т. Старча, Н. Федчишин, М. Філоненко, А. Шульгай та ін.); *стоматологічної допомоги населенню* (Л. Артемчук, О. Донік, В. Ємченко, Л. Литвинова, І. Мазур, Н. Махінчук, О. Мельниченко, Н. Обушна та ін.); *проблематики освітніх інновацій у медичній освіті* (С. Браун, Д. Вайткомб, Р. Грем, Р. Дрейк, Д. Катто, І. Кліщ, І. Криницька, М. Марущак, Л. Паращенко, Н. Петренко та ін.); *актуальних питань організації процесу професійної підготовки магістрантів-стоматологів* (С. Бауман, К. Казакова, А. Мосієнко, Т. Поліщук, В. Труфанова, О. Шешукова та ін.); *якості підготовки лікарів-стоматологів* (Р. Білобров, Т. Волосовець, О. Дорошенко, М. Дорошенко, Г. Коваленко, В. Палійчук, О. Сідорова та ін.); *практичних засад створення й розвитку навчального середовища закладу освіти* (В. Балюк, В. Биков, Н. Гонтаровська, М. Гриньова, Ю. Жук, Н. Кононець, В. Лапінський, Д. Лорійярд, О. Соколюк, І. Шахіна, В. Ясвін та ін.); *теоретико-методичних засад моніторингу якості освіти у вітчизняних та зарубіжних освітніх системах* (Т. Багачик, І. Баранчук, В. Ван Кеппел, В. Волошин, З. Гбур, Г. Грай, О. Горбачова, П. Доунс, Г. Єльнікова, О. Зарудня, Г. Зінькова, Л. Миронець, Т. Невілл Послтвейн, О. Перехейда, М. Сейто, А. Тайджман, Н. Титаренко, В. Ткаченко, О. Туржанська, Т. Чернецька, А. Шегеда, Л. Якименко та ін.); *педагогічної кваліметрії* (О. Ануфрієва, Т. Бурлаєнко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, О. Заставнюк, О. Касьянова, В. Козлов, Ю. Козлов, Т. Лукіна, Т. Махиня, В. Медвідь, М. Мруга, В. Правий, Л. Рибцова, З. Рябова, Є. Сокол та ін.).

Проте проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету в науково-педагогічній теорії досліджена

недостатньо, бракує досліджень, які б розглядали цю проблему у площині дидактики.

Аналіз теорії й практики порушеної проблеми дозволив виявити низку *суперечностей* між:

– наявністю у вітчизняній науково-педагогічній теорії розрізнених характеристик окремих елементів моніторингу якості вищої медичної освіти та відсутністю науково обґрунтованої цілісної структури моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;

– науковими напрацюваннями з моніторингу якості вищої медичної освіти та відсутністю досліджень з питань формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;

– необхідністю удосконалення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету та відсутністю для цього науково обґрунтованих дидактичних умов.

Актуальність проблеми, її увиразнення виявленими суперечностями, недостатнє висвітлення у площині дидактики зумовили вибір теми дисертації «**Дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету**».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за темою «Саморегуляція успішної навчально-виховної діяльності студентської та учнівської молоді» (ДР №0118U004309). Тему роботи затверджено Вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 2 від 24 вересня 2021 р.) та узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 5 від 30 листопада 2021 р.).

Мета дослідження полягає у визначенні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Відповідно до поставленої мети в дослідженні визначено такі **завдання**:

- 1) на підставі аналізу наукових джерел розкрити провідні дефініції дослідження;
- 2) визначити компонентну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;
- 3) обґрунтувати сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;
- 4) розробити модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету та експериментально перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – навчальне середовище медичного ЗВО.

Предмет дослідження – сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що реалізація дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету: 1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології), може підвищити рівень діяльності медичних ЗВО у напрямі

вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс таких **методів дослідження:**

– *теоретичних:* аналіз, синтез, порівняння, систематизація, класифікація, зіставлення (для вивчення наукової літератури, нормативно-законодавчих документів, досвіду моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичних ЗВО; визначення методологічних підходів до вирішення проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету); категоріальних опозицій та узагальнення (для визначення понятійно-термінологічного поля дослідження, формулювання його концептуальних положень і висновків);

– *емпіричних:* анкетування, бесіди, тестування, опитування, глибинного інтерв'ю, контент-аналіз сайтів, педагогічного спостереження за учасниками експерименту для виявлення рівнів готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; педагогічний експеримент (для перевірки ефективності виокремлених дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету); моделювання (для побудови моделі реалізації дидактичних умов); метод кваліметричних моделей (для оцінювання якості визначених дидактичних умов).

– *математичної статистики* для оцінювання статистичної значущості отриманих результатів експериментальної роботи.

Методологічною основою дослідження є науково-дослідницький інструментарій підходів (компетентнісний, ресурсно орієнтований, процесний,

інформаційний, середовищний, діяльнісний, системний, стейкголдєрський, комунікативний, синергетичний, кваліметричний), котрі дали змогу здійснити цілісний об'єктивний аналіз процесу реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в роботі *уперше*:

– *визначено* сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету:

1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) підвищення мотивації стейкголдєрів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології;

– *розроблено* модель її реалізації, яка складається із трьох взаємопов'язаних блоків: методологічно-цільового, змістово-реалізаційного та діагностико-результативного;

– *розроблено* функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як систему взаємопов'язаних елементів-процедур, котрі охоплюють дидактичний контекст цього процесу (моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету);

– *конкретизовано* поняття «моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» як цілеспрямовано організовану спільну діяльність топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, котра представлена системою заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології з метою подальшого його аналізу та прийняття управлінських рішень щодо удосконалення освітнього процесу;

– *уточнено* поняття «готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» як активного стану особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань. Визначено критеріальну структуру готовності, яку складають когнітивний, процесуальний та особистісний критерії;

– *удосконалено організаційно-методичний супровід* процесу реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;

– *подальшого розвитку і конкретизації* набули наукові уявлення про педагогічну кваліметрію як важливий складник процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; зміст дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; шляхи розвитку єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; етапи реалізації програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО; реалізація стейкголдєрського підходу під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні й імплементації в освітній процес діяльності медичних ЗВО навчально-методичного забезпечення процесу формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету:

– авторська програма підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу», дистанційний курс «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» на платформі Microsoft Teams, науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія, моніторингові інструменти для оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету тощо);

– мультилекції-моніторинги та мультисемінари-моніторинги для науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах, спрямованих на формування їхньої готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;

– лекції з методики навчання майбутніх магістрів стоматології для зовнішніх стейкхолдерів, лікарів-стоматологів («Методи навчання у вищій школі», «Компетентнісний підхід у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти», «Комунікативно-виховні засади роботи викладача ЗВО», «Сучасні технології організації дистанційного навчання у медичному ЗВО», «Сучасні освітні тренди та шляхи впровадження в освітній процес інноваційних та цифрових технологій», «Інтернет сервіси та ІК-технології ефективної співпраці у дидактичному процесі»);

– розробка та впровадження для використання викладачами і працівниками відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах

кваліметричних моделей для оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Дослідження може стати основою для подальшого наукового вивчення теоретико-практичних засад моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Матеріали дисертації можуть бути використані в освітньому процесі ЗВО, для розроблення підручників, посібників, методичних матеріалів, інноваційних засобів проведення моніторингових досліджень, у системі підвищення кваліфікації викладачів і працівників відділів забезпечення якості вищої освіти.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного медичного університету (акт впровадження від 27.12.2023 р.), Запорізького державного медико-фармацевтичного університету (довідка № 01-01/2853 від 22.12.2023 р.), Полтавського державного медичного університету (довідка № 01/3125 від 17.11.2023 р.) , Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (акт впровадження від 26.12.2023 р.).

Отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 116740 від 6 березня 2023 року «Концепція моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету».

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження узагальнено й висвітлено у доповідях на таких науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України» (Київ 2021), «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» (Полтава 2022, 2023), «Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України: інструменти та виклики» (Київ 2022), «Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу» (Івано-Франківськ 2023); *з міжнародною участю* – «Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки» (Полтава 2022).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлено у 13 публікаціях, із них: 6 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в іноземному науковому журналі, який індексується в Web of Science, 6 – у збірниках матеріалів конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел (240 найменування, із них – 25 іноземною мовою). Робота містить 7 таблиць і 45 рисунків. Повний обсяг дисертації становить 299 сторінок, із них основного тексту – 205 сторінок.

РОЗДІЛ 1. МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

У розділі досліджено суть ключових понять із порушеної проблеми; проаналізовано компоненти навчального середовища університету як критерія якості освіти; визначено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

1.1. Характеристика основних понять дослідження

Проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету стає особливо актуальною сьогодні, коли українське суспільство функціонує в системі ринкових відносин, а система охорони здоров'я – в умовах трансформації, в тих умовах, коли пріоритетними якостями фахівця-медика, зокрема, лікаря-стоматолога, виступають професійна компетентність, рівень загальнокультурної, комунікативної, організаційної, медико-технологічної підготовки, готовності виконувати професійні функції й надавати населенню якісну стоматологічну допомогу й медичне обслуговування.

Модернізація вищої медичної освіти поставила перед педагогічною наукою і практикою завдання, пов'язані з формуванням компетентного лікаря-фахівця, зокрема, лікаря-стоматолога, для якого характерні професійна мобільність, творче та креативне ставлення до роботи. Динамізм сучасної медичної реформи, активні освітньо-трансформаційні процеси висунули вимоги розглядати медичну освіту не лише як соціальний інститут, що забезпечує набуття фахових компетентностей, розвиток здібностей індивіда, є однією з необхідних умов його соціальної захищеності, але і як процес, що забезпечує розвиток людських ресурсів у сфері медицини та здійснює вирішальний вплив на продуктивність системи охорони

здоров'я кожної держави та розвиток системи стоматологічної допомоги населенню зокрема (Дорохова 2023, с. 59–60).

Ключовим поняттям у контексті вище зазначеного виступає поняття «стоматологічна допомога населенню» та її якість, адже саме від готовності випускників медичних ЗВО, майбутніх магістрів стоматології, надавати її якісно, залежить індикатор їхнього професіоналізму. Незаперечним є той факт, що лікар-стоматолог щоденно застосовує у своїй роботі професійний інструментарій, спеціальне стоматологічне обладнання, технічне забезпечення, пломбувальний, імплантаційний та інші матеріали, і від їхньої якості, рівно як і від кваліфікації й здатності їх використовувати, професійних компетентностей лікаря залежатиме результат такої стоматологічної допомоги. Вочевидь, детальніше про завдання та обов'язки, систему знань, умінь і навичок (ЗУН – дидактична тріада), кваліфікаційні вимоги йдеться у визначеній посадовій інструкції лікаря-стоматолога (додаток Б).

Грунтовно вивчивши праці таких науковців, як Л. Артемчук (2020), О. Донік (2020), В. Ємченко (2018), Л. Литвинова (2020), І. Мазур (2017), Н. Махінчук (2021), О. Мельниченко (2018) та Н. Обушна (2021), можемо говорити про поняття «стоматологічна допомога населенню» як про самостійну структуровану систему надання такого виду допомоги та менеджменту у цій сфері, яка спрямована на розроблення і реалізацію заходів щодо якісного задоволення потреб громадян у підтримці, відновленні їх стоматологічного здоров'я та профілактики стоматологічних захворювань. З урахуванням наукового доробку вчених, ключовими функціями цієї системи можна виділити такі, як-от:

– *організаційна*: реалізує шляхи удосконалення структури стоматологічної допомоги населенню (урахування можливостей організації первинної та вторинної стоматологічної допомоги, нормативно-правове регулювання, матеріально-технічне забезпечення, підготовка кваліфікованих лікарів-стоматологів тощо);

– *технологічна*: реалізує процес, котрий включає в себе технологію, діагностику, профілактику, лікування, дотримання стандартів під час надання

лікарями-стоматологами первинної та вторинної допомоги населенню та задоволенні їхніх потреб у підтримці та відновленні їх стоматологічного здоров'я;

– *результативна*: функція, що реалізує і структуру, і процес, які безпосередньо впливають на результат стоматологічної допомоги, котрий виявляється у задоволеності пацієнта якістю наданих стоматологічних послуг, профілактиці стоматологічних хвороб і проблем, підвищенні стоматологічного здоров'я у населення у цілому;

– *інформаційна*: реалізує можливість інформаційної підтримки і лікарів-стоматологів щодо дисемінації професійного досвіду у сфері стоматологічної допомоги населенню, і громадян, котрі потребують цієї допомоги.

Таким чином, аналізуючи суть вище згаданих функцій, доходимо висновку, що проблематика підготовки кваліфікованих лікарів-стоматологів, якість цієї підготовки у медичних закладах освіти є невід'ємним складником якості стоматологічної допомоги населенню.

Звернімося до визначення основоположних для нашого дослідження понять «якість» та «якість освіти».

У філософському словнику В. Шинкарука якість тлумачиться як ступінь цінності, вартості, придатності чого-небудь для його використання за визначеним конкретним призначенням; внутрішня визначеність предмета, котра віддзеркалює його специфіку, що вирізняє від решти (Шинкарук 2002).

Із позицій загальнофілософського розуміння якості, зазначає В. Циба у своєму навчально-методичному посібнику, вона є категорією, що виражає сукупність істотних ознак, характеристик та особливостей, які вирізняють один предмет або явище від інших, надають йому певної визначеності, і, звісно, не зводиться до окремих його властивостей. Вочевидь, сама суть цього поняття пов'язана з буттям предмета, його цілісністю, бо якість невіддільна від предмета. Це значить, що предмет/явище не може втратити свою якість, залишаючись незмінним, тобто самим собою (Циба 1997).

Разом із тим, *загальнофілософський підхід* до розуміння терміносполучення «якість освіти» дає нам можливість, як зазначає О. Ляшенко, витлумачувати його

як багатовимірне методологічне поняття, яке рівнобічно відбиває суспільне життя, а саме, соціальні, політичні, економічні, демографічні, культурні, педагогічні та інші життєво значущі для розвитку людини аспекти життя (Ляшенко 2005).

Автори енциклопедії освіти потрактовують це поняття як «сукупність якостей особи з вищою освітою, що характеризує її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства» (Енциклопедія освіти 2008, с. 1016).

Наукові розвідки В. Вікторова уможливили сформулювати висновок, що якість освіти є багатогранною моделлю соціальних норм і вимог до особистості, освітнього середовища, в якому відбувається її розвиток та системи освіти, що реалізує її на певних етапах навчання (Вікторов 2005). Такий *соціально-філософський підхід* до розуміння терміносполучення «якість освіти» учений застосовує у площині управління якістю освітою.

У дослідженнях А. Третяка одним із тлумачень якості освіти є «комплексне утворення, показниками якого є освіченість, грамотність, професійна компетентність, культура і менталітет» (Третяк 2013, с. 56).

Дослідники М. Вовк, Ю. Грищенко, С. Соломаха та інші науковці пропонують розглядати це поняття як результат фахової підготовки, який відображає відповідність рівня компетентності майбутнього фахівця вимогам суспільства й держави до його професійної діяльності (Вовк, Грищенко, Соломаха, Філіпчук, Ходаківська 2021).

У своїх працях В. Зінченко потрактовує якість освіти як багатогранну категорію, котра поєднує якісну реалізацію всіх компонентів освітнього процесу та якість результатів освіти, які відбивають інтереси й потреби усіх зацікавлених у ній осіб (Зінченко 2013).

З позиції *системного підходу* дослідниці Т. Апончук, Г. Єльнікова, Г. Кравченко та інші науковці пропонують розглядати феномен «якості освіти» як синтетичної категорії, що відбиває усі компоненти й аспекти розвитку освіти як

системи. Цілком слушним є зауваження учених, що цю категорію у педагогічних дослідженнях активно застосовують для аналізу й інтерпретації різних явищ педагогічної дійсності у рамках моніторингових досліджень. Одним із аспектів такого аналізу є системний розгляд якості дидактичної тріади і шляхів її вдосконалення. Ми погоджуємося з ученими, що якість набутих учнями в системі шкільної освіти ЗУН прямо пропорційно пов'язана з їхнім успішним навчанням у ЗВО, а якість ЗУН випускників вишів безпосередньо пов'язана зі здатністю орієнтуватися у різних складних питаннях професійного й суспільного життя (Апончук, Кравченко 2018; Єльнікова, Загіка, Кравченко, Лапшина, Лук'яненко, Лунячек, Полякова, Ульянова, Фесік 2016).

За даними Н. Островерхової, яка трактує поняття якості освіти як системну, комплексну цілісну характеристику, слід насамперед урахувувати, окрім якості навченості здобувачів певного рівня освіти, ще й низку інших індикаторів (Островерхова 2005), а саме:

- *дидактичну тріаду* – ЗУН (знання – як перевірені практикою результати пізнання особистістю навколишнього світу й обраної професійної сфери; уміння – як її здатність ефективно виконувати різну діяльність на основі набутих знань у нових умовах, навички – як автоматизовані вміння, здатність автоматично виконувати будь-які дії);

- *показники особистісного розвитку здобувачів освіти* (розвиток інтелектуальної, мотиваційно-ціннісної, емоційно-вольової, саморегуляційної сфер особистості, рівень розвитку потреб і пізнавальних інтересів здобувачів освіти, рівень розвитку креативності, мобільності, гнучких навичок (flexible skills), м'яких навичок (soft skills), рівень розвитку здатності до цілепокладання, самовизначення, саморозвитку й самоосвіти, а також рівень розвитку духовно-моральної, фізичної, екологічної, цифрової складової професійної підготовки);

- *негативні наслідки під час здобуття освіти* (перевтома, надмірні перевантаження під час освітнього процесу у закладі освіти, поява у здобувачів певного рівня освіти проблем зі здоров'ям, втрата цільових орієнтирів, власне відрази до навчання, байдужість, прокрастинація тощо);

– *зміни у професійній компетентності викладачів та його ставлення до науково-педагогічної діяльності* (набуття досвіду професійної педагогічної майстерності, інноваційної роботи й розвиток науково-педагогічного потенціалу, і разом із тим – негативного досвіду, котрий призводить до синдрому емоційного вигорання, нездатності до сприйняття змін в освітній галузі та інновацій);

– *зростання/падіння престижу закладу освіти в соціумі* (трансформаційні процеси в освітній галузі, конкурентноспроможність освітніх програм, можливість працевлаштування випускників тощо).

Нам імпонує такий підхід, за якого якість освіти виступає аналогом конкурентноспроможності закладу освіти, уособлюючи собою інтелектуальні та діяльнісні засади системного, особистісного, ресурсного підходів у вихованні й навчанні, відображаючи різноспрямованість та різномасштабність педагогічних завдань, що їх одночасно вирішує викладач, і глибинну неповторність умов, у яких він діє в кожний момент своєї науково-педагогічної діяльності.

Аналіз наукових праць дає можливість відмітити, що вітчизняні вчені нині беззастережно одностайні в тому, що соціально-економічні зміни на ринку праці, підвищення суспільних вимог до рівня професійної компетентності та конкурентноспроможності майбутніх фахівців спонукають до розв'язання актуальних проблем сучасної системи вищої освіти, пов'язаних із підвищенням її якості (Євтух, Волощук 2008; Курило 1999; Мещанінов 2006; Шевченко 2012).

Імпонує й позиція О. Мещанінова, котрий пояснює якість вищої освіти як «ступінь відповідності процесів і результатів удосконалення наступного покоління досягнутому рівню розвитку діючого покоління та потенційної здатності наступного покоління здійснити власний унесок і залишити нащадкам більше, ніж отримали самі для розширення, оновлення та утворення нового якісного стану» (Мещанінов 2007, с. 253).

Так само ми маємо наголосити, що поняття якості освіти тісно взаємопов'язане з поняттям «якість знань», під яким С. Свіжевська розглядає «характеристику результатів засвоєння знань, що включає різні ознаки: повноту, глибину, систематичність, системність, оперативність, гнучкість, конкретність,

узагальненість» (Свіжевська 2014, с. 385). Разом із тим, у контексті управління якістю вищої освіти автори колективної монографії дотримуються позиції, що якість знань є «...збалансованою відповідністю вищої освіти (як системи, процесу і результату) встановленим стандартам, вимогам, нормам, потребам, цілям, що визначаються окремими громадянами, організаціями, суспільством та державою загалом» (Управління якістю освіти..., 2014, с. 29).

Підкреслюючи певну спорідненість суті термінів якості освіти та якості знань, ми, з іншого боку, водночас вважаємо неправомірними дискусії щодо того, чи можна оцінювати якість освіти лише за якістю знань випускників освітніх закладів. Адже поняття якості освіти не може зводитися лише до якості знань. Важливим є урахування якості усієї дидактичної тріади, якості програмних результатів навчання здобувачів певного рівня освіти, які віддзеркалюються у набутих компетентностях, показниках особистісного розвитку здобувачів освіти, професійному досвіді науково-педагогічних працівників, статусі, престижі й рейтингу закладу освіти, його інноваційності й відповідності суспільним запитам, без яких якість вищої освіти, яку надає певний заклад, буде сумнівною. Вочевидь, поняття якості освіти дидактично доцільно розглядати з позиції *компетентнісного підходу*. Підтвердження нашої позиції знаходимо у працях О. Мармази, де визначення терміносполучення «якість освіти» подається на засадах компетентнісного підходу як «сукупність якостей особи, які відображають її професійну компетентність у взаємозв'язку із соціальною спрямованістю та ціннісними орієнтаціями, і зумовлюють здатність задовольняти як особисті духовні, матеріальні потреби, так і потреби суспільства» (Мармаза, 2004, с. 116).

Цілком погоджуємося і з зарубіжними дослідниками Грін, Перрі, Харві, які номінують якість вищої освіти як атрибут, що характеризує постійний розвиток і розглядають її у таких аспектах: придатність до реалізації певних цілей (відповідність суспільним запитам, вимогам здобувачів вищої освіти, їх потребам, інтересам або бажанням); досконалість або стабільність; виключність як

прагнення бути кращим за інших; співвідношення з ціною (можливість та термін повернення інвестицій у вищу освіту) (Harvey, Green 1993; Parri 2006).

Як зазначено експертами Європейської комісії із забезпечення якості вищої освіти (ENQA – European Association for Quality Assurance in Higher Education), котра позиціонується як арена для інновацій у цьому контексті, якість освіти трактується як збалансована відповідність визначеним вимогам, потребам, цілям, стандартам, певним нормам. Процес забезпечення якості має бути динамічним і постійно адаптуватися до подій у контексті, в якому воно має місце. Забезпечення якості також потребує постійного впровадження інновацій, щоб залишатися ефективним інструментом для підвищення якості вищої освіти (ENQA strategic plan 2021-2025 pp., 2021).

Вимоги до якості вищої освіти постійно змінюються відповідно до вимог часу, – зазначають сучасні українські вчені І. Булах, М. Мруга (2006), трактуючи це терміносполучення як комплекс характеристик і властивостей освітнього процесу, котрі забезпечують здатність у сучасних реаліях формувати високий рівень професійної компетентності здобувача, що буде актуальною й у майбутньому в умовах змін, адже на сьогодні постає необхідність у фахівцях нової генерації, креативних, мобільних, системно мислячих та здатних швидко адаптуватися до нових умов (Булах, Мруга 2006, с. 24).

Закон України «Про вищу освіту» (2014, зі змінами та доповненнями) дає вітчизняним освітянам право оперувати змістом терміносполучення «якість вищої освіти» і розглядати його як «відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості» (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Розглядаючи категорію «якість вищої освіти» у медичному контексті, цілком правомірно трактувати це поняття як якість професійної підготовленості випускника медичного ЗВО – майбутнього лікаря-професіонала. Якість фахівця-

лікаря є сукупністю його професійно-особистісних властивостей, котрі відповідають меті вищої медичної освіти, і взаємодіють у професійній діяльності. Ця якість формується у процесі навчання у медичному ЗВО і виявляється як єдність внутрішніх і зовнішніх властивостей особистості. Ці властивості як зміст якості фахівця певним чином структуровані, динамічні, можуть змінюватись і розвиватись.

Дослідники різних аспектів реформування вищої медичної освіти О. Волосовець, І. Ключенко та Т. Старча потрактовують якість медичної освіти як відповідність соціально-економічним та здоров'язбережувальним потребам, інтересам громадян, суспільства та держави; сукупність якостей здобувачів вищої освіти, які відбивають її компетентність, ціннісні координати та вектори соціальної значущості (Старча, Волосовець, Ключенко 2015). Якість медичної освіти як відповідність її результату запитам соціуму передбачає виконання державного замовлення на кваліфікованих медичних працівників з високим рівнем фахових компетентностей.

Суголосною є позиція вітчизняних науковців Г. Кільової та С. Ніколаєнка, котрі підкреслюють, що якість фахівця забезпечує якість освітньої системи, тобто рівень сформованості й розвиненості властивостей та компетентностей фахівця визначений якістю процесів їхнього формування й розвитку (Кільова 2012; Ніколаєнко 2006). Вочевидь, якість освітньої системи, дидактичного процесу визначається якістю його складників.

Аналітичне осмислення праць В. Зайчук (2009) та Т. Закусилової (2020) засвідчує, що складниками якості вищої освіти слід уважати:

- 1) відповідність навчальних досягнень студентів освітнім стандартам (на часі – стандартам вищої освіти бакалаврського та магістерського рівнів);
- 2) якість освітнього процесу, що забезпечує рівень насамперед особистісного розвитку тих, хто навчається;
- 3) динаміка індивідуальних досягнень здобувачів вищої освіти у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації;

- 4) навчально-методичне забезпечення процесу професійної підготовки здобувачів вищої освіти за освітніми програмами;
- 5) позитивна мотивація навчання, готовність здобувачів вищої освіти до пізнавальної діяльності, насамперед, самостійної;
- 6) якість управління процесом реалізації освітніх програм у ЗВО, які мають бути спрямовані на реалізацію основної мети системи освіти – забезпечити сприятливі умови для усебічного розвитку здобувачів вищої освіти, виховання громадян демократичного суспільства (Зайчук 2009; Закусилова 2020).

У своєму науково-практичному доробку С. Вольбин, О. Січкоріз, О. Сизон та Т. Рудник визначають поняття якості сучасної медичної освіти як сукупності різних аспектів навчального процесу та його властивостей, котрі визначають можливість забезпечення потреби особистості відповідно до призначення освіти. Ключове значення для забезпечення якості медичної освіти дослідники відводять таким складникам, як-от: наявність навчально-методичних розробок, використання нових освітніх технологій, відповідність програм дисциплін, що викладаються, згідно сучасних вимог до кваліфікації медичного працівника тощо (Січкоріз, Сизон, Вольбин, Рудник 2017).

Подальше вивчення наукового доробку вчених (Булах, Вороненко, Волосовець 2003; Вихрущ, Федчишин, Шульгай 2017; Філоненко 2016 та ін.) слугує підставою до висновку, що поняття «якість вищої медичної освіти» об'єднує такі складники (рис. 1.1):

Рис. 1.1. Складники якості вищої медичної освіти

Не менш важливим у контексті окреслення термінологічного поля нашого дослідження є поняття показника якості вищої медичної освіти (Дорохова 2023, с. 59).

Послуговуючись думкою вітчизняних учених, під *показником якості вищої медичної освіти* слід розуміти кількісну характеристику випускника медичного ЗВО, яка розглядається відповідно за певних умов його навчання і сфери майбутньої професійної діяльності у межах лікарської спеціалізації (Гордійчук 2016; Линьова 2013).

Різноманіття позицій учених щодо сенсу якості вищої медичної освіти як освітнього явища, яке можливо оцінити за допомогою низки критеріїв та показників є досить значним. Спираючись на дані дослідження науковців у площині якості вищої освіти (Василюк, Дей 2019; Лукіна 2005 та ін.) та доповнюючи їх результатами власних пошуків, ми намагалися узагальнити їх, зокрема, й для того, аби в подальшому мати змогу скористатися думками відомих учених при формуванні критеріїв ефективності моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, що стане предметом нашого розгляду в наступному розділі цієї роботи. Загалом же висловлені думки так чи інакше стосуються сенсу критеріїв якості вищої медичної освіти загалом, та професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології зокрема.

Підкреслимо, що А. Василюк та М. Дей зупиняються у своїх дослідженнях на двох блоках критеріїв якості освіти:

1) критерії якості результату (успішність студентів; ступінь сформованості їх фахових компетентностей; особистісних якостей здобувачів вищої освіти; здатності до провадження професійної діяльності);

2) критерії якості функціонування освітнього процесу (ресурсне, дидактичне (цільове, змістове, методичне, діагностичне), технологічне, організаційно-управлінське забезпечення тощо) (Василюк, Дей 2019).

Аналізуючи наукові праці вчених, присвячені визначенню феномену критеріїв якості освіти (Житник, Сушенцева 2014, 2018; Курило 1999; Мещанінов

2007; Петренко 2018 та ін.), бачимо, що дослідники визначають такі взаємодоповнювані критерії:

- 1) гарантоване виконання у ЗВО стандартів, визначених у нормативних документах;
- 2) досягнення окреслених цілей на різних етапах дидактичного процесу;
- 3) здатність ЗВО задовольняти потреби й очікування здобувачів вищої освіти та зацікавлених осіб;
- 4) прагнення до вдосконалення навчання.

Примітно, що показниками вище згаданих критеріїв науковцями визначено оптимальність освітніх програм, дидактичного процесу, поточних, кінцевих і віддалених результатів освіти.

Цілком погоджуємося із дослідниками (Волосовець, П'ятницький та Олексіна), які детально характеризують ключові принципи, на яких має ґрунтуватися якість вищої медичної освіти в Україні у контексті її узгодження з системами забезпечення якості у країнах ЄС: принцип первинної відповідальності; контроль-регулювальний принцип; принцип культури належної якості, котрий передбачає, що система забезпечення якості медичної освіти у кожному ЗВО сприятиме розвитку як у том-менеджменту, так і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти культури належної якості (дотримання академічної доброчесності, свідомості й відповідальності студентів, постійне удосконалення навчального середовища ЗВО, самого дидактичного процесу тощо); суспільно-потребнісний принцип, який передбачає, що забезпечення якості медичної освіти враховуватиме потреби та професійні очікування здобувачів вищої освіти, майбутніх лікарів, закладів охорони здоров'я та суспільства загалом (Олексіна, Волосовець, П'ятницький 2018).

Продовжуючи позицію науковців, можемо трактувати ці принципи як критерії якості вищої медичної освіти: критерій первинної відповідальності, контроль-регулювальний критерій, критерій культури належної якості та суспільно-потребнісний критерій.

Узагальнення результатів досліджень І. Анненкової на підставі розуміння того факту, що освітній процес є головним процесом діяльності ЗВО, дає нам підстави виокремити такі групи критеріїв якості вищої медичної освіти:

1) *критерій оцінювання умов здійснення освітнього процесу у медичному ЗВО* (кадровий потенціал медичного ЗВО, потенціал абітурієнтів, які прагнуть отримати медичну освіту в регіоні, задоволеність студентів і співробітників освітньо-соціальними умовами, навчально-методичне забезпечення освітніх програм, матеріально-технічне забезпечення ЗВО, інформаційні та бібліотечні ресурси, бази для практик, якість викладання освітніх компонентів, науковий та інноваційний потенціал, задіяний для реалізації освітніх програм тощо);

2) *критерій оцінювання поточних показників реалізації освітнього процесу у медичному ЗВО* (реалізація кожного освітнього компонента освітніх програм медичного ЗВО; реалізація академічної мобільності; здійснення навчально-виховної роботи та практико-орієнтованої діяльності студентів; стилі освітнього менеджменту у ЗВО; реалізація внутрішньої гарантії якості);

3) *критерій оцінювання результатів освітнього процесу* (чи достатньо здійснений набір студентів на визначену освітню програму, успішність у навчанні, рівень сформованості у студентів визначених програмою загальних і фахових компетентностей, задоволеність роботодавців сформованими у студентів-медиків програмними компетентностями, результати підвищення якості підготовки фахівців-медиків тощо).

Ми погоджуємося із дослідницею, що визначені критерії якості результату освітнього процесу у медичному ЗВО дозволяють визначити рівень готовності майбутніх фахівців для ефективної діяльності у сфері медицини й охорони здоров'я, а критерії якості умов і самого дидактичного процесу – здійснювати координацію діяльності медичного ЗВО щодо реалізації цілеспрямованих впливів на цей процес (Анненкова 2011).

Досліджуючи стандарти ISO 9000, можемо виокремити такі критерії якості вищої медичної освіти, як: якість дидактичної тріади, методологічної культури,

комплексної підготовки фахівців галузі медицини та охорони здоров'я до самореалізації у професії та суспільстві (Кільова 2012).

Учені В. Базелюк, А. Василюк та М. Дей дотримуються позиції, згідно якої критерії якості вищої медичної освіти можна об'єднати у чотири групи (Василюк, Дей, Базелюк 2019):

- 1) група критеріїв факту (врахування кількісних показників, відображаються виключно у вимірюваних параметрах);
- 2) група критеріїв якості (відбивають ступінь уявлення про глибину і міцність навчально-пізнавальних процесів, що відбуваються у студентів-медиків під час опанування освітніми компонентами, і вимірюються лише кваліметрично);
- 3) група критеріїв ставлення (уможливлюють сформулювати висновки про мотивацію під час навчання у медичному ЗВО, про вибір, який здійснює студент-майбутній лікар, зокрема, майбутній магістр стоматології тощо);
- 4) група критеріїв часу (демонструють міцність і власне стійкість ЗУН, набутих фахових компетентностей у часовому вимірі).

Разом із тим, ми погоджуємося із дослідниками, що при визначенні критеріїв якості вищої медичної освіти варто враховувати вимоги до якості освіти, визначені Національною доктриною розвитку освіти в Україні (2002), і які представлено на рисунку 1.2:

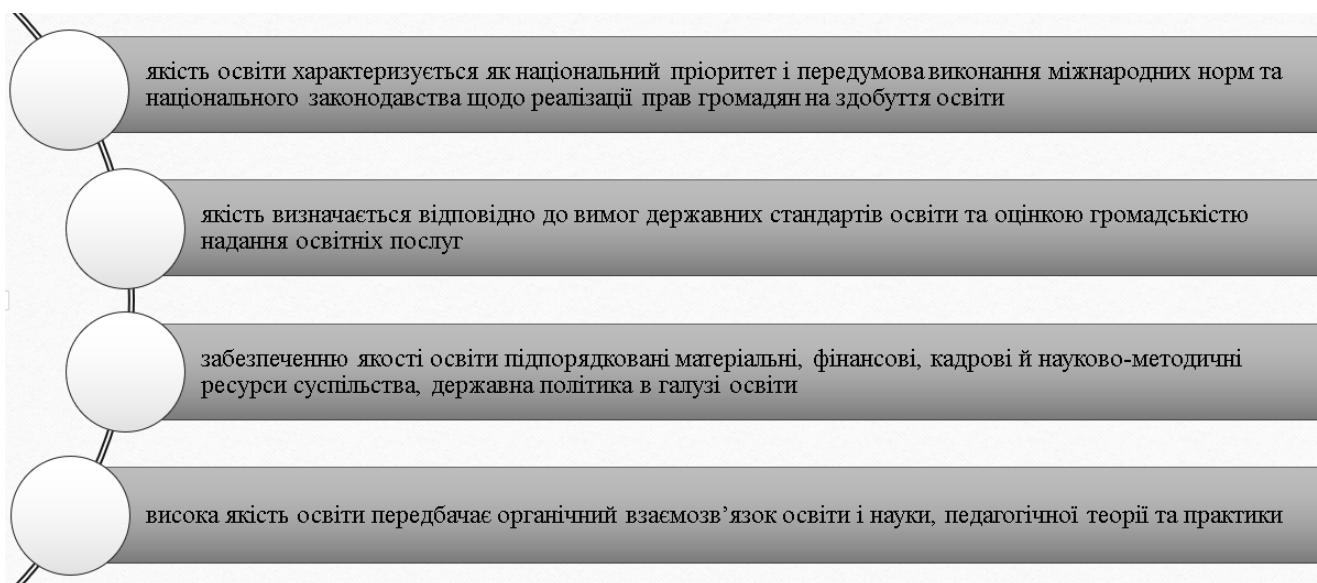

Рис. 1.2. Вимоги до якості освіти

Таким чином, у ході наукового пошуку з'ясовано розбіжності у критеріальному осмисленні проблематики визначення критеріїв якості вищої медичної освіти, проте вітчизняні вчені беззастережно одностайні в тому, що вартують уваги результуючі та процесуальні критерії якості. Безперечно, інноваційні зміни в освітньому процесі медичного ЗВО, підвищення вимог сучасного соціуму до рівня професійної компетентності та конкурентоспроможності майбутніх лікарів спонукають до підвищення якості освіти, а якість освітнього процесу закономірно призведе до високої якості результату медичної освіти. Тож ми переконані, що й зміна вимог до якості результату відповідно обумовлює необхідність адекватних змін у вимогах до якості освітнього процесу у кожному конкретному медичному ЗВО.

Узагальнено, бачимо на прикладі визначення критеріїв якості вищої медичної освіти, наскільки очевидною є багатовекторність впливу усіх складників освітнього процесу у медичному ЗВО на процес досягнення спільної мети – підготувати компетентного, конкурентноспроможного лікаря-професіонала. Опосередкованим чинником при цьому доречно буде розглянути позитивні особистісні зміни суб'єктів освітнього процесу, що виступають і засобом цього досягнення, і його результатом. Проте, аби ці зміни зафіксувати та оцінити, доцільним буде урахування критерію оцінювання особистісно-професійного становлення майбутнього лікаря під час навчання у ЗВО.

У руслі зазначеної проблеми не можемо не зупинитися на критеріях якості вищої освіти, якими оперують експерти Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО), керуючись визначеною нормативною документацією (додаток В). Вочевидь, ґрунтовне вивчення та аналітичне осмислення цих документів, а також аналіз інформаційного контенту офіційного сайту НАЗЯВО, дає нам підстави до висновку, що серед критеріїв якості вищої, зокрема, медичної освіти визначено такі, котрі дають право акредитувати ту чи іншу освітню програму (освітньо-професійну чи освітньо-наукову) у вітчизняних ЗВО. Візуальне представлення цих ключових критеріїв якості вищої освіти відображено на рисунку 1.3.

Рис. 1.3. Критерії якості вищої медичної освіти, за якими здійснюється акредитація освітніх програм

Як свідчить аналіз суті кожного з критеріїв, зафіксовано, що експерти, як і вітчизняні науковці, беззастережно одностайні в тому, що при оцінюванні якості вищої освіти вартують уваги саме результуючі та процесуальні критерії. Цілком логічно, визнаючи думку вчених, що «головними вимогами якості освіти сьогодення є: гуманізація, фундаменталізація, безперервність, доступність, випереджальний характер освіти та інформатизація, яка пов'язана з її відкритістю» (Чирва 2019, с. 19), а якість підготовки молодих лікарів, зокрема, стоматологів, набуває фундаментального значення для кардинальних змін у суспільстві та системі охорони здоров'я, вважаємо, що обраний експертами критеріально-діагностичний напрям є актуальним насамперед з огляду на нові підходи до організації моніторинговий процедур у вітчизняній системі вищої освіти.

Цілком погоджуємося із В. Моїсєєвим та Г. Чирвою, що якість вищої освіти передбачає насамперед взаємопов'язаний комплекс, котрий уміщує чітке планування змісту освіти, її структури, процесів, які відбуваються у ЗВО; діагностичний інструментарій; заходи щодо оцінювання, моніторингові процедури, акредитацію тощо (Чирва 2019). Разом із тим, у своїх наукових роботах Л. Паращенко ключовими критеріями якості освіти вбачає забезпечення

якості та ефективності, справедливості, доступу й участі в освіті, а також забезпечення ресурсів (людських і фінансових), чітко пов'язуючи їх із основними завданнями освіти (Паращенко, 2009). Таким чином, науковці доходять висновку, що нечіткість та розмаїття формулювань основних завдань медичної освіти, критеріїв її якості, відсутність кількісного вираження результатів освітньої політики медичних ЗВО певною мірою ускладнюють розроблення й прийняття системи критеріїв і показників для моніторингу якості медичної освіти, зокрема, якості підготовки майбутніх магістрів стоматології.

Підсумовуючи вище викладене, можемо узагальнено визначити критерії якості вищої медичної освіти, які слугуватимуть орієнтиром для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університетів. Ми переконані, що такими критеріями цілком логічно та доцільно визначити 3 основні узагальнені критерії, а саме: 1) критерій процесу; 2) критерій результату; 3) критерій особистісно-професійного становлення здобувача вищої медичної освіти (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Узагальнені критерії якості вищої медичної освіти

У ході наукового пошуку, досліджуючи проблематику моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, виникає потреба не лише у визначенні критеріїв цієї якості, але також у з'ясуванні суті поняття «навчальне середовище університету».

У зв'язку з означеними запитами, проаналізувавши освітні програми підготовки майбутніх магістрів стоматології (освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», освітня кваліфікація «магістр стоматології»), зазначимо, що якість підготовки фахівців у ЗВО проявляється в якості освітніх технологій, управління освітою, контролі над освітнім процесом і його інтенсивності, ставленні студентів до самої освіти, дидактичного потенціалу методик презентації знань, мотивації викладачів та їх спрямованості на педагогічну творчість і ефективність своєї роботи, цілком логічно доповнити перелік критеріїв якості ще одним – критерієм освітніх інновацій.

Аналізуючи дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців (Браун 2006; Вайткомб 2011; Грем, Катто 2000; Дрейк 2014; Криницька, Петренко, Марущак, Кліщ 2017; Паращенко 2009 та ін.), спостерігаємо, що інтерес до проблеми освітніх інновацій у медичній освіті, їх дидактично-творчого потенціалу є нині однією з важливих та доволі активно обговорюваних проблем, і зокрема – у зв'язку зі змінами, пов'язаними зі специфікою розвитку сучасної системи стоматологічної допомоги населенню, де на лікарів-стоматологів нового покоління покладається особлива надія.

Варто також звернути увагу на програму визнання міжнародного досвіду у навчанні в медичній та стоматологічній школі ASPIRE (2012), зміст якої свідчить про виокремлення таких критеріїв якості медичної та стоматологічної освіти:

- система оцінювання студентів;
- залучення студента в навчальний курс, освітню програму;
- соціальна відповідальність медичного ЗВО;
- розвиток науково-педагогічних працівників медичного ЗВО;
- інноваційно-освітні симуляції для системи медичної освіти

(інноваційні симуляційні технології – тренажери відпрацювання навичок, віртуальні моделі, пацієнти на екранах, манекени в симульованій обстановці клініки, електронні пацієнти, рольові ігри тощо).

Таким чином, узагальнені критерії якості освіти майбутніх магістрів стоматології відобразимо на рисунку 1.5.

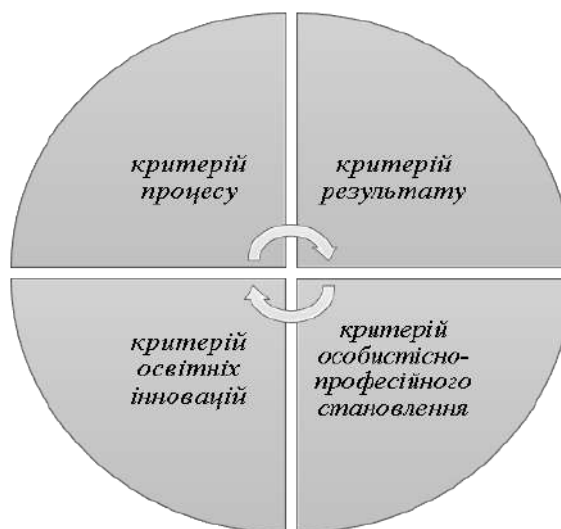

Рис. 1.5. Узагальнені критерії якості освіти майбутніх магістрів стоматології

Аналіз реалій міжнародного досвіду у системі якості медичної освіти, здійснений українськими дослідниками (Антоненко, Булах, Войтенко 2018 та ін.), засвідчує, що основними критеріями якості, згідно стандартів медичної освіти та навчання (Promoting excellence: standards for medical education and training), є: 1) навчальне середовище; 2) управління навчанням; 3) підтримка студентів; 4) підтримка викладачів; 5) розроблення та запровадження навчальних планів та форм оцінювання (Булах, Войтенко, Антоненко 2018).

Дослідники не уточнюють, чи є наведений перелік критеріїв якості ранжованим, але, на наш погляд, ранжування перелічених критеріїв якості медичної освіти та їхніх показників було б досить проблематично здійснити. Усі вони є не лише взаємопов'язаними, але й взаємозумовленими у цілісній системі характеристик якості медичної освіти, зокрема, якості процесу професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, і, по-перше, жоден із них не можна ігнорувати в ході професійної підготовки без шкоди для всієї системи вищої медичної освіти, а по-друге, залежно від умов діяльності медичного ЗВО, кожен із цих критеріїв може виявитися провідним при вирішенні актуальних освітньо-управлінських завдань.

З'ясовуючи суть педагогічної проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, доходимо висновку, що саме поняття «навчальне середовище» позиціонується як критерій якості.

Поняттю «навчальне середовище» присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. Так, свою позицію щодо з'ясування його суті, складу, структури висвітлювали В. Биков (2005), Н. Гонтаровська (2012), Ю. Жук (2004), Н. Кононець (2017, 2018), В. Лапінський (2008), Д. Лорійярд (2002), О. Соколюк (2005), І. Шахіна (2013), В. Ясвін (2001) та інші науковці.

Так, Ю. Жук, В. Лапінський номінують навчальне середовище як штучно побудовану систему, структура як його внутрішня організація і складники (інтелектуальне й матеріальне забезпечення) якої сприяють досягненню цілей та завдань освітнього процесу (Жук 2004; Лапінський 2008).

Учений В. Биков, який дотримується вище згаданого трактування цього поняття, визначає складниками навчального середовища цільовий, змістовно-інформаційний, учительський, технологічний складники, а також освітній мікросоціум, систему засобів навчання, типові і нетипові навчальні приміщення (Биков 2005).

Важливим у контексті нашого дослідження є міркування І. Шахіної, що навчальне середовище закладу освіти є багатокомпонентним комплексом матеріально-технічного, дидактичного, психолого-педагогічного, комунікативного забезпечення освітнього процесу, освітніх ресурсів і педагогічних технологій, що забезпечує освітній процес з урахуванням сучасних вимог інформатизації освітньої діяльності всього закладу освіти (Шахіна 2013).

Аналітичне осмислення доробку вчених дає підстави до висновку, що вони у своїй першооснові спираються на визначення В. Бикова, Ю. Жука та В. Лапінського, здійснюючи уточнення лише його складників. Водночас, за останні роки з'явилися дослідження, присвячені створенню комп'ютерно

орієнтованих та хмаро орієнтованих навчальних середовищ, які розширюють можливості навчального середовища у його традиційному сенсі.

Безумовно, глобальне розповсюдження електронних засобів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій (на базі цифрових, хмарних сервісів), провадження дистанційного навчання в Україні та світі під час пандемії, спричинило їх застосування в галузі вищої медичної освіти. Як зазначають І. Березовська (2020), Д. Вакуленко (2020), А. Семенець (2020) та А. Тітова (2018), у процесі професійної підготовки майбутніх лікарів використовуються сучасні комп'ютерні та інтернет-технології, спеціальне програмне забезпечення, віртуальні навчальні середовища, віртуальні й симуляційні лабораторії, мобільні пристрої й програми до них та інші цифрові технології. Практика свідчить, що ці технології є ефективними інструментами е-навчання (електронного навчання) та відкритої медичної освіти, що застосовуються у медичних ЗВО під час виконання різних видів навчальної діяльності у межах опанування освітніми компонентами освітньо-професійних програм (бакалаврського й магістерського рівнів), орієнтованих на розвиток професійної компетентності майбутнього лікаря (Semenets, Vakulenko, Berezovska 2020; Тітова 2018).

Не викликає сумніву той факт, що потенціал сучасних хмарних сервісів та цифрових технологій, який нині є основою розвитку мережі Інтернет, як слушно зазначають І. Догерті (2015), Т. Вакалюк (2016), Н. Кононец (2014), В. Олексюк (2014), Д. Харбут (2015), Н. Шарма (2015), надає змогу викладачам використовувати інтернет-ресурси у навчальному середовищі, вирішувати найрізноманітніші освітні завдання, стимулювати студентів до самостійного здобування знань, що зумовлює доцільність їх використання у процесі професійної підготовки фахівців різних галузей, зокрема, лікарів (Вакалюк 2016; Кононец, Олексюк 2014; Doherty, Sharma, Harbutt 2015).

Таким чином, пояснюючи у нашому дослідженні *навчальне середовище університету* як певним чином штучно побудовану систему, структура і складники якої сприяють досягненню цілей та завдань освітнього процесу, котрий провадиться у медичному ЗВО у відповідності до стандартів (у нас – стандарт

вищої освіти України другого магістерського рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»), здійснимо його компонентно-структурний аналіз з урахуванням сучасних реалій.

Досліджуючи дидактичний аспект проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, визначення структурних компонентів такого середовища доцільно здійснювати з позиції розуміння його як критерію якості підготовки цих здобувачів вищої освіти магістерського рівня.

Обстоюючи позицію В. Балюк (2020) стосовно компонентного складу навчального середовища університету (змістовий, процесуальний, дидактичний, інформаційно-освітній, просторово-предметний компоненти), виокремимо наступні компоненти навчального середовища університету як критерія якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Покладаючи в основу компонентно-структурного аналізу компетентнісний підхід до оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (Бухальська 2009; Киричок, Філоненко 2016; Ковальчук, Побережна, Федик, Шінкарук-Диковицька 2017; Мармаза 2004 та ін.), та розглядаючи поняття *«якість освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету»* як сукупність якостей магістрантів, які відображають їх професійну компетентність, ціннісну орієнтацію на успішну діяльність лікаря-стоматолога, соціальну спрямованість і зумовлюють здатність до професійного саморозвитку під час надання стоматологічної допомоги населенню, компонентами навчального середовища визначаємо такі: *процесуально-дидактичний, програмно-результативний, особистісно-розвивальний та інноваційно-ресурсний* (рис. 1.6).

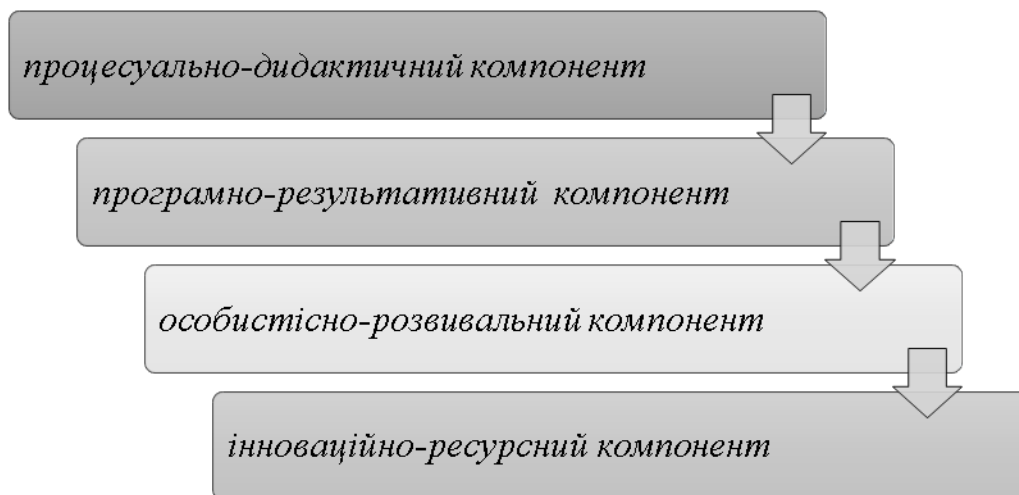

Рис. 1.6. Компоненти навчального середовища університету як критерія якості освіти

Так, **процесуально-дидактичний компонент** віддзеркалює процес навчання майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету: мета, зміст освітньо-професійної програми; нормативна документація, котра регламентує освітню діяльність та взаємодію суб'єктів навчання у медичному ЗВО; форми організації навчальної діяльності, форми навчання, методи викладання і навчання, засоби навчання й дидактичні ресурси, педагогічні технології, які є дидактично доцільними для професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології та забезпечують ефективність процесу формування професійної компетентності майбутнього лікаря-стоматолога (наприклад, студентоцентроване, проблемно-орієнтоване, симуляційне навчання, навчання через виробничу практику, дослідницьку діяльність, самонавчання тощо), методи контролю та оцінювання ЗУН, мотивації магістрантів до навчання та самоосвіти.

Програмно-результативний компонент відбиває програмні компетентності, якими має володіти майбутній магістр стоматології та яких набуває під час освітнього процесу у навчальному середовищі медичного університету.

Аналіз змісту Стандарту вищої освіти України другого магістерського рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» вказує на те, що підготовка відповідних фахівців передбачає

розвиток у них здатності «розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог», а в подальшому «лікар-стоматолог має вступати на програми післядипломної освіти, де здійснюється підготовка за освітніми програмами стоматологічного профілю. Продовження освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти» (Стандарт ..., 2019).

Цілком логічно буде припустити, що ця здатність майбутніх магістрів стоматології є суголосною поняттю «професійна компетентність», котре учені трактують як інтегральну якість особистості, що передбачає у неї наявність кваліфікаційних ЗУН, методичної майстерності, внутрішньої мотивації до якісного здійснення своєї професійної діяльності, загальної культури, сформованість професійних цінностей і ставлення до своєї професії як до цінності, інтеграція яких у стоматологічній діяльності забезпечить оптимальний результат (Бухальська 2009; Кульбашна, Нагірний 2014). Продовжуючи позицію дослідників, зазначимо, що компетентний магістр стоматології здатний вийти за межі предмета своєї професії, він володіє не лише методичною майстерністю, але й творчим потенціалом, здатністю до саморозвитку й самоосвіти, та здатний створити нове у своїй професії (новий метод чи прийом лікування, систему профілактики стоматологічних захворювань тощо).

На підставі аналізу вище згаданого Стандарту, котрий покладено у розробку освітньо-професійних програм підготовки магістрів стоматології у вітчизняних медичних ЗВО, професійну компетентність здобувачів цього рівня вищої медичної освіти формалізуємо за допомогою формули: Професійна компетентність = Інтегральна компетентність (Загальні компетентності + Спеціальні (фахові, предметні) компетентності).

Також варто відмітити, що кожна із освітньо-професійних програм може вводити до цієї формули й додаткові компетентності, котрі підкреслять

унікальність та інноваційність цієї програми підготовки магістрів стоматології у конкретному ЗВО.

Особистісно-розвивальний компонент характеризує можливості медичного ЗВО забезпечити індивідуальну траєкторію навчання й професійного становлення як для магістрантів, так і індивідуальну траєкторію професійно-педагогічного розвитку для викладачів. До них відносимо:

– *для майбутніх магістрів стоматології* – активна участь у лікувально-консультативній роботі, практико-орієнтоване навчання на клінічних кафедрах (до прикладу, ортопедичної стоматології з імплантологією, ортодонтії, пропедевтики ортопедичної стоматології, пропедевтики терапевтичної стоматології, дитячої стоматології, хірургічної стоматології та ін.), діагностичних центрах, стоматологічних кабінетах та клініках (до прикладу, «Стоматологічний центр» Полтавського державного медичного університету, котрий є навчально-науково-лікувальним структурним підрозділом цього медичного ЗВО), залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи (наукове співробітництво, студентське наукове товариство, конкурси наукових робіт, конференції стоматологічного напрямку тощо); національна та міжнародна кредитна мобільність (Дорохова, Костиренко 2023);

– *для викладачів* – залучення до програм підвищення кваліфікації (лікарської та професійно-педагогічної), атестації науково-педагогічних працівників медичного ЗВО; сприяння підвищенню рівня наукової і професійної активності викладачів, які є практикуючими лікарями-стоматологами, в тому числі фахівцями з медицини невідкладних станів (курси, стажування, здобуття наукових ступенів та вчених звань, участь у науково-практичних конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, стоматологічних форумах, зокрема, у дистанційному форматі, котрі присвячені як проблематиці стоматологічного характеру, так і педагогічній тематиці, усна та стендова доповіді на конференціях тощо).

Суть цього компонента полягає в тому, що професійне становлення майбутніх магістрів стоматології, як і процес професійного розвитку науково-

педагогічних працівників медичного ЗВО, є цілісним динамічним процесом набуття формального, неформального та інформального досвіду під час навчання/викладання в ЗВО, що забезпечує стійку позитивну мотивацію, готовність до творчості, саморозвитку й виконання нових функцій у лікувально-професійній діяльності, зумовлених реаліями сьогодення, та зважає на єдність уже реалізованого (як магістрантами, так і викладачами) й потенційного.

Аналіз реалій організації процесу професійної підготовки магістрантів-стоматологів, здійснений українськими дослідниками Бауман, Казакова, Мосієнко, Поліщук, Труфанова, Шешукова, засвідчує, що саме гармонійне поєднання складників формальної, неформальної та інформальної освіти забезпечить неперервний розвиток конкурентноспроможного лікаря-стоматолога (Труфанова, Шешукова, Поліщук, Казакова, Бауман, Мосієнко 2021). Про це зазначається і в Наказі МОЗ № 1753 від 18.08.2021 року. Слід наголосити, що згідно цього наказу медичні університети керуються розробленими особистим освітнім портфоліо для викладачів, а також критеріями нарахування балів безперервного професійного розвитку.

Разом з тим, ми переконані, що ефективність процесу забезпечення індивідуальної траєкторії навчання й професійного становлення як для магістрантів, так і індивідуальної траєкторії професійно-педагогічного розвитку для викладачів буде вищою, якщо створити умови гармонійного поєднання усіх вище згаданих форм освіти. Тож цілком очевидно, що основу особистісно-розвивального компонента навчального середовища університету як критерія якості освіти складає *принцип єдності формальної, неформальної та інформальної освіти*, реалізація якого забезпечується вище згаданими заходами та активностями.

Інноваційно-ресурсний компонент навчального середовища університету як критерія якості освіти презентує інноваційне ресурсне забезпечення медичного ЗВО (кадрові, матеріально-технічні, інноваційно-освітні, фінансові ресурси тощо). Цей компонент насамперед оцінюється із позиції забезпечення інноваційного освітнього процесу, котрий базується на цифрових технологіях як розширення

можливостей традиційного освітнього процесу (дистанційний та змішаний формат навчання, фантомні заняття для магістрантів-стоматологів, симуляції, тренінги тощо) та педагогічних інноваціях.

Безперечно, кадровий ресурс має бути інноваційним, здатним застосовувати усі можливі інновації для забезпечення успішності дидактичного процесу підготовки компетентних магістрів стоматології. Для цього викладачі медичних вишів мають кардинально перебудувати структуру, методи та форми організації навчальної діяльності майбутніх магістрів стоматології, аби поліпшити їх практичну підготовку з використанням інноваційних технологій та з орієнтацією на ґрунтовну самостійну роботу, яка забезпечує необхідну якість підготовки фахівця-професіонала через творче засвоєння знань і формування умінь самостійно будувати знання (Кононець 2016).

Цілком логічно, що цей компонент відображає можливість навчання викладачів клінічних кафедр стоматологічного напрямку застосовувати інновації у процесі професійної підготовки магістрів стоматології (навчання симуляційним технологіям, цифровим, педагогічним технологіям та ін.) та подальший розвиток навчально-методичної бази такого навчального центру як інноваційного складника середовища медичного університету.

Варто зазначити, що компонент також віддзеркалює електронні навчальні ресурси у бібліотеках медичних університетів, репозитарії, медіа та відеотеки, електронний документообіг; наявність комп'ютерних мультимедійних аудиторій, медично-стоматологічного й симуляційного обладнання, фантомних та клінічних кімнат різного функціонального призначення, у яких таке обладнання використовуються, аудиторій для телемедицини й віртуальних лабораторій; платформ для дистанційного навчання магістрантів, відкритих систем управління навчанням тощо. Підкреслимо, що динамічність галузей педагогіки, дидактики, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті як сфери професійної орієнтації науково-педагогічних працівників медичних університетів на інноваційні зміни на сучасному ринку освітніх послуг вимагає дотримання принципів *актуальності ЗУН і професійної компетентності*, що опановують майбутні магістри

стоматології у процесі навчання у ЗВО, та *технологізації освітнього процесу*, і які реалізуються саме інноваційним ресурсним забезпеченням, котре потребує постійного поповнення. Необхідність у такому поповненні існує постійно, вона є різноспрямованою та час від часу актуалізується тими змінами, що їх зазнають обставини функціонування освітнього процесу в медичних університетах. Тож, як зазначають Т. Беднарчик та М. Беднарчик, «у відповідності до сучасних підходів педагогічної науки технологізація як неухильне дотримання змісту і послідовності етапів упровадження нововведень є суттєвою ознакою інноваційних процесів у сфері вищої медичної освіти» (Беднарчик, Беднарчик 2018, с. 7).

Підсумовуючи, зазначимо, що у нашому дослідженні ми не ставили собі за мету розробити інноваційне розуміння таких понять, як «якість освіти», «якість вищої освіти», «якість вищої медичної освіти», «критерії якості вищої медичної освіти», «критерії якості освіти майбутніх магістрів стоматології», «навчальне середовище університету», «якість освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету». Наші наукові пошуки були спрямовані на вивчення різних трактувань цих понять, у результаті чого з'ясовано, що якість освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету доцільно трактувати як сукупність якостей магістрантів, які відображають їх професійну компетентність, ціннісну орієнтацію на успішну діяльність лікаря-стоматолога, соціальну спрямованість і зумовлюють здатність до професійного саморозвитку під час надання стоматологічної допомоги населенню. Разом із тим, навчальне середовище університету є полікомпонентним поняттям, котре узагальнено відображається через взаємозв'язок процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів.

Таким чином, у підрозділі окреслено термінологічне поле проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Подальшого дослідження потребує поняття моніторингу та компонентно-структурний аналіз моніторингу якості освіти

майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету зокрема.

1.2. Компонентно-структурний аналіз моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Аналізу проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету передувало дослідження суті іншої ключової дефініції – «моніторинг», яка є предметом нашого дослідження.

Не викликає сумніву той факт, що Україна, її система охорони здоров'я та надання стоматологічної допомоги населенню потребує лікарів, зокрема лікарів-стоматологів, підготовка яких буде відповідати вимогам часу і запитам вітчизняного соціуму. Вище зазначене посилює увагу до моніторингу як дієвого механізму неперервного відстеження якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, виокремлення найважливіших критеріїв і показників ефективності її здійснення з метою визначення траєкторії професійного зростання майбутнього магістра стоматології, отримання інформації про стан функціонування освітньої системи у медичному ЗВО в усій її багатогранності, визначення перспектив удосконалення професійної підготовки лікаря-стоматолога, оптимізації освітнього процесу.

Грунтовний аналіз наукового доробку вчених із окресленої проблеми засвідчив, що моніторинг широко застосовується у вітчизняних та зарубіжних освітніх системах. Так, у педагогічній теорії й практиці існує розмаїття визначень поняття моніторингу з віддзеркаленням його суті, як-от:

– засіб ефективного управління якістю освіти (Багачик, Якименко, Волошин 2009; Грай 2017; Ткаченко, Титаренко, Горбачова 2012; Зінькова 2016; Перехейда 2015; Шегеда 2007 та ін.);

– засіб вивчення стану викладання навчальних дисциплін у закладі освіти (Чернецька, Миронець 2013; Шаповал 2017 та ін.);

– функція керівника закладу освіти для визначення якості освіти (Крилова, Баранчук 2014; Єльнікова 2003; Патрикєєва 2007 та ін.);

– багатofункціональна цільова інформаційна система (Гбур 2004; Щедролосьєв, Львов, Співаковський 2007; Косолапов, Колосов. Морозов 2002; Кононец 2012 та ін.);

– форма організації збору, збереження, оброблення та поширення інформації про діяльність освітньої системи, котра забезпечує неперервне спостереження за її станом і прогнозування розвитку цієї системи (Анненкова 2011; Артемчук, Булах, Мруга 2005; Зарудня 2017; Лукіна 2008; Невілл Послтвейн; Тайджман 2003 та ін.);

– діяльність, котра передбачає спостереження, контроль та прогнозування, що є важливими компонентами системи управління в закладі освіти (Зінченко 2013; Коробович 2011 та ін.);

– процес вироблення особистих поточних знань про стан освітнього середовища, в якому відбуваються освітні інновації з подальшою формалізацією цих знань мовою управлінських рішень (Буйницька 2021; Єльнікова, Кравченко, Загіка 2016; Житник; Петренко, Сушенцева 2018 та ін.);

– інтегрована в освітню систему закладу освіти стратегія, яка забезпечує завдяки методам дослідження порівняльну інформацію про якість освіти, розвиток системи та успіх (Доунс 2014; Ван Кеппел, Сейто 2010 та ін.).

Найлаконічніше, на наш погляд, визначає дефініцію «моніторинг» у своєму монографічному дослідженні В. Зінченко. Під моніторингом, пише дослідниця, слід розуміти «відстеження, нагляд, спостереження; вимірювання або випробування через визначені часові інтервали з метою регулювання або управління процесами» (Зінченко 2013, с. 211). Цілком погоджуємося з ученою, що використання моніторингу доводить цілковиту спроможність процесів (у нашому випадку – процесу професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету) досягати власне запланованих освітньою програмою результатів (Дорохова 2023, с. 44).

У ході наукового пошуку з'ясовано, що в розроблених положеннях про моніторинг якості освіти у закладах освіти різних рівнів (шкіл, закладів професійної, фахової передвищої та вищої освіти), як свідчить контент-аналіз їх

офіційних сайтів, термін «моніторинг» пояснюється освітянами як система збирання інформації про стан освіти, з метою встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, оцінювання причин відхилень від них, прогнозування на підставі отриманих об'єктивних даних динаміки й основних тенденцій її розвитку, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень у напрямі підвищення її якості, функціонування освітньої системи у конкретному закладі та галузі освіти загалом. Витоки подібного трактування цього терміна знаходимо у Наказі № 54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» МОН України від 16.01.2020 року. Узагальнення суті моніторингу на підставі вище згаданого нормативного документа дає підстави вважати цей процес визначеним із чітко окресленою метою, об'єктами/суб'єктами, видами, етапами, методами, формами, в основі якого покладено низку принципів (рис. 1.7):

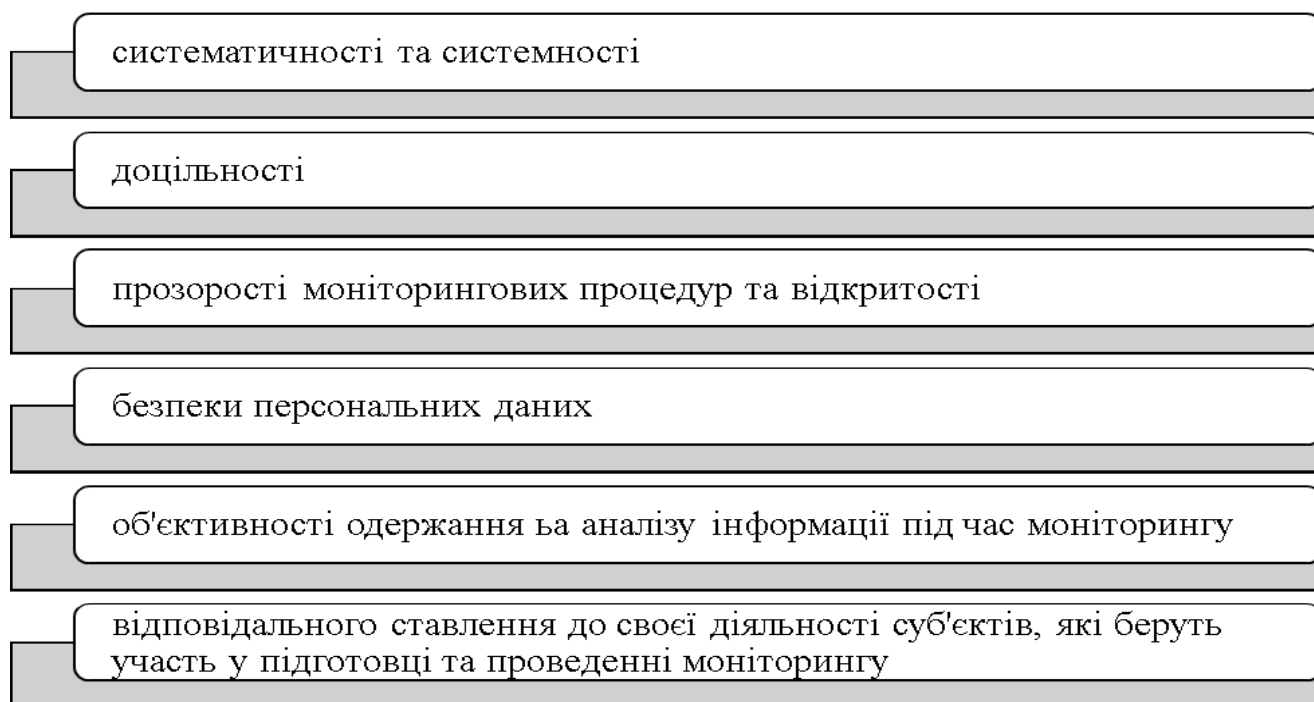

Рис. 1.7. Принципи моніторингу

(складено за матеріалами Наказу № 54 від 16.01.2020 року)

На наш погляд, кожне із цих визначень досліджуваної дефініції відбиває певну тактику узгодження цілей моніторингу, що обирається керівником закладу

освіти, повноважною інституцією чи педагогами у відповідності з власним баченням проблеми.

Учені одностайні у тому, що моніторинг як процес поєднує усі види контролю й оцінювання результатів навчання суб'єктів, упорядковує об'єкти, передбачає необхідність розробки критеріїв якості, засобів оброблення даних, аналітичне осмислення та їхнє подальше використання з метою впливу як на якісний рівень професійної діяльності освітян, так і на ефективність освітнього процесу (Зарудня 2017; Крилова, Баранчук 2014).

Отже, вважаємо, що вибір керівником закладу освіти, повноважною інституцією чи педагогами управлінських стратегій і тактик у моніторингових дослідженнях може бути досить різноманітним, але повинен орієнтуватися насамперед на підтримку суб'єктності того, хто навчається, тобто, з одного боку, забезпечити можливості отримати якісні знання та сформувати їх програмні компетентності, з іншого – допомагати педагогам удосконалювати дидактичний процес, керівникам – підвищувати рівень інноваційних процесів у закладі освіти, аби примножити досягнення тих, хто навчається, в їх особистісному становленні, розумно коригуючи проблеми, що, ймовірно, виникають у навчальному середовищі і, врешті, забезпечуючи особистісний розвиток суб'єкта навчання з урахуванням його особливостей та запитів (Дорохова 2023, с. 44-45).

У ході наукового пошуку з'ясовано, що дослідники проблематики якості вищої освіти пропонують використовувати чотири моделі моніторингу у системі вищої освіти (Зінченко 2013):

- 1) інформаційну модель відповідності визначеним стандартам;
- 2) модель моніторингу результатів навчального процесу;
- 3) модель моніторингу навчальних досягнень студентів;
- 4) модель моніторингу навчального процесу.

З'ясовуючи суть кожної з вище згаданих моделей, доходимо висновку про очевидність зв'язку моніторингу з функціями управління в системі вищої освіти (моделювальна, організаційна, діагностувальна, контрольна, коригувальна), котрий проявляється в тому, що кожна функція управління стає відправним

пунктом моніторингу. Вочевидь, моніторинг торкається усіх аспектів функціонування закладу освіти та його навчального середовища: аналізу програм і навчальних планів, матеріально-технічного забезпечення, доцільності постановки нових цілей і завдань дидактичного процесу і самого його перебігу, створення умов для професійного розвитку викладачів, переходу від контролю до реального аудиту, упровадження педагогічних інновацій, нових форм організації навчального процесу, методик, технологій чи стратегій тощо.

Відтак, продовжуючи позицію дослідників, у подальшому ми братимемо до уваги три основні контексти моніторингу як діяльності освітнього менеджера, що вимагають від нього вирішення завдань щодо підвищення якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету: *організаційно-управлінський* (прийняття і реалізація управлінських рішень, пов'язаних із функціонуванням і розвитком медичного ЗВО загалом), *процесуально-дидактичний* (прийняття і реалізація управлінських рішень, пов'язаних із розвитком навчального середовища університету) та *внутрішньо-особистісний* (управління власним професійним розвитком як освітнього менеджера, професійним розвитком науково-педагогічних працівників та професійним становленням майбутніх магістрів стоматології (Дорохова 2023, с. 45).

Із феноменом моніторингу якості освіти в його філософському баченні пов'язані, зокрема, такі глобальні проблеми, як формування нової філософії якості, сенс освіти людини, місце освіти в соціумі, медична освіта й здоров'я нації тощо. У дещо вузчому контексті він стосується визначення якості освітніх послуг, які надають заклади освіти, оцінювання ЗУН і компетентностей тих, хто навчається, управління освітнім процесом, професійною підготовкою фахівців, професійним становленням та зростанням науково-педагогічних працівників, інноваційних процесів в освіті, зокрема, медичній і стоматологічній, що на сьогодні стає дедалі більш значущим. Цілком слушним є зауваження дослідників Д. Бодненка, О. Жильцова, О. Лещинського та Н. Мазур, що нині в Україні, зокрема, в галузі вищої медичної освіти, відбуваються процеси формування нової філософії якості (Бодненко, Жильцов, Лещинський, Мазур 2014). Безперечно,

цьому сприяли такі фактори, як недостатній рівень співпраці й узгодженості між ринком праці та вітчизняною системою вищої медичної освіти, недостатній моніторинг динаміки ринку праці у сфері стоматології, повільне оновлення ресурсної бази медичних ЗВО через недостатнє фінансування, недостатня професійно-педагогічна кваліфікація викладачів, доволі слабка зацікавленість студентів у здобуванні якісних знань та фахових компетентностей, неузгодженість вимог нормативної бази з міжнародними стандартами медичної освіти та інші чинники, котрі призводять до зниження якості підготовки майбутніх лікарів-стоматологів – випускників медичних університетів.

Аналізуючи праці Н. Кононец (2012), В. Лугового (2008) та Т. Лукіної (2008), ми переконуємося, що моніторинг у вищій медичній освіті виступає складником: 1) системи управління вищою медичною освітою як цілеспрямованої зміни її стану, зорієнтованої на досягнення визначених пріоритетних цілей; 2) дидактичного процесу, який є основою фахової підготовки майбутніх лікарів, зокрема, стоматологів; 3) специфічного виду суспільної діяльності, спрямованої на підтримку та поліпшення якості й результативності функціонування галузі медичної освіти в цілому і загальнокультурного, інтелектуального й фахового рівня підготовки майбутніх лікарів-стоматологів зокрема. «У ролі об'єкта управління якістю освіти, – пише у своєму науковому доробку Т. Лукіна, – виступає система освіти саме в аспекті її якості, а управлінський вплив спрямовується на різноманітні складові цієї системи: матеріально-технічні, науково-методичні, фінансові та людські ресурси» (Лукіна 2008, с. 945). Вочевидь, в основу моніторингових процедур покладається **ресурсно-орієнтований підхід**, котрий, на думку Н. Кононец (2016), актуалізує консолідацію вище згаданих ресурсів з метою побудови та розвитку системи моніторингу якості освіти у ЗВО, а також удосконалення навчального середовища університету, освітнього процесу та забезпечення здобувачам вищої освіти належних умов для набуття професійної компетентності.

Повертаючись до досліджень Д. Бодненка, О. Жильцова, О. Лещинського та Н. Мазур, можемо говорити про важливість застосування **процесного підходу** до

моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, суть якого відбивається у п'яти ключових твердженнях:

1) усі види діяльності у медичному ЗВО описуються у вигляді взаємопов'язаних процесів, які у сукупності відбивають професійну підготовку майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету;

2) визначення у професійній підготовці майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету ключових процесів;

3) управління ресурсами медичного ЗВО як результативним процесом;

4) удосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як процес ефективнішого досягнення бажаних результатів;

5) можливість використання інформаційно-комунікаційних технологій під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету для своєчасного прийняття управлінських рішень (Бодненко, Жильцов, Лещинський, Мазур 2014).

У контексті процесного підходу до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету слід брати до уваги низку процесів, на яких наголошує у своїх дослідженнях Л. Віткін, С. Лаптев, С. Піддубна та Т. Фініков (Віткін, Лаптев, Фініков, Піддубна 2009):

– *основні процеси* (головні дидактичні процеси, які забезпечують функціонування професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету) – процес реалізації освітньо-професійних та освітньо-наукових програм; процеси інформаційної й культурно-освітньої діяльності; трансфер-технології; процеси організації навчальної діяльності, самостійної пізнавальної діяльності студентів, мотивації до навчання, процеси навчально-методичної, наукової, лікувальної діяльності науково-педагогічних працівників, підготовки кадрів вищої кваліфікації, що додають якості освітніх послуг у ЗВО;

– *допоміжні процеси* (забезпечуючі та підтримуючі) – процеси, необхідні для виконання основних процесів, але такі, що призводять до

підвищення якості освітніх послуг у ЗВО: процеси розвитку системи навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення, фінансового забезпечення, професійного розвитку для викладачів і професійного становлення майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, виховна діяльність, науково-дослідницька діяльність, залучення роботодавців до удосконалення процесу професійної підготовки, процеси взаємодії із системами довузівської підготовки, розвитку інфраструктури соціальної діяльності медичного університету, міжнародна діяльність тощо;

– *управлінські процеси* (організаційно-управлінські, управлінської діяльності керівництва, освітнього менеджменту) – процеси, що забезпечують керованість основних і допоміжних процесів, але так само, як і допоміжні процеси, призводять до підвищення якості освітніх послуг у ЗВО: управління розвитком та функціонуванням медичного ЗВО, стратегічне проектування освітніх програм, навчального середовища і дидактичних процесів, маркетинг, безпосереднє здійснення процесів моніторингу й вимірювань ЗУН, управління процесами й ресурсами, аналіз і прийняття рішень тощо.

Погоджуємося з науковцями, що через основні процеси реалізується насамперед місія медичного університету (у нашому випадку – основні цілі професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету), на їх основі формується організаційна структура моніторингу якості освіти, визначається набір допоміжних й управлінських процесів. Цілком логічно, що основні процеси виконують основоположну роль стосовно управлінських, оскільки без них решта процесів просто втрачають сенс. Між усіма процесами, звісно, є не лише прямий зв'язок, але й зворотній, що вказує на важливість *принципу інтерактивності* під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Відтак, ключова роль основних процесів не може бути ефективно реалізована, якщо не буде детерміновано адекватний їй комплекс допоміжних і управлінських процесів та зворотного зв'язку (Віткін, Лаптев, Фініков, Піддубна 2009).

Визначаючи сутнісні риси моніторингу як явища в освіті, А. Морозов, В. Косолапов та В. Колосов виокремлюють такі риси як функції:

- *об'єктно-розвивальна* (об'єкти моніторингу залежні насамперед від зовнішніх впливів, вони є динамічними та постійно розвиваються, що може цілком закономірно призвести до низки небажаних змін у функціонуванні об'єкта спостереження);
- *організаційно-ресурсна* (використання моніторингу якості освіти передбачає організацію постійного й неперервного спостереження за обраним об'єктом, а міра сталості детермінується його особливостями та ресурсними можливостями);
- *критеріально-показникова* (організація спостереження передбачає добір обґрунтованих критеріїв якості освіти та їх показників, а отже, здійснюється за допомогою вимірів чи описування різних параметрів об'єкта);
- *прогностична* (результати моніторингу якості освіти у ЗВО застосовуються насамперед для прогнозування розвитку обраного об'єкта);
- *суб'єктно-орієнтаційна* (система моніторингу якості освіти у конкретному ЗВО проєктується та створюється з орієнтацією на певного споживача освітніх послуг) (Морозов, Косолапов, Колосов 2002).

Торкаючись *управлінського аспекту* моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, важко заперечити, що йому не притаманна низка типових управлінських функцій (в інтерпретації, пов'язаній з освітнім контекстом), до яких належать: *планово-прогностична* (визначення цілей та завдань моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; розробка та реалізація конкретної освітньо-професійної програми, оптимальна конструкція модулів управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів, що забезпечує осмислення ними змісту навчального матеріалу); *організаційна* (систематизація роботи працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах, розподіл відповідних обов'язків, планування дорожніх карт для реалізації моніторингових досліджень); *розпорядча* (необхідність організації

процесу доведення управлінських рішень щодо моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету до підпорядкованих працівників відділу та науково-педагогічних працівників); *мотиваційна* (необхідність створення відповідних умов, які спонукатимуть науково-педагогічних працівників якісно провадити освітній процес, в працівників відділів забезпечення якості освіти в медичному університетів – якісно виконувати свої обов'язки); *контрольно-діагностична* (контроль за якістю викладання, за процесом реалізації освітніх програм, діагностика, самоаналіз, самоконтроль, самооцінювання тощо); *інформаційно-аналітична* (аналіз результатів навчальної діяльності майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, виявлення реального стану справ та обґрунтування доцільності використовуваного дидактичного інструментарію, виявлення позитивних та негативних факторів впливу на результати навчання, визначення тенденцій у розвитку процесу навчання й особистості здобувача вищої освіти) (Губа 2008).

Разом із тим слід зазначити, що, аналізуючи різні функції моніторингу (інформаційна, прогностична, адаптаційна, корекційно-формуюча, діагностична, аналітико-оцінювальна тощо), бачимо, що автори (Байдацька 2007; Зінченко 2013; Лукіна 2008; Майоров 2000; Туржанська 2011 та ін.) або надмірно звужують, або навпаки, перебільшують значущість і компетентнісне поле деяких його функцій, що в результаті призводить до певних труднощів у процесі вибору методів, форм, алгоритму, інструментарію проведення моніторингових досліджень якості освіти у навчальному середовищі ЗВО.

Аналізуючи *практичний аспект* моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі вітчизняних медичних університетів, доходимо висновку, що первинна відповідальність за забезпечення її якості покладена на кожний окремий медичний ЗВО, а якість підготовки фахівців насамперед буде інтегральною й детермінуватиметься ефективністю концепції розвитку вищої медичної освіти, Стратегії розвитку медичної освіти в Україні (2019), освітньо-професійними програмами та якістю забезпечення

ресурсами медичного вишу освітнього процесу. Відтак, кожен медичний університет приділяє належну увагу підвищенню якості такої освіти, і розповсюдженою практикою є *створення спеціальних відділів*.

У нормативній документації таких відділів зацентровано увагу на важливості управлінської функції в професійній діяльності працівників відділів забезпечення якості освіти, яка передбачає управління процесами навчального й лікувально-професійного характеру. До управлінської діяльності Ю. Антоненко, І. Булах та Л. Войтенко відносять планування, організацію, регулювання, програмування, контроль, прогнозування, стимулювання, корекцію та аналіз педагогічного та лікувального процесів (Булах, Войтенко, Антоненко 2018). Ми погоджуємося з дослідниками щодо необхідності здійснення цих функцій працівниками вище згаданих відділів під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі вітчизняних медичних університетів, адже вони забезпечать реалізацію визначених нормативними документами цих відділів ключових принципів моніторингу. До прикладу, принципами моніторингу у Навчально-методичному відділі забезпечення якості освіти Полтавського державного медичного університету (далі – НМВЗЯО ПДМУ) виділено такі, як показано на рисунку 1.8:

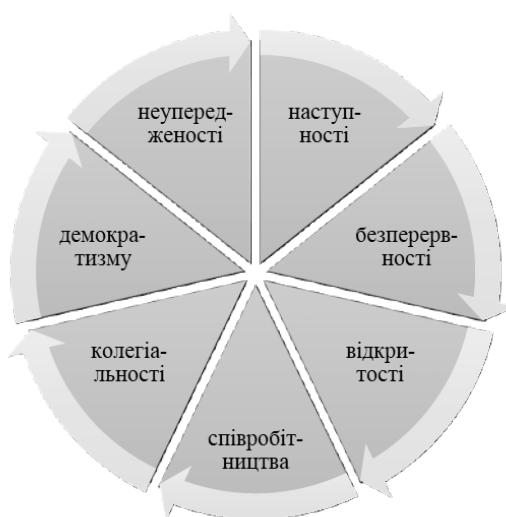

Рис. 1.8. Принципи моніторингу у діяльності НМВЗЯО

З позиції реальної практики моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі вітчизняних медичних університетів вартує особливої уваги інформаційно-аналітичний аспект цього процесу. Так,

цілком погоджуємося із Т. Письменковою, яка, ґрунтовно вивчивши Європейські стандарти проведення моніторингових процедур щодо оцінювання якості вищої освіти, зазначила особливий акцент значущості інформаційних систем як засобів ефективного моніторингу у вишах (Письменкова 2017). Вочевидь, задля успішності моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у вітчизняних медичних університетах мають бути розроблені та активно застосовувані спеціальні інформаційні системи для збору, аналізу і подальшого використання відповідної інформації для ефективного управління процесом реалізації освітньо-професійних програм та іншої діяльності (Дорохова 2023, с. 46).

У даному контексті імпонує точка зору Н. Кононец, яка наголошує на важливості застосування електронного моніторингу (за допомогою спеціальних програмних продуктів та розроблених на їх основі інформаційних систем), який є: а) способом дослідження реальності, що використовується в різних науках, зокрема, в педагогіці, дидактиці, освітньому менеджменті; б) способом забезпечення сфери управління різноманітними видами діяльності в університетському середовищі через надання своєчасної й якісної інформації. Детально зупиняючись на проблематиці упровадження електронного моніторингу навчально-методичної роботи викладачів (суто дидактичний моніторинговий дискурс), учена потрактовує електронний моніторинг як нестандартну інформаційну систему, котра забезпечує систематичне стандартизоване спостереження за процесом цілеспрямованих якісних і кількісних змін у такому напрямі діяльності вишу (Кононец 2012).

Вочевидь, вище зазначене слугує підставою до висновку, що моніторинг якості освіти базується на *інформаційному підході*, ключову ідею якого можна сформулювати як те, що нині інформація є важливим (по суті, ключовим) ресурсом науково-технічного, соціально-культурного, економічного, освітнього розвитку, суттєво впливає на прискорений розвиток науки, техніки і різних галузей знань, відіграє значну роль у модернізації освітньої галузі та забезпеченні якості освіти (Кононец 2016). Тож ми переконані, що процес моніторингу якості

освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі вітчизняних медичних університетів є насамперед особливим, закріпленим у культурі якості вищої медичної освіти способом оперування інформацією.

Досліджуючи нормативну документацію Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) у напрямі забезпечення її якості (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area 2015), зафіксовано й виокремлено низку принципів внутрішнього й зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, які адаптовано до проблеми забезпечення якості освіти майбутніх магістрів стоматології та організації моніторингових процедур:

- *принцип відповідальності* (медичні ЗВО несуть основну відповідальність за якість наданих освітніх послуг для майбутніх магістрів стоматології і за те, як вони цю якість забезпечують на практиці);
- *принцип захищеності інтересів* (інтереси суспільства щодо якості та стандартів вищої медичної освіти, зокрема, стандарту вищої освіти другого магістерського рівня за спеціальністю 221 «Стоматологія», мають бути захищені);
- *принцип розвитку* (необхідність постійного розвитку й удосконалення якості магістерської освітньої програми Стоматологія в інтересах майбутніх магістрів стоматології);
- *принцип надійності* (мають існувати ефективні та надійні медичні ЗВО, у межах яких освітні програми підготовки майбутніх магістрів стоматології реалізуються та всіляко підтримуються);
- *принцип прозорості* (необхідно забезпечити прозорість професійної підготовки та процесів моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичного ЗВО);
- *принцип культури якості* (процес створення культури якості у медичних ЗВО має отримати всебічну підтримку);
- *принцип відкритості* (ініціювання процесів у медичних ЗВО, які забезпечують відкритість моніторингових досліджень якості підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі та їх результатів);

- *принцип сумісності* (забезпечення якості освіти майбутніх магістрів стоматології має бути сумісним із загальними процесами забезпечення якості освіти у медичному ЗВО загалом, що прийтиме підвищенню ефективності роботи медичного університету);
- *принцип міжнародної інтеграції* (медичні ЗВО мають демонструвати свою якість, зокрема, якість освіти майбутніх магістрів стоматології, як на вітчизняному, так і на міжнародному рівнях);
- *принцип інновацій* (застосовувані процеси у медичних ЗВО не повинні обмежувати різноманіття та стримувати нововведення під час професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології);
- *принцип інформаційного менеджменту* (медичні ЗВО мають використовувати спеціальні інформаційні системи для моніторингових процедур, оскільки ефективні процеси збору та аналізу інформації про освітньо-професійні програми, зокрема, програму підготовки лікарів-стоматологів, та іншу діяльність підтримують систему внутрішнього забезпечення якості).

Таким чином, на підставі аналізу наукового доробку вчених доходимо висновку, що згідно євростандартів, доцільно орієнтуватися на низку мінімальних освітніх показників, котрі мають оброблятися в спеціальних інформаційних системах медичних університетів для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, як-от:

- досягнення майбутніх магістрів стоматології та показники їхньої успішності;
- можливості випускників медичного ЗВО влаштуватися на роботу за фахом, результати працевлаштування магістрів стоматології;
- задоволеність майбутніх магістрів стоматології освітньо-професійними програмами та освітніми компонентами, які вони опановують у навчальному середовищі університету;
- ефективність роботи викладачів (навчально-методична, лікувально-практична, науково-дослідницька, організаційна робота тощо);
- характер студентського контингенту;

- наявні навчальні ресурси для реалізації освітніх компонентів програми підготовки лікарів-стоматологів та їх вартість;
- ключові показники діяльності медичного університету.

Цілком логічно припустити, що вище зазначений перелік показників якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі вітчизняних медичних університетів є прикладом компонентно-структурного аналізу моніторингу, який висвітлює дидактичний аспект досліджуваної у дисертації проблематики.

У ході компонентно-структурного аналізу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі вітчизняних медичних університетів варто звернутися до концепції Total Quality Management – загального управління якістю, ключові принципи якої стосовно вищої медичної освіти можуть слугувати орієнтиром для визначення складників такого моніторингу:

1) *Діяльність топ-менеджменту медичного університету.* Топ-менеджмент має інтегрувати систему управління якістю освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі в загальну модель управління університетом. Управління якістю освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету має здійснюватися через конкретні рішення, котрі чітко й однозначно відбивають позицію керівництва. Управлінська діяльність топ-менеджменту на усіх рівнях (ректора, проректорів, директорів інститутів, деканів, керівників усіх підрозділів, зокрема, відділів забезпечення якості освіти) зумовлює формування здатності кожного забезпечувати якість професійної підготовки за освітньо-професійними програмами, досягнення цілей та результатів освітнього процесу, розвиток єдності цілей, а також навчального середовища, у якому всі суб'єкти завдяки ресурсам університету можуть удосконалювати свою діяльність.

2) *Орієнтація на споживача освітніх послуг медичного університету.* Медичний ЗВО має стати освітньою установою, котра орієнтована на клієнта (у нашому дослідженні – майбутнього магістра стоматології) і вважає магістрантів,

науково-педагогічних працівників, стейкхолдерів (роботодавців та будь-яких інших зацікавлених осіб) та суспільство своїми споживачами. Безперечно, в медичному університеті повинні функціонувати процеси, спрямовані на оцінювання його діяльності, зокрема, якості освіти майбутніх магістрів стоматології, споживачами. Вочевидь, зосередження особливої уваги на споживачеві, на задоволенні встановлених і передбачуваних очікувань кожного споживача забезпечує медичному ЗВО збереження провідного місця на ринку освітніх послуг у системі вищої медичної освіти та уможлиблює досягнення їх лояльності.

3) *Стратегія планування підвищення якості освіти у медичному університеті.* Оптимальною для медичного ЗВО вважається підготовка стратегічного плану підвищення якості освіти майбутніх магістрів стоматології за принципом знизу – вгору. Відтак, медичні університети повинні уникати планування діяльності з підвищення якості професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології як відокремленої від своєї загальної сфери діяльності.

4) *Залучення ефективних науково-педагогічних працівників.* Науково-педагогічні працівники, безперечно, головною конкурентною перевагою медичного університету. Відтак, дуже важливо створювати умови для максимального розкриття та використання творчого потенціалу кожного викладача, який реалізовує освітні компоненти програми підготовки лікарів-стоматологів. Разом із тим, варто стимулювати кожного викладача до активного залучення у процес покращення якості професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, розвитку навчального середовища медичного університету, оскільки це сприяє формуванню почуття причетності та відповідальності за результати у площині якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

5) *Навчання науково-педагогічних працівників.* Забезпечення успіху концепції Total Quality Management у медичному університеті є організація навчання, яке має починатися із топ-менеджменту, а потім і кожного викладача, який забезпечує дидактичний процес у підготовці майбутніх магістрів

стоматології. Організація навчання науково-педагогічних працівників має базуватися на культурі самоосвіти, дисемінації лікувально-практичного, науково-педагогічного досвіду, концепції освіти упродовж усього життя та інновацій, які будуть дидактично доцільними для підвищення якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

6) *Нагороди та визнання досягнень науково-педагогічних працівників.* Залучення науково-педагогічних працівників медичного університету до діяльності за принципами Total Quality Management має передбачати планування кар'єрного зростання, запровадження принципів менеджменту знань, стимулюватися визнанням досягнень (у площині лікувально-практичного, науково-педагогічного досвіду) та низкою винагород, котрі ґрунтуються на оцінюванні індивідуальних досягнень кожного викладача, який реалізовує освітні компоненти програми професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

7) *Лояльність працівників або створення зони комфорту.* Для забезпечення лояльності науково-педагогічних працівників медичного університету необхідно створити такий клімат, таку атмосферу й зону комфорту для роботи (лікувально-практичної та науково-педагогічної), щоб вона приносила задоволення й радість.

8) *Зв'язок зі споживачами освітніх послуг медичного університету.* Топ-менеджмент медичного університету обов'язково має налагоджувати тісні зв'язки з усіма категоріями споживачів, стейкхолдерів, залучати їх до участі в основних процесах діяльності ЗВО, зокрема, у процесі стратегічного планування забезпечення якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також проведення навчальних занять та інших інформаційно-освітніх івентів у процесі навчання магістрантів.

9) *Проектування та розробка системи освітніх послуг та продукції.* Для медичного університету цей принцип полягає у створенні нових навчальних планів та освітньо-професійних програм, проведення вчасних змін серед освітніх компонентів у рахуванням вимог часу та запитів соціуму на якісних лікарів-

стоматологів, а також у розробці наукової продукції в межах науково-дослідних робіт й проєктів медичного університету.

10) *Управління процесами у середовищі медичного університету.* Забезпечення ефективних управлінських рішень та інновацій, оскільки рішення зі зміни існуючих процесів і планування системи удосконалення якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету повинні здійснюватися на підставі надійної інформації, яка містить також і дані про ставлення споживачів та стейкхолдерів.

11) *Систематичний збір та аналіз даних.* Цей принцип передбачає розробку і впровадження системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також у медичному ЗВО загалом.

12) *Бенчмаркинг.* Цей принцип на ґрунті порівняння з іншими медичними ЗВО (як набір методик для вивчення досвіду медичних вишів-конкурентів й упровадження дієвих перспективних практик) уможливорює окреслювати власні шляхи розвитку та можливості для удосконалення якості професійної підготовки лікарів загалом, та якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету зокрема.

Обговорення цієї проблеми з працівниками НМВЗЯО ПДМУ засвідчило, що в процесі організації моніторингових процедур найбільше уваги, зазвичай, сконцентровано на стратегії планування підвищення якості освіти у медичному університеті, залученні ефективних науково-педагогічних працівників, навчанні науково-педагогічних працівників, проєктуванні та розробці системи освітніх послуг та продукції, управлінні процесами у середовищі медичного університету, зв'язках зі споживачами освітніх послуг медичних ЗВО, систематичному зборі та аналізі даних, які стосуються результатів навчальної діяльності студентів, а також науково-педагогічної діяльності викладачів. При цьому діяльність топ-менеджменту медичного університету, орієнтація на споживача освітніх послуг медичного університету, нагороди та визнання досягнень науково-педагогічних працівників, лояльність працівників або створення зони комфорту, бенчмаркинг

як складники моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету коригуються й використовуються несистемно. Разом із тим, контекст вище схарактеризованих дванадцяти принципів-індикаторів забезпечення якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету значно ширший за дидактичний. Тож у нашому дослідженні вважаємо за доцільне зупинитися на дидактичних складниках моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Розглядаючи *дидактичний аспект* моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичного університету, імпонує позиція німецьких дослідників В. Фон Гумбольта, Й. Фіхте та Ф. Шлеєрмахера, котрі виокремили низку компонентів для моніторингу якості здобутої освіти з позиції викладача як безпосередньо відповідального за цю якість. Так, аби досягти якості освіти, викладач університету має володіти:

– *здатністю до організації дослідницького навчання* (головне практичне завдання викладача – зробити так, аби стимулювати своїх студентів досліджувати знання, не просто їх збирати, а спостерігати за процесом пізнання і, спостерігаючи, вчитися, вчитися самостійно здобувати та досліджувати інформацію);

– *здатністю до активізації навчально-дослідницької діяльності* (виявляється через ясність і чіткість мислення викладача, його умінь зробити зрозумілим для кожного здобувача освіти те, про що він розповідає на заняттях, що пробуджує власну натхненність викладача, і, звісно, постійно підтримувати активне усвідомлення єдності зі студентами);

– *педагогічним артистизмом* (кожен викладач має бути майстром своєї справи, особистістю, котра поєднує в собі захопленість своєю справою і бажання навчати своїх студентів та ділитися власним досвідом, а також володіти здатністю цікаво, захоплююче та доступно викладати свій предмет);

– *здатністю до постійного підвищення якості своєї роботи* (така здатність можлива лише за умови, коли викладання дисципліни не обмежується

звичним і багаторазовим повторенням перед студентами певної інформації, а кожна тема щоразу оновлюється, бо викладач завжди навчається сам, розвивається та самовдосконалюється) (Fichte, Schleiermacher, Humboldt 2010).

Таким чином, можемо говорити про оцінювання професійно-педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників медичного університету як одного з компонентів моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичного університету.

Вітчизняні дослідники Ю. Антоненко, І. Булах та Л. Войтенко вважають, що ключовими аспектами проведених моніторингових досліджень є розвиток навчальних планів та форм оцінювання. За результатами аналізу цих компонентів моніторингу медичні ЗВО розробляють рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх лікарів з чітким визначенням рівнів досягнення установлених показників якості їх професійної підготовки (Булах, Войтенко, Антоненко 2018).

Імпонує позиція І. Гириловської, яка, досліджуючи у своїй монографії проблематику моніторингу професійної підготовки кваліфікованих робітників, виокремлює низку компонентів моніторингової діяльності, котрі певним чином суголосні з дидактичним аспектом:

- суб'єкт (хто виконує діяльність);
 - об'єкт (на що спрямована діяльність);
 - мета (для чого виконуються діяльність);
 - результат (програмні результати навчання, досягнення мети навчання);
 - зміст (суть діяльності);
 - спосіб виконання (яким саме чином здійснюється діяльність)
- (Гириловська 2020).

Вивчення наукового доробку дослідниці дає нам усі підстави вважати **діяльнісний підхід** одним із важливих методологічних підходів до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичного університету.

У контексті цього ж підходу можемо говорити про двокомпонентну структуру моніторингу якості освіти, на якій наголошується у працях О. Агеєвої (2018), Т. Бондаренко (2018):

- 1) діяльність щодо спостереження за процесом навчання (дозволяє оцінити якість освіти, порівняти її з іншими результатами);
- 2) діяльність щодо попередження негативів в освітньому процесі (сприяє запобіганню небажаних негативних чи незапланованих наслідків освітньої діяльності ЗВО).

Подальше аналітичне осмислення наукових праць учених-дидактів (Автомонов 2008; Власенко, Березюк 2017; Бондар 2005; Кононець 2021; Малафіїк 2009; Малихін 2013 та ін.) дає підстави до висновку, що дидактичний аспект моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичного університету має охоплювати моніторингові процедури оцінювання якості процесу навчання за такими його складниками:

- *цільовим* (мета, завдання, які висвітлюються в освітньо-професійній програмі підготовки магістрів стоматології);
- *мотиваційним* (спонукання майбутніх магістрів стоматології до самостійної пізнавальної діяльності, оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища задля здобуття нових знань у галузі стоматології);
- *змістовим* (підбір освітніх компонентів у програмі підготовки майбутніх магістрів стоматології, змістовність навчальних програм, підручників, інформаційних ресурсів, визначення змісту кожного заняття, розробка навчально-методичного забезпечення тощо);
- *операційно-дійовим* (засоби, методи, форми навчання, які застосовують викладачі під час реалізації освітніх компонентів професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології);
- *контрольно-регулюючим* (контроль та корекція ЗУН з галузі стоматології, програмних результатів навчання, визначених в освітньо-професійній програмі);

– оцінювально-результативним (оцінювання рівня ЗУН кожного студента, рівня сформованості визначених програмою компетентностей).

Покладаючи в основу нашого дослідження *середовищний підхід* (Жданова-Неділько, Желанова 2016; Полякова 2018 та ін.), який зумовлює з'ясування взаємозв'язків особистості здобувачів вищої освіти із оточенням, тобто навчальним середовищем університету, та способів детермінації в ньому особистісних змін, що сприяє визначенню значущого контексту навчальної взаємодії викладача і студента у процесі професійної підготовки за обраною освітньо-професійною програмою і віднайденню шляхів його цілеспрямованої трансформації задля підвищення якості освіти, та урахуваючи об'єкт і предмет нашого дослідження, вважаємо, що компоненти моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету мають узгоджуватися із компонентами цього середовища (процесуально-дидактичним, програмно-результативним, особистісно-розвивальним та інноваційно-ресурсним).

На нашу думку, структура моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету базується на твердженні: в медичному університеті повинна бути створена цілісна система забезпечення майбутніх магістрів стоматології універсальними ЗУН, програмними компетентностями, залучення до самостійної діяльності, що дозволить успішне формування цих компетентностей, котрі й визначають якість освіти. Адже, як відомо, сучасна професійна поведінка лікаря-стоматолога залежить від ключових компетенцій і базових навичок, особистісних якостей, які лежать в основі ефективної трудової діяльності та наданні якісної стоматологічної допомоги населенню.

Таким чином, на підставі аналізу праць науковців (Анненкова 2011; Артемчук, Булах, Мруга 2005; Багачик, Волошин, Якименко 2009; Ван Кепел, Сейто 2010; Гириловська 2020; Грай, Зарудня, Шаповал 2017; Горбачова 2012; Доунс 2014; Зінькова 2016; Лукіна 2008; Миронець, Чернецька 2013; Невілл Послтвейн, Тайджман 2003; Перехейда 2015; Титаренко, Ткаченко 2012;

Шегеда 2007 та ін.), беручи за основу компетентнісний, ресурсно орієнтований, процесний, інформаційний, середовищний та діяльнісний підходи, сформулюємо авторське визначення поняття моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

У дисертації *моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету* трактуємо як *цілеспрямовано організовану спільну діяльність топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, котра представлена системою заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології з метою подальшого його аналізу та прийняття управлінських рішень щодо удосконалення освітнього процесу.*

У роботі підсумовано, що у результаті компонентно-структурного аналізу проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету актуальним і важливим є **системний підхід** (Бех, Слепцов 2012; Шабанова 2014 та ін.), котрий широко використовується для дослідження педагогічних систем, моделей організації освітнього процесу у вищій школі та пов'язаних з ними дидактичних феноменів, дозволяє урахувати такі особливості досліджуваних об'єктів, як взаємозалежність та взаємозумовленість їхніх компонентів, що розкриває механізми та ймовірні результати їхнього взаємовпливу. Визначальними рисами системного підходу до визначення структури моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету є можливість системного аналізу існуючих систем моніторингу та передбачення майбутнього для ЗВО, внаслідок чого є можливість здійснювати навчальне прогнозування та проектування у процесі реалізації компонентів освітньо-професійних програм з метою підвищення якості професійної підготовки лікарів-стоматологів.

Разом із тим, системний підхід сприяє, насамперед, цілісному погляду на структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, по-друге, – уможливорює забезпечити

єдність і цілісність усіх компонентів навчального середовища, узгоджуючись з цією структурою, і по-третє, – побудувати модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Беручи до уваги *функції* моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (планово-прогностична, організаційна, розпорядча, мотиваційна, контрольна-діагностична та інформаційно-аналітична функції), компоненти навчального середовища медичного університету (процесуально-дидактичний, програмно-результативний, особистісно-розвивальний та інноваційно-ресурсний) з урахуванням системного підходу, визначимо функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як систему взаємопов'язаних *елементів-процедур*, котрі охоплюють дидактичний контекст цього процесу. До цих процедур відносимо моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету.

Кожна процедура у цій системі розглядається нами як алгоритм та активності топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, спрямовані на освоєння шляхів трансформації власних досягнень у досягнення більш високого рівня, а також працівників відділів забезпечення якості освіти – на освоєння сучасних методик проведення моніторингу якості освіти, зокрема, у процесі професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Узагальнено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету представлено на рисунку 1.9.

Рис. 1.9. Функціональна структура моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Моніторинг процесуально-дидактичного компонента навчального середовища університету віддзеркалює процедури збору й аналізу інформації про процес навчання майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (мета, зміст освітньо-професійної програми підготовки майбутніх магістрів стоматології; нормативна документація, котра регламентує освітню діяльність у медичному ЗВО та взаємодію суб'єктів цього процесу; форми організації навчальної діяльності, форми навчання, методи викладання і навчання, засоби навчання й дидактичні ресурси, педагогічні технології, які є дидактично доцільними для професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології та забезпечують ефективність процесу формування професійної компетентності майбутнього лікаря-стоматолога, методи контролю та оцінювання, мотивації магістрантів до навчання та самоосвіти).

Моніторинг програмно-результативного компонента навчального середовища університету відбиває процедури збору й аналізу інформації про набуття майбутніми магістрами стоматології програмних компетентностей, якими вони мають володіти та яких набувають під час освітнього процесу у навчальному середовищі медичного університету. Ці процедури зорієнтовані на контроль ЗУН та програмних результатів навчання, які окреслені в освітньо-професійній програмі підготовки майбутніх магістрів стоматології.

Моніторинг особистісно-розвивального компонента навчального середовища університету передбачає процедури збору й аналізу можливостей медичного ЗВО забезпечити індивідуальну траєкторію навчання й професійного становлення як для магістрантів, так і індивідуальну траєкторію професійно-педагогічного розвитку для викладачів.

Для майбутніх магістрів стоматології – процедури збору й аналізу інформації про їхню участь у лікувально-консультативній роботі, практико-орієнтоване навчання на клінічних кафедрах, діагностичних центрах, стоматологічних кабінетах та клініках, залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи; національна на міжнародна кредитна мобільність; *для викладачів* – процедури збору й аналізу інформації про залучення їх до програм підвищення кваліфікації (лікарської та професійно-педагогічної), атестації науково-педагогічних працівників медичного ЗВО; сприяння підвищенню рівня наукової і професійної активності викладачів, які є практикуючими лікарями-стоматологами, в тому числі фахівцями з медицини невідкладних станів (курси, стажування, здобуття наукових ступенів та вчених звань, участь у науково-практичних конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, стоматологічних форумах, зокрема, у дистанційному форматі, котрі присвячені як проблематиці стоматологічного характеру, так і педагогічній тематиці, усна та стендова доповіді на конференціях тощо).

Моніторинг інноваційно-ресурсного компонента навчального середовища університету передбачає процедури збору й аналізу інформації про інноваційне ресурсне забезпечення медичного ЗВО (кадрові, матеріально-

технічні, інноваційно-освітні, фінансові ресурси тощо). Цей компонент насамперед оцінюється із позиції забезпечення інноваційного освітнього процесу, котрий базується на цифрових технологіях як розширення можливостей традиційного освітнього процесу (дистанційний та змішаний формат навчання, фантомні заняття для магістрантів-стоматологів тощо) та педагогічних інноваціях.

Цілком логічно, що цей компонент відображає інформацію про можливість навчання викладачів клінічних кафедр стоматологічного напрямку застосовувати інновації у процесі професійної підготовки магістрів стоматології (навчання симуляційним технологіям, цифровим, педагогічним технологіям та ін.) та подальший розвиток навчально-методичної бази такого навчального центру як інноваційного складника середовища медичного університету.

Зміст цього компонента також віддзеркалює процедури збору й аналізу інформації про електронні навчальні ресурси у бібліотеках медичних університетів, репозитарії, медіа та відеотеки, електронний документообіг; наявність комп'ютерних мультимедійних аудиторій, медично-стоматологічного й симуляційного обладнання, фантомних та клінічних кімнат різного функціонального призначення, у яких таке обладнання використовуються, аудиторій для телемедицини й віртуальних лабораторій, платформ для дистанційного навчання магістрантів, відкритих систем управління навчанням під час професійної підготовки лікарів-стоматологів тощо.

Наприкінці зазначимо, що запропонована функціональна структура моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету торкається лише дидактичного аспекту досліджуваної проблеми, окресленої темою дисертаційного дослідження, його об'єктом та предметом. Інші аспекти ми залишаємо поза межами наших наукових пошуків, відтак, не претендуємо на вичерпний перелік структурних складників системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як складного полікомпонентного феномена.

У наступному розділі дисертації ми розглянемо дидактичні аспекти впровадження окреслених вище методологічних підходів і принципів моніторингу

якості освіти майбутніх магістрів стоматології, розширивши їх перелік дидактичними та специфічними принципами, через створення низки дидактичних умов, спрямованих на забезпечення успішного моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Висновки до першого розділу

У першому розділі досліджено суть ключових понять із порушеної проблеми; проаналізовано компоненти навчального середовища університету як критерія якості освіти; визначено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Аналіз наукових досліджень дозволив з'ясувати, що *навчальне середовище університету* є штучно побудованою системою, структура і складники якої сприяють досягненню цілей та завдань освітнього процесу, котрий провадиться у медичному ЗВО у відповідності до стандартів (у дисертації – стандарт вищої освіти України другого магістерського рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»).

Поняття *«якість освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету»* розглядається як сукупність якостей магістрантів, які відображають їх професійну компетентність, ціннісну орієнтацію на успішну діяльність лікаря-стоматолога, соціальну спрямованість і зумовлюють здатність до професійного саморозвитку під час надання стоматологічної допомоги населенню. Компонентами навчального середовища визначено *процесуально-дидактичний, програмно-результативний, особистісно-розвивальний та інноваційно-ресурсний*.

Багатовимірність досліджуваної проблеми спричиняє необхідність її розгляду з точки зору кількох методологічних підходів (компетентнісний, ресурсно орієнтований, процесний, інформаційний, середовищний та діяльнісний підходи), що дозволяє визначити перспективи її вирішення з урахуванням максимально доступних можливостей, спроектувати оптимальні шляхи і засоби вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Теоретичний аналіз педагогічної літератури дозволив визначити поняття *«моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету»* як *цілеспрямовано організовану спільну діяльність*

топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, котра представлена системою заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології з метою подальшого його аналізу та прийняття управлінських рішень щодо удосконалення освітнього процесу.

Беручи до уваги функції моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (планово-прогностична, організаційна, розпорядча, мотиваційна, контрольна-діагностична та інформаційно-аналітична функції), компоненти навчального середовища медичного університету (процесуально-дидактичний, програмно-результативний, особистісно-розвивальний та інноваційно-ресурсний) з урахуванням системного підходу, визначено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як систему взаємопов'язаних елементів-процедур, котрі охоплюють дидактичний контекст цього процесу. До цих процедур віднесено *моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету.* Кожна процедура у цій системі розглядається як алгоритм та активності топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, спрямовані на освоєння шляхів трансформації власних досягнень у досягнення більш високого рівня, а також працівників відділів забезпечення якості освіти – на освоєння сучасних методик проведення моніторингу якості освіти, зокрема, у процесі професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Так, *моніторинг процесуально-дидактичного компонента навчального середовища університету* віддзеркалює процедури збору й аналізу інформації про процес навчання майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (мета, зміст освітньо-професійної програми; нормативна документація, котра регламентує освітню діяльність у медичному ЗВО та взаємодію суб'єктів цього процесу; форми організації навчальної діяльності, форми навчання, методи викладання і навчання, засоби навчання й дидактичні

ресурси, педагогічні технології, які є дидактично доцільними для професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології та забезпечують ефективність процесу формування професійної компетентності майбутнього лікаря-стоматолога, методи контролю та оцінювання, мотивації магістрантів до навчання та самоосвіти). *Моніторинг програмно-результативного компонента навчального середовища університету* відбиває процедури збору й аналізу інформації про набуття майбутніми магістрами стоматології програмних компетентностей, якими він має володіти та яких він набуває під час освітнього процесу у навчальному середовищі медичного університету. Ці процедури зорієнтовані на контроль ЗУН та програмних результатів навчання, які окреслені в освітньо-професійній програмі підготовки майбутніх магістрів стоматології. *Моніторинг особистісно-розвивального компонента навчального середовища університету* передбачає процедури збору й аналізу можливостей медичного ЗВО забезпечити індивідуальну траєкторію навчання й професійного становлення як для магістрантів, так і індивідуальну траєкторію професійно-педагогічного розвитку для викладачів. Для майбутніх магістрів стоматології – процедури збору й аналізу інформації про їхню участь у лікувально-консультативній роботі, практико-орієнтоване навчання на клінічних кафедрах, діагностичних центрах, стоматологічних кабінетах та клініках, залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи; національна на міжнародна кредитна мобільність; для викладачів – процедури збору й аналізу інформації про залучення їх до програм підвищення кваліфікації (лікарської та професійно-педагогічної), атестації науково-педагогічних працівників медичного ЗВО; сприяння підвищенню рівня наукової і професійної активності викладачів, які є практикуючими лікарями-стоматологами, в тому числі фахівцями з медицини невідкладних станів (курси, стажування, здобуття наукових ступенів та вчених звань, участь у науково-практичних конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, стоматологічних форумах, зокрема, у дистанційному форматі, котрі присвячені як проблематиці стоматологічного характеру, так і педагогічній тематиці, усна та стендова доповіді на конференціях тощо). *Моніторинг інноваційно-ресурсного компонента*

навчального середовища університету передбачає процедури збору й аналізу інформації про інноваційне ресурсне забезпечення медичного ЗВО (кадрові, матеріально-технічні, інноваційно-освітні, фінансові ресурси тощо). Цей компонент насамперед оцінюється із позиції забезпечення інноваційного освітнього процесу, котрий базується на цифрових технологіях як розширення можливостей традиційного освітнього процесу (дистанційний та змішаний формат навчання, фантомні заняття для магістрантів-стоматологів тощо) та педагогічних інноваціях. Він відображає інформацію про можливість навчання викладачів клінічних кафедр стоматологічного напрямку застосовувати інновації у процесі професійної підготовки магістрів стоматології (навчання симуляційним технологіям, цифровим, педагогічним технологіям та ін.) та подальший розвиток навчально-методичної бази такого навчального центру як інноваційного складника середовища медичного університету, а також процедури збору й аналізу інформації про електронні навчальні ресурси у бібліотеках медичних університетів, репозитарії, медіа та відеотеки, електронний документообіг; наявність комп'ютерних мультимедійних аудиторій, медично-стоматологічного й симуляційного обладнання, фантомних та клінічних кімнат різного функціонального призначення, у яких таке обладнання використовуються, аудиторій для телемедицини й віртуальних лабораторій, платформ для дистанційного навчання магістрантів, відкритих систем управління навчанням під час професійної підготовки лікарів-стоматологів тощо.

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ

У розділі визначено та науково обґрунтовано дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, схарактеризовано модель їх реалізації.

2.1. Характеристика дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Проведений аналіз науково-педагогічної літератури дає нам усі підстави стверджувати, що проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету є актуальною, особливо у площині дидактики. Відтак, для підвищення ефективності процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету необхідно максимально сприяти формуванню здатності і топ-менеджменту, і викладачів, і працівників відділів забезпечення якості освіти, і навіть самих магістрантів здійснювати процедури моніторингу та самомоніторингу.

Постановка питання про необхідність пошуку, формулювання й експериментальної перевірки низки дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету залежить від того, яка мета і завдання поставлені перед дослідником, які суперечності детермінують вирішення окреслених завдань, з якою метою розробляється модель чи технологія їх реалізації (Дорохова 2023, с. 289).

Ураховуючи особливості постановки проблеми нашого дослідження, з'ясуємо суть поняття «дидактичні умови».

За даними аналізу наукових розвідок Н. Самборської, дидактичні умови можна трактувати як структурну оболонку педагогічних технологій (моделей), котра уможлиблює реалізацію складників педагогічного процесу, відображених у моделі чи технології (Самборська 2018).

Дослідниці В. Балюк та Є. Гончарова у своїх роботах пропонує номінувати дидактичні умови як сукупність компонентів процесу навчання (мету, зміст, форми, методи, засоби), їх ретельний відбір, конструювання та упровадження з метою забезпечення можливостей студентам успішно навчатися, а викладачеві – ефективно управляти дидактичним процесом (Балюк 2020; Гончарова 2018).

Не можна не погодитися з О. Малихіним, що дидактичні умови слід розглядати як комплекс «потенційно ємнісних дидактичних ресурсів і вихідних положень, створення й реалізація яких буде сприяти вдосконаленню процесу навчання з урахуванням постійно змінюваних вимог до якості отриманих знань, умінь, навичок, що в своїй структурно-функціональній єдності забезпечують формування необхідних компетентностей» (Малихін 2013, с. 13). Структурно-функціональний аспект, на якому наголошує науковець, є закономірним, він не протидіє досвіду організації дидактичного процесу, а спрямовує наявний потенціал закладу освіти на необхідність його удосконалення, насамперед, завдяки створенню динамічної структури дидактичних умов.

У ході наукового пошуку Агєєва, Бондаренко, Гириловська, Макаренко, Туржанська у площині досліджень, присвячених моніторинговим процедурам в освіті, з'ясовано, що вчені під такими умовами пропонують номінувати сукупність сприятливих обставин, свідомо створену представниками управлінської ланки для забезпечення результативності організації та проведення моніторингу у закладі освіти (Агєєва, Бондаренко 2018; Гириловська 2020; Макаренко 2011; Туржанська 2009).

Вивчаючи праці М. Гриньової, можемо говорити про те, що дидактичні умови «представляють собою теоретичний конструкт з проекцією на сукупність

дидактичних ресурсів, створення й реалізація яких сприяє вдосконаленню процесу навчання з урахуванням вимог до якості отриманих знань, умінь, навичок, що у своїй єдності забезпечують формування необхідних компетенцій і компетентностей» (Гриньова 2021, с. 7).

Продовжуючи позицію вченої, слід зазначити, що контекст нашого дослідження вимагає розкрити теорію навчання моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (насамперед, для викладачів та працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах) та окреслити шляхи її практичної реалізації. Відтак, дидактичні умови у нашому дослідженні специфікуються відповідно до особливостей, механізмів, форм і методів організації навчального процесу викладачів та працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах, аби вони успішно могли здійснювати моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Під час виявлення й формулювання дидактичних умов слід ураховувати: сучасні методологічні підходи до трактування сутності підготовки майбутніх магістрів стоматології; можливості особистісного, професійного розвитку та саморозвитку магістрантів; потенціал компонентів навчального середовища медичного ЗВО (*процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного*); потенціал відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах та їх працівників, які мають володіти здатністю на високому рівні провадити моніторингові процедури. Дидактичні умови детермінуються на основі: цілей професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, концептуальних засад їх реалізації, складників навчального процесу, виявлення критеріїв, показників та рівнів сформованості *готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.*

Говорячи про сукупність дидактичних умов у контексті нашого дослідження, слід приділяти достатню увагу і змістовому наповненню процесу

моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. У ракурсі майбутнього кожен викладач і працівник відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті повинен відчувати, що у ЗВО постійно вирішуються і питання майбутньої професійної успішності магістрів стоматології, їхньої кар'єри.

Навчання у медичному ЗВО об'єктивно має всі передумови для того, аби стати для магістрів стоматології успішною діяльністю. Подолання вступних бар'єрів вказує на достатньо високий рівень знань тих, хто обирає фах лікаря-стоматолога; свідомий вибір цього фаху є запорукою того, що здобувач вищої освіти опинився в тому навчально-пізнавальному середовищі, котре йому достатньою мірою цікаве й перспективне для опанування професійної компетентністю; наявність мотивації до опанування фаху лікаря-стоматолога вказує на бажання бути успішним у професії (Дорохова 2023, с. 289-290). Проте практика моніторингу стабільно засвідчує певну нерівномірність навчальних успіхів магістрантів-майбутніх стоматологів у межах кожної академічної групи, а низка досліджень, що стосуються якості підготовки лікарів-стоматологів (Білобров, Сідорова, Волосовець, Дорошенко, Дорошенко, Коваленко 2018; Палійчук 2019 та ін.), вказують на актуальність цієї проблеми, що не минає з роками. Вочевидь, моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету стимулює пошуки умов підвищення ефективності процесу фахової підготовки цих здобувачів вищої освіти у медичних ЗВО.

Ураховуючи вище викладене, а також компонентно-структурний аналіз моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету й особливості компонентів навчального середовища медичного ЗВО було визначено дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а саме:

1. *розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО*

«Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»;

2. *підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології;*

3. *створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології;*

4. *актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології;*

5. *використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.*

Зупинімося на кожній з виокремлених дидактичних умов більш детально.

1. *Розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» як перша дидактична умова була визначена з урахуванням успішної реалізації в подальшій діяльності медичних університетів професійного зростання як науково-педагогічних працівників, так і фахівців з моніторингу, ефективність професійної діяльності яких уявляється суто їх особистою проблемою, оскільки, з одного боку, пов'язана із задоволенням власних потреб (самоствердження, самореалізацій, самовдосконалення), а з іншого, – з побудовою кар'єрного шляху в контексті життєвої стратегії (Дорохова 2023, с. 290).*

Передусім, при цьому ми виходили з того, що найважливішою дидактичною вимогою при визначенні першої умови стала необхідність спеціальної підготовки викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до провадження моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету на засадах саме **компетентнісного підходу**. Адже формування конкурентоспроможності майбутніх магістрів

стоматології неможливе без створення компетентнісної моделі професійної підготовки як запоруки успіху в реалізації магістерських програм, високих результатів практичної діяльності випускників медичних вишів за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Розглядаючи поняття якості освіти майбутніх магістрів стоматології з позиції компетентнісного підходу (Гриньова, Кононец 2021; Мармаза 2004 та ін.), як сукупності якостей здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, котрі відображають їх програмні компетентності, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлюють здатність бути конкурентноспроможними лікарями-стоматологами на ринку праці, процес моніторингу має бути здійснений на високому рівні спеціально підготовленими фахівцями. Тому значне місце в дослідженнях з питань компетентнісного підходу до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології займає саме розробка новітніх методик підготовки компетентного лікаря-стоматолога.

Безперечно, провідну роль серед підходів до підготовки викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО має відігравати компетентнісний підхід, адже професіонал у сфері моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології має володіти не лише дидактичною тріадою «ЗУН», здатністю до провадження моніторингових процедур, моральними якостями (чесністю, свідомістю, відповідальністю та ін.), але й уміннями адекватно діяти у плані покращення системи професійної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів, застосовуючи нову компетентність як здатність до моніторингових досліджень у цій сфері.

Аналіз праць учених, присвячених теоретико-методичним засадам і практичній реалізації компетентнісного підходу в освіті (Бех 2009; Whitcomb 2002; Стукало, Нечипуренко, Линевська, Володичева 2018; Кононец, Гриньова 2021; Різник, Закусилова 2019; Пометун 2004 та ін.), дає підстави стверджувати, що втілення компетентнісного підходу у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

передбачає: не просту трансляцію ЗУН від того, хто викладає, до того, хто навчається, а формування в останніх готовності до моніторингових процедур; проектування моделі слухача програми підвищення кваліфікації «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу», вибудованої за принципами формування компетентностей як результату освіти; розроблення програми за модулями знань, необхідних для формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; полікритеріальне оцінювання засвоєних слухачами програми знань і набутих компетентностей, можливість оперування ними; окреслення стратегії дій, вибір альтернатив тощо.

Розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» як дидактична умова бачиться нам як процес, котрий складається з таких етапів (рис. 2.1): *підготовчо-змістового, дидактико-технологічного, контрольньо-діагностичного та корекційно-консультаційного.*

Рис. 2.1. Етапи реалізації першої дидактичної умови

Підготовчо-змістовий етап – планування й розробка змісту програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів

стоматології на засадах компетентнісного підходу», метою якої є формування *готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.*

Вище згадана програма вміщує до свого змісту такі модулі:

Змістовий модуль 1. Моніторинг якості підготовки майбутніх магістрів стоматології (рис. 2.2)

Рис. 2.2. Тематика першого змістового модуля

Змістовий модуль 2. Критерії оцінювання як основа успішності реалізації програми підготовки магістра стоматології (рис. 2.3):

Рис. 2.3. Тематика другого змістового модуля

Змістовий модуль 3. Акредитація освітніх програм другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я»: моніторинг за критеріями НАЗЯВО (рис. 2.4):

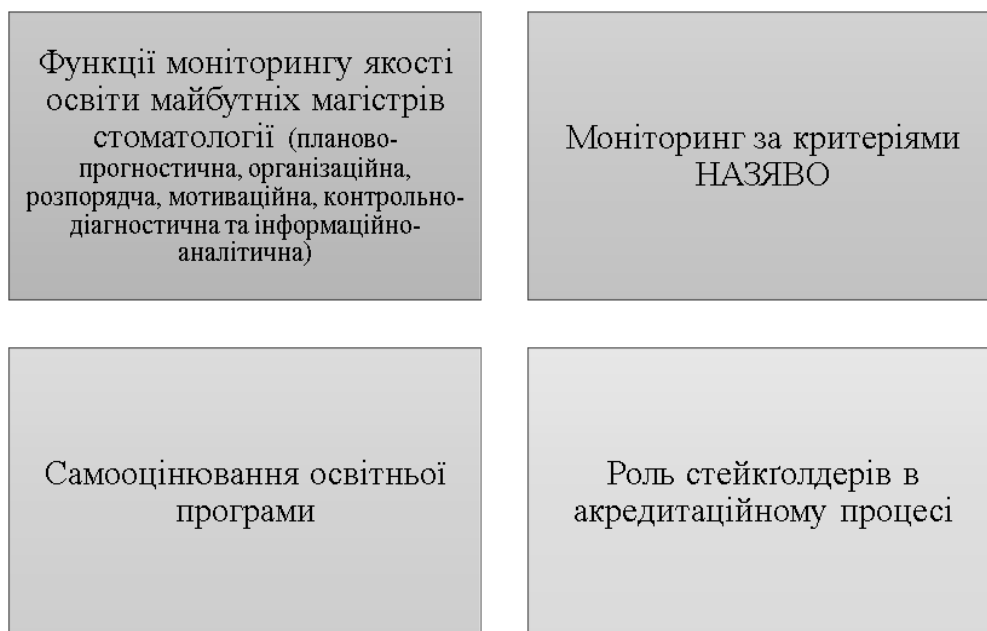

Рис. 2.4. Тематика третього змістового модуля

Змістовий модуль 4. Форми та методи оцінювання програмних результатів навчання майбутніх магістрів стоматології (рис. 2.5):

Рис. 2.5. Тематика четвертого змістового модуля

Загалом, зміст програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» стане у пригоді її слухачам, які опанують сучасні моніторингові технології для виявлення відповідності навчальних досягнень студентів-

стоматологів освітнім стандартам магістерського рівня; оцінювання якості освітнього процесу, що забезпечує рівень особистісного розвитку майбутніх магістрів стоматології; виявлення й дослідження динаміки індивідуальних досягнень майбутніх магістрів стоматології у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації; моніторингу навчально-методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО; дослідження мотивації навчання, готовності студентів-стоматологів до пізнавальної діяльності, насамперед, самостійної; якості управління процесом реалізації освітніх програм з підготовки майбутніх магістрів стоматології у ЗВО; підготовки освітніх програм до акредитації.

Кількість кредитів ECTS, яку дидактично доцільно відвести на опанування змістом розробленої програми, – 5 кредитів (150 год).

З метою оцінювання результатів, яких досягли слухачі програми, розроблено **критерії** готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

На підставі аналізу праць науковців (Нововсілець, Дурманенко 2015; Коберник 2002; Рогозіна, Крюкова, Лефтеров 2009; Моляко 1989; Сімко 2019 та ін.) поняття *готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету* потрактоване як активний стан особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань.

До критеріальної структури вище згаданої готовності відносимо: **когнітивний, процесуальний, особистісний** критерії (рис. 2.6).

Когнітивний критерій	Процесуальний критерій	Особистісний критерій
<ul style="list-style-type: none"> система моніторингових знань, якими повинен володіти викладач чи працівник відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті, щоб якісно здійснювати моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету 	<ul style="list-style-type: none"> система моніторингових умінь і навичок здійснення моніторингової діяльності, які є практичною реалізацією системи моніторингових знань на практиці у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету 	<ul style="list-style-type: none"> особистісні якості викладача чи працівника відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті, необхідні для успішного здійснення моніторингової діяльності (цілеспрямованість, відповідальність, чесність, ініціативність, здатність учитися, справедливість, уміння працювати з людьми та ін.)

Рис. 2.6. Критеріальна структура готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Когнітивний критерій представлений системою моніторингових знань, якими повинен володіти викладач чи працівник відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті, щоб якісно здійснювати моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Сформулюємо узагальнений показник когнітивного критерію: комплекс моніторингових знань, котрими володіє викладач чи працівник відділу забезпечення якості освіти в університеті, знання основних нормативних документів, регламентуючих моніторингову діяльність, знання моніторингових процедур за критеріями НАЗЯВО.

Високий рівень: глибокі стійкі моніторингові знання, знання основних нормативних документів, регламентуючих моніторингову діяльність, знання моніторингових процедур за критеріями НАЗЯВО; вміння і здатність самостійно здобувати необхідні моніторингові знання.

Середній рівень: епізодичність прояву моніторингових знань, фрагментарні знання основних нормативних документів, регламентуючих моніторингову

діяльність, рівень підготовки до моніторингових процедур за критеріями НАЗЯВО оцінюється, як задовільний; викладач чи працівник відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті може сформулювати проблему та вирішити її відомими простими методами моніторингу.

Низький рівень: поверхові нестабільні моніторингові знання, фрагментарні знання основних нормативних документів, регламентуючих моніторингову діяльність, відсутність знань моніторингових процедур за критеріями НАЗЯВО; нездатність самостійно здобувати необхідні моніторингові знання.

Процесуальний критерій представлений системою моніторингових умінь і навичок здійснення моніторингової діяльності, які є практичною реалізацією системи моніторингових знань на практиці у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Узагальнений показник процесуального критерію віддзеркалює: наявність у викладача чи працівника відділу забезпечення якості освіти в університеті комплексу умінь і навичок для виконання моніторингової діяльності, навички прийняття рішень на основі аналізу результатів моніторингових процедур під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Високий рівень: викладач чи працівник відділу забезпечення якості освіти в університеті володіє системою моніторингових умінь і навичок здійснення моніторингової діяльності, повністю здатний до виконання моніторингових процедур під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Середній рівень: викладач чи працівник відділу забезпечення якості освіти в університеті частково володіє системою моніторингових умінь і навичок здійснення моніторингової діяльності, частково здатний до виконання моніторингових процедур під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Низький рівень: викладач чи працівник відділу забезпечення якості освіти в університеті не володіє системою моніторингових умінь і навичок здійснення

моніторингової діяльності, не готовий до виконання моніторингових процедур під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Особистісний критерій відображає особистісні якості викладача чи працівника відділу забезпечення якості освіти в університеті, необхідні для успішного здійснення моніторингової діяльності (цілеспрямованість, відповідальність, чесність, ініціативність, здатність учитися, справедливість, уміння працювати з людьми та ін.).

Узагальнений показник особистісного критерію: відбиває позитивне ставлення викладача чи працівника відділу забезпечення якості освіти в університеті до моніторингової діяльності як важливого складника удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, ступінь прояву розвиненості особистісних якостей для здійснення моніторингової діяльності.

Високий рівень: викладач чи працівник відділу забезпечення якості освіти в університеті визнає важливість моніторингової діяльності, має поважне ставлення до моніторингових процедур, переконаний у необхідності моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, має чітке свідоме бажання здійснювати моніторинг; чітко проявляються такі риси, як цілеспрямованість, відповідальність, чесність, ініціативність, здатність учитися, справедливість, уміння працювати з людьми.

Середній рівень: викладач чи працівник відділу забезпечення якості освіти в університеті визнає важливість моніторингової діяльності, має поважне ставлення до моніторингових процедур, але прагнення їх застосування на практиці носить фрагментарний характер; не має чіткого свідомого бажання здійснювати моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; такі риси, як цілеспрямованість, відповідальність, чесність, ініціативність, здатність учитися, справедливість, уміння працювати з людьми, проявляються не чітко та фрагментарно.

Низький рівень: викладач чи працівник відділу забезпечення якості освіти в університеті визнає важливість моніторингової діяльності, має поважне ставлення до моніторингових процедур, але не має переконання у необхідності і корисності моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, не має свідомого бажання здійснювати моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; не проявляються такі риси, як цілеспрямованість, відповідальність, чесність, ініціативність, здатність учитися, справедливість, уміння працювати з людьми.

Дидактико-технологічний етап реалізації першої дидактичної умови передбачає визначення дидактичних технологій, які покладено в основу у процесі упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу».

У основі сучасних трактувань поняття «дидактичні технології» лежать дослідження об'єктів технологізації навчання (цілі, зміст, методи, способи, прийоми, форми організації навчання, взаємодії педагогів і суб'єктів процесу навчання, методики) в його оптимізаційній проекції, що сягають ідеї керування дидактичним процесом, проектування й удосконалення цього процесу, маючи яскраво виражене не лише освітнє, але й розвивальне, світоглядне підґрунтя.

Варто погодитися з висновком І. Стражнікової, що дидактична технологія «передбачає управління дидактичним процесом, що містить організацію діяльності студента і контроль за нею. Ці процеси безперервно взаємодіють: результат контролю впливає на зміст управляючих дій, тобто передбачає подальшу організацію діяльності в інтересах досягнення цілей, визначених на основі освітніх стандартів» (Стражнікова 2016, с. 28–29).

Відтак, програма підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» базується на предметно-дидактичній моделі орієнтованої педагогіки, котра пов'язана з

предметною диференціацією та індивідуалізацією навчання. У зв'язку з цим, принципи диференціації та індивідуалізації навчання забезпечують необхідність організації знань у міру їхньої новизни для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО, об'єктивної складності, складності опрацювання, а не рівня розвитку тих, хто навчається. Вочевидь, *технологія предметної диференціації* (предметна область програми – моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології) як одна з домінантних при реалізації програми, базується на врахуванні складності та обсягу навчального матеріалу, включення завдань зниженої та підвищеної складності.

Інша дидактична технологія, викликана сучасними освітніми реаліями, у процесі упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» – *технологія дистанційного навчання* (Стеценко, Бичко 2021; Кононець 2013; Муковіз, Рязанцева 2016; Смирнова-Трибульська 2007; Costa, Souza, Valentim, Castro 2020; Baykal 2022 та ін.). Вивчення наукових праць дає нам підстави до виокремлення низки принципів, які характеризують цю технологію:

- *принцип віртуалізації навчання*, котрий уможлиблює використання широкого спектру цифрових, мультимедійних видань, навчальних відеоматеріалів, цифрової ілюстраційної графіки, доповненої та віртуальної реальності, відеоконференцій, платформ для дистанційних курсів тощо;

- *принцип ідентифікації*, котрий уможлиблює уникнення фальсифікації навчання, та дозволяє завдяки відеозв'язку ідентифікувати присутніх на навчальних заняттях слухачів програми, а також контролювати самостійність виконання контрольних завдань;

- *принцип інтерактивності*, котрий забезпечує зворотній зв'язок між слухачами курсу та тьюторами, можливість вносити зміни в дистанційних курс для реалізації змісту програми, забезпечувати керування дидактичним процесом, контрольними заходами, консультаціями;

– *принцип початкових знань* полягає у тому, що слухач програми як користувач дистанційного курсу повинен володіти не лише здатністю до ефективної роботи з цифровими технологіями, використовувати ресурси Інтернету, але й початкові знання про моніторингові процедури, контрольні-діагностичні методики програмних компетентностей і результатів навчання майбутніх магістрів стоматології.

Під час упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» дидактично доцільним є застосування *змішаної технології навчання* (Ляхоцька, Бондаренко, Касьян 2019; Нестуля, Кононець, Нестуля 2021; Рафальська 2013; Шроль 2016 та ін.). Так, змішане навчання передбачає органічне поєднання різних елементів цифрових та дидактичних технологій в єдине ціле, а також моделей організації процесу навчання (гнучка, ротаційна, самостійного змішування та ін.). Так, для організації навчального процесу під час реалізації програми можуть використовуватись аудиторні та онлайн-заняття, цифрові технології з елементами проєктних технологій, проблемного навчання, кейс-технології, веб-квестів, пошуково-дослідної роботи тощо. Вочевидь, слухач програми може отримати навчально-методичні матеріали для самостійного опрацювання, а для забезпечення оперативного зворотного зв'язку використовувати дистанційний курс в Інтернеті, месенджери, електронну пошту; слухачі можуть збиратися з тьютором в аудиторіях для відпрацювання практичних завдань, і серію занять відвідувати в режимі відеозв'язку.

Дистанційні та змішані технології навчання уможливають використання таких форм організації навчання слухачів програми: ***мультилекція-моніторинг, мультисемінар-моніторинг*** (Сідоров 2019).

У нашому дослідженні *мультилекція-моніторинг* – аудиторна чи онлайн форма навчального заняття, яка передбачає не лише виклад певного наукового матеріалу або науково-методичного питання із використанням цифрових та мультимедійних технологій, але є своєрідною формою організації збору,

зберігання, подальшої успішної обробки та поширення інформації про процес професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, котра забезпечує постійне, неперервне спостереження за її станом, прогнозування розвитку й удосконалення цього процесу (Анненкова 2011; Артемчук, Булах, Мруга 2005; Зарудня 2017; Лукіна 2008; Невілл Послтвейн, Тайджман 2003 та ін.)

Мультисемінар-моніторинг розглядаємо як особливу організаційну форму проведення занять з метою закріплення набутих моніторингових знань, формування моніторингових умінь і навичок, навичок самостійної роботи з літературою і нормативними документами у сфері моніторингу якості освіти лікарів-стоматологів, систематизації й узагальнення моніторингових знань, оцінки ЗУН, яка передбачає вивчення слухачами програми окремих тем і питань лекційного курсу з візуальним представленням результатів самостійної роботи у вигляді доповіді-презентації, що містить практичний досвід реалізації моніторингових процедур.

У контексті реалізації змісту програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» значною мірою актуалізується така їх особистісно-професійна якість, як здатність до самоосвіти, і ця обставина повинна братися до уваги шляхом використання *технології самоосвіти* (Борисенко, Гриценко, Денисенко, Сидоренко 2020; Пришупа 2014; Сидорчук 2004; Щолок 2006 та ін.).

У подальшому ми братимемо до уваги три основні контексти діяльності тьюторів з викладачами та працівниками відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО, що вимагають від них вирішення завдань, визначених змістом програми: *організаційно-управлінський* (прийняття і реалізація управлінських рішень, пов'язаних із дидактичним процесом), *інтерактивно-комунікативний* (робота зі слухачами програми у будь-якому форматі) та *самоосвітньо-розвивальний* (управління процесом здобуття нових моніторингових знань, власним професійним удосконаленням) (рис. 2.7).

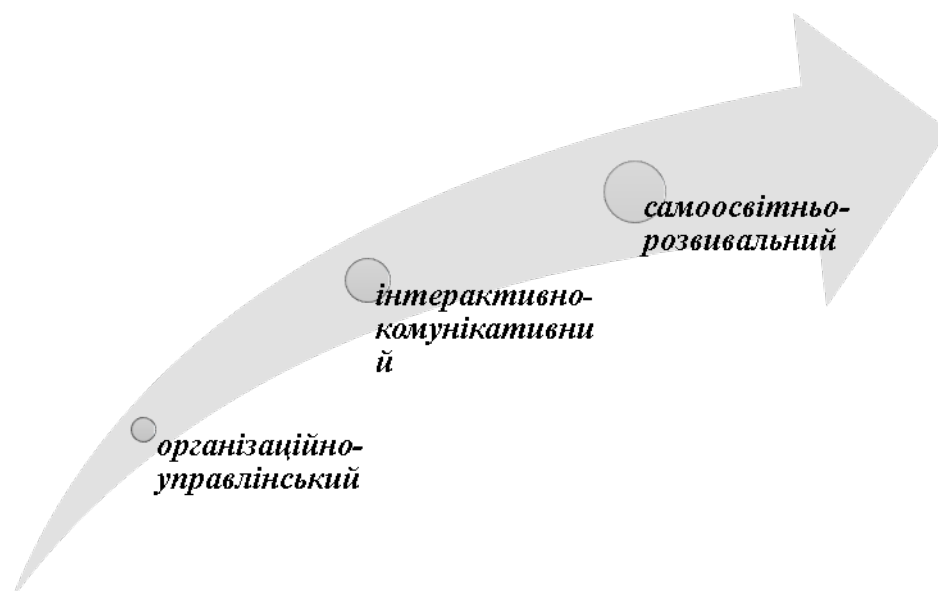

Рис. 2.7. Контексти діяльності тьюторів програми з викладачами та працівниками відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО

Технологія самоосвіти під час реалізації змісту програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу», базуючись на ресурсно орієнтованому, інформаційному, діяльнісному та системному підходах, розглядається у дисертації як сукупність методів:

- *пошуку інформації* (спеціалізований пошук в мережі Інтернет, наукові бібліотеки, сайт НАЗЯВО, каталоги та колекції посилань, нормативні документи, рейтинги ЗВО, акредитація освітніх програм, науково-практичні конференції, контекстний пошук у текстах та ін.);

- *роботи з текстами* («Надайте мені заключне слово», «Читання в парах», «Два – чотири – вісім», «Інформація – наочний приклад», «Ажурна пилка», словникова робота, есе, резюме, анотації тощо);

- *проектів* (освітні проекти, моніторингові міні-дослідження, мережні проекти, веб-квести тощо);

- *аналізу та рефлексії* (портфоліо досягнень, аналітичні записки, інтервізії тощо);

- *презентації результатів самоосвіти* (реферати, ментальні карти, доповіді на семінарах чи конференціях, написання тез на науково-практичні

конференції, публікації у різних виданнях та збірниках, презентації власних моніторингових досліджень, авторські розробки завдань для контролю знань майбутніх магістрів стоматології тощо).

Фокусуєчись на засобах навчання, які пропонуються слухачам програми, відмітимо дидактичну доцільність такої їх сукупності: дистанційний курс «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; методичні рекомендації для самостійної роботи; електронні бібліотеки; інформаційні ресурси Інтернету; відеоуроки та ін.

Узагальнено, бачимо на прикладі організації дидактико-технологічного етапу, наскільки очевидною є багатовекторність впливу дистанційних та змішаних технологій навчання, інтерактивності в групі слухачів програми, котрі вирішують спільні завдання, на процес досягнення спільної мети – формування готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Опосередковувальним чинником при цьому доречно буде розглянути позитивні особистісні зміни слухачів програми, що виступають і засобом цього досягнення, і його результатом. Проте, аби ці зміни відбулися, необхідно мати певний внутрішній ресурс, а саме – достатньо розвинену здатність до самоосвіти.

Контрольно-діагностичний етап реалізації першої дидактичної умови передбачає здійснення контролю за результатами навчання слухачів програми й діагностику готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету за критеріями: *когнітивним, процесуальним та особистісним* (див. рис. 2.6).

Корекційно-консультаційний етап реалізації першої дидактичної умови зумовлює важливість організації консультаційних послуг для слухачів програми під час виконання завдань, самостійної роботи, коригування індивідуальної траєкторії навчання для кожного слухача, коригування результатів навчання під час опанування змістом кожного модуля програми. Цей етап передбачає проведення індивідуальних консультацій з фахівцями з моніторингу якості освіти,

досвідченими викладачами у цій сфері, вивчення передового досвіду з проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, розв'язання складних ситуацій, які виникають під час проведення моніторингових процедур тощо.

Консультації можуть бути організовані як при особистих зустрічах (індивідуальні та групові зустрічі в аудиторіях), так і за допомогою листування тьютора та слухача за допомогою електронної пошти, месенджерів, чи у телефонному режимі, за допомогою відеозв'язку тощо. Вочевидь, можливість задовольнити індивідуальні потреби кожного слухача програми, скоригувати його систему моніторингових ЗУН, реалізується також і в дистанційному курсі через надання тьютором консультацій та додаткових завдань тим слухачам, які бажають знати більше про моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Крім того, корисними у плані корекції моніторингових ЗУН виявляються неформальні дискусії в групі слухачів за тематикою змістових модулів розробленої нами програми.

Наведені вище положення актуалізують також нове розуміння теоретичної і практичної значущості необхідності реалізації змісту програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» у підвищенні якості освітнього процесу.

2. *Підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як друга з дидактичних умов* моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету зумовлена сучасними акредитаційними процесами, визначеними НАЗЯВО. Так, аналіз звітів акредитаційної експертизи освітніх програм з підготовки магістрів стоматології свідчить про те, що у медичних ЗВО відзначається позитивна практика залучення стейкхолдерів до перегляду та моніторингу цих програм (Дорохова, 2023, с. 290-291). Разом із тим, практика діяльності стейкхолдерів та їхньої участі у моніторинговій діяльності як

невід’ємного складника внутрішнього забезпечення якості освіти у медичних ЗВО здійснюється за двома основними напрямками (рис. 2.8):

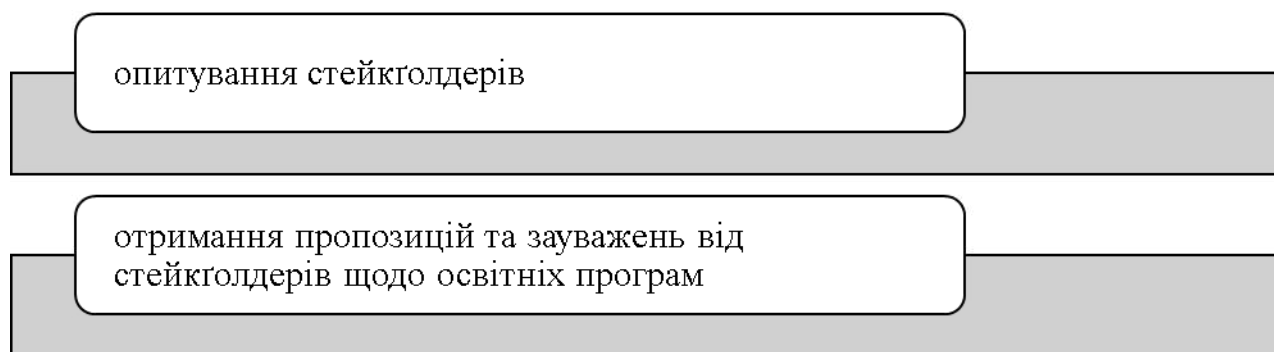

Рис. 2.8. Напрями залучення стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

У своєму монографічному дослідженні Ю. Рашкевич переконливо доводить, що проблема успішності випускника ЗВО має в своїй основі низку питань, що їх намагаються вирішити фахівці у сфері педагогіки, освітнього менеджменту, філософії освіти, дидактики. У контексті наших наукових досліджень викликає інтерес, зокрема, модель фахівця-магістра стоматології, який є (чи буде у майбутньому) затребуваним на ринку стоматологічних послуг, що має забезпечити його високу придатність до працевлаштування. Вочевидь, як зазначає учений, під час розроблення такої моделі ключову роль мають відігравати саме стейкхолдери – роботодавці, випускники медичних ЗВО, професійні організації лікарів-стоматологів тощо, а не ЗВО (Рашкевич 2014). Відтак, тісна співпраця та постійний зв'язок зі стейкхолдерами має бути у пріоритеті, що й актуалізує проблематику підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як суто дидактичну проблему (Гриньова, Дорохова, Жамардій 2022).

Тому звертаємо увагу на *стейкхолдерський підхід* (Андрощук 2020; Аммарі 2012; Піскурська 2019; Чепак 2017 та ін.) до реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Як відзначають науковці, забезпечення якості освіти на основі стейкхолдерського підходу, передбачає залучення до моніторингових процедур двох груп стейкхолдерів: внутрішніх та зовнішніх.

Стейкголдєрський підхід до підвищення мотивації стейкголдєрів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як другої дидактичної умови передбачає визначення, хто із зацікавлених сторін і якою мірою відповідає за забезпечення якості освітніх послуг у конкретному медичному ЗВО (Піскурська 2019). Продовжуючи позицію дослідників, виокремимо групи стейкголдєрів, котрих доцільно залучати, й відповідно мотивувати до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (рис. 2.9).

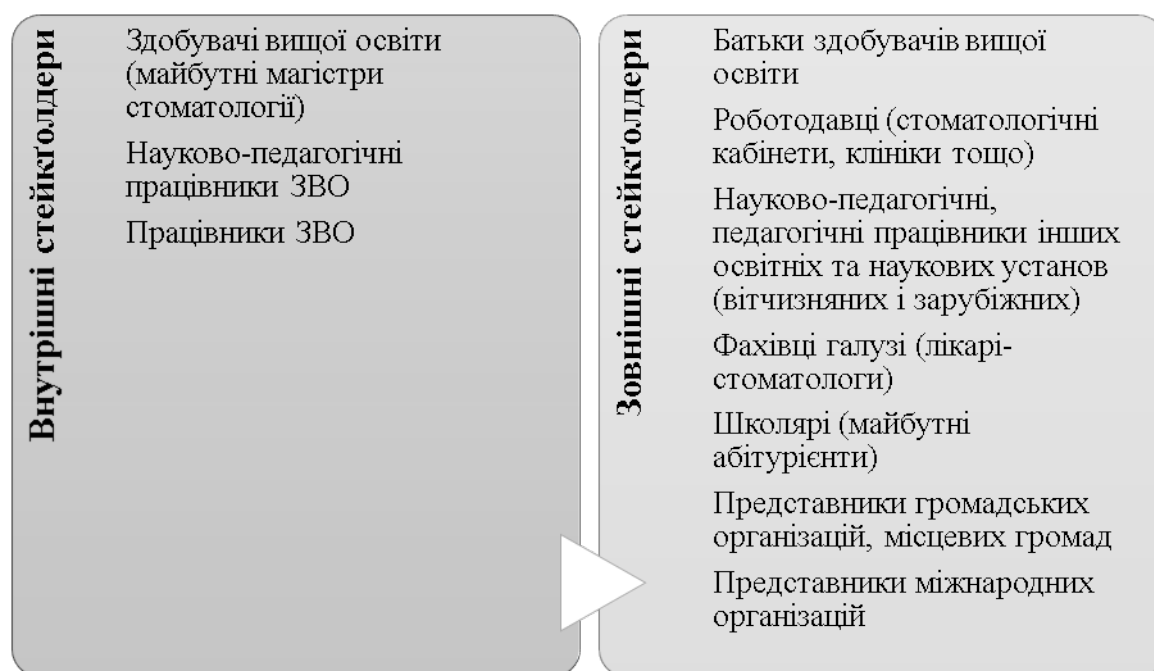

Рис. 2.9. Групи стейкголдєрів

Мотиваційний складник процесу залучення обох груп стейкголдєрів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології являє собою сукупність таких мотивів, як: зацікавленість стейкголдєрів до випускників конкретного медичного ЗВО, до професійної компетентності випускників, зокрема, магістрів стоматології, схильність до самоосвітньої діяльності випускників, усвідомлення мотивів і мети цієї діяльності для конкурентноспроможного фахівця на ринку стоматологічних послуг. Він спрямований, на нашу думку, насамперед на активізацію моніторингової діяльності стейкголдєрів та розвиток позитивної мотивації до моніторингу освітньої програми підготовки магістрів стоматології у конкретному медичному ЗВО.

Характеристиками цього складника є: усвідомлення особистістю стейкхолдера знань про освітню програму, про систему ЗУН та програмні компетентності магістрів стоматології, їх ґрунтовність та здатність до використання на практиці. Мотиваційний складник процесу залучення стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології реалізує координаційну функцію, яка полягає в необхідності володіти знаннями з моніторингу якості освітньої програми, стимулювати зацікавленість до діяльності у сфері її покращення.

Організація процесу підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології розглядається нами у дослідженні як сукупність взаємопов'язаних компонентів:

1) *цільовий компонент* – окреслює мету і завдання для певної групи стейкхолдерів (внутрішніх і зовнішніх);

2) *стимулювально-мотиваційний компонент* – передбачає заохочення кожної групи стейкхолдерів (внутрішніх і зовнішніх) до активної моніторингової діяльності, свідомого зацікавлення освітньою програмою з підготовки магістрів стоматології, формування у стейкхолдерів позитивної мотивації до моніторингових процедур;

3) *операційно-діяльнісний компонент* – орієнтує на безпосередню активну участь кожної групи стейкхолдерів у проведенні моніторингових процедур по оцінюванню якості підготовки майбутніх магістрів стоматології;

4) *оцінювально-результативний компонент* – полягає у якісній діагностиці рівня ЗУН, програмних компетентностей майбутніх магістрів стоматології і виявленні шляхів поліпшення освітньої програми.

На підставі аналізу праць науковців (Лук'янченко, Бунтовська 2004; Цимбалюк, Колот 2011 та ін.) представимо процес підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у сукупності його компонентів, заходів підвищення мотивації та методів (рис. 2.10).

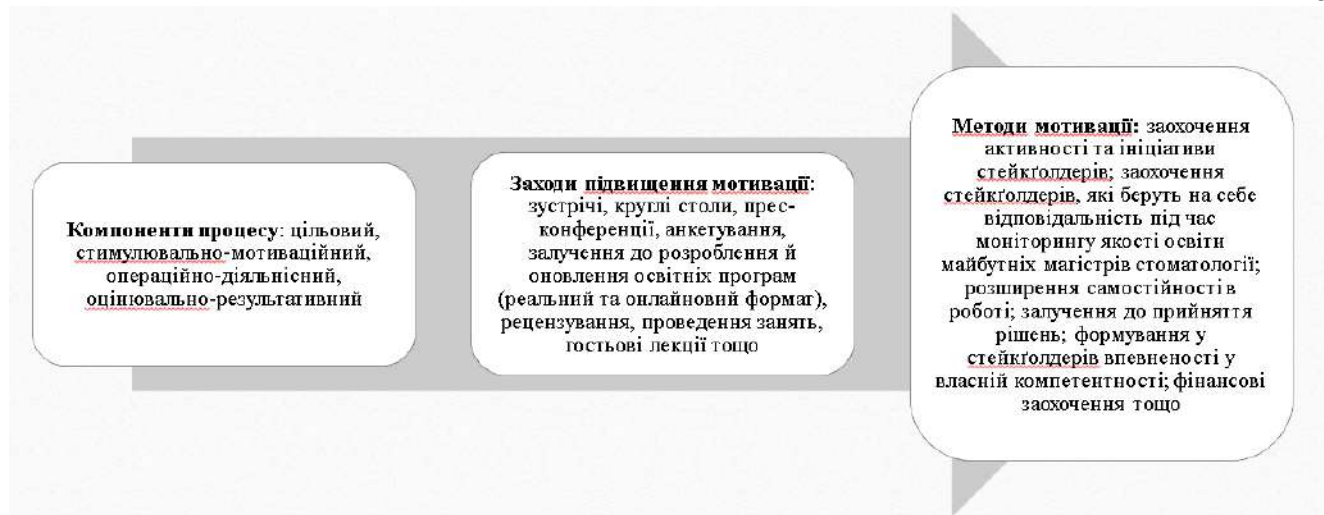

Рис. 2.10. Процес підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

Особливу увагу при підвищенні мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології слід звернути на аналіз актуальності освітньої програми з підготовки магістрів стоматології. Ми переконані, що саме завдяки актуальності стоматологічної допомоги населенню, запитів суспільства на висококваліфікованих лікарів-стоматологів актуальною є й освітня програма підготовки магістрів стоматології в Україні. Відтак, кожен із вище згаданих груп стейкхолдерів не може не мати позитивної мотивації до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, адже власне висока якість стоматологічної допомоги і є стимулом до активностей у цьому процесі.

Ми переконані, що структура моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету базується на твердженні: в медичному університеті повинна бути створена цілісна система заходів із залучення різних груп стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, мотивація до моніторингової діяльності, що дозволить успішне формування програмних компетентностей магістрантів, котрі й визначають цю якість.

Важлива риса процесу підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, що сприяє розвитку потенціалу освітньої програми, може бути визначена як його конструктивно-

комунікативний характер. Ідеться, насамперед, про комунікацію адміністрації медичного ЗВО та гарантів освітніх програм з різними групами стейкхолдерів.

Вочевидь, актуалізується *комунікативний підхід* під час реалізації другої дидактичної умови (Бацевич 2004; Прищак 2012; Johnson, Morrow 1992 та ін.). Саме у процесі спільної комунікації, конструктивних дискусій, здійснюється підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Разом із тим, координація конструктивно-комунікативного процесу між адміністрацією медичного ЗВО, гарантами освітніх програм та різними групами стейкхолдерів буде успішною, якщо враховувати чинники, які сприятимуть підвищенню мотивації останніх до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології:

- *дидактична тріада* – мінімальна сукупність ЗУН, котрі необхідні для здійснення моніторингових процедур (як провести анкетування, опитування, педагогічне спостереження за майбутніми магістрами стоматології, перелік програмних компетентностей випускника тощо);

- *атмосфера поваги під час здійснення моніторингових процедур* – створення в атмосфері поваги та довіри до стейкхолдерів під час комунікації з адміністрацією медичного ЗВО та гарантом освітньої програми;

- *постійний взаємозв'язок* – здійснення постійного взаємозв'язку адміністрації медичного ЗВО та гарантів освітніх програм з різними групами стейкхолдерів з метою обговорення й удосконалення освітніх програм, проведення моніторингових процедур, майбутнього працевлаштування, визначення стратегії розвитку програмних компетентності випускників;

- *включеність в освітній процес* – всебічне сприяння активній професійно-педагогічній діяльності зовнішніх стейкхолдерів шляхом залучення до навчальних занять, дисемінаційних заходів, які забезпечують не лише дидактичний ефект, але й безпосередньо є моніторинговою процедурою;

- *допомога* – допомога кожному гарантові освітньої програми підготовки магістрів стоматології в удосконаленні її змісту з урахуванням

сучасних тенденцій у галузі стоматології та запитів ринку праці як визнання важливості думки й професіоналізму стейкхолдера;

– *інформаційна підтримка* – можливість забезпечення стейкхолдерами інформаційної підтримки і здобувачів вищої освіти, і лікарів-стоматологів щодо дисемінації професійного досвіду у сфері стоматологічної допомоги населенню, і громадян, котрі потребують цієї допомоги.

Нині завдяки значній кількості цифрових сервісів є можливість налагодження оперативної комунікації адміністрації медичного ЗВО та гарантів освітніх програм з різними групами стейкхолдерів. Так, відеозв'язок для бесід та інтерв'ю з магістрантами, для обговорення освітніх програм, анонімні онлайн анкетування постають на сьогоднішній день розповсюдженим інструментарієм для моніторингових процедур у навчальному середовищі медичного університету.

Разом із тим ми погоджуємося з ученими Колот, Цимбалюк, які пропонують використовувати *мотиваційний моніторинг* як дієвий інструмент для визначення конкурентоспроможності мотиваційних заходів, оцінювання домінантних потреб і мотивів, оптимізації витрат на такого роду івенти (Колот, Цимбалюк 2011). Продовжуючи позицію дослідників у сфері мотивації персоналу, вважаємо за доцільне використовувати мотиваційний моніторинг серед спільноти стейкхолдерів, котрий дасть змогу виявити не лише мотиви їх включення до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, але й з'ясувати мотивацію до навчання самих здобувачів вищої освіти, а також підвищити власну мотивацію до моніторингових процедур.

Мотиваційний моніторинг як інструмент підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології охоплює такі етапи (рис. 2.11):

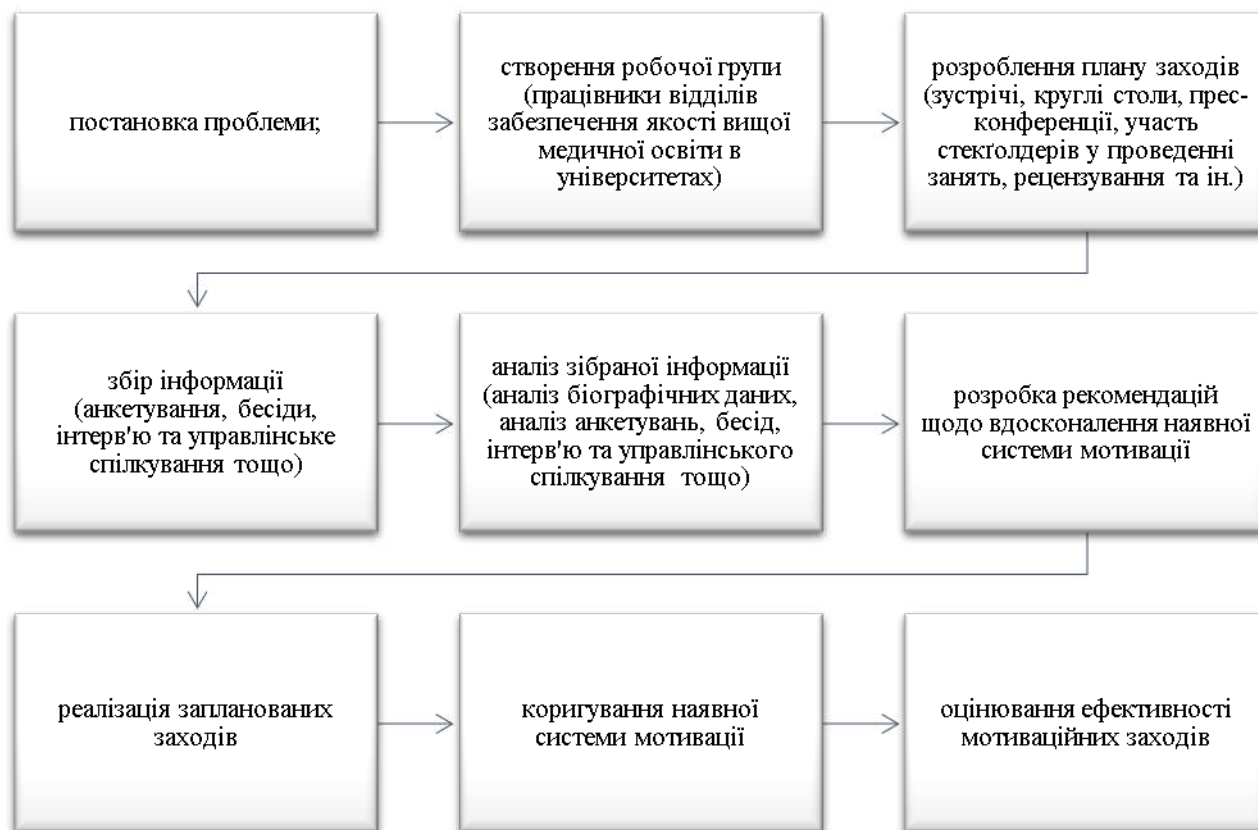

Рис. 2.11. Етапи мотиваційного моніторингу

У такий спосіб видається можливим виокремити групу найважливіших чинників підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, ефективність яких, безперечно, підсилюється за рахунок застосування сучасних цифрових технологій:

- підвищення інтересу до професійної підготовки магістрів стоматології, у тому числі до способів одержання ними ЗУН, програмних компетентностей, змісту освітньої програми;
- підвищення інтересу до вітчизняних та зарубіжних моніторингових досліджень у сфері якості вищої медичної освіти, зокрема, стоматологічної;
- зацікавленість стейкхолдерів до сучасних технологій стоматологічної освіти, розвитку аналітичного мислення, креативності, інтелектуальних здібностей магістрантів;
- спрощення завдяки цифровим сервісам Інтернету доступу до навчально-методичної й наукової інформації, а також до низки моніторингових процедур (онлайн-анкетування, відеоконференції, зустрічі, навчальні заняття тощо);

- розвиток самостійності в організації й проведенні кожним стейкхолдером будь-яких моніторингових процедур;
- забезпечення наочності результатів моніторингу (оприлюднення на офіційному сайті медичного ЗВО);
- розширення арсеналу засобів моніторингової діяльності, опанування сучасних методів моніторингу, аналізу зібраної інформації й прогностичних методів, пов'язаних із застосуванням цифрових інтернет-сервісів та спеціального програмного забезпечення.

Варто зазначити, що характерною особливістю сьогодення є те, що переважна більшість вітчизняних медичних ЗВО стали центрами моніторингових досліджень завдяки функціонуванню відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах, де глибокі дослідження актуальних науково-практичних проблем у цій сфері органічно пов'язані з підготовкою високопрофесійних лікарів, зокрема, лікарів-стоматологів. Практика свідчить, що випускники тих медичних ЗВО, в яких студенти залучаються до проведення моніторингових досліджень, серйозніше підходять до своєї майбутньої професії, мають вищий рівень підготовки до виконання професійних обов'язків і менший період адаптації до неї. Вочевидь, на підвищенні мотивації внутрішніх стейкхолдерів – здобувачів вищої освіти – до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології також має зосереджуватися особлива увага топ-менеджменту медичного ЗВО та працівників відділів забезпечення якості. Насамперед, вирішення цього завдання убачається нам через залучення магістрантів до активного обговорення кожного освітнього компонента відповідної освітньої програми, налагодження комунікації з гарантом освітньої програми, науково-педагогічними працівниками, і, безперечно, з роботодавцями (стоматологічні практично-навчальні центри, приватні стоматологічні клініки, громадські організації типу «Асоціації стоматологів», «Міжнародної асоціації молодих учених-стоматологів» тощо). До формату комунікації відносимо зустрічі, інтерактивні дискусії, круглі столи, форуми, а також тимблдинги, конкурси, командні корпоративні розваги, під час яких неформальне спілкування

професійної спільноти стоматологів дає можливість долучитися до неї і магістрантам.

Отже, пріоритетним завданням професійного становлення майбутніх магістрів стоматології у межах реалізації другої дидактичної умови є мотивація осмислення магістрантами власного бажання бути відповідальним стейкголдером, аналіз та прогнозування процесу входження до професійної спільноти лікарів-стоматологів з цілями і завданнями обраної професії, а також інтеграція у спеціально організовану роботу з моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Формуючи простір для підвищення мотивації стейкголдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, необхідно акцентувати увагу на кожному компонентові цього процесу, заходах та методах підвищення мотивації, стимулюванні до власне мотиваційного моніторингу, розвитку ініціативності стейкголдерів. Одночасно із цим, реалізація другої дидактичної умови пов'язана з якісними змінами змісту фахової підготовки майбутніх магістрів стоматології крізь призму мотиваційного складника освітнього процесу на засадах стейкголдерського та комунікативного підходів.

3. *Створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології* як **третьої дидактичної умови** ґрунтується на результатах вивчення й осмислення праць таких науковців, як Д. Бодненко (2014), О. Жильцов (2014), Н. Кононец (2012), О. Лещинський (2014), Н. Мазур (2014), Д. Ягунов (2012) та ін.

Повертаючись до досліджень Н. Кононец, зазначимо, що ми погоджуємося з ученою, яка наголошує на важливості й власне дидактичній доцільності застосування електронного моніторингу (за допомогою спеціальних програмних продуктів та розроблених на їх основі інформаційних систем) для дослідження якості освіти, який є:

1) способом дослідження реальності освітнього процесу у закладі освіти, що використовується в різних науках, зокрема, в педагогіці, дидактиці, освітньому менеджменті;

2) способом забезпечення сфери управління різноманітними видами діяльності в університетському середовищі через надання своєчасної й якісної інформації;

3) ефективним моніторинговим інструментом для створення інформаційної системи електронного моніторингу в умовах дистанційного освітнього процесу (Кононець 2012).

Водночас не можемо не погодитися й з іншими науковцями Бодненко, Жильцов, Лещинський, Мазур, які покладаючись на інформаційний підхід, вважають за необхідність створення інформаційного середовища моніторингу якості освіти у ЗВО, котре пояснюється ними як сукупність суб'єктів моніторингу (студентів, абітурієнтів, випускників, науково-педагогічних працівників, адміністрації ЗВО, батьків, стейкхолдерів та інших зацікавлених осіб), програмно-технічних засобів збору, зберігання, передачі та обробки інформації, що забезпечують цілеспрямоване й постійне автоматизоване накопичення різного роду важливих знань про них. Ключову мету створення інформаційного середовища моніторингу якості освіти у ЗВО учені вбачають у залученні усіх зацікавлених сторін до безпосередньої участі в освітньому процесі ЗВО, котра віддзеркалюється у безпосередньому, рівноправному і постійному обміні інформацією про цей процес (Бодненко, Жильцов, Лещинський, Мазур 2014).

Безперечно, організаційно-управлінський контекст моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології характерний для створення інформаційного середовища моніторингу якості освіти у ЗВО, який, має нині своїм основним призначенням створити *єдину інтерактивно-цифрову систему моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в університеті*, що ефективно функціонує та відповідає сучасним реаліям, є атрактивним для реального та власне потенційного споживача освітніх послуг у сфері медицини, охорони здоров'я, стоматології.

Завдання *єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології* формулюються нами наступним чином:

- забезпечення постійного каналу передачі структурованої інформації від стейкхолдерів в наявну інформаційну систему медичного ЗВО;
- забезпечення зберігання у цифровому середовищі отриманої під час моніторингових процедур інформації;
- забезпечення автоматизованої обробки, первинного аналізу й візуалізації отриманої під час моніторингових процедур інформації;
- представлення отриманої під час моніторингових процедур інформації стейкхолдерам і топ-менеджменту медичного ЗВО;
- забезпечення можливостей обговорення отриманої й обробленої інформації зі стейкхолдерами та керівництвом медичного ЗВО;
- спільне прийняття рішень щодо удосконалення якості освітніх послуг та професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології.

Між усіма вище згаданими процесами прослідковується не лише прямий зв'язок, але й зворотній, що вказує на важливість *принципу інтерактивності* під час *створення та розвитку у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології*. Відтак, вирішення вище сформульованих завдань не може бути ефективно реалізовано, якщо не буде детерміновано адекватний їм комплекс засобів для зворотного зв'язку (Віткін, Лаптев, Фініков, Піддубна 2009).

У дослідженні поняття *єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології* потрактоване як сукупність інструментарію на основі цифрових технологій і сервісів для цілеспрямованого систематичного збору інформації про освітній процес у медичному ЗВО, постійного зв'язку зі споживачами освітніх послуг та удосконалення стратегії планування підвищення якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Варто зазначити, що ключова відмінність інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології від наявних у кожному медичному ЗВО офіційних сайтів відбивається у забезпеченні функціонального каналу передачі інформації від усіх груп стейкхолдерів в цю

систему, а також у широкому спектрі інтерактивних засобів для цього (форуми, онлайн-опитування, анкетування, тестування, вебметрика, хмарні сховища даних тощо).

У зв'язку з цим актуальною потребою стало введення саме інтегративного аспекту *єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології*, на основі **синергетичного підходу** (Вознюк 2003; Данилко, Ходаковський, Цал-Цалко 2009; Козловська 1999; Кремень 2010; Лузік 2012 та ін.) до організації її структури із з можливістю постійного оновлення актуальними ідеями, технологіями, методиками з передової моніторингової діяльності. Аналітичне осмислення праць науковців слугує підставою до висновку, що педагогічна синергетика уможливорює генерацію нових поглядів і підходів до розробки *єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології*, вирішення проблеми вдосконалення системи професійної підготовки магістрантів, дає змогу розглядати їх з позиції відкритості, спільної діяльності, самоорганізації (Вознюк 2003).

Цей підхід може слугувати методологічною основою для управлінсько-прогностичної діяльності в моніторингових процесах, зокрема й в сфері моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, оскільки синергетика насамперед зорієнтована на пошук універсальних закономірностей розвитку відкритих систем, якими є і система професійної підготовки у медичному ЗВО, і власне сама інтерактивно-цифрова система моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (Козловська 1999).

Можемо говорити про те, що синергетика як інтегративна, міжпредметна галузь знань, як зазначає О. Вознюк (2008), уможливорює методологічне підсилення процесу створення та розвитку у медичному ЗВО *єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології*, аби забезпечити формування особистості магістранта як суб'єкта моніторингової діяльності та системним чином (тісний взаємозв'язок із системним підходом) організувати цю діяльність, коли у центрі моніторингового процесу постає

особистість магістранта, який займає активну позицію, виявляючи мотивацію до самовдосконалення, самореалізації, пошуку й віднайдення індивідуальної стратегії самовизначення у майбутній професійній діяльності лікаря-стоматолога.

Отже, синергетичний підхід під час реалізації третьої дидактичної умови акцентує дослідницьку увагу на необхідності розробки нової, актуальної синергетичної парадигми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичних ЗВО, що виводить на новий рівень процес подолання виникаючих труднощів і проблем у площині моніторингу якості підготовки фахівців, які виникають на тлі традиційної моніторингової парадигми (теорія якості, оцінювання і теорія управління якістю), про яку детально йдеться у дослідженнях В. Приходько (2010).

При цьому цей підхід окреслює певні алгоритми, котрі уможливають успішно здолати труднощі дидактичного й організаційно-педагогічного аспектів професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, які, на нашу думку, розкриваються у нових способах структурування змісту, вдосконалених методах викладання й оцінювання програмних компетентностей майбутніх магістрів стоматології, що спираються на самостійну моніторингову активність, спрямовану на реалізацію дидактичного аспекту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичного університету, котрий охоплює моніторингові процедури оцінювання якості процесу навчання за допомогою єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології за такими його складниками: *цільовим* (мета, завдання, які висвітлюються в освітньо-професійній програмі підготовки магістрів стоматології); *мотиваційним* (спонукання майбутніх магістрів стоматології до самостійної пізнавальної діяльності, оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища задля здобуття нових знань у галузі стоматології); *змістовим* (підбір освітніх компонентів у програмі підготовки майбутніх магістрів стоматології, змістовність навчальних програм, підручників, інформаційних ресурсів, визначення змісту кожного заняття, розробка навчально-методичного забезпечення тощо);

операційно-дійовим (засоби, методи, форми навчання, які застосовують викладачі під час реалізації освітніх компонентів професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології); *контрольно-регулюючим* (контроль та корекція ЗУН з галузі стоматології, програмних результатів навчання, визначених в освітньо-професійній програмі); *оцінювально-результативним* (оцінювання рівня ЗУН кожного студента, рівня сформованості визначених програмою компетентностей).

Реалізуючи синергетичний підхід, створення єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології є своєрідною методикою аналізу розвитку педагогічної думки за допомогою сучасних цифрових технологій. У межах цього підходу завдяки синергії цифрових та діагностичних технологій спираємося на два ключові положення, виокремлені на основі досліджень науковців (Вознюк 2003; Кремень 2010; Лузік 2012 та ін.):

1) педагогічна думка стейкхолдерів, висловлена завдяки цифровим технологіям, має розглядатися як система, ґрунтовне дослідження якої формує новий стиль науково-педагогічного й управлінського мислення топ-менеджменту медичного ЗВО, котрий уможливорює прогнозування динаміки та основних тенденцій розвитку вишу завдяки удосконаленню професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології;

2) розвиток педагогічної думки усіх стейкхолдерів має реалізовуватися відповідно до синергетичної моделі розвитку системи професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, котра показує, що нове у цій системі виникає у результаті різноманітних змін як непередбачуване і водночас запрограмоване у вигляді можливих векторів для розвитку, а усі зміни необхідно фіксувати й ґрунтовно досліджувати їх вплив на якість підготовки за допомогою моніторингових процедур.

Створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як третя дидактична умова базується на *діяльнісному підході* (Агеєва, Бондаренко 2018

та ін.), завдяки якому дослідницька увага при реалізації цієї умови акцентується на трьох аспектах:

1) функціонал єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології уможлиблює здійснення діяльності щодо спостереження за процесом навчання (уможлиблює оцінювати якість освіти, порівнювати її з іншими результатами);

2) функціонал єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології уможлиблює залучення усіх груп стейкхолдерів для здійснення діяльності щодо спостереження за процесом навчання та висловлення своєї педагогічної думки;

3) аналітична діяльність працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО у межах обробки отриманої інформації з єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології уможлиблює попередження негативів в освітньому процесі (сприяє запобіганню небажаних негативних чи незапланованих наслідків освітньої діяльності ЗВО).

Разом із тим, варто зазначити, що використання сучасних цифрових технологій при реалізації основних функцій управління якістю освіти майбутніх магістрів стоматології забезпечить синергетичний ефект унаслідок залучення в основні процеси підготовки майбутніх магістрів стоматології, а також у моніторингові процеси широкого загалу громадськості, що призведе до прискорення процесу модернізації стоматологічної освіти в результаті зростання інформованості топ-менеджменту медичного ЗВО щодо швидкозмінних потреб здобувачів освіти, ринку праці, викликаних реаліями часу.

Послугуючись *інформаційним підходом* (Гордійчук 2016; Грицунов, Туржанська 2010; Кононець 2012; Козак, Мелашенко 2005; Письменкова 2017 та ін.), розроблено структуру єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (рис. 2.12):

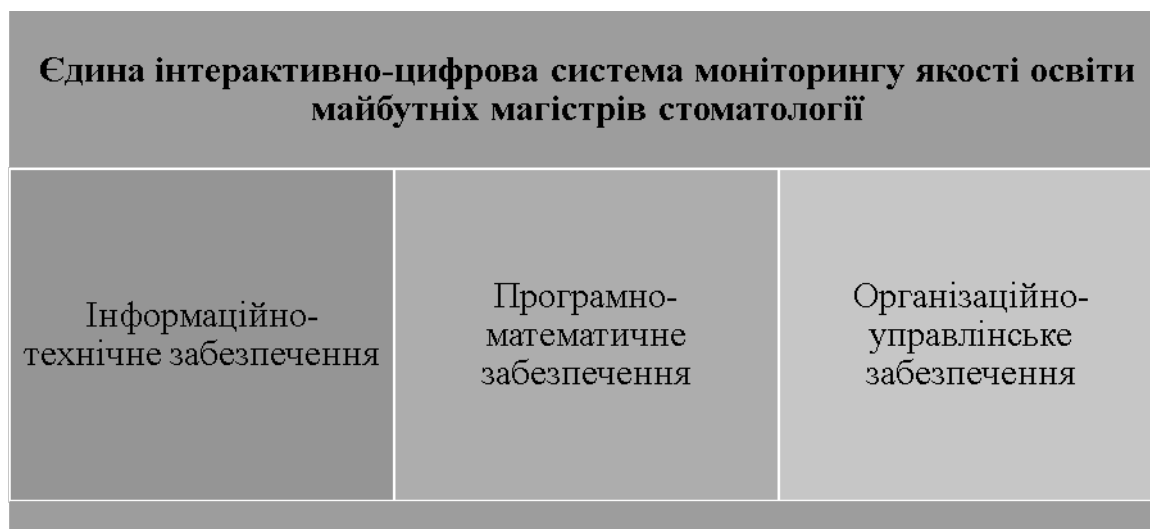

Рис. 2.12. Структура єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

Підсистема «Інформаційно-технічне забезпечення» уміщує в себе сукупність документації цифрового формату, інструктивних матеріалів, технічних засобів та цифрових сервісів для проведення моніторингових процедур, віддзеркалює схеми інформаційних потоків, що циркулюють в єдиній інтерактивно-цифровій системі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, методологію розроблення баз даних, котрі отримуються у результаті проведення моніторингових процедур.

Підсистема «Програмно-математичне забезпечення» відбиває комплекс математичних методів, алгоритмів, моделей оцінювання якості знань майбутніх магістрів стоматології, комп'ютерних програм та цифрових сервісів для автоматизації моніторингових процедур.

Підсистема «Організаційно-управлінське забезпечення» відбиває комплекс цифрових сервісів та методик організації взаємодії працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО з технічними засобами єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, а також між собою в процесі її розробки й використання для моніторингової діяльності.

Приклад такої єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, розробленої у ПДМУ, зображено на рисунку 2.13:

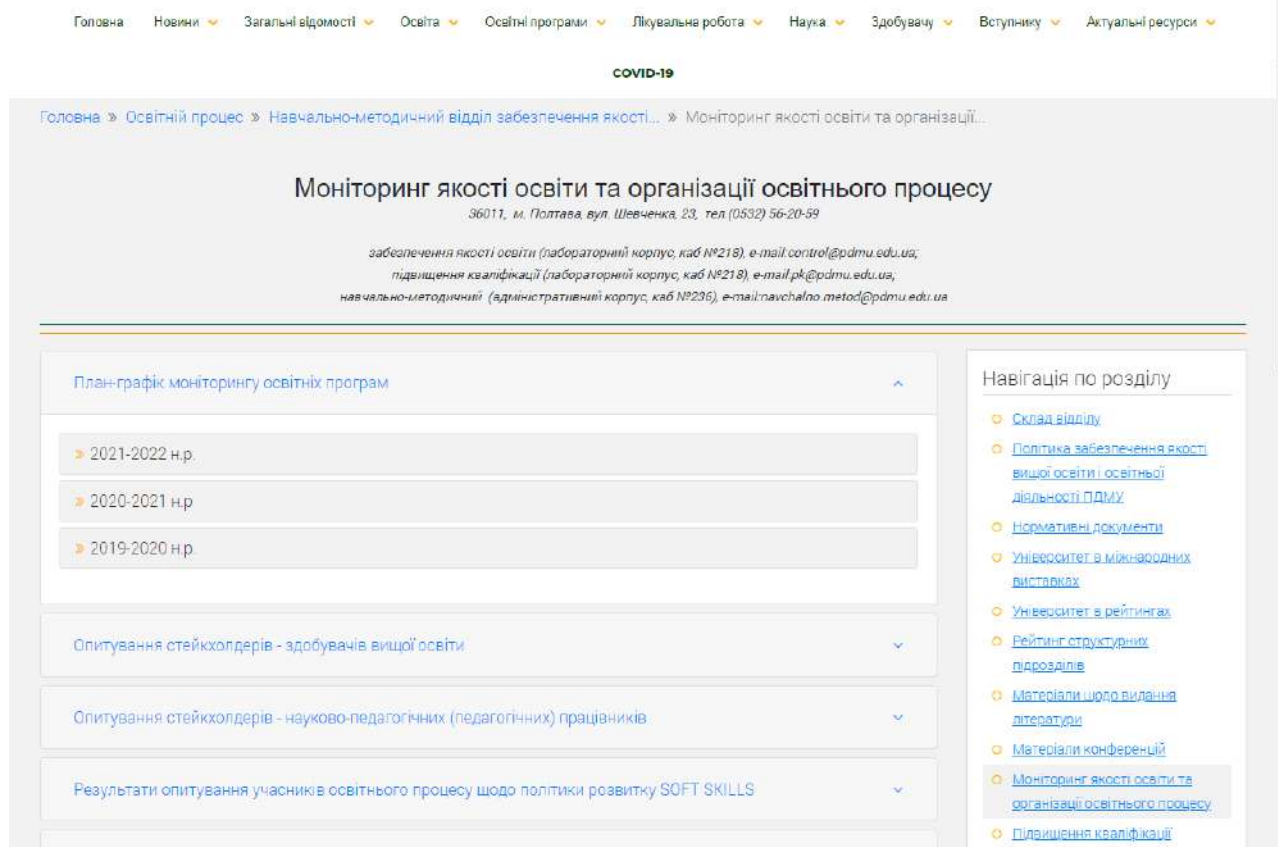

Рис. 2.13. Скріншот головної сторінки єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

Кожна із вище схарактеризованих підсистем єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології ПДМУ вміщує низку цифрових сервісів, котрі забезпечують моніторингові процедури в університеті, серед яких основними є такі:

- *сторінка Навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти на офіційному сайті університету* (може бути розроблений за допомогою будь-якої платформи, якій надають перевагу керівництво та відділи технічного забезпечення освітнього процесу в університеті);
- *окремі вебсторінки* для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (як правило, сторінки офіційного сайту медичного університету, але й можуть бути окремі сайти, але прив'язані до офіційного);
- *Google Форми* (безкоштовний онлайн-сервіс для розроблення й здійснення моніторингових процедур за допомогою форм онлайн-тестувань, опитувань, анкет, а також для ефективного зворотного зв'язку з усіма групами стейкхолдерів завдяки таким характеристикам, як простота у використанні,

доступність у будь-який час, мобільність, варіативність запитань, індивідуальне оформлення, візуалізація результатів);

– *цифрові сервіси WebAnketa та Survio* (призначення їх таке ж, як і Google Форми, але ці сервіси містять набагато ширший функціонал для виконання завдань моніторингових процедур та аналізу результатів, а також їх оприлюднення у соціальних мережах та інших мережевих платформах);

– *віртуальні дошки Padlet та Jamboard* (цифрові сервіси для створення, колективного редагування та зберігання цифрової інформації, функціонал яких можна й доцільно пропонувати для відгуків, зауважень, пропозицій від різних груп стейкхолдерів у режимі реального часу із залученням візуального контенту) (Дорохова 2021, с. 66-67);

– *соціальні мережі-месенджери Telegram, Viber, WhatsApp, Snapchat, Facebook Messenger* тощо (цифрові сервіси для миттєвого обміну інформацією, зручної цифрової комунікації, котрі мають можливості проведення опитувань).

Підкреслимо, що незалежно від того, який із запропонованих цифрових інструментів буде обрано для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, важливим є змістовий складник, адже кожна з моніторингових процедур (анкетування, опитування, тестування тощо) має бути ґрунтовно продумана і спрямована на певний об'єкт моніторингу, який віддзеркалено у функціональній структурі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (див. рис. 1.9): моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального чи інноваційно-ресурсного компонента навчального середовища університету.

Вочевидь, під час реалізації третьої дидактичної умови актуалізується **принцип оптимальності затрат**, який, корелюючи з **ресурсно орієнтованим підходом** (консолідація усіх можливих і доступних ресурсів з метою побудови та розвитку системи моніторингу якості освіти у ЗВО, а також удосконалення навчального середовища університету, освітнього процесу та забезпечення здобувачам вищої освіти належних умов для набуття професійної

компетентності), регулює використання наявних у суб'єктів моніторингу ресурсів (інформаційних, часових, матеріально-технічних, фінансових, організаційно-управлінських тощо) у обсягах, що не шкодять іншим важливим сферам діяльності медичного ЗВО, дозволяє модифікувати там, де це можливо, обставини моніторингових процедур до найбільш прийняттого варіанту.

Провідне значення в процесі створення та розвитку у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології мають знання й уміння працівників відділів забезпечення якості освіти використовувати цю систему, наповнювати її відповідним контентом, що поєднують інтереси, аналітичні здібності, цифрову грамотність, професійні потреби сучасного фахівця з моніторингової діяльності, даючи їм змогу поглянути, ніби збоку, на характер цілей такої діяльності, ті знання, що можуть бути підґрунтям для коригування цілей, які ставить перед собою кожен медичний ЗВО.

Зазначений принцип орієнтує на продуманість кожної підсистеми єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, доцільність вибору й використання того чи іншого цифрового сервісу, аби моніторингові процедури були доступні й ефективні.

4. *Актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології як четверта дидактична умова* зумовлена вивченням і осмисленням праць науковців, які обґрунтовують суть *середовищного підходу* у своїх дослідженнях: А. Баль (2014), О. Жданова-Неділько (2016), В. Желанова (2016), Ю. Жук (2004), Н. Кононець (2018), Г. Полякова (2018), А. Тітова (2018) та ін. У зв'язку з цим, досягнення ефективності моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету нам бачиться як необхідність з'ясування взаємозв'язків здобувачів вищої освіти із оточенням, тобто навчальним середовищем медичного університету, та способів детермінації в ньому особистісних змін, що сприяє визначенню значущого контексту навчальної

взаємодії викладача і майбутнього магістра стоматології у процесі професійної підготовки і віднайденню шляхів його цілеспрямованої трансформації задля підвищення якості освіти.

Як методологічний орієнтир у нашому дослідженні, середовищний підхід у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету є стратегією вирішення теоретичних і практичних проблем щодо підготовки лікарів-стоматологів із вищою освітою, одним із шляхів вирішення якої є актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології. Моніторингові процедури спрямовані насамперед на виявлення й окреслення шляхів удосконалення навчального середовища університету. Особливо це стосується, на нашу думку, його особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів, які безпосередньо сприяють особистісно-професійному розвитку та успішності суб'єктів медичного ЗВО, відповідності якості освітніх послуг майбутнім магістрам стоматології, їх індивідуальним і соціальним потребам, державним і міжнародним стандартам, запитам ринку праці для лікарів-стоматологів шляхом перетворення навчального середовища на локальному інституційному рівні, тобто на рівні медичного університету (Дорохова 2023, с. 291).

Необхідність достатньо глибокого аналізу положень середовищного підходу через призму пошуків механізмів реалізації четвертої дидактичної умови, великих обсягів оновлюваної інформації та поглядів на розвиток освітнього середовища ЗВО з урахуванням векторів змін, на які він має орієнтуватися, генерування розмаїття альтернатив та швидкості реакції на зміни в освітньому середовищі медичного ЗВО як контексті професійної діяльності лікаря-стоматолога підтверджується думкою численних дослідників (Барська, Білаш, Беляєва, Бобирьов, Дунаєвська, Ждан, Желанова, Ігнащук, Короленко, Полякова, Рааб, Степурко, Тітова ін.), засвідчуючи, що до векторів змін на рівні медичного

університету, на котрі повинен орієнтуватися розвиток навчального середовища університету, належать така їх взаємопов'язана сукупність:

– *цільові вектори* – забезпечення якості освітніх послуг, які отримують майбутні магістри стоматології, та результатів професійної підготовки за відповідною освітньою програмою не лише за українськими, але й міжнародними стандартами, і, безперечно, задоволення індивідуальних освітніх потреб магістрантів;

– *змістові вектори* – включення в магістерські освітні програми з підготовка майбутніх лікарів-стоматологів, програми навчальних дисциплін сукупності актуальних професійно орієнтованих завдань, котрі спрямовані на формування актуальних ЗУН і програмних компетентностей, які уможливають кожному випускникові бути конкурентним та успішним в умовах розвитку стоматологічних технологій, штучного інтелекту, цифровізації медичної сфери, інформаційної насиченості, багатовимірності завдань, які має вирішувати сучасний лікар-стоматолог;

– *соціально-психологічні та інтерактивно-педагогічні вектори* – зміна характеру взаємодії науково-педагогічних працівників з майбутніми магістрами стоматології, розширення досвіду професійної педагогічної майстерності, інноваційної роботи й розвиток науково-педагогічного потенціалу, відхід від традиційного академічного впливу на магістранта під час навчання в медичному ЗВО та перехід до інтерактивної педагогічної підтримки;

– *ресурсні вектори* – зміна можливостей педагогічних, дидактичних, організаційно-управлінських, комунікаційних процесів під час професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі медичного ЗВО завдяки постійному розвитку цифрових технологій; урізноманітнення дидактичного інструментарію для підвищення якості освітніх послуг та способів доставки навчальних матеріалів; створення нових просторово-предметних умов із сучасним стоматологічним обладнанням для формування актуальних функціональних ЗУН та програмних компетентностей майбутніх магістрів стоматології;

– діяльнісні вектори у своєму двоїстому прояві: 1) підвищення рівня співпраці викладачів, майбутніх магістрів стоматології та зовнішніх стейкхолдерів, узгодженості між ринком праці та вітчизняною системою підготовки лікарів-стоматологів; 2) підвищення рівня індивідуалізації у процесі надання освітніх послуг майбутнім магістрам стоматології.

Поділяючи наукову позицію І. Брітченка та В. Стрельнікова, актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх магістрів стоматології як дидактична умова моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету має бути спрямована, насамперед, на досягнення *функціонального комфорту*, під яким учені розуміють оптимальний функціональний стан особистості (студента, викладача), за якого досягнута відповідність дидактичних засобів і умов функціональним можливостям усіх суб'єктів навчального процесу в університетському середовищі (Стрельніков, Брітченко 2013).

Зокрема, нам імпонує позиція учених Моргулець, Сас, Стефанишин, згідно з якою функціональний комфорт у навчальному середовищі буде можливим, якщо це середовище розвиватиметься у напрямі інноваційності, особистісної орієнтації на здобувача вищої освіти, створення інноваційно-розвивального освітнього простору, котрий характеризується як сукупність спеціально організованих дидактико-організаційних та психолого-педагогічних заходів, під час яких відбувається стимулювання усебічного розвитку й саморозвитку особистості майбутнього лікаря-стоматолога, набуття унікального професійного досвіду, становлення професійної майстерності (Моргулець 2017; Сас 2013; Стефанишин 2019).

Таким чином, актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх магістрів стоматології бачиться нам як розвиток навчального середовища університету за такими векторами (рис. 2.14):

Рис. 2.14. Вектори актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології

У ході наукового пошуку з'ясовано, що реалізація четвертої дидактичної умови спрямована, насамперед, на моніторинг особистісно-розвивального компонента навчального середовища університету, що передбачає процедури збору й аналізу можливостей медичного ЗВО забезпечити індивідуальну траєкторію навчання й професійного становлення як для магістрантів, так і індивідуальну траєкторію професійно-педагогічного розвитку для викладачів:

- для майбутніх магістрів стоматології – моніторингові процедури збору й аналізу інформації про їхню участь у лікувально-консультативній роботі, практико-орієнтоване навчання на клінічних кафедрах, діагностичних центрах, стоматологічних кабінетах та клініках, залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи; національна на міжнародна кредитна мобільність;

- для викладачів – моніторингові процедури збору й аналізу інформації про залучення їх до програм підвищення кваліфікації (лікарської та професійно-педагогічної), атестації науково-педагогічних працівників медичного ЗВО;

сприяння підвищенню рівня наукової і професійної активності викладачів, які є практикуючими лікарями-стоматологами, в тому числі фахівцями з медицини невідкладних станів (курси, стажування, здобуття наукових ступенів та вчених звань, участь у науково-практичних конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, стоматологічних форумах, зокрема, у дистанційному форматі, котрі присвячені як проблематиці стоматологічного характеру, так і педагогічній тематиці, усна та стендова доповіді на конференціях тощо).

З іншого боку, реалізація четвертої дидактичної умови спрямована на моніторинг інноваційно-ресурсного компонента навчального середовища університету, що передбачає процедури збору й аналізу інформації про інноваційне ресурсне забезпечення медичного ЗВО (кадрові, матеріально-технічні, інноваційно-освітні, фінансові ресурси тощо). Цей компонент насамперед оцінюється із позиції забезпечення інноваційного освітнього процесу, котрий базується на цифрових технологіях як розширення можливостей традиційного освітнього процесу (дистанційний та змішаний формат навчання, фантомні заняття для магістрантів-стоматологів тощо) та педагогічних інноваціях.

Зазначимо, що цей компонент відображає інформацію про можливість навчання викладачів клінічних кафедр стоматологічного напрямку застосовувати інновації у процесі професійної підготовки магістрів стоматології (навчання симуляційним технологіям, цифровим, педагогічним технологіям та ін.) та подальший розвиток навчально-методичної бази такого навчального центру як інноваційного складника середовища медичного університету. Підкреслимо, що зміст цього компонента також віддзеркалює процедури збору й аналізу інформації про електронні навчальні ресурси у бібліотеках медичних університетів, репозитарії, медіа та відеотеки, електронний документообіг; наявність комп'ютерних мультимедійних аудиторій, медично-стоматологічного й симуляційного обладнання, фантомних та клінічних кімнат різного функціонального призначення, у яких таке обладнання використовуються, аудиторій для телемедицини й віртуальних лабораторій, платформ для

дистанційного навчання магістрантів, відкритих систем управління навчанням під час професійної підготовки лікарів-стоматологів тощо.

Практика свідчить, що планування *моніторингових процедур* (анкетування, педагогічне спостереження, інтерв'ю (зокрема, глибинні), тестування, наративи, інтерв'її, аналіз статистичних даних зі звітів, аналіз документів, соціологічні дослідження, самооцінювання тощо) та розроблення відповідного інструментарію відкриває шляхи для актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх магістрів стоматології за цільовим, змістовим, соціально-психологічним й інтерактивно-педагогічним, ресурсним та діяльнісним векторами.

До прикладу, якщо проаналізувати результати анонімного анкетування майбутніх магістрів стоматології (130 магістрантів ПДМУ, 2021) за візуальним представленням на рисунку 2.15, яке мало на меті оцінювання якості викладання навчальних дисциплін, можна зробити низку висновків, які вказують на напрями актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх магістрів стоматології.

ОК: Терапевтична стоматологія

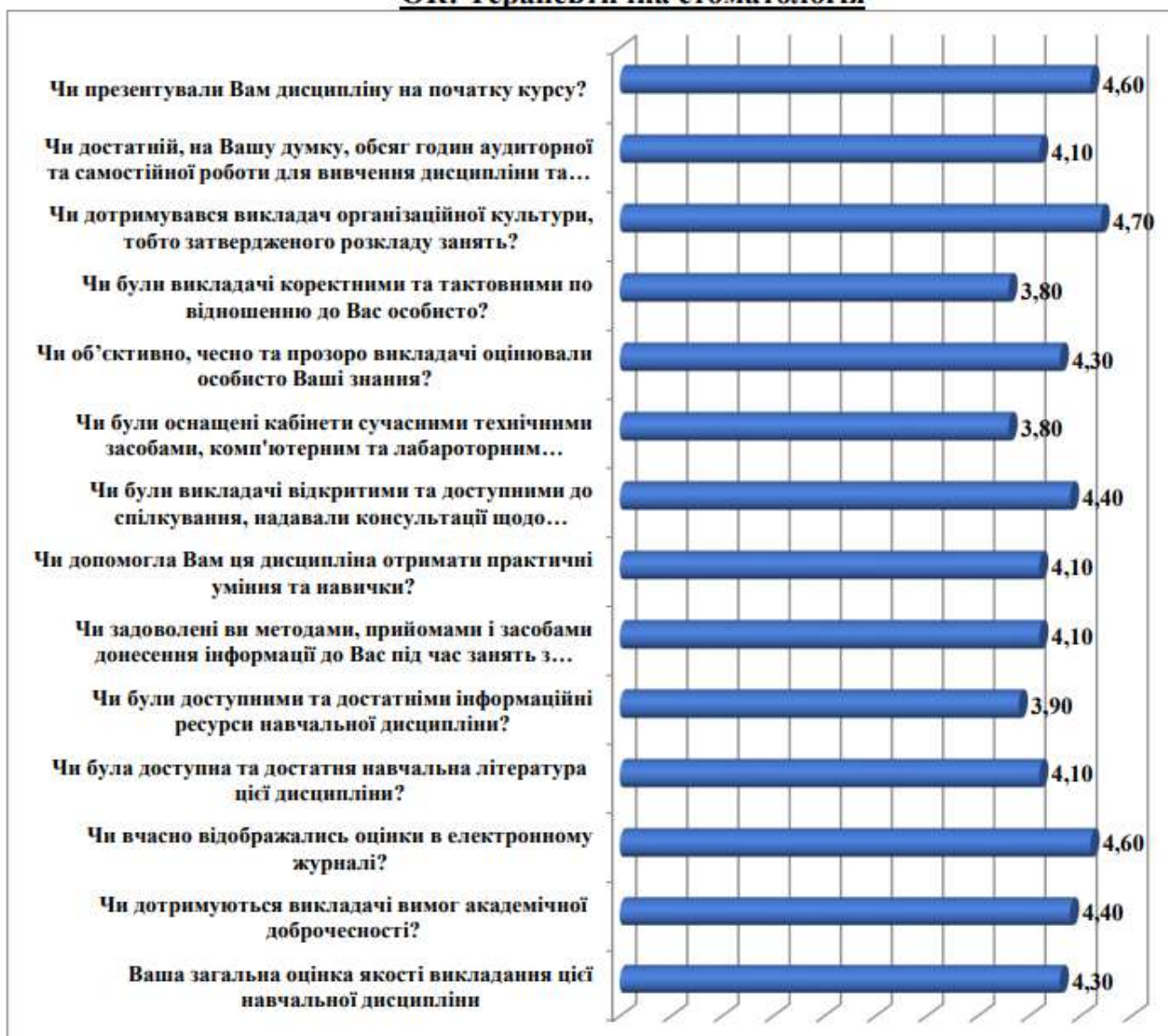

Рис. 2.15. Результати оцінювання якості викладання дисципліни «Терапевтична стоматологія»

Так, отриманий рейтинговий показник 4,6 (максимальний 5) за індикатором «Чи презентували Вам дисципліну на початку курсу» свідчить, що викладачі не завжди дотримувалися дидактичної вимоги належним чином висвітлити зміст дисципліни «Терапевтична стоматологія» на початку її вивчення, тобто на першому занятті, не акцентували особливої уваги на її меті, предметі, міжпредметних зв'язках, методиці її викладання, яку обрано для магістрантів, конкретних цілях вивчення її модулів, результатах навчання тощо.

Деякі майбутні магістри стоматології вважають, що обсяг годин аудиторної та самостійної роботи для вивчення цієї дисципліни не достатній (рейтинговий

показник 4,1), тому викладачам варто переглянути розподіл годин, аби процес навчання магістрантів був ефективнішим із урахуванням їх індивідуальних потреб.

Звернути увагу у плані покращення якості освітніх послуг слід викладачам в аспекті коректності та тактовності під час провадження процесу навчання та комунікації з майбутніми магістрами стоматології, адже рейтинговий показник 3,8 за індикатором «Чи були викладачі коректними та тактовними по відношенню до Вас особисто» свідчить про певні проблеми, котрі потребують негайного вирішення.

Повертаючись до проблематики оцінювання якості викладання дисципліни «Терапевтична стоматологія», окрім анкетування, доцільним було застосування цифрового сервісу Jamboard, де магістранти мали можливість висловити свою думку про проблеми, які у них виникали під час вивчення вище згаданої дисципліни. Фрагмент віртуальної дошки відображено на рисунку 2.16.

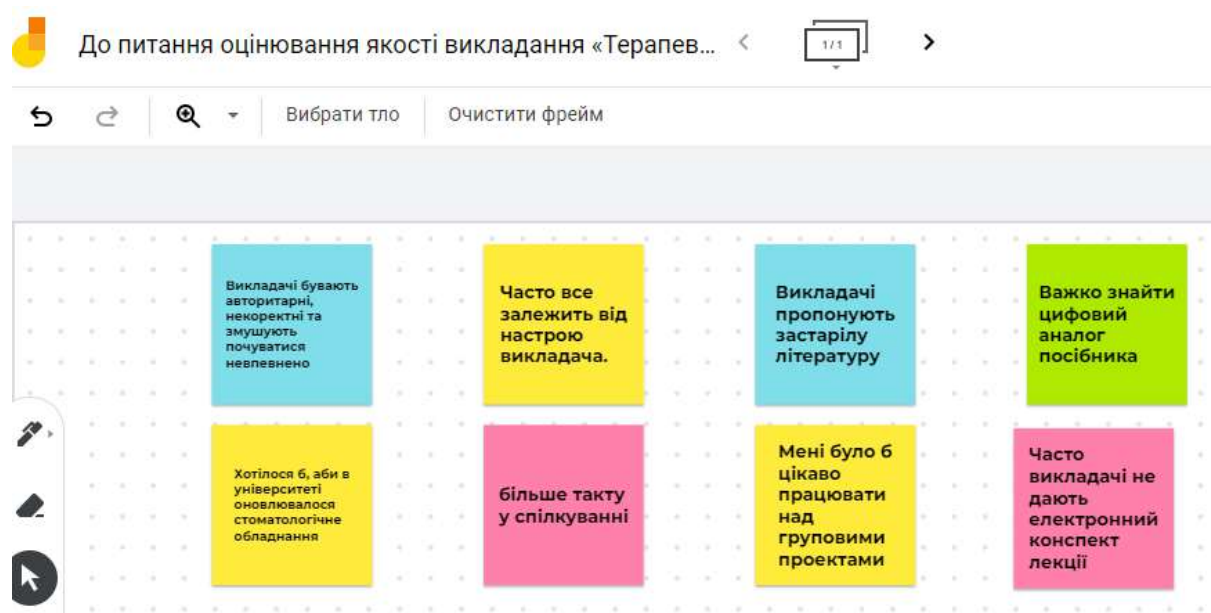

Рис. 2.16. Застосування цифрового сервісу Jamboard при оцінюванні якості викладання дисципліни «Терапевтична стоматологія»

Наголосимо, що аналізуючи результати проведених моніторингових процедур, варто звертати особливу увагу на найнижчі показники, які вказують на нагальні проблеми, котрі гальмують якість освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету та потребують

удосконалення особистісно-розвивального й інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету.

Згідно рисунку 2.15, ми можемо виокремити такі напрями для особливої уваги зміни діяльності з боку науково-педагогічних працівників та топ-менеджменту ПДМУ (таблиця 2.1):

Таблиця 2.1

Орієнтовна дорожня карта актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх магістрів стоматології

<i>Індикатор</i> (макс. рейтинговий показник – 5)	<i>Виявлена проблема під час моніторингу</i>	<i>Шляхи вирішення проблеми</i>
Індикатор «Чи були викладачі коректними та тактовними по відношенню до Вас особисто?» (3,8)	Коректність та тактовність викладача під час процесу навчання та комунікації з магістрантами	Актуалізація бесід завідувачів кафедр з викладачами на тему дотримання педагогічного такту у спілкуванні з магістрантами.
Індикатор «Чи були оснащені кабінети сучасними технічними засобами, комп'ютерним та лабораторним стоматологічним обладнанням?» (3,8)	Удосконалення матеріально-технічного забезпечення для реалізації освітньої програми з підготовки майбутніх магістрів стоматології	Актуалізація діяльності топ-менеджменту медичного ЗВО щодо придбання відповідного обладнання, комп'ютерної й мультимедійної техніки для проведення занять з дисципліни.
Індикатор «Чи допомогла Вам ця дисципліна отримати практичні уміння та навички?» (4,1)	Удосконалення практико орієнтованого складника навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія»	Актуалізація діяльності топ-менеджменту медичного ЗВО та завідувачів кафедр, а також викладачів у плані підвищення ефективності практичних занять з дисципліни (розробка практичних завдань, бази практик, залучення відомих лікарів-стоматологів до процесу навчання тощо).

Індикатор «Чи задоволені ви методами, прийомами і засобами донесення інформації до Вас під час занять з навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія»?» (4,1)	Необхідність застосування інноваційних дидактичних технологій під час процесу вивчення дисципліни	Проведення для викладачів низки семінарів і тренінгів з опанування інноваційними дидактичними технологіями.
Індикатор «Чи були доступними та достатніми інформаційні ресурси навчальної дисципліни?» (3,9)	Забезпечення доступності інформаційних ресурсів навчальної дисципліни шляхом розробки цифрових та розміщення їх на сайтах, платформах для дистанційного навчання, в електронних бібліотеках університету тощо	Активізація діяльності викладачів з розробки цифрових освітніх ресурсів (цифрових посібників, конспектів лекцій, відеоматеріалів), удосконалення сайту кафедри, створення персональних сайтів викладачів тощо.
Індикатор «Чи була доступна та достатня навчальна література цієї дисципліни?» (4,1)	Перегляд наявної у бібліотеці літератури, поповнення її бази, а також поповнення електронної бібліотеки актуальними й сучасними цифровими засобами навчання	За потреби, активізація діяльності викладачів з написання навчально-методичної літератури, топ-менеджменту медичного університету – з її видання чи придбання.

Таким чином, запропонована орієнтовна дорожня карта актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології слугує орієнтиром для реалізації четвертої дидактичної умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. На її прикладі видається можливим кожному медичному ЗВО працювати у напрямі удосконалення якості освіти майбутніх магістрів стоматології, використовуючи результати проведених моніторингових процедур.

Разом із тим зазначимо, що у дисертації ми не описуємо усі можливості медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології, оскільки вони є індивідуальними у кожному конкретному

університеті. Ми ставили собі за завдання лише окреслити орієнтовні механізми їх актуалізації, базуючись на результатах моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

5. *Використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як п'ятої дидактичної умови* ґрунтується на результатах вивчення й осмислення праць таких учених, як О. Ануфрієва (2016), І. Булах (2012), Т. Бурлаєнко (2016), Г. Дмитренко (2016), Г. Єльнікова (1999, 2003, 2008, 2012), О. Заставнюк (2007), О. Касьянова (2006), В. Козлов (2018), Ю. Козлов (2018), Т. Лукіна (2012), О. Ляшенко (2012), Т. Махиня (2016), В. Медвідь (2016), М. Мруга (2012), В. Правий (2016), Л. Рибцова (2013), З. Рябова (2008), Є. Сокол (2019) та інших науковців, які зосереджували свою дослідницьку увагу у полі кваліметрії – науки, «що розробляє способи вимірювання якісних характеристик будь-якого об'єкта або системи» (Ляшенко, Лукіна, Булах, Мруга 2012, с. 14).

Аналітичне осмислення праць вище згаданих учених дає нам підстави зацентувати увагу на *кваліметричному підході* у нашому дослідженні, основні положення якого (синергія педагогіки, соціології, математичної статистики й кібернетики; методологія та технологія педагогічних вимірювань; застосування сучасних методів оцінювання якісних характеристик освітньої системи загалом або системи медичного ЗВО зокрема на основі розроблення кваліметричних моделей) слугують підґрунтям для визначення п'ятої дидактичної умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

У ракурсі реалізації п'ятої дидактичної умови, послуговуючись думкою вчених, доходимо висновку, що педагогічна кваліметрія як складник загальної теорії оцінювання якості та процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету зокрема, передбачає, на нашу думку, необхідність вивчення як викладачами, так і працівниками відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО основних аспектів педагогічної кваліметрії (Дорохова 2023, с. 291-292). Ці аспекти,

відображені на рисунку 2.17, уможливають підвищення ефективності моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а тому потребують актуалізації уваги у плані організації спеціальної дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО.

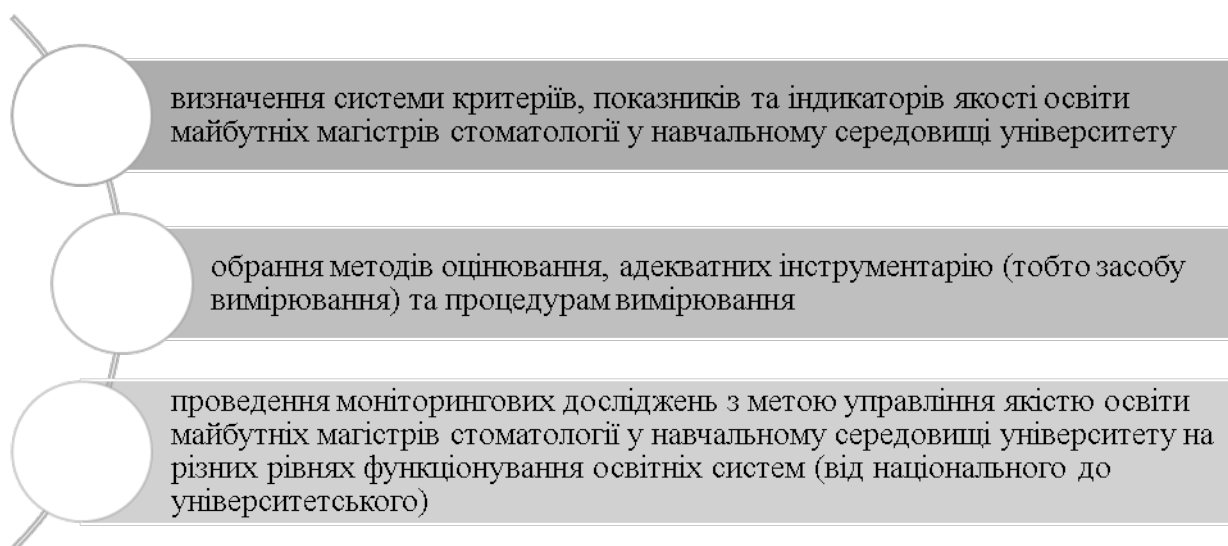

Рис. 2.17. Педагогічна кваліметрія як складник процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Отож, у зоні уваги мають перебувати не лише принципи і методи кваліметрії, детально розкриті і працях Г. Єльнікової (1999, 2003, 2008, 2012), можливість їх застосування під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, але й організація спеціальної дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до їх використання під час планування моніторингових процедур. Слід зазначити, що до *методів педагогічної кваліметрії* науковці відносять (Єльнікова 2012; Заставнюк 2007; Сокол 2019):

- метод експертних оцінок;
- метод Делфі;
- кваліметричні моделі.

Дидактична підготовка науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної

кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету бачиться нам як процес, котрий складається з таких етапів: *мотиваційного, теоретичного та практичного* (рис. 2.18).

Рис. 2.18. Дидактична підготовка науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

При розробці етапів реалізації п'ятої дидактичної умови, яку можна розглядати як своєрідну освітню технологію (Вітвицька 2015; Гриньова 2006 та ін.), ми спиралися на такі положення:

- чітке визначення кінцевої мети (підготувати науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології);

- у відповідності до поставленої мети, підібрати дидактичний інструментарій (форми організації навчання, методи та засоби), який буде найбільш дієвим у процесі цієї підготовки;

- проходження усіх етапів дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології уможливить уникнути низки

ситуацій, коли суб'єкт моніторингу постає перед вибором доцільних методів педагогічної кваліметрії, та змушений експромтом шукати прийнятні рішення;

– запропоновані етапи дидактичної підготовки віддзеркалюють проєкт навчального процесу, що визначає структуру та зміст самостійної пізнавальної діяльності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО (взаємозв'язок із діяльнісним підходом), а це дає змогу забезпечити успішність будь-якої кількості учасників цієї підготовки.

Перший, *мотиваційний етап*, передбачає проведення підготовчої роботи серед спільноти науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО (мотиваційні промови топ-менеджменту університету, перегляд мотиваційного відеоролика про роль педагогічної кваліметрії у процесі моніторингу якості освіти, запрошення фахівців з педагогічної кваліметрії, організація мотиваційних дискусій з викладачами та працівниками відповідних відділів). Формат роботи з ними може бути організований як у режимі аудиторного спілкування, так і онлайн за допомогою цифрових технологій. Дидактично доцільно під час мотиваційних дискусій застосувати метод прес-конференції, брифінгу, «питаєте–відповідаємо», Сократівський діалог тощо. Разом із тим, важливою є візуалізація інформації (відео, інфографіка, ментальне картування під час власне самого проведення мотиваційних дискусій), яка продемонструє усі переваги застосування педагогічної кваліметрії для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (принципи і методи педагогічної кваліметрії, доступність й ефективність застосування кваліметричних моделей, робота експертних груп тощо). На цьому етапі доцільно буде запропонувати зареєструватися бажаним на *науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія»*, проведення якого, базуючись на методологічних підходах (ресурсно орієнтований, інформаційний, діяльнісний, системний, комунікативний), відбудеться на наступних двох етапах: теоретичному та практичному. Задля цього має бути розроблена онлайн форма для реєстрації.

Другий, *теоретичний етап*, передбачає власне початок науково-практичного семінару «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія» шляхом проведення лекції-візуалізації «Педагогічна кваліметрія як ефективний інструмент моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології». Проведення такої лекції може бути розраховано на 2 години, або на 4 чи 6, у залежності від індивідуальних запитів групи учасників семінару. Формат лекції має бути насамперед інтерактивним (реалізація принципу інтерактивності), адже важливо створити комфортні умови навчання для слухачів науково-практичного семінару, за яких кожен слухач буде активним у пізнанні нових знань у сфері педагогічної кваліметрії, відчуватиме свою успішність, особистісну ефективність, інтелектуальну спроможність (Гуревич, Кадемія, Шевченко 2013). Безперечно, такий формат забезпечують широко відомі на сьогоднішній день і висвітлені у працях науковців інтерактивні методи навчання, котрі доцільно застосовувати під час лекції: аналіз конкретних ситуацій, метод проблемного викладу, евристичний метод, інтерактивна дискусія, елементи ділової гри, прес-конференція, методи візуалізації навчального матеріалу (мультимедійна презентація, ментальні карти, інфографіка, відеоролики) тощо.

Разом із тим, лектор, котрий проводить цю лекцію, має володіти високим рівнем інтерактивної компетентності як здатності поєднувати теорію та практику у процесі вирішення дидактичних завдань (Скворцова 2009).

Для того, щоб лекція-візуалізація «Педагогічна кваліметрія як ефективний інструмент моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології» допомогла лекторові здійснювати керівництво навчальною діяльністю слухачів, потрібно деталізувати у ній зміст цієї діяльності шляхом розгортання знань, зв'язків між ними, завдань на виконання різної діяльності, певним чином організувати навчальний матеріал візуального супроводження лекції: впорядкувати, узгодити взаємодію його елементів.

У трактуванні поняття «дидактична організація навчального матеріалу» ми погоджуємося із визначенням Л. Чосік, яка розглядає його як упорядкованість та

узгодженість усіх елементів навчального матеріалу, в сукупності яких відбиваються всі компоненти змісту навчання, котрі інтегруються під час дидактичного процесу (Чосік 1995). Продовжуючи позицію дослідниці зауважимо, що дидактична організація навчального матеріалу лекції-візуалізації «Педагогічна кваліметрія як ефективний інструмент моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології» забезпечує віддзеркалення усіх змістових її елементів (план лекції), що інтегруються під час роботи слухачів з візуальним супроводженням лекції у процесі навчання.

Важливим у контексті нашого дослідження є план лекції-візуалізації «Педагогічна кваліметрія як ефективний інструмент моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології»:

1. Суть та завдання педагогічної кваліметрії як ефективного інструмента моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.
2. Основні принципи педагогічної кваліметрії та можливі шляхи їх реалізації під час моніторингових процедур.
3. Методи педагогічної кваліметрії для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (метод експертних оцінок, метод Делфі, кваліметричні моделі.
4. Питання-відповіді (прикінцевий інтерактивний блок).

Відповідно до змісту лекції в навчальному матеріалі пакету візуального супроводження мають передбачатися основні знання з педагогічної кваліметрії, способи репродуктивної і творчої діяльності слухачів, відповідне мотиваційно-ціннісне ставлення до проблеми удосконалення процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Слід зауважити, що поєднання інтерактивних методів навчання з комп'ютерною технікою та цифровими технологіями, які уможливають створення й відтворення пакету візуального супроводження, забезпечить кращі результати у процесі проведення лекції-візуалізації як у реальному, так і віртуальному режимах, оскільки лектор виступатиме як організатор інтерактивного процесу навчання, модератор, який управлятиме не лише

візуалізацією навчального матеріалу, але і зв'язками між слухачами, їхньою активністю, увагою, взаємодією, комунікацією та співпрацею. Мета лекції, а отже й формування когнітивної основи для практичного застосування методів педагогічної кваліметрії у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, досягатимуться взаємними зусиллями і лектора, і слухачів.

У ході лекції варто звернути особливу увагу, що коли ж розглядаємо педагогічну кваліметрію у контексті моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, проблема узгодження доцільності й доцільності постає більш гостро і потребує звернення до системи вимог до моніторингових досліджень, тобто положень, які окреслюють інструментально-змістове поле діяльності фахівця, котрий здійснюватиме моніторинг, відповідно до її цілей та поточних завдань.

Здійснення дидактичної організації навчального матеріалу пакету візуального супроводження лекції на основі інтегрування компонентів змісту навчання у сфері педагогічної кваліметрії забезпечує включення об'єкту пізнання у сферу пошукової діяльності слухачів під час роботи з цим пакетом самостійно після лекції (пакет надається у цифровому форматі кожному слухачеві, який прослухав), що сприятиме розвитку їхньої пізнавальної активності на практичному етапі дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Третій, *практичний етап*, передбачає власне практичну частину науково-практичного семінару «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія» – практикум з педагогічної кваліметрії, метою якого є відпрацювання алгоритмів реалізації принципів та методів кваліметрії на прикладі розробленої слухачем факторно-критеріальної моделі, технології кваліметричного вимірювання, котра уможливило вимірювання результатів, що фіксують досягнення мети на певний момент часу (Сельникова 2003; Заставнюк 2007; Махиня 2016).

Цей етап, орієнтовно, за обсягом може бути 6-8 годин. Його проведення доцільно здійснювати упродовж двох чи трьох днів, аби дати можливість слухачам самостійно опрацювати низку інформаційних матеріалів, підготувати й провести моніторингові процедури, продемонструвати власне застосування принципів і методів кваліметрії у межах авторської факторно-критеріальної моделі оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології (наприклад, оцінювання рівня сформованості певної програмної компетентності, оцінювання рівня викладання навчальних дисциплін, якості навчально-методичної роботи науково-педагогічних працівників, якості упровадження педагогічних інновацій тощо).

Основними методами навчання, які дидактично доцільно застосовувати під час практичної частини науково-практичного семінару «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія», є: *дослідницький метод, метод проєктів (індивідуальних та групових), кейс-метод.*

Їх сукупність забезпечує: формування у слухачів здатності ґрунтовного аналізу матеріалу, отриманого під час проведення моніторингових процедур, постановки проблем у сфері моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, завдань з розробки авторських факторно-критеріальних моделей оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології; здатності самостійно вивчати наукову літературу, джерела інформації з використання технології кваліметричного вимірювання, вести спостереження, здійснювати виміри, виконувати інші дії пошуково-дослідницького характеру, які дозволять застосувати алгоритми реалізації принципів та методів кваліметрії на прикладі розробленої слухачем факторно-критеріальної моделі. Слід наголосити, що завдання, котрі виконуються з використанням вище зазначених методів, мають включати всі елементи самостійного дослідницького процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: формулювання мети й постановка завдань, обґрунтування актуальності моніторингових досліджень, визначення доцільних методів педагогічної кваліметрії, пошук інформаційних джерел, процес

розв'язання завдань за допомогою створення факторно-критеріальних моделей, формулювання висновків та пропозицій).

Практичний етап дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології забезпечує формування у слухачів науково-практичного семінару високого рівня самостійності, аналітичної компетентності, ініціативності й креативності, адже формат навчальної роботи уможлиблює її трансформацію у сучасне науково-педагогічне дослідження.

Принагідно зазначимо, що при підборі практичних завдань доцільно орієнтуватися на реалізацію *принципу бенчмаркінгу* (Горбань, Палеха 2015 та ін.), котрий на ґрунті порівняння з іншими медичними ЗВО (як набір методик для вивчення досвіду медичних вишів-конкурентів й упровадження дієвих перспективних практик) через призму педагогічної кваліметрії, уможлиблює окреслювати власні шляхи розвитку та можливості для удосконалення якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Тож виявлення слухачами семінару таких шляхів є очікуваним результатом від процесу навчання.

Схарактеризовані й науково обґрунтовані у цьому параграфі дидактичні умови, на повний перелік яких ми не претендуємо, актуалізують також нове розуміння теоретичної і практичної значущості необхідності імплементації їх змісту та інструментарію в практику роботи медичних ЗВО. Таким чином, розглянуті у цьому підрозділі дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету зумовили, у відповідності до логіки дослідження, необхідність наукового обґрунтування моделі їх реалізації.

2.2. Модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Для розроблення моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету використано *метод моделювання* (Балюк, Гриньова, Петренко, Солошич 2021; Школа, Жамардїй 2022; Кононец 2021, 2022; Брюханова, Корольова 2015; Лодатко 2010; Мельник 2006 та ін.), який уможливив формалізувати уявлення про організацію моніторингових процедур у медичному ЗВО та дидактичну підготовку кадрів для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як цілісний процес, осмислити його мету, завдання й напрями їх вирішення.

Дослідження контексту, у якому вживається термін «педагогічне моделювання» у науково-педагогічній літературі, дозволяє зробити висновок про те, що метод моделювання надзвичайно розширює можливості наукового пізнання, зокрема, у сфері моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, оскільки дає змогу наочніше уявляти досліджувані у його межах процеси і явища. Процес моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, який вимагає спеціальної підготовки кадрів для нього і формує майстерність фахівця з моніторингових досліджень (викладачі, працівники відділів забезпечення якості освіти), є складним та багатовимірним, тому досліджувати його особливості й закономірності, а також спрогнозувати результати та окреслити можливі способи його керуванням видається можливим лише завдяки моделюванню. Відтак, у контексті нашого дослідження метод моделювання уможлиблює побудову науково обґрунтованої моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Ґрунтовне вивчення праць науковців (Балюк 2021; Школа, Жамардїй 2022; Кононец 2021, 2022; Кульбашна, Нагірний 2014 та ін.) слугувало підставою до структурування моделі за блоками (рис. 2.19).

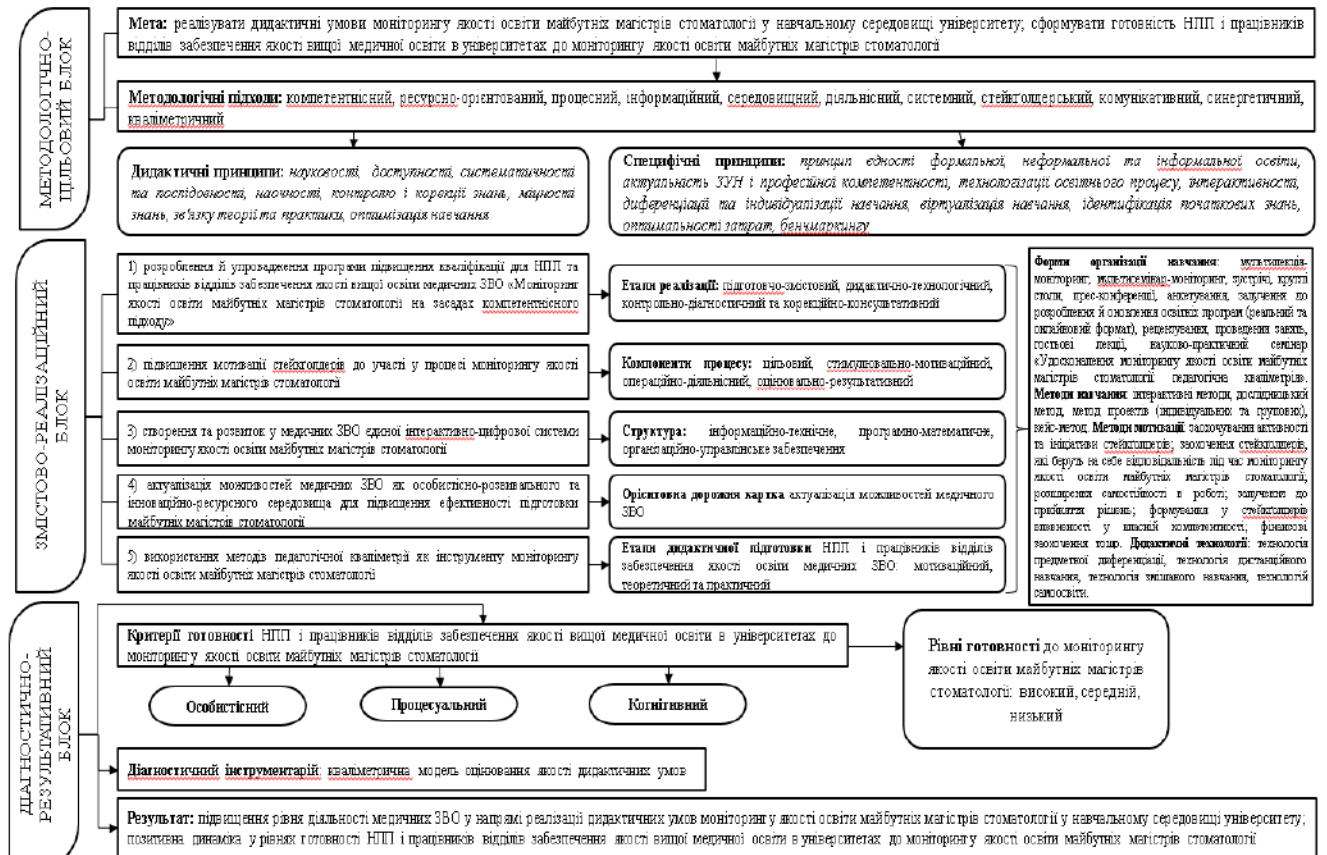

Рис. 2.19. Модель реалізації дидактичних умов

Як свідчить рисунок 2.19, модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету складається із трьох взаємопов'язаних блоків: **методологічно-цільового, змістово-реалізаційного та діагностико-результативного.**

Підставою для розробки такої моделі стала потреба у підвищенні рівня діяльності медичних ЗВО у напрямі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, що залежить від рівня готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Методологічно-цільовий блок моделі відображає, насамперед, мету: реалізувати дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; сформувати готовність науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Задля досягнення мети визначено методологічний базис, який складають *методологічні підходи* (компетентнісний, ресурсно орієнтований, процесний, інформаційний, середовищний, діяльнісний, системний, стейкголдєрський, комунікативний, синергетичний, кваліметричний), *дидактичні* (науковості, доступності, систематичності та послідовності, наочності, контролю і корекції знань, міцності знань, зв'язку теорії та практики, оптимізації навчання) та *специфічні принципи* (принцип єдності формальної, неформальної та інформальної освіти, актуальності ЗУН і професійної компетентності, технологізації освітнього процесу, інтерактивності, диференціації та індивідуалізації навчання, віртуалізації навчання, ідентифікації, початкових знань, оптимальності затрат, бенчмаркінгу).

Розроблена модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету розглядається як складна система, утворена взаємопов'язаними структурними та функціональними елементами. Визначені елементи відображені в *змістово-реалізаційному блоці*. Такими елементами є власне самі дидактичні умови, визначені механізми їх реалізації та використовувані під час цього процесу *форми організації навчання* (мультилекція-моніторинг, мультисемінар-моніторинг, зустрічі, круглі столи, прес-конференції, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм (реальний та онлайнний формат), рецензування, проведення занять, гостьові лекції, науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія»), *методи навчання* (сукупність інтерактивних методів, дослідницький метод, метод проєктів (індивідуальних та групових), кейс-метод), *методи мотивації* (заохочення активності та ініціативи стейкголдєрів; заохочення стейкголдєрів, які беруть на себе відповідальність під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; розширення самостійності в роботі; залучення до прийняття рішень; формування у стейкголдєрів впевненості у власній компетентності; фінансові заохочення тощо), а також *дидактичні*

технології (технологія предметної диференціації, технологія дистанційного навчання, технологія змішаного навчання, технологій самоосвіти).

У ракурсі дидактики контекст нашого дослідження вимагає теоретичного обґрунтування та практичної реалізації дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в медичних ЗВО до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, що й віддзеркалено у попередньому параграфі дисертації. Відтак, під час реалізації дидактичних умов особливого значення набувають *дидактичні принципи*, на які слід спиратися кожному викладачеві, який провадить навчання майбутніх магістрів стоматології та здійснює моніторингові процедури для оцінювання якості засвоєних знань та набутих компетентностей.

Суть перелічених у методологічно-цільовому блоці дидактичних принципів віддзеркалена через призму реалізації дидактичних умов як комплекс вимог, котрими варто керуватися викладачам при розробці контрольних-регулювальних та оцінювальних-результативних заходів, які сприятимуть у найбільшій мірі формуванню та діагностуванню програмних компетентностей майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Принцип науковості у процесі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету вимагає глибокого вивчення наукових основ моніторингу у сфері вищої освіти, зокрема, медичної; ретроспективного аналізу технологій моніторингу якості освіти, змісту, форм і методів моніторингу якості організації навчально-методичної роботи у ЗВО; об'єктивного розкриття наукових фактів, понять у царині педагогічного моніторингу як системної діагностики якості вищої медичної освіти; визначення наукових підходів до розробки системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; визначення наукових підходів до розробки критеріїв оцінювання програмних результатів навчання магістрів стоматології у медичному ЗВО; визначення наукових підходів до розробки системи контрольних заходів оцінювання навчальної діяльності магістрів

стоматології, поточний та підсумковий контроль знань (семестровий контроль та державна атестація). Наукові підходи до оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО мають віддзеркалюватися під час єдиного державного кваліфікаційного іспиту, компонентами якого виступають інтегрований тестовий іспит «КРОК», іспит з англійської мови професійного спрямування, об'єктивний структурований практичний (клінічний) іспит. Відділи забезпечення якості освіти мають демонструвати перспективи розвитку моніторингових технологій в умовах цифрових трансформацій в освіті, системі охорони здоров'я, державі; використовувати сучасну наукову термінологію; знайомити й озброювати своїх працівників і власне викладачів методами моніторингу та оцінювання якості навчання за допомогою сучасних цифрових технологій; вносити корекцію в знання, отримані магістрами стоматології самостійно; пов'язувати знання з життям, розкривати роль медичної науки для практики сучасного стоматолога; вчити магістрантів застосовувати знання на практиці, розкривати внутрішні зв'язки і відношення тощо.

Механізми реалізації принципу: наукові диспути й круглі столи для працівників відділів забезпечення якості освіти, для наукового-педагогічних кадрів медичного ЗВО; наукові конференції з теоретико-практичних засад моніторингу якості вищої медичної освіти (орієнтовна тематика «Система КРОК: досвід та перспективи», «Тестування професійної компетентності фахівців-стоматологів», «Становлення системи педагогічного моніторингу у вищій медичній освіті: соціальні, гуманітарні та професійні аспекти», «Освітні проблеми розвитку моніторингу», «Сучасні форми та методи моніторингу», «Сучасні проблеми діагностування професійної компетентності майбутніх стоматологів», «Цифрові технології у моделюванні системи моніторингу», «Цифрові інструменти педагогічного моніторингу у вищій стоматологічній освіті» тощо); актуалізація наукової діяльності працівників відділів забезпечення якості освіти тощо.

Принцип доступності у процесі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету тісно пов'язаний з принципом науковості і його вимоги не повинні

суперечити вимогам науковості. Вочевидь, цей принцип передбачає, щоб вся сукупність знань про педагогічний моніторинг, моніторинг у сфері вищої медичної освіти, зокрема, стоматологічної, технології моніторингу якості освіти, зміст, форми й методи моніторингу якості організації навчально-методичної роботи у ЗВО, цифрові інструменти педагогічного моніторингу у вищій медичній освіті, все їх розмаїття і глибина їх була зрозумілою для всіх учасників моніторингу (викладачів, студентів, працівників відділу якості освіти, стейкхолдерів тощо). Тож цілком очевидно, що принцип доступності вимагає, щоб наукові концепції розвитку моніторингу якості вищої медичної освіти, вся різноманітність і глибина положень, реалізаційних заходів була зрозумілою для всіх учасників моніторингу у відповідності з їх рівнем професійної компетентності, а отже, були викладені у навчально-методичних матеріалах у зрозумілій та доступній формі. Принцип доступності ми розуміємо в тому сенсі, що процес моніторингу необхідно організовувати так, щоб зміст, методи, форми й технології контролю за результатами навчання відповідали рівню підготовленості студентів до заліків та іспитів.

З іншого боку, є й інший контекст принципу доступності у процесі створення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО – засоби контролю за програмними результатами навчання мають бути доступні студентам у будь-який час: комп'ютерне тестування, комп'ютерні симуляції, віртуальна та доповнена реальність, оперативні консультації з викладачем онлайн та офлайн, онлайн-анкети для моніторингу якості освітнього процесу, оприлюднення моніторингових процедур на сайті ЗВО тощо. У цьому ми вбачаємо реалізаційні механізми цього принципу.

Принцип систематичності та послідовності у процесі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету передбачає: актуалізацію раніше накопиченого матеріалу з діагностики програмних компетентностей майбутніх магістрів стоматології; відстежування динаміки їх формування, котрі формуються під час вивчення навчальних дисциплін (наприклад, «Пропедевтика внутрішньої

медицини», «Пропедевтика терапевтичної стоматології», «Пропедевтика ортопедичної стоматології», «Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології», «Фармакологія», «Профілактика стоматологічних захворювань», «Терапевтична стоматологія», «Ортопедична стоматологія», «Хірургічна стоматологія», «Ортодонтія», «Дитяча терапевтична стоматологія», «Дитяча хірургічна стоматологія» тощо). Також цей принцип зумовлює систематичне отримання працівниками відділів забезпечення якості освіти знань у царині моніторингових технологій, а викладачами – знань у царині організації проведення контрольних оцінювальних заходів для виявлення реального рівня сформованості тієї чи іншої компетентності у магістранта, забезпечення послідовності етапів засвоєння навчального матеріалу з дисциплін освітньої програми, послідовність у корекції знань магістрантів тощо. Механізмами реалізації цього принципу ми вбачаємо: необхідність чіткої логічної організації процесу навчання майбутніх магістрів стоматології, процесу дидактичної підготовки викладачів і працівників відділів забезпечення якості освіти до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, логічні зв'язки між змістовими компонентами навчального матеріалу, урахування міжпредметних зв'язків; необхідність цілеспрямованої організації процесу контролю знань та самоконтролю під час професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології шляхом визначення сучасних методів (тести, контрольні роботи, ситуаційні клінічні завдання, індивідуальні консультації до складання іспиту «КРОК» чи структурованого практичного іспиту, складання заліків та іспитів тощо); необхідність цілеспрямованої організації систематичного моніторингу сформованості різних компетентностей під час вивчення навчальних дисциплін; необхідність систематичного підвищення кваліфікації викладачів на предмет осучаснення заходів контролю за програмними результатами навчання, та працівників відділів забезпечення якості освіти на предмет осучаснення заходів моніторингу якості освіти.

Принцип наочності у процесі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі

університету передбачає гармонійне поєднання текстової навчальної інформації з різними засобами наочності в процесі дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології та моніторингових процедур, що приводить до позитивного результату як у засвоєнні знань, так і у формуванні здатності до самоконтролю, самоаналізу навчальної діяльності, саморефлексії у формуванні програмних компетентностей. Реалізація принципу: різноманітні методики візуалізації інформації при створенні комп'ютерних тестів чи інших засобів контролю, стимуляція наочно-образного мислення магістрантів (використання схем, діаграм, ментальних карт, хмар тегів, презентаційної й анімаційної графіки, медіаконтенту під час розроблення засобів для самоконтролю); цифрові технології й сервіси для проведення занять та моніторингових процедур.

Принцип контролю і корекції знань у процесі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету передбачає не лише навчальну та контрольню-регулятивну взаємодію, постійний моніторинг навчальних досягнень магістрантів та реалізацію корекційних заходів, але й постійну взаємодію науково-педагогічних працівників із працівниками відділу забезпечення якості освіти через реалізацію моніторингових процедур. До реалізаційних механізмів принципу відносимо систему контролю знань магістрів стоматології (поточний модульний контроль, тестовий контроль, іспити, заліки, портфолію майбутнього лікаря-стоматолога, наративи, інтерв'ю у фокус-групах, онлайн-опитування й анкетування та ін.) та систему моніторингових процедур (Дорохова, Самойленко 2023, с. 114-117).

Принцип міцності знань у процесі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету передбачає отримання науково-педагогічними працівниками і працівниками відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах ґрунтовних знань з проведення моніторингових досліджень, які відтворювалися б

послідовно без особливих зусиль і якими вони легко, уміло користувалися б при розв'язуванні різних моніторингових завдань. Адже моніторингові процедури, які проводитимуть викладачі та працівники вище згаданих відділів, мають бути зорієнтовані на удосконалення механізмів та ресурсного забезпечення оцінювання програмних результатів навчання майбутніх магістрів стоматології.

Принцип оптимізації навчання у процесі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету скеровує на пошуки оптимальних умов для розвитку самостійної пізнавальної діяльності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО, їх творчої реалізації під опанування методик проведення моніторингових досліджень, для формування їх готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Разом із тим, цей принцип вказує нам на необхідність оптимізації змісту, форм, засобів і методів навчання та контролю за його результатами.

Діагностико-результативний блок моделі вміщує критеріальну структуру готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (когнітивний, процесуальний, особистісний), рівні (високий, середній і низький), основний діагностичний інструментарій для оцінювання якості реалізованих дидактичних умов (кваліметрична модель оцінювання якості дидактичних умов), а також відбиває результат – підвищення рівня діяльності медичних ЗВО у напрямі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; позитивна динаміка у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Отже, розроблена модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету є комплексною системою, яка може підвищити рівень діяльності медичних ЗВО у

напрямі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Запропонована нами авторська модель надає змогу підійти до реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як до цілісного дидактичного процесу, в ході якого здійснюється цілеспрямована взаємодія викладачів, працівників відділів якості освіти, магістрантів, навчального середовища медичного ЗВО з усім комплексом цих умов, та досягається визначений результат. Разом із тим, наша гіпотеза потребує експериментальної перевірки, чому й буде присвячено наступний розділ дисертації.

Висновки до другого розділу

У розділі визначено та науково обґрунтовано дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. При цьому враховано: сучасні методологічні підходи до трактування сутності підготовки майбутніх магістрів стоматології; можливості особистісного, професійного розвитку та саморозвитку магістрантів; потенціал компонентів навчального середовища медичного ЗВО (процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного); потенціал відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах та їх працівників, які мають володіти здатністю на високому рівні провадити моніторингові процедури. Дидактичні умови детермінуються на основі: цілей професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, концептуальних засад їх реалізації, складників навчального процесу, виявлення критеріїв, показників та рівнів сформованості *готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету*, яка трактується у дисертації як активний стан особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань. Визначено критеріальну структуру готовності, яку складають *когнітивний, процесуальний та особистісний критерії*.

На підставі вивчення наукової літератури та компонентно-структурного аналізу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету й особливостей компонентів навчального середовища медичного ЗВО, визначено дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету у такому формулюванні:

- 1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»;
- 2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології;
- 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології;
- 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології;
- 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Розроблено модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, яка складається із трьох взаємопов'язаних блоків: **методологічно-цільового, змістово-реалізаційного** та **діагностико-результативного**.

Підставою для розробки моделі стала потреба у підвищенні рівня діяльності медичних ЗВО у напрямі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, що залежить від рівня готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Методологічно-цільовий блок моделі відображає мету (реалізувати дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; сформувати готовність науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології), **методологічні підходи** (компетентнісний, ресурсно орієнтований, процесний, інформаційний, середовищний, діяльнісний, системний,

стейкголдєрський, комунікативний, синєрєетичний, квалієетричний), *єидактичні* (науковості, доступності, систематичності та послієдовності, наочності, контролю і корекції знань, мієності знань, зв'язку теорії та практики, оптимізації навчання) та *специфічні принципи* (принцип єдності формальної, неформальної та інформальної освіти, актуальності ЗУН і професійної компетентності, технологізації освітнього процесу, інтерактивності, диференціації та індивідуалізації навчання, віртуалізації навчання, ієдентифікації, початкових знань, оптимальності затрат, бенчмаркінєу).

Змієтєво-реалізаційний блок відображає сукупність єидактичних умов, *форми організації навчання* (мультилекція-моніторинг, мультиєємінар-моніторинг, зустрічі, круглі столи, прес-конференції, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм (реальний та онлайнєвий формат), реєєнзування, проведення занять, єостьєві лекції, науково-практичний єємінар «Удосконалення моніторинєу якості освіти майбутніх магієтрів єтєматології: педагогієна квалієетрія»), *методи навчання* (сукупність інтерактивних методів, дослідницький метод, метод проєктів (індивідуальних та єрупєвих), кейс-метод), *методи мотивації* (заохочення активності та інієіативи єтєйєголдєрів; заохочення єтєйєголдєрів, які беруть на себе відповідальність під час моніторинєу якості освіти майбутніх магієтрів єтєматології; розширення самостійності в роботі; залучення до прийняття рієшень; формування у єтєйєголдєрів впевненості у власній компетентності; фінансові заохочення тоєщо), а також *єидактичні технології* (технологія предметної диференціації, технологія єистанційного навчання, технологія змієшаного навчання, технологій самоосвіти), які заєтєосовуються під час реалізації цих умов.

Єиаєностико-результативний блок моделі вмієщує критеріальну єтруктуру єотовності науково-педагогієчних працівників і працівників відділів забезпечення якості виєщої єєдичної освіти в університетах до моніторинєу якості освіти майбутніх магієтрів єтєматології у навчальному єєредєвищі університету (єогнієтивний, процесуальний, особистієний), рівні (високий, єєредній і низький), основний єиаєностичний інєтрукментарій для оєієнювання якості реалієзованих

дидактичних умов (кваліметрична модель оцінювання якості дидактичних умов), а також відбиває результат – підвищення рівня діяльності медичних ЗВО у напрямі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; позитивна динаміка у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ

У розділі представлено зміст педагогічного експерименту; висвітлено результати перевірки ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; проведено якісний та кількісний аналізи результатів дослідно-експериментальної роботи.

3.1. Програма експериментальної роботи та аналіз результатів констатувального етапу експерименту

Процес організації експериментальної роботи базувався на теоретичних положеннях, висвітлених у попередніх розділах дисертації та вимогах до проведення педагогічного експерименту, які сформульовані й обґрунтовані у науковому доробку таких учених, як Т. Агапов (2001), І. Гавриш (2001), М. Гриньова (2008), С. Гончаренко (2003), О. Жосан (2008), В. Євдокімов (2001), Г. Єльнікова (2003), Н. Калініченко (2001), О. Касьянова (2006), Н. Кононец (2016), Є. Лодатко (2011) Т. Олійник (2001), В. Пілюшенко (2004), І. Славенко (2004), О. Спірін (2013), І. Шкрабан (2004) та ін.

Розроблена програма експериментальної роботи базується на усталеній методиці педагогічного експерименту, котра уміщує в себе мету, завдання, методи дослідження, описову характеристику етапів експерименту, обґрунтування діагностичних методик і засобів вимірювань, а також результати експерименту з їх ґрунтовним аналізом.

Мета експерименту полягала у перевірці ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Разом із тим, сформульовано *робочу гіпотезу*, що реалізація дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології), може підвищити рівень діяльності медичних ЗВО у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Відповідно до сформульованої мети й гіпотези вирішувалися такі завдання:

1. Визначення методологічних підходів та принципів до реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, які є фундаментальною основою моніторингових досліджень у медичних ЗВО.

2. Обґрунтування авторської моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному

середовищі університету та перевірка її ефективності шляхом упровадження у практику роботи медичних ЗВО.

3. Визначення напрямів реалізації провідних дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, сукупність яких імплементується у практику роботи медичних ЗВО.

4. Аналіз результативності моделі та визначення її ефективності.

Програма експериментальної роботи віддзеркалена у трьох етапах (рис. 3.1): *теоретичному, констатувальному та формувальному.*

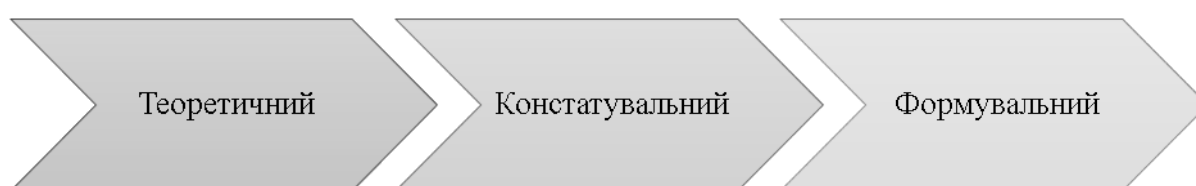

Рис. 3.1. Етапи експериментальної роботи

Дослідження проводилося протягом 2022-2023 років на базі ПДМУ.

Експериментом було охоплено на різних етапах 256 майбутніх магістрів стоматології, 80 роботодавців-зовнішніх стейкхолдерів, 145 викладачів та 67 працівників відділів забезпечення якості освіти у медичних ЗВО.

Таким чином, в експериментальній роботі, спрямованій на дослідження ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, було задіяно три типи суб'єктів моніторингу:

- здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти – майбутні магістри стоматології;
- викладачі, котрі здійснюють реалізацію освітньої програми з підготовки майбутніх магістрів стоматології;
- працівники відділів забезпечення якості освіти у медичних ЗВО.

Рис. 3.2. Суб'єкти моніторингу, залучені до педагогічного експерименту

На *теоретичному етапі* досліджено суть ключових понять із порушеної проблеми; проаналізовано компоненти навчального середовища університету як критерія якості освіти; визначено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Пояснюючи поняття «моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» як цілеспрямовано організовану спільну діяльність топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, котра представлена системою заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології з метою подальшого його аналізу та прийняття управлінських рішень щодо удосконалення освітнього процесу, та беручи до уваги функції моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (планово-прогностична, організаційна, розпорядча, мотиваційна, контрольна-діагностична та інформаційно-аналітична функції), компоненти навчального середовища медичного університету (процесуально-дидактичний, програмно-результативний, особистісно-розвивальний та інноваційно-ресурсний) з урахуванням системного підходу, визначено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як систему взаємопов'язаних елементів-процедур, котрі

охоплюють дидактичний контекст цього процесу. До цих процедур віднесено моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету. З'ясовано, що кожна процедура у цій системі розглядається як алгоритм та активності топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, спрямовані на освоєння шляхів трансформації власних досягнень у досягнення більш високого рівня, а також працівників відділів забезпечення якості освіти – на освоєння сучасних методик проведення моніторингу якості освіти, зокрема, у процесі професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Застосовуючи метод глибинного інтерв'ю (Sedgwick, Spiers 2009 та ін.) на кшталт розвідувального (Exploratory interview), який було застосовано за різним типом контакту (особистій, телефонний, відеозв'язок) з респондентами, з'ясовано ключові їх позиції щодо удосконалення процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як проблеми, котра потребує нагального вирішення завдяки актуальності в сучасних реаліях вітчизняної медичної освіти (Дорохова 2023, с. 156-157). Ці позиції було покладено в основу формулювання дидактичних умов, які визначені та науково обґрунтовані у другому розділі дисертації.

Констатувальний етап передбачав з'ясування стану моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Контент-аналіз сайтів медичних ЗВО як метод дослідження забезпечив можливість доступу до документів, звітів щодо проведення моніторингових процедур по оцінці якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, вивчення яких характеризує стан діяльності працівників відділів забезпечення якості освіти.

У ході дослідження з'ясовано, що моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету здійснюється здебільшого за планом-графіком моніторингу освітніх програм, котрий оприлюднюється на сайті університету. Приклад такого плану-графіку наведено у додатку Г.

Аналітичне осмислення змісту цих планів слугує підставою до висновку, що моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету спрямований, насамперед, на:

- визначення ступеня інформованості майбутніх магістрів стоматології про освітню програму;
- залучення до процедур забезпечення якості освітньої програми;
- оцінювання якості освітньої програми та поліпшення якості освітніх послуг;
- визначення ступеня задоволеності майбутніх магістрів стоматології освітньою програмою, за якою вони навчаються у медичному ЗВО.

Серед моніторингових процедур, які застосовуються у медичних ЗВО, переважають анкетування, опитування та інтерв'ювання. Результати моніторингових процедур оформлюються й оприлюднюються на офіційних сайтах університетів у вигляді аналітичної довідки, аналітичних звітів, протоколів спільного засідання кафедр, відповідних відділів з представниками студентського парламенту (студентської ради тощо), на основі яких формується перелік заходів щодо вдосконалення освітньої програми (Дорохова 2023, с. 157-158).

Приклад моніторингових процедур, які проведено у ПДМУ, зображено на рисунку 3.3.

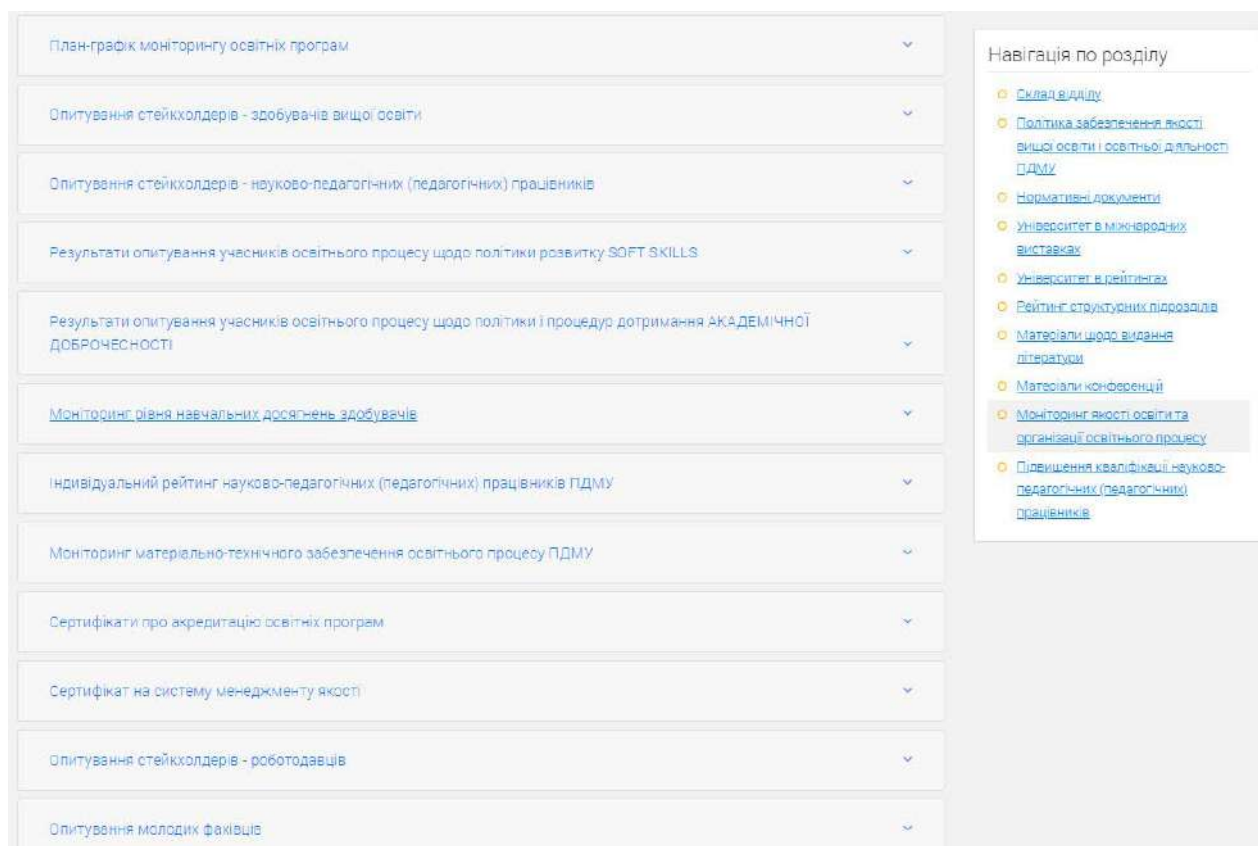

Рис. 3.3. Моніторингові процедури щодо оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Як свідчить рисунок 3.3, ключовими напрямками моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, зафіксованими на етапі констатувального експерименту, є: анкетування, опитування різних груп стейкхолдерів, моніторинг рівня навчальних досягнень майбутніх магістрів стоматології, моніторинг матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу, створення рейтингу науково-педагогічних працівників, опитування учасників освітнього процесу щодо політики розвитку soft skills, дотримання академічної доброчесності, котрі узгоджуються з політикою забезпечення якості вищої освіти і освітньої діяльності ПДМУ (додаток Д).

Загалом, моніторингові процедури щодо оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету охоплювали вісім анкет (дев'ята анкета стосувалася аспірантів), назви яких відображено на рисунку 3.4. Також до моніторингових процедур віднесено

«скриньки довіри», обговорення з представниками студентства, випускників тощо.

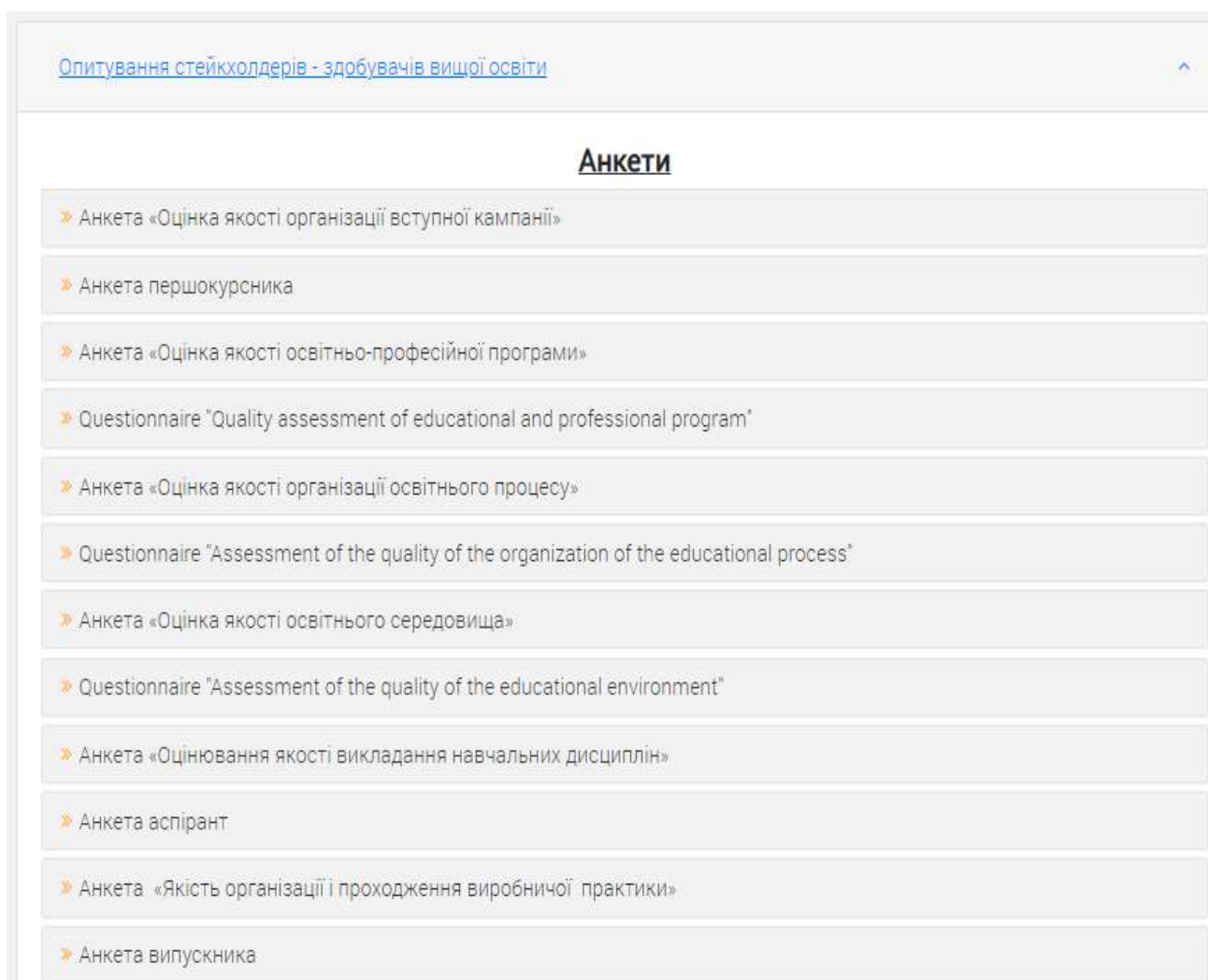

Рис. 3.4. Анкети для опитування майбутніх магістрів стоматології

Підкреслимо, що зі змістом анкет та результатами їх обробки можна ознайомитися на офіційному сайті ПДМУ. Окремо виділена анкета щодо політики розвитку soft skills у майбутніх магістрів стоматології, результати якої також оприлюднені на сайті у наступному вигляді (рис. 3.5).

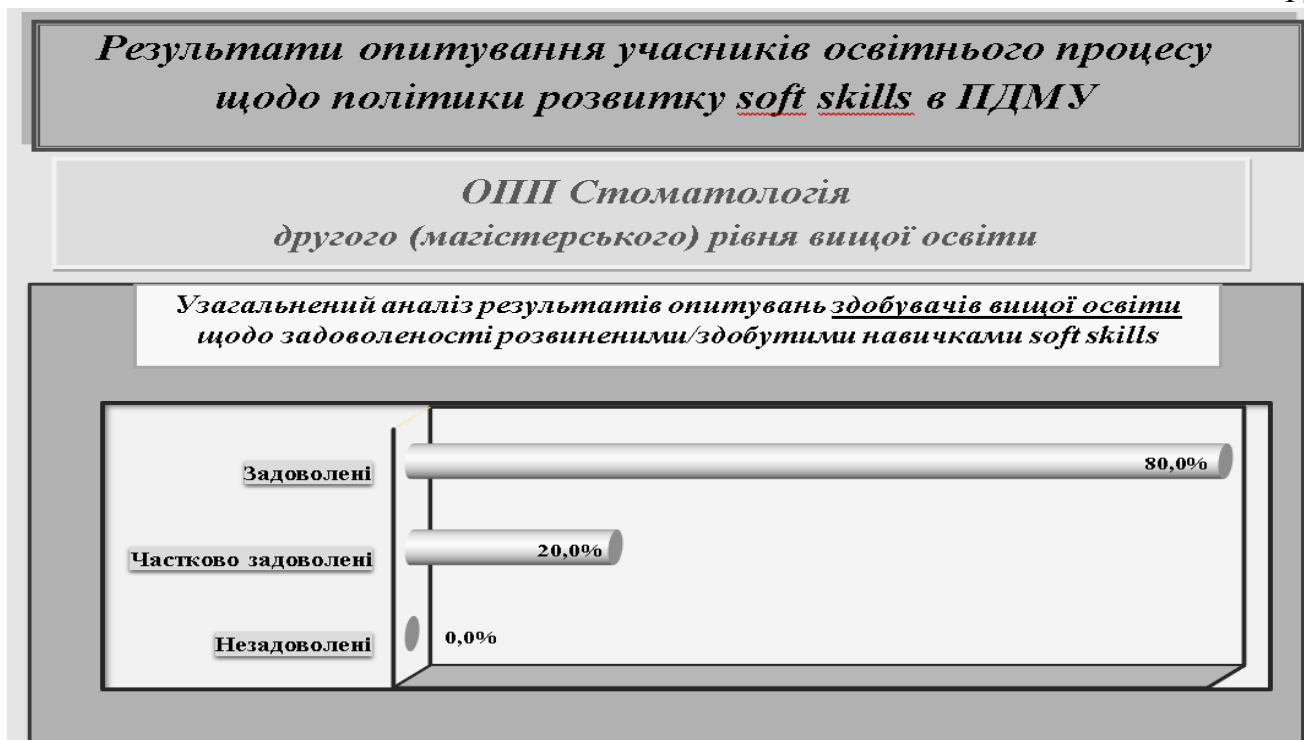

Рис. 3.5. Результати опитування майбутніх магістрів стоматології щодо політики розвитку soft skills

Моніторингові процедури для спільноти науково-педагогічних працівників охоплюють дві анкети «Оцінка якості освітньої програми і якості її реалізації» (орієнтовно 25 питань) та «Якість ресурсного забезпечення освітнього процесу і педагогічної діяльності» (орієнтовно 20 питань). Зовнішні стейкхолдери залучаються до моніторингових процедур на основі «Анкети роботодавця» та «Анкети молодого фахівця» (орієнтовно 10-15 питань).

Підкреслимо, що подібної схеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету дотримуються практично усі медичні ЗВО, які здійснюють підготовку таких фахівців. До цього висновку спонукав контент-аналіз сайтів університетів. Разом із тим з'ясовано, що не завжди у медичних ЗВО створено спеціальні відділи забезпечення якості освіти (певні їх функції виконують навчальні, навчально-методичні відділи та відділи інформаційного забезпечення), а також не завжди на сайті оприлюднено результати анкетування різних груп стейкхолдерів та власне самі анкети, що наводить на думку про необхідність актуалізації проблематики моніторингу

якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Також за допомогою глибинних інтерв'ю з працівниками відділів забезпечення якості освіти з'ясовано, що іноді моніторингові процедури та оприлюднення їх результатів носять певною мірою формальний характер (головне, щоб було на сайті, а якої якості анкети, чи як презентовано результати, які висновки зроблено тощо, не важливо), оскільки їх відображення на сайтах є вимогою при акредитації освітніх програм. Разом із тим, гіперпосилання на анкети та аналітичні звіти відображаються у відомостях про самооцінювання освітньої програми, які також оприлюднюються на сайтах медичних ЗВО. Водночас, медичні ЗВО проводять серед моніторингових процедур повноцінні ґрунтовні соціологічні дослідження обраної актуальної тематики. Наприклад, Харківський національний медичний університет провів соціологічні дослідження про дистанційну освіту в університеті і якість освітнього процесу у взаємозв'язку з ринком праці, результати яких належним чином висвітлені, обґрунтовані, візуалізовані й представлені на сайті у вигляді аналітичних звітів.

Водночас зазначимо, що ми не ставили за мету висвітлювати у тексті дисертації усі приклади моніторингових процедур та їх результатів щодо моніторингу окремих напрямів оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології (анкети, аналітичні звіти тощо), оскільки ці дані є відкритими й доступними для кожного бажаючого з ними ознайомитися завдяки реалізації принципу відкритості.

У ході констатувального етапу проведено *онлайн-круглий стіл «Наукова дискусія: моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету»*, учасниками якого були різні групи стейкхолдерів. У результаті дискусії учасники дійшли згоди, що необхідно розробити й упровадити програму підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО, яка би висвітлювала компетентнісні засади моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Водночас, потребує актуалізації проблема підвищення

мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; створення та розвитку у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології. Особливу увагу слід приділити новим підходам до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, одним із яких може бути використання методів педагогічної кваліметрії як дієвого інструменту вдосконалення цього процесу.

Під час круглого столу зацентовано увагу на готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, яка трактується у дисертації як активний стан особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань. Пошукувачем представлено критеріальну структуру цієї готовності, яку складають когнітивний, процесуальний та особистісний критерії.

На цьому етапі визначено учасників для проведення педагогічного експерименту, базовим медичним ЗВО обрано ПДМУ.

Розподіл учасників експерименту на контрольні групи (КГ) та експериментальні групи (ЕГ) було здійснено наступним чином (табл. 3.1):

Таблиця 3.1.

Розподіл учасників експерименту на КГ та ЕГ

<i>Учасники</i> <i>Група</i>	Викладачі, які реалізують освітню програму підготовки майбутніх магістрів стоматології	Працівники відділів забезпечення якості освіти	Загальна кількість по групі
КГ	74	34	108
ЕГ	71	33	104
Загальна кількість	145	67	212

Загалом, до КГ ввійшло 108 учасників, до ЕГ – 104 учасника. Усього у педагогічному експерименті взяли участь 212 учасників – викладачів, які реалізують освітню програму підготовки майбутніх магістрів стоматології (145 осіб), та працівників відділів забезпечення якості освіти (67 осіб).

Принагідно зазначимо, що згідно ключового правила створення репрезентативної вибірки для експерименту необхідно дотримуватися, що кожен елемент генеральної сукупності повинен мати однакові шанси потрапити до цієї вибірки. Як зазначають В. Максименко, В. Паніотто, Н. Харченко, згідно закону великих чисел, вибірка респондентів для експерименту буде репрезентативною, якщо вона здійснюється випадково, тобто власне кожний елемент вибірки буде обрано випадково із генеральної сукупності (Паніотто, Максименко, Харченко 2004). Тож у своєму педагогічному експерименті ми дотрималися цього правила й учасники експерименту обиралися випадково за принципом свободи вибору (Кононець 2016).

Таким чином, для визначення репрезентативності вибірки учасників експерименту ми врахували два основні критерії:

– *змістовий* – підбір груп викладачів, які реалізують освітню програму підготовки майбутніх магістрів стоматології (145 осіб), та працівників відділів забезпечення якості освіти (67 осіб), залучених до констатувального й формувального експерименту, відповідав предмету, меті та гіпотезі дисертаційного дослідження;

– *еквівалентний* – при формуванні груп (КГ та ЕГ) учасників експерименту враховано всі значущі характеристики й властивості об'єкта дисертаційного дослідження.

Розроблено діагностичний інструментарій для визначення рівня готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету за визначеними критеріями: когнітивним, процесуальним та особистісним (додаток Е).

Узагальнено структуру та зміст діагностичного пакету для визначення готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету візуалізовано за допомогою рисунку 3.6:

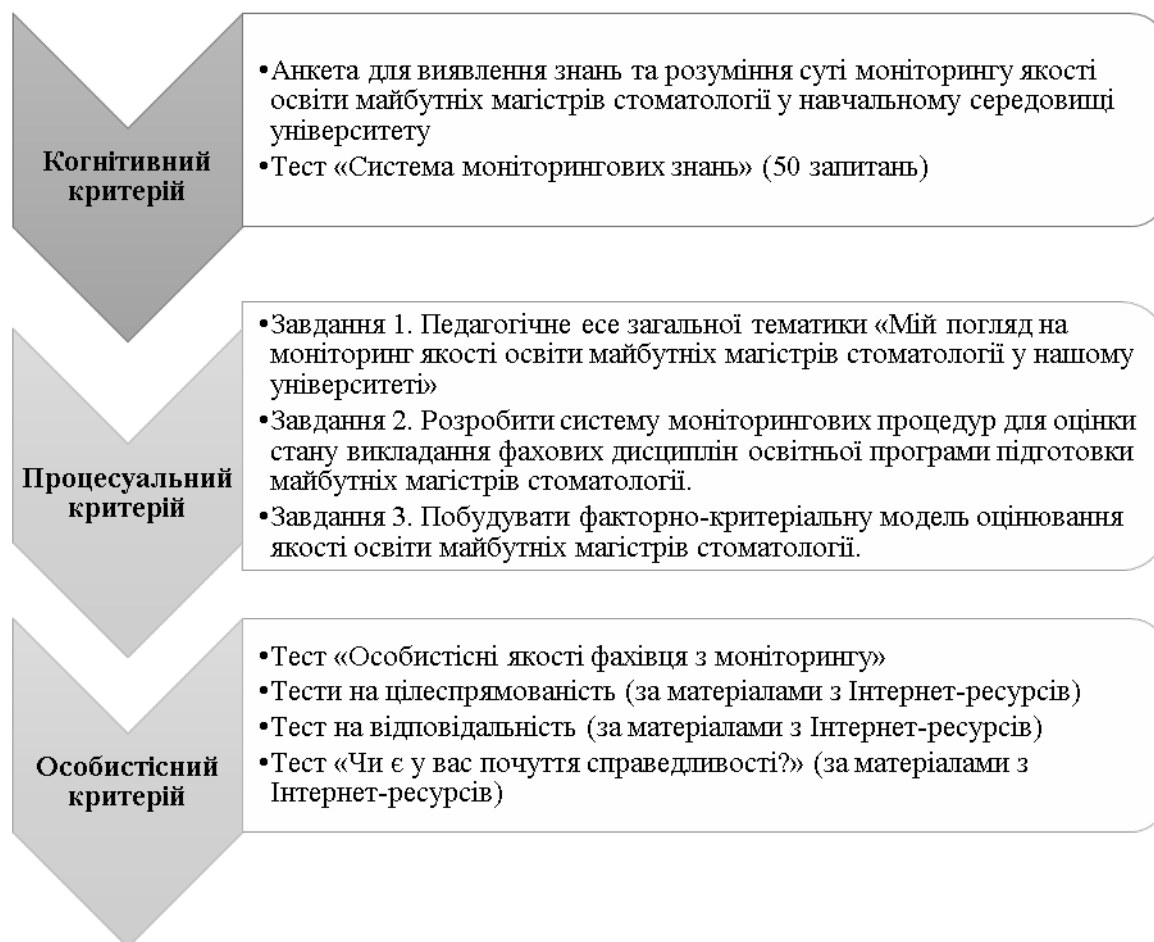

Рис. 3.6. Діагностичний пакет для педагогічного експерименту

Під час аналізу результатів вхідного анкетування, що мало на меті виявлення в учасників експерименту (викладачі, які реалізують освітню програму підготовки майбутніх магістрів стоматології та працівники відділів забезпечення якості освіти), котрі виявили бажання взяти у ньому участь, знань та розуміння суті моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, зафіксовано наступне.

Так, відповідаючи на перше запитання «Що Ви розумієте під поняттям «моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету»?» відкритого типу найчастіше респонденти зупинялися

на відповідях типу «оцінювання успішності студентів», «оцінювання результатів навчання студентів», «вивчення особливостей освітнього процесу», «дослідження умов навчання студентів» тощо. Водночас, варто зазначити, що не всі респонденти, які брали участь в анкетуванні, відчували змогу легко сформулювати запропоноване у питанні поняття, дехто звертався за допомогою до інтернет-джерел, аби упевнитися у правильності розуміння його суті.

На запитання з дистракторами й варіантами правильних відповідей (друге запитання анкети «З якими визначенням цього поняття Ви погоджуєтесь? Моніторинг якості освіти – це...» множинного вибору) респондентам було значно легше відповідати, адже уможливлювало зорієнтуватися за змістом сформульованих варіантів. Оскільки опитувані мали можливість обирати декілька варіантів із запропонованих, це дало змогу нам скласти уявлення про термінологічне поле респондентів, яке віддзеркалено на рисунку 3.7.

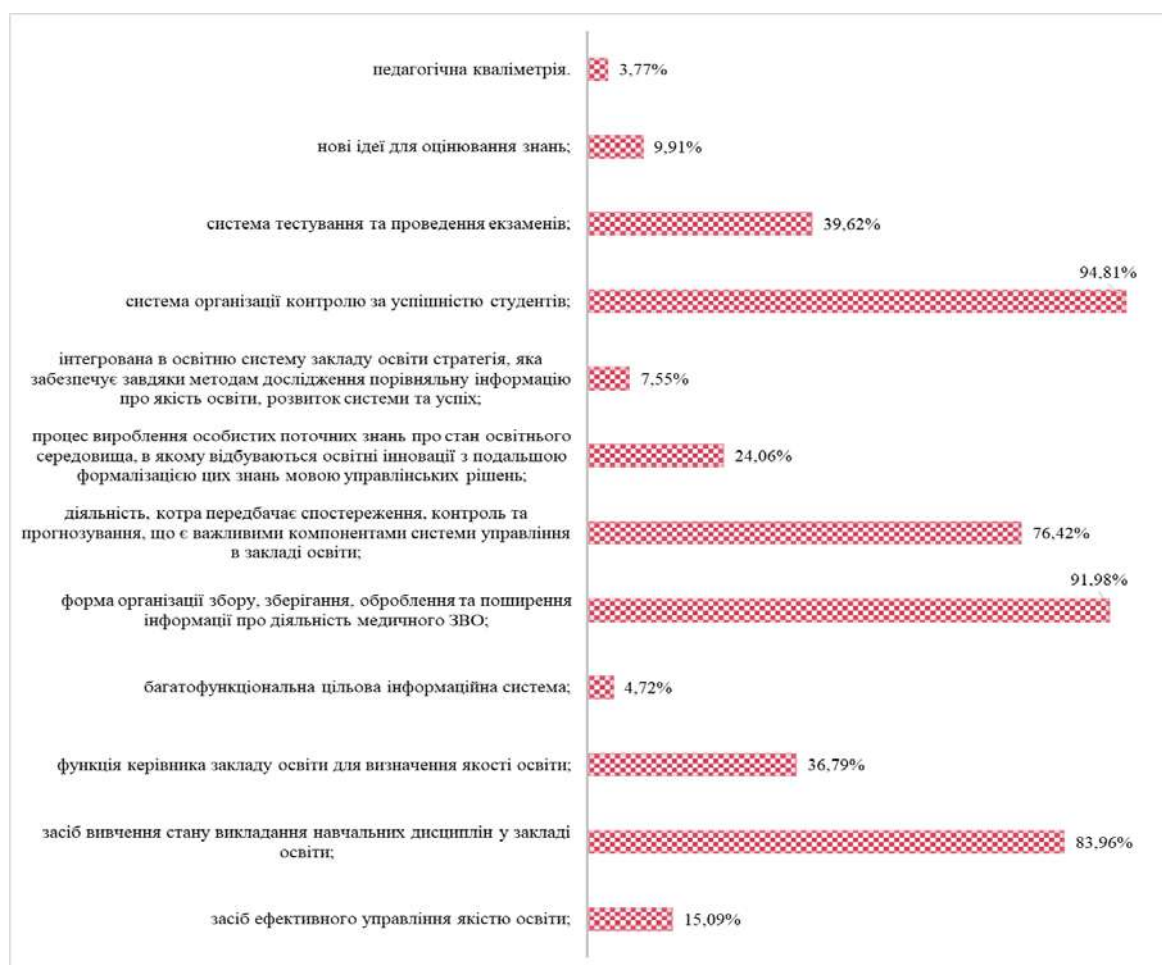

Рис. 3.7. Розподіл відповідей на друге запитання анкети

Ми бачимо з цього рисунку, що більшість викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти у медичних ЗВО розуміють поняття моніторингу як систему організації контролю за успішністю студентів (94,81%); форму організації збору, зберігання, оброблення та поширення інформації про діяльність медичного ЗВО (91,98%); засіб вивчення стану викладання навчальних дисциплін у закладі освіти (83,96%); діяльність, котра передбачає спостереження, контроль та прогнозування, що є важливими компонентами системи управління в закладі освіти (76,42%) та ін. Водночас, під час бесід з учасниками експерименту зафіксовано, що значення терміну «моніторинг» вони, здебільшого шукали на теренах Всесвітньої павутини, тому погоджуються із трактуванням, яке віддзеркалено на сайтах закладів освіти та інших інтернет-ресурсів, як-от: система збирання інформації про стан освіти з метою встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її задекларованим цілям, оцінювання успішності і якості результатів навчання, прогнозування динаміки й основних тенденцій розвитку закладів освіти і всієї освітньої галузі на підставі отриманих об'єктивних даних, розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень у напрямі підвищення її якості, функціонування освітньої системи у конкретному закладі та галузі освіти загалом.

На підставі аналізу відповідей респондентів на третє запитання «З яких джерел Ви дізнаєтеся про моніторинг якості освіти?» з'ясовано, що наукові публікації як джерело основної інформації про моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету визначили 32,08% опитаних, Інтернетом користуються при пошуку інформації щодо моніторингової діяльності 70,28% опитаних, періодичними виданнями – 11,79%, особистими контактами – 21,23%. Виступи, доповіді на конференціях з проблематики моніторингу зацікавили 32,55% респондентів. Були присутніми на різного формату зустрічах з працівниками відділів якості освіти ЗВО 41,98%. За гістограмою можна стверджувати, що найбільший відсоток зафіксовано за дистрактором «наради в ЗВО» – 98,11%, що свідчить про актуальність проблематики моніторингу якості освіти у навчальному середовищі університету

за останні роки та посилення уваги адміністрації вишу до такого формату просвітницької діяльності у науково-педагогічній спільноті (рис. 3.8).

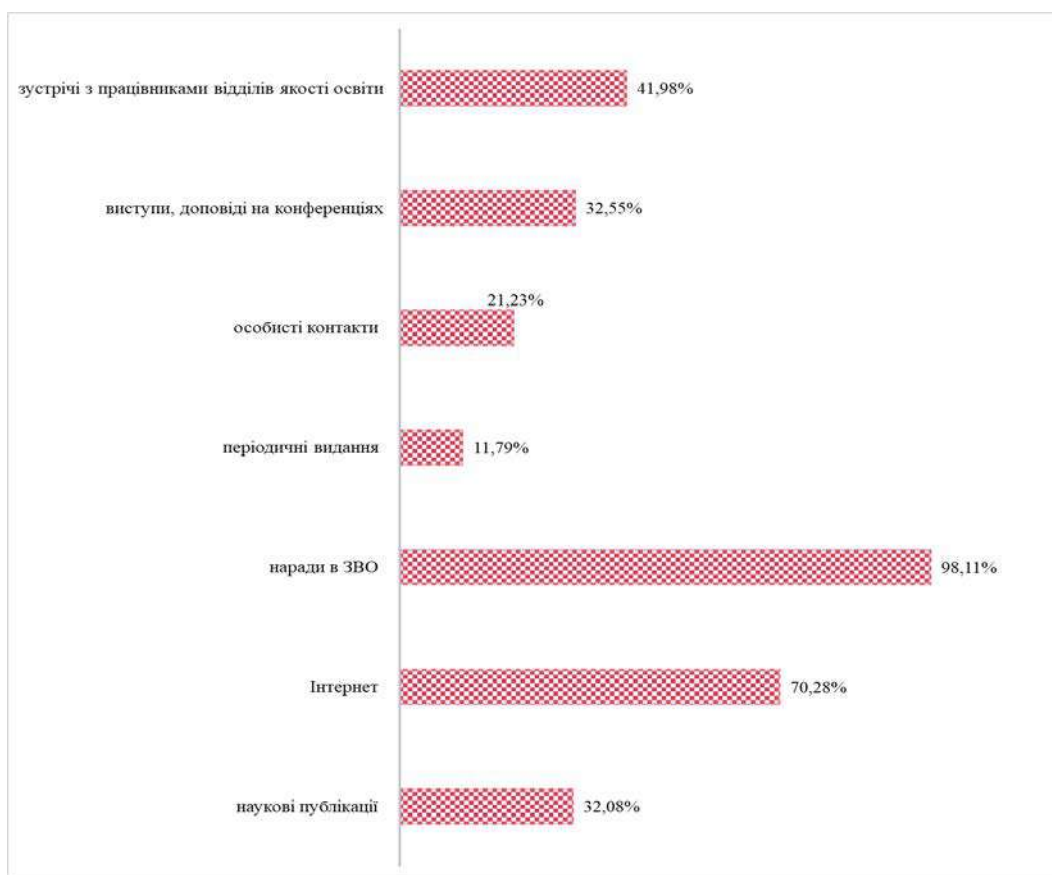

Рис. 3.8. Розподіл відповідей на третє запитання анкети

Під час аналізу відповідей на четверте запитання виявлено, що учасники експерименту відчують труднощі під час з'ясування сутності поняття «моніторингові процедури». До них респонденти відносять моніторингові дослідження, підготовку до моніторингових досліджень, здебільшого проведення анкетувань, програму моніторингових досліджень за певним напрямом, визначення етапів моніторингу якості освіти тощо.

На п'яте запитання запропонованої вхідної анкети «Чи володієте Ви достатньою інформацією про сучасні технології, методи, форми організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету?» відповіді розподілилися серед респондентів наступним чином: ствердну відповідь обрали 17,45% опитаних, часткове володіння зазначили для себе 46,70%, негативну відповідь вказали 35,85% (рис. 3.9). Під час бесід зафіксовано, що негативну відповідь обрали ті респонденти

(здебільшого, викладачі), які особливо не замислюються про проблеми моніторингу, і під цим процесом розуміють традиційні контрольні-оцінювальні заходи, якими користуються під час викладання своїх дисциплін. Серед працівників відділів забезпечення якості освіти негативну відповідь обрали ті респонденти, котрі вважають звичайне анкетування, яке усталено упроваджується у їхньому виші під час моніторингових досліджень, традиційним методом моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Водночас вони зазначають, що варто розширювати перелік моніторингових процедур за допомогою опанування сучасними технологіями, методами, формами організації моніторингу.

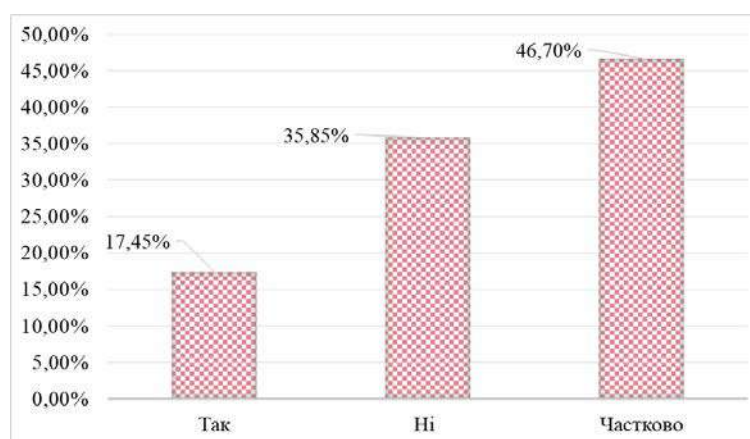

Рис. 3.9. Розподіл відповідей на п'яте запитання анкети

Продовжуючи позицію респондентів, виявлену під час відповідей на п'яте запитання, отримуємо й відповідь на шосте, адже респондентам виявилось досить важко назвати методи, форми та технології організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, які, на їхню думку, необхідно використовувати у навчальному середовищі медичного університету. Тому, цілком логічно, відповіді на сьоме запитання «Чи відчуваєте Ви необхідність в оволодінні знаннями щодо організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету?» були 100% одностайно ствердними. Також на підставі 100% ствердних відповідей на восьме запитання «Чи хотіли б Ви пройти підвищення кваліфікації за програмою «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу?» ми переконалися у дидактичній доцільності виокремлення першої

дидактичної умови. А відсутність переконливих відповідей на дев'яте запитання «Що Вам відомо про педагогічну кваліметрію?» дає нам підстави до висновку й про дидактичну значущість реалізації п'ятої умови у межах педагогічного експерименту.

Наступний крок констатувального етапу у нашому дослідженні був пов'язаний із проведенням в КГ та ЕГ діагностувальних зрізів, що констатували рівні готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології до початку формувального експерименту (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2.

Рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (до експерименту)

Критерії	Група	Рівень готовності (констатувальний)		
		Низький	Середній	Високий
Когнітивний	КГ	41	45	22
		37,96%	41,67%	20,37%
	ЕГ	40	43	21
		38,46%	41,35%	20,19%
Процесуальний	КГ	46	53	9
		42,59%	49,07%	8,34%
	ЕГ	46	48	10
		44,23%	46,15%	9,62%
Особистісний	КГ	39	58	11
		36,11%	53,70%	10,19%
	ЕГ	37	60	7
		35,58%	57,69%	6,73%
Загальний рівень	КГ	42	52	14
		38,89%	48,15%	12,96%
	ЕГ	41	50	13
		39,42%	48,08%	12,50%

Як бачимо з таблиці 3.2, в КГ з високим рівнем прояву когнітивного критерію було виявлено 20,37% респондентів. Середній рівень прояву цього критерію визначено в 41,67% учасників експерименту, низький рівень –

відповідно у 37,96% учасників. У ЕГ прояв цього критерію на високому рівні виявлено у 20,19% респондентів. Середній рівень виявили у 41,35% опитаних та низький – 38,46% учасників експерименту.

У ході подальшого аналізу результатів діагностичного зрізу зафіксовано, що в КГ з високим рівнем прояву *процесуального критерію* було виявлено 8,34% респондентів. Середній рівень прояву цього критерію визначено в 49,07% учасників експерименту, низький рівень – відповідно у 42,59% учасників. У ЕГ прояв цього критерію на високому рівні виявлено у 9,62% респондентів. Середній рівень виявили у 46,15% опитаних та низький – 44,23% учасників експерименту.

Також констатувальний зріз зафіксував, що в КГ з високим рівнем прояву *особистісного критерію* було виявлено 10,19% респондентів. Середній рівень прояву цього критерію визначено в 53,70% учасників експерименту, низький рівень – відповідно у 36,11% учасників. У ЕГ прояв цього критерію на високому рівні виявлено у 6,73% респондентів. Середній рівень виявили у 57,69% опитаних та низький – 35,58% учасників експерименту.

Загальний рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології до експерименту зафіксовано у таких показниках: в КГ високий рівень готовності притаманний 12,96% респондентів, середній – 48,15%, низький – 38,89%; в ЕГ високий рівень готовності притаманний 12,50% респондентів, середній – 48,08%, низький – 39,42%. Можемо говорити про те, що отримані результати є приблизно однаковими.

На рисунку 3.10 відображено розподіл учасників експерименту ЕГ і КГ за результатами успішності виконання завдань з діагностичного пакету, що використовувались у визначенні рівнів готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

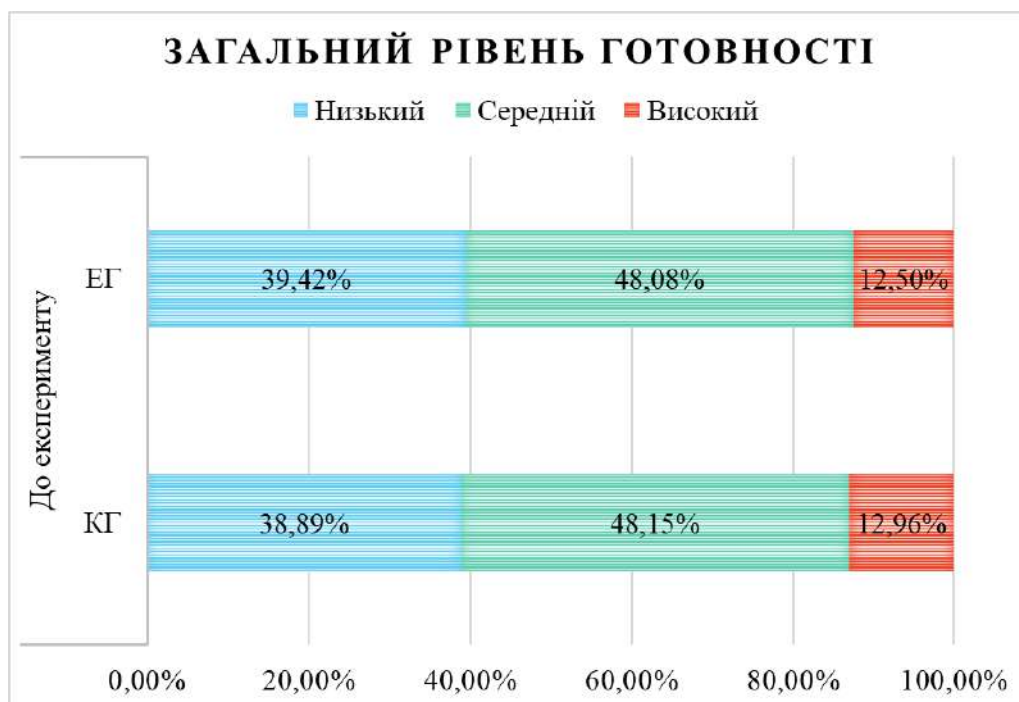

Рис. 3.10. Гістограма розподілу учасників експерименту ЕГ і КГ за рівнями готовності: констатувальний зріз

Достовірність результатів констатувального етапу експерименту перевірено за допомогою критерію Пірсона χ^2 , обранню якого слугували праці таких дослідників, як В. Максименко (2004), В. Паніотто (2004), Н. Харченко (2004) та ін. Сформульовано нульову гіпотезу, котра полягає у припущенні, що учасники експерименту КГ та ЕГ мають однаковий рівень готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Порівняльний аналіз отриманого значення критерію Пірсона ($\chi^2_{\text{емп}}=0,013$) з критичним ($\chi^2_{\text{крит}}=7,81$), тобто $0,013 < 7,81$, слугує підставою до висновку, що показники констатувального експерименту при визначенні рівнів готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології КГ та ЕГ істотно не відрізняються й вибірка учасників є репрезентативною.

Водночас варто зауважити, що результати констатувального діагностичного зрізу дають можливість підкреслити досить низький відсоток викладачів і працівників відділів забезпечення якості освіти, котрі ввійшли до ЕГ та КГ, мають повні та глибоко усвідомлені моніторингові знання, які уможливають самостійно проводити моніторингові дослідження, сформовану систему моніторингових

умінь і навичок та особистісних якостей для успішного здійснення моніторингової діяльності, які є практичною реалізацією системи моніторингових знань на практиці у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Послугуючись кваліметричним підходом у нашому дослідженні, нами було застосовано метод кваліметричних моделей (або факторно-критеріальне моделювання (Ануфрієва, Бурлаєнко, Медвідь, Махиня, Правий, Дмитренко 2016; Єльнікова 1999, 2003, 2008, 2012; О. Заставнюк 2007; Мруга 2012; Рибцова 2013; Сокол 2019 та ін.) для оцінювання якості визначених дидактичних умов. Саме завдяки цьому методу можливо здійснити оцінку якості процесів, що, як переконливо доводять науковці, є доцільними для застосування у педагогічних дослідженнях.

Як зазначають Г. Єльнікова та О. Заставнюк, аби застосувати цей метод, слід мати на увазі, що кваліметрична модель є нормою-зразком об'єкта дослідження з якісно-кількісними характеристиками, що дозволяє в математизованій формі відбити ступінь його реального розвитку (Єльнікова 2003; Заставнюк 2007). Продовжуючи позицію учених, визначено об'єкт дослідження – сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету – з якісно-кількісними характеристиками (факторами та критеріями їх прояву в освітньому середовищі медичного ЗВО), та побудовано варіативну кваліметричну модель, котра може бути адаптованою до місцевих умов на підставі конкретизації критеріїв прояву кожного фактора. Зазначимо, що факторами у моделі є визначені дидактичні умови. У зв'язку з цим для оцінювання якості визначених дидактичних умов у кваліметричній моделі: виокремлено п'ять напрямів діяльності медичних ЗВО у контексті моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, які умовно приймалися за фактори. До цих факторів визначено критерії, котрі виконували роль індикаторів змісту діяльності за кожним із напрямів (таблиця 3.3).

Кваліметрична модель оцінювання дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (констатувальний експеримент)

Фактори	Вагомість факторів	Критерії	Вагомість критеріїв	Ступінь проявлення критеріїв	Ступінь проявлення факторів
1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»	0,23	робоча група щодо розроблення й реалізації програми	0,11	0,5	0,037375
		зміст програми	0,11	0,25	
		формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету	0,14	0,25	
		форми навчання науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти основам проведення моніторингових досліджень у медичному ЗВО	0,18	0,25	

Продовження таблиці 3.3.

2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,42	напрями залучення стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,23	0,5	0,17115
		організація процесу підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології розглядається нами у дослідженні як сукупність взаємопов'язаних компонентів	0,18	0,25	
		заходи та методи підвищення мотивації	0,23	0,75	
		мотиваційний моніторинг	0,15	0,5	
3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,35	інформаційно-технічне забезпечення	0,31	0,25	0,11025
		програмно-математичне забезпечення	0,19	0,25	
		організаційно-управлінське забезпечення	0,25	0,5	
		підготовка викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти до використання єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу	0,26	0,25	

Продовження таблиці 3.3.

4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології	0,23	Вектори актуалізації можливостей медичного ЗВО (цільові, змістові, соціально-психологічні та інтерактивно-педагогічні, ресурсні, діяльнісні)	0,25	0,5	0,0644
		моніторинг особистісно-розвивального компонента навчального середовища університету	0,26	0,25	
		моніторинг інноваційно-ресурсного компонента навчального середовища університету	0,24	0,25	
		дорожня карта актуалізації можливостей медичного ЗВО	0,12	0,25	
5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,23	використання методу експертних оцінок, методу Делфі	0,11	0,5	0,041975
		використання елементів кваліметричного моделювання	0,12	0,25	
		дидактична підготовка викладачів і працівників відділів забезпечення якості освіти до застосування педагогічної кваліметрії	0,14	0,5	
		практикум з педагогічної кваліметрії	0,11	0,25	
Результат					0,42515

Послугуючись методикою Г. Єльнікової (1999, 2003, 2008, 2012), було отримано емпіричні дані від 212 учасників експерименту та розраховано за допомогою ранжування (від 1 до 4) вагомість визначених факторів та критеріїв. Ступінь проявлення критеріїв визначено з опорою на шкалу: 0,00 – критерій фактично не має проявлення; 0,25 – критерій має незначний прояв; 0,50 – проявляється у межах 40% – 60% вимог; 0,75 – проявляється у межах 61% – 75% вимог; 1,00 – проявляється у межах 76% – 100% вимог. Ступінь прояву кожного фактора визначена як деяка функція відносних показників і коефіцієнтів вагомості. Разом із тим, вагомість кожного фактора визначалася з позиції пріоритетності, а одиниця відображає якість у цілому (Єльнікова 2003; Заставнюк 2007). Таким чином, для визначення рівня діяльності медичних ЗВО у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету використано наступну шкалу (Дмитренко, Ануфрієва, Бурлаєнко, Медвідь 2016; Єльнікова 2003):

- до 0,5 балів – бездіяльність або діяльність не відповідає вимогам сьогодення;
- 0,5 – рівень діяльності характеризується як критичний;
- 0,5 – 0,75 – рівень діяльності характеризується як допустимий (враховуються вимоги сьогодення);
- 0,75 – 1,0 – рівень діяльності характеризується як оптимальний (переходить в режим саморозвитку).

У відповідності до цієї шкали, отримане нами у ході констатувального застосування кваліметричної моделі значення $0,42515 < 0,5$ свідчить про те, що визначена сукупність дидактичних умов належним чином не упроваджується, тобто діяльність медичних ЗВО у контексті упровадження дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету не відповідає вимогам сьогодення.

Підводячи підсумки констатувального етапу експерименту, зазначимо, що отримані нами результати свідчать про значну потребу медичних ЗВО в компетентних фахівцях з моніторингу якості освіти майбутніх магістрів

стоматології у навчальному середовищі університету, викладачів та працівників відповідних відділів зі сформованою на високому рівні їхньої готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології за допомогою сучасних методів та технологій, актуальність розвитку цього феномена для науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах, його здатності до моніторингової діяльності, потребу у вдосконаленні усталеної системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології може задовольнити, на нашу думку, сукупність авторських дидактичних умов, котрі слід упроваджувати у процесі освітньої діяльності медичних ЗВО. Відповідно, наступний параграф дисертації буде присвячено формувальному етапу педагогічного експерименту та перевірці ефективності цих дидактичних умов.

3.2. Результати педагогічного експерименту та їх аналіз

Формувальний експеримент, котрий безпосередньо передбачав реалізацію ключової мети експериментальної роботи, а саме, упровадження дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету та перевірка їх ефективності, проведено у декілька етапів.

На *прогностично-організаційному етапі* визначено мету та завдання формувального етапу (визначення напрямів реалізації провідних дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, сукупність яких імплементується у практику роботи медичних ЗВО, аналіз результативності моделі реалізації дидактичних умов та визначення її ефективності), здійснено прогнозування очікуваних позитивних та негативних результатів, розроблено розгорнутий план формувального експерименту, завдяки якому можливо перевірити робочу гіпотезу, що реалізація дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету здатна підвищити рівень діяльності медичних ЗВО у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

На цьому етапі здійснювалася підготовка матеріально-технічної бази для реалізації дидактичних умов, підготовка фахівців, що брали участь в експериментальній роботі, організаційно-методичного забезпечення їх діяльності, а також кількісний і якісний склад учасників експерименту.

Під час *практичного етапу* формувального експерименту здійснювались діагностичні зрізи, що визначали стан об'єкта дослідження, була реалізована запропонована авторська модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

(методологічно-цільовий, змістово-реалізаційний та діагностико-результативний блоки), відстежувалась специфіка процесу формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в умовах проведення експериментальних досліджень, здійснювались вимірювання результатів, коригування запропонованої моделі, розробка і експериментальна перевірка моніторингу навчальних досягнень майбутніх магістрів стоматології, розробка системи роботи науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти в медичних університетах під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (Дорохова 2023, с. 159-160).

У межах реалізації **першої дидактичної умови** розроблено й упроваджено програму підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу», експериментальну участь у якій узяли 104 учасники ЕГ (викладачі, які реалізують освітню програму підготовки майбутніх магістрів стоматології – 71 особа, та працівники відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО – 33 особи). Зміст програми подано у додатку Ж. Інформаційний обсяг реалізованої програми становить 150 академічних годин (5 кредитів ЄКТС), з них 80 годин аудиторних (інтерактивні лекції та практикуми) і 70 годин самостійної роботи. Форма підвищення кваліфікації, запропонована для учасників експерименту ЕГ – дистанційно в онлайн-режимі за допомогою платформи Microsoft Teams (рис. 3.11).

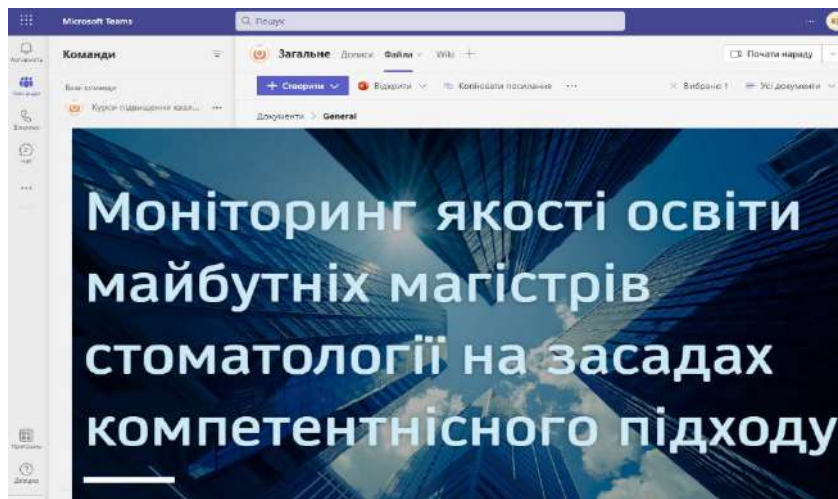

Рис. 3.11. Скріншот платформи Microsoft Teams

Загалом першу дидактичну умову реалізовано у чотири етапи, а саме: підготовчо-змістового, дидактико-технологічного, контрольньо-діагностичного та корекційно-консультаційного (див. п. 2.1), завдяки яким в учасників ЕГ формувалася готовність науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Під час педагогічного спостереження у ході навчання учасників ЕГ та рефлексії після занять зафіксовано позитивні відгуки про зміст та форми проведення інтерактивних лекцій і практикумів, завдяки яким вони змогли опанувати сучасні моніторингові технології для виявлення відповідності навчальних досягнень студентів-стоматологів освітнім стандартам магістерського рівня; оцінювання якості освітнього процесу, що забезпечує рівень особистісного розвитку майбутніх магістрів стоматології; виявлення й дослідження динаміки індивідуальних досягнень майбутніх магістрів стоматології у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації; моніторингу навчально-методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО; дослідження мотивації навчання, готовності студентів-стоматологів до пізнавальної діяльності, насамперед, самостійної; якості управління процесом реалізації освітніх програм з підготовки майбутніх магістрів стоматології у ЗВО; підготовки освітніх програм до акредитації.

Примітно, що завдяки технології предметної диференціації (предметна область програми – моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології) як однієї з домінантних при реалізації програми, котра базується на врахуванні складності та обсягу навчального матеріалу, включення завдань зниженої та підвищеної складності, було можливо організувати як лекційно-практичні заняття, так і сконструювати відповідні завдання для самостійної роботи учасників ЕГ та досягти їх успішного виконання.

Технологія дистанційного навчання, яка застосовувалася під час реалізації програми, дала можливість учасникам ЕГ розширити й знання про застосування цифрових технологій для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Так, схвальні відгуки отримали інтерактивні доповіді про роботу з віртуальними онлайн дошками Padlet, Miro, Jamboard, про розвиток навичок критичного оцінювання результатів професійної діяльності, про особливості акредитації освітніх програм за критеріями НАЗЯВО, нормативно-правового забезпечення та систему регулювання освітньої й наукової діяльності в медичному ЗВО. Також учасникам ЕГ сподобалися такі форми організації навчання, як мультилекція-моніторинг та мультисемінар-моніторинг, під час яких тьютори програми (пошукувач, запрошені фахівці відділів забезпечення якості освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) реалізовували дидактичний процес за трьома основними контекстами: організаційно-управлінським (прийняття і реалізація управлінських рішень, пов'язаних із дидактичним процесом), інтерактивно-комунікативним (робота зі слухачами програми ЕГ у будь-якому форматі) та самоосвітньо-розвивальним (управління процесом здобуття учасниками ЕГ нових моніторингових знань, власним професійним удосконаленням).

Під час практичних занять, мультисемінарів-моніторингів та власне організації самостійної роботи учасників ЕГ застосовано технологію самоосвіти як сукупність методів пошуку інформації (спеціалізований пошук в мережі Інтернет, наукові бібліотеки, сайт НАЗЯВО, каталоги та колекції посилань, нормативні документи, рейтинги ЗВО, акредитація освітніх програм, науково-

практичні конференції, контекстний пошук у текстах та ін.); роботи з текстами («Надайте мені заключне слово», «Читання в парах», «Два – чотири – вісім», «Інформація – наочний приклад», «Ажурна пилка», словникова робота, есе, резюме, анотації тощо); проєктів (освітні проєкти, моніторингові міні-дослідження, мережні проєкти, веб-квести тощо); аналізу та рефлексії (портфоліо досягнень, аналітичні записки, інтервізії тощо); презентації результатів самоосвіти (реферати, ментальні карти, доповіді на семінарах чи конференціях, написання тез на науково-практичні конференції, публікації у різних виданнях та збірниках, презентації власних моніторингових досліджень, авторські розробки завдань для контролю знань майбутніх магістрів стоматології тощо). Тож такі активності під час проходження навчання за програмою підвищення кваліфікації забезпечували формування готовності учасників ЕГ до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, оцінювання програмних компетентностей здобувачів вищої освіти за сучасними технологіями. Схвальні відгуки від учасників ЕГ отримав і дистанційний курс «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу», розміщений на платформі Microsoft Teams, до структури якого ввійшли матеріали візуального супроводження лекцій та практичних занять (презентації, ментальні карти, методичні рекомендації, відеозаписи, інтерактиви AnswerGarden, віртуальні дошки Padlet, QR-коди тощо).

Разом із тим зазначимо, що під час проходження програми підвищення кваліфікації учасникам ЕГ надавалися консультації як при особистих зустрічах (індивідуальні та групові зустрічі в аудиторіях), так і за допомогою електронної пошти, месенджерів, чи у телефонному режимі, за допомогою відеозв'язку тощо. Таким чином, за допомогою консультацій та неформальних дискусій ми задовольняли індивідуальні потреби кожного учасника ЕГ, що дало можливість скоригувати його систему моніторингових ЗУН, задовольнити бажання дізнатися більше про моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

З метою реалізації **другої дидактичної умови**, яка мала на меті підвищити мотивацію стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх

магістрів стоматології, ми дотримувалися компонентної структури цього процесу: цільовий компонент (окреслює мету і завдання для певної групи стейкхолдерів); стимулювально-мотиваційний компонент, що передбачав заохочення кожної групи стейкхолдерів (внутрішніх і зовнішніх) до активної моніторингової діяльності, свідомого зацікавлення освітньою програмою з підготовки магістрів стоматології, формування у стейкхолдерів позитивної мотивації до моніторингових процедур; операційно-діяльнісний компонент, що орієнтував на безпосередню активну участь кожної групи стейкхолдерів у проведенні моніторингових процедур по оцінюванню якості підготовки майбутніх магістрів стоматології; оцінювально-результативний компонент, котрий полягає у якісній діагностиці рівня ЗУН, програмних компетентностей майбутніх магістрів стоматології і виявленні шляхів поліпшення освітньої програми (Дорохова 2023, с. 160).

Уважаючи, що учасники експерименту ЕГ належать до певної групи стейкхолдерів, їм було запропоновано взяти участь у заходах підвищення мотивації, а саме: були проведені онлайн-зустрічі, круглі столи, прес-конференції, анкетування. Також нами були організовані зустрічі з зовнішніми стейкхолдерами (практикуючими лікарями-стоматологами клінік та центрів, випускниками медичних ЗВО), аби активізувати їх діяльність по залученню до розроблення й оновлення освітніх програм (реальний та онлайн-формат), рецензування, проведення занять, гостьових лекцій тощо.

Разом із тим, під час залучення зовнішніх стейкхолдерів до проведення занять та гостьових лекцій нами було проведено для них лекції з методики навчання майбутніх магістрів стоматології «Методи навчання у вищій школі», «Компетентнісний підхід у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти», «Комунікативно-виховні засади роботи викладача ЗВО», «Сучасні технології організації дистанційного навчання у медичному ЗВО», «Сучасні освітні тренди та шляхи впровадження в освітній процес інноваційних та цифрових технологій», «Інтернет сервіси та ІК-технології ефективної співпраці у дидактичному процесі».

Під час реалізації другої дидактичної умови зовнішнім стейкхолдерам надавалася нами консультативна допомога у набутті мінімальної сукупності ЗУН, котрі необхідні для здійснення моніторингових процедур, а саме: як провести анкетування, опитування, педагогічне спостереження за майбутніми магістрами стоматології, перелік програмних компетентностей випускника тощо. Створено атмосферу поваги та довіри до стейкхолдерів під час комунікації з адміністрацією медичного ЗВО та гарантом освітньої програми; забезпечено постійний взаємозв'язок адміністрації медичного ЗВО та гарантів освітніх програм з різними групами стейкхолдерів з метою обговорення й удосконалення освітніх програм, проведення моніторингових процедур, майбутнього працевлаштування, визначення стратегії розвитку програмних компетентності випускників. Завдяки організованим зустрічам зі стейкхолдерами було забезпечено допомогу гарантам освітньої програми підготовки магістрів стоматології в удосконаленні її змісту з урахуванням сучасних тенденцій у галузі стоматології та запитів ринку праці як визнання важливості думки й професіоналізму стейкхолдера. А за допомогою організації зустрічей різних груп стейкхолдерів із учасниками ЕГ та магістрантами забезпечено інформаційну підтримку і здобувачів вищої освіти, і лікарів-стоматологів щодо дисемінації професійного досвіду у сфері стоматологічної допомоги населенню, і громадян, котрі потребують цієї допомоги.

У ході експерименту було залучено магістрантів-стоматологів до активного обговорення кожного освітнього компонента відповідної освітньої програми, налагодження комунікації з гарантом освітньої програми, науково-педагогічними працівниками, і, безперечно, з роботодавцями (стоматологічні практично-навчальні центри, приватні стоматологічні клініки, громадські організації тощо). Форматами комунікації, у зв'язку з уведенням воєнного стану в Україні, обрано онлайн-зустрічі та круглі столи, а також анкетування та опитування, результати яких оприлюднено на сайті університету (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/viddil-monitoringu-osvity/monitoring/rezultat/two-level/two->

stom/list/zdobuvachi-vishchoyi-osviti-n-process-vimo-monitoring-rezultat-two-stom-list-2us6).

Завдяки цифровим сервісам було здійснено мотиваційний моніторинг як інструмент підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (див. рис. 2.11). Його результати представлено за допомогою *кваліметричної моделі* оцінювання заходів підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (табл. 3.4).

Факторами, які оцінювалися нами під час мотиваційного моніторингу, є: 1) мотивація майбутніх магістрів стоматології до участі у процесі моніторингу якості освіти; 2) мотивація викладачів до участі у процесі моніторингу якості освіти; 3) мотивація зовнішніх стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти. Серед критеріїв їх прояву обрано ті заходи, які нами використані під час формувального етапу експерименту й реалізації другої дидактичної умови.

Таблиця 3.4.

Кваліметрична модель оцінювання заходів підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

Фактори	Вагомість факторів	Критерії	Вагомість критеріїв	Ступінь проявлення критеріїв	Ступінь проявлення факторів
1) Мотивація майбутніх магістрів стоматології до участі у процесі моніторингу якості освіти	0,25	зустрічі	0,32	0,5	0,159375
		анкетування	0,35	1	
		залучення до розроблення й оновлення освітніх програм (онлайнний формат)	0,27	0,25	
		круглі столи	0,24	0,25	
2) Мотивація викладачів до участі у процесі моніторингу якості освіти	0,47	зустрічі	0,23	1	0,309025
		анкетування	0,18	1	
		консультації з фахівцями з моніторингу	0,23	0,75	
		круглі столи	0,15	0,5	

Продовження таблиці 3.4.

3) Мотивація зовнішніх стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти	0,43	Зустрічі	0,31	1	0,3526
		анкетування	0,19	1	
		залучення до розроблення й оновлення освітніх програм (онлайн-формат)	0,25	0,5	
		проведення занять, гостьові лекції	0,26	0,75	
Результат					0,821

Зазначимо, що у мотиваційному моніторингу взяли участь усі учасники ЕГ та 256 майбутніх магістрів стоматології, яким було запропоновано оцінювати за допомогою ранжування вагомість факторів і критеріїв, використавши онлайн-форму (рис. 3.12).

Рис. 3.12. Скріншот онлайн-форми для мотиваційного моніторингу

У підсумку зазначимо, що на підставі використаної шкали оцінювання якості (Дмитренко, Ануфрієва, Бурлаєнко, Медвідь 2016; Єльнікова 2003) та

порівняння результуючого значення з кваліметричної моделі $0,821 > 0,75$, можемо зробити висновок, що організована нами діяльність по підвищенню мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології характеризується як оптимальна, тобто перейшла в режим саморозвитку, що свідчить про ефективність упровадження другої дидактичної умови.

У межах реалізації **третьої дидактичної умови** (створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології) здійснено таке.

З урахуванням синергетичного, діяльнісного та інформаційного підходів розроблено єдину інтерактивно-цифрову систему моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології за визначеною структурою (інформаційно-технічне, програмно-математичне та організаційно-управлінське забезпечення), ключовим елементом якої є офіційний сайт університету, котрий слугує цифровою платформою для функціонування усіх її структурних складників (див. рис. 2.13).

Задля розвитку у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології здійснено удосконалення моніторингових інструментів (анкет, опитувальників, тесторіумів, рейтингових таблиць тощо); проведено для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти ЕГ низку консультацій щодо застосування цифрових сервісів Google Форми, WebAnketa, Survio, віртуальних дошок Padlet та Jamboard, соціальних мереж-месенджерів Telegram, Viber, WhatsApp, Snapchat, Facebook Messenger тощо для проведення моніторингових досліджень (Дорохова 2023, с. 160). Використання зазначених цифрових сервісів було спрямовано на моніторинг учасниками ЕГ процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету. Зазначимо, що весь інструментарій для моніторингових процедур, а також отримані результати відображено у єдиній інтерактивно-цифровій системі моніторингу якості освіти університету.

Послугуючись ресурсно орієнтованим, інформаційним, середовищним та комунікативним підходами, з метою розвитку єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології додано компонент для дистанційного навчання, котрий значно спрощує моніторинг дидактичного процесу – платформи Microsoft Teams, електронний журнал ePlato, центр тестування для підготовки до іспиту КРОК. Кожен із цих цифрових сервісів містить функціонал для збору та обробки інформації про успішність магістрантів-стоматологів, про набуття ними програмних компетентностей, а також аналітичні звіти та довідки за результатами автоматизованого моніторингу.

Для розвитку єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології учасникам експерименту ЕГ надали цільову установку на оволодіння навичками використання цифрових технологій для моніторингових досліджень в цілому й особливу значущість для рефлексії і зворотного зв'язку з магістрантами під час організації освітнього процесу, що вимагає, у тому числі, оволодіння культурою моніторингових досліджень.

Результати реалізації третьої з визначених умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету виявились у поінформованості учасників ЕГ щодо необхідності оволодіння зазначеною культурою, у виробленні установки на оволодіння цифровими технологіями під час моніторингових досліджень, що посилило формування усіх компонентів їхньої готовності до моніторингу якості освіти магістрантів-стоматологів.

Підсумовано, що за результатами проведеного моніторингу (опитування 80 роботодавців-зовнішніх стейкхолдерів) за допомогою інфографіки сформульовано пропозиції щодо вдосконалення якості освітньої програми Стоматологія другого (магістерського) рівня вищої освіти. Ці пропозиції узагальнено, візуалізовано та представлено у додатку Ж.

Актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології як **четверта дидактична умова** реалізована у

нашому дослідженні на підставі результатів опитування 80 роботодавців-зовнішніх стейкхолдерів, які у цілому висловили свою позицію щодо освітньої програми та своє бачення процесу її удосконалення.

На рисунку 3.13 віддзеркалено рівень задоволеності роботодавців якістю професійної підготовки випускників 2021 року за магістерською освітньою програмою «Стоматологія». Як бачимо, повністю задоволені нею 58,75% опитаних, частково задоволені – 37,5%, і 3,75% роботодавців зазначили, що не задоволені програмою, оскільки варто актуалізувати можливості ПДМУ як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології.

Рис. 3.13. Опитування роботодавців

Відтак, у межах локального педагогічного експерименту на базі ПДМУ роботодавцями висловлено узагальнені пропозиції щодо удосконалення освітньої програми (додаток К), а керівництво вишу разом із відділом забезпечення якості освіти та викладачами актуалізували свої можливості як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології: до освітньої програми введено дисципліни «Психологічні аспекти в стоматологічному лікуванні», «Організація й економіка охорони здоров'я», «Сучасні проблеми онкостоматології», «Інноваційні технології в стоматології», «Маркетинг і менеджмент у стоматології»; запропоновано перелік вибіркового дисциплін («Психологія в стоматології», «Профілактична спрямованість», «Питання

дизгнатій в ортодонтії», «Профілактика зубощелепних аномалій», «Біомеханіка в стоматології», «Сучасна цифрова стоматологія», «Профілактика в дитячій стоматології»); створено педагогічні майстерні викладачів на кафедрах стоматології (тематика майстерень «Медична документація: алгоритми заповнення», «Етика і деонтологія під час спілкування з пацієнтами», «Сучасне стоматологічне обладнання», «Психологічний тренінг пацієнта до проведення стоматологічних маніпуляцій», «Сучасні методики діагностування і лікування дизонтогенетичної патології щелепнолицевої ділянки», «Профілактика гострих запальних процесів щелепно-лицевої локалізації» тощо); створено університетську клініку, яка забезпечила вирішення питань з удосконалення практичної підготовки майбутніх магістрів стоматології. Також придбано низку сучасного стоматологічного обладнання, розширено мережу клінічних баз практики із залученням сучасних приватних стоматологічних клінік, залучено зовнішніх стейкхолдерів до освітнього процесу (гостьові лекції, проведення практичних занять), тим самим забезпечивши розвиток інноваційно-ресурсного середовища університету.

Підкреслимо, що учасникам ЕГ було запропоновано самостійно провести локальне моніторингове дослідження (у своєму університеті) на довільну тему у межах загальної (моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету) та скласти дорожню карту актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки магістрантів. Варто наголосити, що зразок дорожньої карти подано у таблиці 2.1.

Роботу під час реалізації четвертої дидактичної умови спрямовували на координацію взаємодії учасників ЕГ, майбутніх магістрів стоматології, роботодавців, адміністрації для підвищення ефективності процесу формування готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології кожного учасника педагогічного експерименту. За результатами систематичного моніторингу досліджуваного процесу з боку пошукувача уточнювали проміжні цілі (наприклад, формулювання проблеми, виявленої за допомогою

моніторингових процедур, пошуки шляхів їх вирішення, підбір фахівців, які сприятимуть вирішенню проблеми, визначення ресурсів університету, які варто задіяти для вирішення проблем тощо) і на цій основі вносили корективи в організацію експериментальної роботи.

У ході педагогічного спостереження за роботою учасників ЕГ над складанням дорожньої карти з'ясовано, що вони особливу увагу зосереджували на виявленні за допомогою моніторингових процедур проблем під час підготовки магістрантів. Разом із тим, учасники ЕГ відчували труднощі під час розробки моніторингового інструментарію, а саме під час формулювання питань для анкет. Позитивним було те, що використання цифрових сервісів для організації анкетування не становило для учасників експерименту значної проблеми, адже з ними їх було ознайомлено ще під час реалізації першої дидактичної умови.

Самооцінювання учасників ЕГ щодо умінь створення дорожньої карти актуалізації можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх магістрів стоматології показало наступні результати (рис. 3.14): 56,73% респондентів вважають себе повністю здатними до створення такої карти без труднощів; 34,62% відзначили для себе певні труднощі, але у цілому вони справилися із завданням. Водночас, 8,65% учасників ЕГ зазначили, що під час створення дорожньої карти вони зіткнулися зі значними труднощами, подолати які було досить важко і потребувало багато часу.

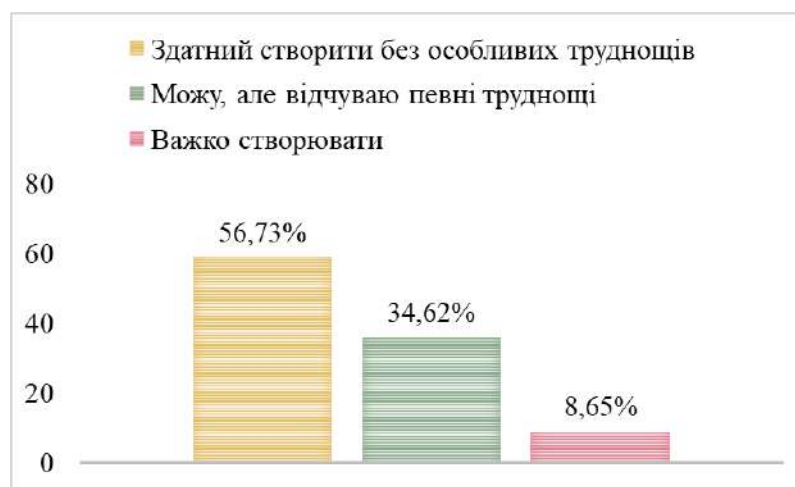

Рис. 3.14. Самооцінювання умінь створення дорожньої карти

Такі результати слугують нам підставою до висновку, що слід приділити більше уваги цій дорожній карті та спеціальній підготовці суб'єктів моніторингу до створення такої карти, адже у ході бесід з учасниками ЕГ з'ясовано, що запропонована карта є дієвим інструментом для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Відбір формувальних методів та засобів, спрямованих на реалізацію **п'ятої дидактичної умови** (використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології), здійснювали на засадах кваліметричного підходу. Для учасників ЕГ було організовано процес їх дидактичної підготовки до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету за трьома етапами: мотиваційним, теоретичним та практичним (Дорохова 2023, с. 160).

Під час *мотиваційного етапу* проведено підготовчу роботу серед спільноти учасників ЕГ (на онлайн-зустрічах з учасниками ЕГ застосовано мотиваційні промови топ-менеджменту університету, запропоновано перегляд мотиваційного відеоролика про роль педагогічної кваліметрії у процесі моніторингу якості освіти; на ці зустрічі запрошено фахівців з педагогічної кваліметрії; організовано низку мотиваційних дискусій з науково-педагогічними працівниками університетів м. Полтави та працівниками відповідних відділів). Формат роботи організовано онлайн за допомогою платформи Microsoft Teams. Під час мотиваційних дискусій застосовано метод прес-конференції, брифінгу, «питаєте–відповідаємо», Сократівський діалог у поєднанні з візуалізацією інформації (відео, інфографіка, ментальне картування під час власне самого проведення мотиваційних дискусій). На цьому етапі учасники ЕГ реєструвалися на *науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія»*, проведення якого, базуючись на методологічних підходах (ресурсно орієнтований, інформаційний, діяльнісний, системний, комунікативний), відбувалося на наступних двох етапах: теоретичному та практичному.

Головна сторінка платформи для науково-практичного семінару «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія» відображена на рисунку 3.15.

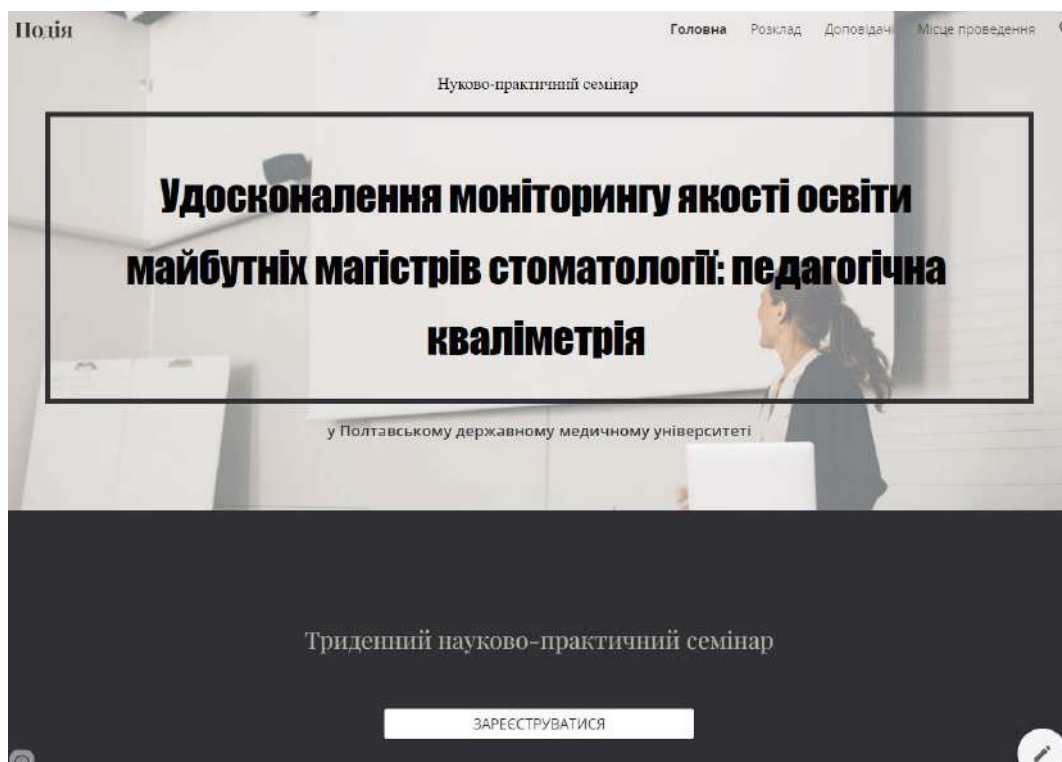

Рис. 3.15. Скріншот головної сторінки платформи для науково-практичного семінару

На *теоретичному етапі* для учасників ЕГ проведено лекцію-візуалізацію «Педагогічна кваліметрія як ефективний інструмент моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології» (4 години, перший день семінару). Забезпечено інтерактивний формат її проведення згідно принципу інтерактивності. У ході бесід з учасниками з'ясовано, що лектором було створено для них комфортні умови навчання, що забезпечило активність у пізнанні нових знань у сфері педагогічної кваліметрії, і їх не полишало відчуття своєї успішності та особистісної ефективності. Учасники ЕГ під час лекції ознайомилися із суттю та завданнями педагогічної кваліметрії як ефективного інструмента моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, основними принципами педагогічної кваліметрії та можливими шляхами їх реалізації під час моніторингових процедур, а також із методами педагогічної кваліметрії для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (метод експертних

оцінок, метод Делфі, кваліметричні моделі). Схвальні відгуки отримав прикінцевий інтерактивний блок лекції «Питання-відповіді», під час яких учасники ЕГ відзначили важливість вивчення методів педагогічної кваліметрії для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, оскільки вони не були обізнані з таким моніторинговим інструментом.

Практикум з педагогічної кваліметрії, реалізований на *практичному етапі* у наступні 2 дні семінару (по 6 годин), забезпечив для учасників ЕГ відпрацювання алгоритмів реалізації принципів та методів кваліметрії на прикладі розробленої слухачем факторно-критеріальної моделі за допомогою технології кваліметричного вимірювання. У такий спосіб було надано можливість учасникам ЕГ самостійно опрацювати низку інформаційних матеріалів, підготувати й провести моніторингові процедури, продемонструвати власне застосування принципів і методів кваліметрії у межах авторської факторно-критеріальної моделі оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології. До прикладу, учасники ЕГ обирали й розробляли кваліметричні моделі для оцінювання рівня сформованості певної програмної компетентності, оцінювання рівня викладання навчальних дисциплін, якості навчально-методичної роботи науково-педагогічних працівників, якості впровадження педагогічних інновацій тощо. Оскільки формувальний етап експерименту відбувався упродовж навчального року, учасники ЕГ мали змогу провести власні локальні експерименти у межах професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, впровадити інноваційні методики викладання навчальних дисциплін та прослідкувати динаміку у формуванні програмних компетентностей магістрантів. Результати власних експериментів же оцінювали за допомогою кваліметричних моделей.

У межах практичного етапу широко використовували такі методи навчання, як дослідницький метод, метод проєктів (індивідуальних та групових, коли учасники мали змогу самостійно обирати методику проведення локальних експериментальних досліджень), кейс-метод, які виявилися дидактично доцільними під час організації такого виду роботи з учасниками ЕГ. У такий спосіб нам вдалося забезпечити для кожного учасника ЕГ самостійний

дослідницький процес моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: формулювання мети й постановка завдань, обґрунтування актуальності моніторингових досліджень, визначення доцільних методів педагогічної кваліметрії, пошук інформаційних джерел, процес розв'язання завдань за допомогою створення факторно-критеріальних моделей, формулювання висновків та пропозицій.

Наприкінці практичного етапу проведено підсумкову презентацію авторських факторно-критеріальних моделей, у межах якої, послуговуючись принципом бенчмаркінгу, котрий на ґрунті порівняння з іншими медичними ЗВО (як набір методик для вивчення досвіду медичних вишів-конкурентів й упровадження дієвих перспективних практик) через призму педагогічної кваліметрії, дав змогу учасникам ЕГ окреслити власні шляхи розвитку та можливості для удосконалення якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Вочевидь, виявлення учасниками ЕГ, які відвідали науково-практичний семінар таких шляхів є позитивним результатом від процесу їх дидактичної підготовки до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

На нашу думку, цінним було те, що свідоме створення учасниками ЕГ реального моніторингового процесу для оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології, дослідження навчального середовища, виявлення себе в ролі фахівця з моніторингу давали їм можливість відчувати потребу в провадженні моніторингових досліджень на справді професійному рівні. Ефективність запропонованої дидактичної умови виявилася в тому, що учасники ЕГ оволоділи сучасною технологією моніторингу – педагогічною кваліметрією, виявили сформовані вміння і навички використовувати факторно-критеріальні моделі, розширили свої моніторингові знання, навчилися знаходити оптимальні способи розв'язання проблемних ситуацій під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. А презентаційні ситуації спонукали учасників ЕГ до розвитку ціннісного ставлення до

моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, дидактичної підготовки до цього процесу, визначення сенсу власних дій у процесі моніторингових досліджень, дисемінації моніторингового досвіду.

Нарешті перейдімо до аналізу результатів формувального етапу експерименту – діагностики рівнів готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології згідно виокремлених критеріїв. Підкреслимо, що діагностичний інструментарій для оцінювання рівня досліджуваної готовності залишився без змін.

Результати формувального експерименту з отриманими даними подано у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (після експерименту)

Критерії	Група	Рівень готовності (констатувальний)		
		Низький	Середній	Високий
Когнітивний	КГ	35	47	26
		32,41%	43,52%	24,07%
	ЕГ	21	55	28
		20,19%	52,88%	26,93%
Процесуальний	КГ	41	55	12
		37,96%	50,93%	11,11%
	ЕГ	17	61	26
		16,35%	58,65%	25,00%
Особистісний	КГ	34	62	12
		31,48%	57,41%	11,11%
	ЕГ	15	68	21
		14,42%	65,39%	20,19%
Загальний рівень	КГ	37	55	16
		34,26%	50,93%	14,81%
	ЕГ	18	61	25
		17,31%	58,65%	24,04%

Вочевидь, як можна спостерігати з таблиці 3.5, в КГ з високим рівнем прояву *когнітивного критерію* було виявлено у 24,07% респондентів. Середній рівень прояву цього критерію визначено в 43,52% учасників експерименту, низький рівень – відповідно у 32,41% учасників. У ЕГ прояв цього критерію на високому рівні виявлено у 26,93% респондентів. Середній рівень виявили у 52,88% опитаних та низький – у 20,19% учасників експерименту.

Подальший аналіз результатів формувального діагностичного зрізу дав змогу зафіксувати, що в КГ з високим рівнем прояву *процесуального критерію* було виявлено у 11,11% респондентів. Середній рівень прояву цього критерію визначено в 50,93% учасників експерименту, низький рівень – відповідно у 37,96% учасників. У ЕГ прояв цього критерію на високому рівні виявлено у 25,00% респондентів. Середній рівень виявили у 58,65% опитаних та низький – у 16,35% учасників експерименту.

Формувальний зріз зафіксував, що в КГ з високим рівнем прояву *особистісного критерію* було виявлено у 11,11% респондентів. Середній рівень прояву цього критерію визначено в 57,41% учасників експерименту, низький рівень – відповідно у 31,48% учасників. У ЕГ прояв цього критерію на високому рівні виявлено у 20,19% респондентів. Середній рівень виявили у 65,39% опитаних та низький – у 14,42% учасників експерименту.

Загальний рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології після експерименту зафіксовано у таких показниках: в КГ високий рівень готовності притаманний 14,81% респондентів, середній – 50,93%, низький – 34,26%; в ЕГ високий рівень готовності притаманний 24,04% респондентів, середній – 58,65%, низький – 17,31% учасників експерименту.

Порівняльний аналіз експериментальних даних, отриманих нами під час констатувального й формувального етапів, котрі візуально дають оцінити позитивну картину рівнів готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах

до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, відображено на рисунку 3.16.

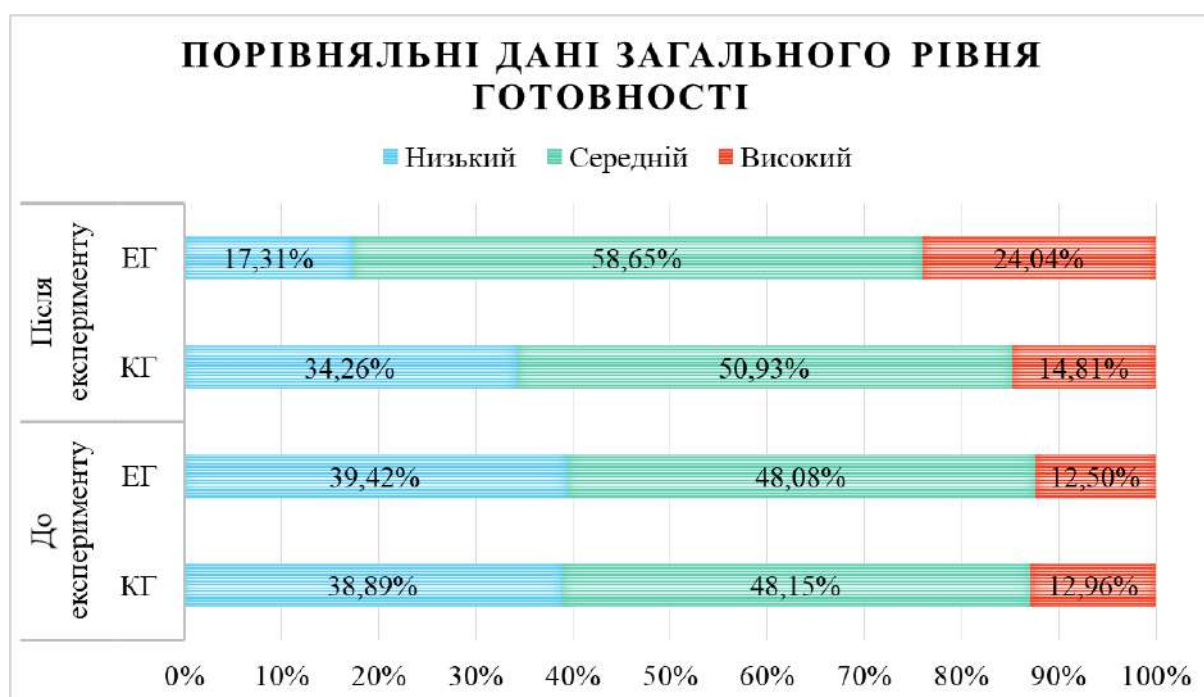

Рис. 3.16. Рівні готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

На підставі порівняльного аналізу ми мали змогу виявити динаміку у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (рис. 3.17).

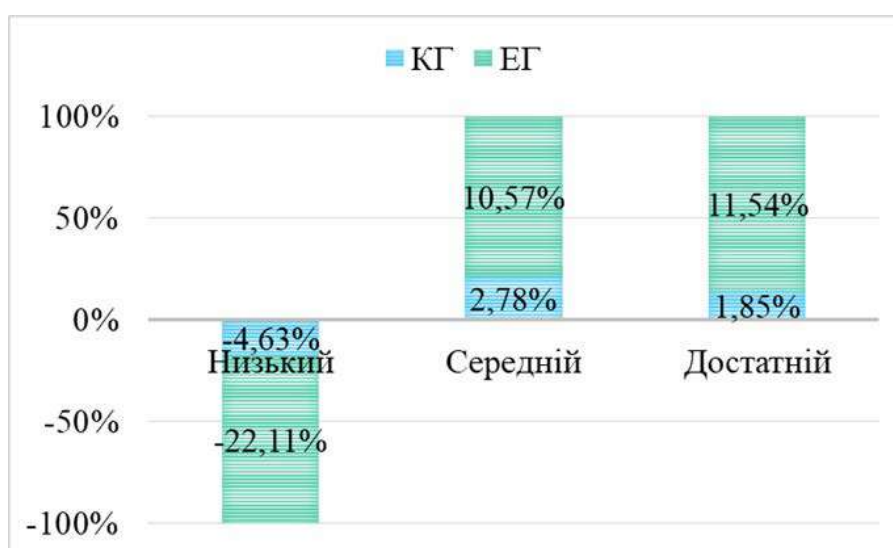

Рис. 3.17. Динаміка змін після експерименту

На рисунку 3.17 засвідчено, що *високий* рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в КГ зріс лише на 1,85%, у той час як в ЕГ він зріс на 11,54%; *середній* рівень готовності в КГ зріс 2,78%, а в ЕГ – на 10,57%; *низький* рівень готовності в КГ знизився на 4,63%, а в ЕГ – на 22,11%.

Достовірність результатів формувального етапу експерименту також перевірено за допомогою критерію Пірсона χ^2 . Сформульовано нульову гіпотезу, котра полягає у припущенні, що учасники експерименту КГ та ЕГ мають однаковий рівень готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. І сформульовано альтернативну, що вибірки КГ та ЕГ різні за рівнем готовності до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології за досліджуваним критерієм χ^2 , і зміни ці не можуть бути випадковими.

Порівняльний аналіз отриманого значення критерію Пірсона ($\chi^2_{\text{емп}} = 8,78$) з критичним ($\chi^2_{\text{крит}} = 7,81$), тобто $8,78 > 7,81$, слугує підставою до висновку, що показники формувального експерименту при визначенні рівнів готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології КГ та ЕГ істотно відрізняються. Таким чином, відхиляємо нульову гіпотезу і приймаємо за істину альтернативну – в ЕГ динаміка отриманих показників дає змогу стверджувати, що визначені дидактичні умови, реалізовані за допомогою авторської моделі, є ефективними, оскільки сприяють зростанню рівня готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Іншим методом перевірки ефективності визначених дидактичних умов після формувального експерименту був метод кваліметричних моделей, згідно якого застосовано та побудовано кваліметричну модель оцінювання дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (табл. 3.6).

**Кваліметрична модель оцінювання дидактичних умов моніторингу
якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі
університету (формульальний експеримент)**

Фактори	Вагомість факторів	Критерії	Вагомість критеріїв	Ступінь проявлення критеріїв	Ступінь проявлення факторів
1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»	0,52	робоча група щодо розроблення й реалізації програми	0,21	0,75	0,3757
		зміст програми	0,26	1	
		формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету	0,19	1	
		форми навчання науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти основам проведення моніторингових досліджень у медичному ЗВО	0,23	0,5	

Продовження таблиці 3.6.

2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,45	напрями залучення стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,23	0,5	0,20475
		організація процесу підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології розглядається нами у дослідженні як сукупність взаємопов'язаних компонентів	0,26	0,25	
		заходи та методи підвищення мотивації	0,24	0,75	
		мотиваційний моніторинг	0,19	0,5	
3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,42	інформаційно-технічне забезпечення	0,29	0,25	0,10395
		програмно-математичне забезпечення	0,19	0,25	
		організаційно-управлінське забезпечення	0,25	0,25	
		підготовка викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти до використання єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу	0,26	0,25	

Продовження таблиці 3.6.

4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології	0,31	Вектори актуалізації можливостей медичного ЗВО (цільові, змістові, соціально-психологічні та інтерактивно-педагогічні, ресурсні, діяльнісні)	0,25	0,5	0,0868
		моніторинг особистісно-розвивального компонента навчального середовища університету	0,26	0,25	
		моніторинг інноваційно-ресурсного компонента навчального середовища університету	0,24	0,25	
		дорожня карта актуалізації можливостей медичного ЗВО	0,12	0,25	
5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології	0,65	використання методу експертних оцінок, методу Делфі	0,11	0,5	0,19175
		використання елементів кваліметричного моделювання	0,12	0,5	
		дидактична підготовка викладачів і працівників відділів забезпечення якості освіти до застосування педагогічної кваліметрії	0,14	0,5	
		практикум з педагогічної кваліметрії	0,11	1	
Результат					0,96295

Підсумовуючи, зазначимо, що на підставі використаної шкали оцінювання якості (Дмитренко, Ануфрієва, Бурлаєнко, Медвідь 2016; Єльнікова 2003) та порівняння результуючого значення з кваліметричної моделі (табл. 3.6) $0,96295 > 0,75$, можемо зробити висновок, що рівень діяльності медичних ЗВО, котрі взяли участь в експерименті, у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету характеризується як оптимальний, тобто перейшов у режим саморозвитку, що свідчить про ефективність сукупності реалізованих дидактичних умов.

Отже, спланований і проведений педагогічний експеримент підтвердив нашу гіпотезу, що реалізація дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології), може підвищити рівень діяльності медичних ЗВО у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Висновки до третього розділу

У розділі представлено зміст педагогічного експерименту; висвітлено результати перевірки ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; проведено якісний та кількісний аналізи результатів дослідно-експериментальної роботи.

Педагогічний експеримент проведено у три етапи: *теоретичному*, *констатувальному* та *формуальному*. Експериментом було охоплено 256 майбутніх магістрів стоматології, 80 роботодавців-зовнішніх стейкхолдерів, 145 викладачів та 67 працівників відділів забезпечення якості освіти у медичних ЗВО.

Мета експерименту полягала у перевірці ефективності дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

У розділі підтверджено робочу гіпотезу, що реалізація дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології), може підвищити рівень діяльності медичних ЗВО у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності

науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

На *теоретичному етапі* досліджено суть ключових понять із порушеної проблеми; проаналізовано компоненти навчального середовища університету як критерія якості освіти; визначено функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Констатувальний етап передбачав з'ясування стану моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Сформовано контрольну та експериментальну групи (КГ та ЕГ) для формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, до КГ ввійшло 108 учасників, до ЕГ – 104 учасника. Усього в експерименті взяли участь 212 учасників – викладачів, які реалізують освітню програму підготовки майбутніх магістрів стоматології (145 осіб), та працівників відділів забезпечення якості освіти (67 осіб).

Загальний рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (як сукупність когнітивного, процесуального та особистісного критеріїв) на констатувальному етапі зафіксовано у таких показниках: в КГ високий рівень готовності притаманний 12,96% респондентів, середній – 48,15%, низький – 38,89%; в ЕГ високий рівень готовності притаманний 12,50% респондентів, середній – 48,08%, низький – 39,42%.

За допомогою методу кваліметричних моделей з'ясовано, що визначена сукупність дидактичних умов належним чином не упроваджується, тобто

діяльність медичних ЗВО у контексті упровадження дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету не відповідає вимогам сьогодення.

Формувальний етап передбачав упровадження дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету на основі розробленої моделі, а також проведення якісного та кількісного аналізу результатів дослідно-експериментальної роботи. Ефективність дидактичних умов підтверджена тим, що високий рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в ЕГ зріс на 11,54%; середній рівень готовності – на 10,57%; низький рівень готовності знизився на 22,11%. Достовірність результатів перевірено за допомогою критерію Пірсона χ^2 .

На підставі кваліметричного моделювання після експерименту виявлено, що рівень діяльності медичних ЗВО, котрі взяли участь в експерименті, у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету характеризується як оптимальний, тобто перейшов у режим саморозвитку, що свідчить про ефективність сукупності реалізованих дидактичних умов.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукової проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, що виявляється в обґрунтуванні й експериментальній перевірці дидактичних умов, які забезпечують ефективність цього процесу.

1. Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив міждисциплінарний характер проблеми моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, а також дав підстави для висновку, що поняття «якість освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» розглядається як сукупність якостей магістрантів, які відображають їх професійну компетентність, ціннісну орієнтацію на успішну діяльність лікаря-стоматолога, соціальну спрямованість і зумовлюють здатність до професійного саморозвитку під час надання стоматологічної допомоги населенню. Визначено і схарактеризовано компоненти навчального середовища медичного університету (процесуально-дидактичний, програмно-результативний, особистісно-розвивальний та інноваційно-ресурсний).

З'ясовано, що багатовимірність досліджуваної проблеми спричиняє необхідність її розгляду з точки зору кількох методологічних підходів (компетентнісний, ресурсно орієнтований, процесний, інформаційний, середовищний та діяльнісний підходи), що дозволяє визначити перспективи її вирішення з урахуванням максимально доступних можливостей, спроектувати оптимальні шляхи і засоби вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Поняття «моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» потрактовано як цілеспрямовано організовану спільну діяльність топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, котра представлена системою заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної

підготовки майбутніх магістрів стоматології з метою подальшого його аналізу та прийняття управлінських рішень щодо удосконалення освітнього процесу.

2. Визначено компонентну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як систему взаємопов'язаних елементів-процедур, котрі охоплюють дидактичний контекст цього процесу. До цих процедур віднесено *моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету.*

Моніторинг процесуально-дидактичного компонента навчального середовища університету віддзеркалює процедури збору й аналізу інформації про процес навчання майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (мета, зміст освітньо-професійної програми; нормативна документація, котра регламентує освітню діяльність у медичному ЗВО та взаємодію суб'єктів цього процесу; форми організації навчальної діяльності, форми навчання, методи викладання і навчання, засоби навчання й дидактичні ресурси, педагогічні технології, які є дидактично доцільними для професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології та забезпечують ефективність процесу формування професійної компетентності майбутнього лікаря-стоматолога, методи контролю та оцінювання, мотивації магістрантів до навчання та самоосвіти). *Моніторинг програмно-результативного компонента навчального середовища університету* відбиває процедури збору й аналізу інформації про набуття майбутніми магістрами стоматології програмних компетентностей, якими він має володіти та яких він набуває під час освітнього процесу у навчальному середовищі медичного університету. Ці процедури зорієнтовані на контроль ЗУН та програмних результатів навчання, які окреслені в освітньо-професійній програмі підготовки майбутніх магістрів стоматології. *Моніторинг особистісно-розвивального компонента навчального середовища університету* передбачає процедури збору й аналізу можливостей медичного ЗВО забезпечити індивідуальну траєкторію навчання й професійного становлення як для магістрантів, так і індивідуальну траєкторію професійно-педагогічного розвитку

для викладачів. Для майбутніх магістрів стоматології – процедури збору й аналізу інформації про їхню участь у лікувально-консультативній роботі, практико-орієнтоване навчання на клінічних кафедрах, діагностичних центрах, стоматологічних кабінетах та клініках, залучення магістрантів до науково-дослідницької роботи; національна на міжнародна кредитна мобільність; для викладачів – процедури збору й аналізу інформації про залучення їх до програм підвищення кваліфікації (лікарської та професійно-педагогічної), атестації науково-педагогічних працівників медичного ЗВО; сприяння підвищенню рівня наукової і професійної активності викладачів, які є практикуючими лікарями-стоматологами, в тому числі фахівцями з медицини невідкладних станів (курси, стажування, здобуття наукових ступенів та вчених звань, участь у науково-практичних конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, стоматологічних форумах, зокрема, у дистанційному форматі, котрі присвячені як проблематиці стоматологічного характеру, так і педагогічній тематиці, усна та стендова доповіді на конференціях тощо). *Моніторинг інноваційно-ресурсного компонента навчального середовища університету* передбачає процедури збору й аналізу інформації про інноваційне ресурсне забезпечення медичного ЗВО (кадрові, матеріально-технічні, інноваційно-освітні, фінансові ресурси тощо). Цей компонент насамперед оцінюється із позиції забезпечення інноваційного освітнього процесу, котрий базується на цифрових технологіях як розширення можливостей традиційного освітнього процесу (дистанційний та змішаний формат навчання, фантомні заняття для магістрантів-стоматологів тощо) та педагогічних інноваціях. Він відображає інформацію про можливість навчання викладачів клінічних кафедр стоматологічного напрямку застосовувати інновації у процесі професійної підготовки магістрів стоматології (навчання симуляційним технологіям, цифровим, педагогічним технологіям та ін.) та подальший розвиток навчально-методичної бази такого навчального центру як інноваційного складника середовища медичного університету, а також процедури збору й аналізу інформації про електронні навчальні ресурси у бібліотеках медичних університетів, репозитарії, медіа та відеотеки, електронний документообіг;

наявність комп'ютерних мультимедійних аудиторій, медично-стоматологічного й симуляційного обладнання, фантомних та клінічних кімнат різного функціонального призначення, у яких таке обладнання використовуються, аудиторій для телемедицини й віртуальних лабораторій, платформ для дистанційного навчання магістрантів, відкритих систем управління навчанням під час професійної підготовки лікарів-стоматологів тощо.

3. Обґрунтовано сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, які детермінуються на основі: цілей професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, концептуальних засад їх реалізації, складників навчального процесу, виявленні критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як активного стану особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань. Ці умови представлено у такому формулюванні:

1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»;

2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології;

3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології;

4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології;

5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

4. Розроблено модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету та експериментально перевірено їх ефективність.

Модель реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету представлена як сукупність трьох взаємопов'язаних блоків: методологічно-цільового, змістово-реалізаційного та діагностико-результативного.

Методологічно-цільовий блок моделі відображає мету (реалізувати дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; сформувати готовність науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології), методологічні підходи (компетентнісний, ресурсно орієнтований, процесний, інформаційний, середовищний, діяльнісний, системний, стейкхолдерський, комунікативний, синергетичний, кваліметричний), дидактичні (науковості, доступності, систематичності та послідовності, наочності, контролю і корекції знань, міцності знань, зв'язку теорії та практики, оптимізації навчання) та специфічні принципи (принцип єдності формальної, неформальної та інформальної освіти, актуальності ЗУН і професійної компетентності, технологізації освітнього процесу, інтерактивності, диференціації та індивідуалізації навчання, віртуалізації навчання, ідентифікації, початкових знань, оптимальності затрат, бенчмаркінгу).

Змістово-реалізаційний блок відображає сукупність дидактичних умов, форми організації навчання (мультилекція-моніторинг, мультисемінар-моніторинг, зустрічі, круглі столи, прес-конференції, анкетування, залучення до розроблення й оновлення освітніх програм (реальний та онлайн-формат), рецензування, проведення занять, гостьові лекції, науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології:

педагогічна кваліметрія»), методи навчання (сукупність інтерактивних методів, дослідницький метод, метод проєктів (індивідуальних та групових), кейс-метод), методи мотивації (заохочення активності та ініціативи стейкхолдерів; заохочення стейкхолдерів, які беруть на себе відповідальність під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; розширення самостійності в роботі; залучення до прийняття рішень; формування у стейкхолдерів впевненості у власній компетентності; фінансові заохочення тощо), а також дидактичні технології (технологія предметної диференціації, технологія дистанційного навчання, технологія змішаного навчання, технологій самоосвіти), які застосовуються під час реалізації цих умов.

Діагностико-результативний блок моделі вміщує критеріальну структуру готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (когнітивний, процесуальний, особистісний), рівні (високий, середній і низький), основний діагностичний інструментарій для оцінювання якості реалізованих дидактичних умов (кваліметрична модель оцінювання якості дидактичних умов), а також відбиває результат – підвищення рівня діяльності медичних ЗВО у напрямі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; позитивна динаміка у рівнях готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Ефективність дидактичних умов підтверджена у ході педагогічного експерименту, яким було охоплено 256 майбутніх магістрів стоматології, 80 роботодавців-зовнішніх стейкхолдерів, 145 викладачів та 67 працівників відділів забезпечення якості освіти у медичних ЗВО.

Сформовано контрольну та експериментальну групи (КГ та ЕГ) для формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості

освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, до КГ ввійшло 108 учасників, до ЕГ – 104 учасника. Після упровадження дидактичних умов виявлено, що високий рівень готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в ЕГ зріс на 11,54%; середній рівень готовності – на 10,57%; низький рівень готовності знизився на 22,11%. Достовірність результатів перевірено за допомогою критерію Пірсона χ^2 .

На підставі кваліметричного моделювання після експерименту зафіксовано, що рівень діяльності медичних ЗВО, котрі взяли участь в експерименті, у напрямі вдосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету характеризується як оптимальний, тобто перейшов у режим саморозвитку, що свідчить про ефективність сукупності реалізованих дидактичних умов.

Дисертаційна робота не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці теоретико-методичних засад використання педагогічної кваліметрії, новітніх цифрових технологій для моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, моніторингу особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету. Актуальною залишається проблема дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування інноваційних технологій під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, проблематика розвитку інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичних ЗВО, підвищення мотивації різних груп стейкхолдерів до моніторингових процедур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автомонов П. П. Дидактика вищої школи: підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 368 с.
2. Агеєва О. О., Бондаренко Т. С. Моніторинг якості професійної підготовки кваліфікованих робітників залізничного профілю: стан та проблеми організації. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*: зб. наук. пр. Харків, 2018. №58. С. 42–53.
3. Адаптивне управління розвитком професійної освіти: Колективна монографія. / Г. В. Єльнікова, О. О. Загіка, Г. Ю. Кравченко, І. С. Лапшина, Г. І. Лук'яненко, В. Е. Лунячек, Г. А. Полякова, В. С. Ульянова, Л. І. Фесік та ін.; [за заг. та наук. редакцією Г. В. Єльнікової]. Павлоград: ІМА-прес, 2016. 248 с.
4. Аммарі А. О. Класифікація стейкхолдерів на основі взаємних очікувань. *Економіка та управління підприємствами*. 2012. №8 (134). С. 150–155.
5. Андрущук І. В., Андрущук І. П. Співпраця закладів вищої освіти із стейкхолдерами як умова підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. №29. С. 215–226.
6. Анненкова І. П. Критерії і показники якості освіти у ВНЗ. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/1.pdf (дата звернення: 16.01.2022).
7. Апончук Т. В., Кравченко Г. Ю. Забезпечення якості початкової освіти в умовах нової української школи. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*. 2018. №5 (9). С. 67–79.
8. Артемчук Л. М., Булах І. Є., Мруга М. Р. Моніторинг якості медичної освіти. Київ: Центр тестування, 2005. 143 с.
9. Байдацька Н. М. Педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2007. 205 с.
10. Баль А. Середовищний підхід у вихованні особистості. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2014. №50. С. 161–165.

11. Балюк В. О. Дидактичні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю в освітньому середовищі університету: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Полтава, 2020. 322 с.
12. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 344 с.
13. Беднарчик Т. Р., Беднарчик М. В. Педагогічні особливості впровадження методичних технологій керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах. *Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах: тези доповідей навч.-метод. конф. (15 лютого 2018 року, м. Вінниця) / Вінницький нац. мед. ун-т імені М. І. Пирогова. Вінниця, 2018. С. 7–8.*
14. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. для студентів гуманітарних факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.
15. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. *Виховання і культура. 2009. №12 (17/18). С. 5–7.*
16. Бех Ю. В., Слепцов А. І. Філософські проблеми сучасного управління складними системами: ідеї, принципи і моделі: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 405 с.
17. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. *Інформаційні технології і засоби навчання: зб. наук. праць. Київ: Атіка, 2005. С. 5–15.*
18. Бичко М. В., Стеценко С. А. Сутність, особливості, переваги й недоліки, контроль якості знань у дистанційній формі навчання студентів закладів вищої медичної освіти. *Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти: матеріали навч.-наук. конф. з міжнародною участю (25 березня 2021 року, м. Полтава). Полтава: УМСА. С. 23–26.*
19. Богачик Т., Якименко Л., Волошин В. Сучасні технології освітнього моніторингу. *Управління школою. 2009. №5. С. 20–31.*

20. Бодненко Д. М., Жильцов О. Б., Лещинський О. Л., Мазур Н. П. Моніторинг навчальної діяльності: навч. посіб. Київ: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. 276 с.
21. Бойченко В. В. Дидактичні системи у вищій освіті: навч. посіб. Умань: ПП Жовтий О. О., 2013. 121 с.
22. Бондар В. І. Дидактика. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
23. Борисенко Н., Гриценко І., Денисенко В., Сидоренко Н. Формування навичок самоосвітньої діяльності студентів педагогічних факультетів в умовах дистанційної освіти. *Ternopil-Aberdeen*. 2020. Vol. 7, №3. С. 325–337.
24. Брюханова Н. О., Корольова Н. В. Педагогічне моделювання: стан і тенденції розвитку. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2015. №3. С. 64–71.
25. Буйницька О. П. Система педагогічного проєктування інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів: монографія. Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 568 с.
26. Булах І. Є., Войтенко Л. П., Антоненко Ю. П. Моніторинг якості медичної освіти: міжнародний досвід. *Медична освіта*. 2018. №3. С. 5–12.
27. Булах І. Є., Мруга М. Р. Створюємо якісний тест: навч. посіб. Київ, 2006. 60 с.
28. Булах І. Є., Волосовець О. П., Вороненко Ю. В. Система управління якістю медичної освіти в Україні: монографія. Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2003. 212 с.
29. Бухальська С. Є. Компетентнісний підхід. Теоретичний аналіз ключових дефініцій вищої медичної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2009. №2. С. 84–88.
30. Вакалюк Т. А. Хмарні технології в освіті: навч.-метод. посіб. для студентів фізико-математичного факультету. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2016. 72 с.
31. Василюк А., Дей М., Базелюк В. та ін. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посіб. / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; НАПН України,

Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Вид-ць ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

32. Вихрущ А. В. та ін. Якість вищої медичної освіти (до 60-ти річчя ТДМУ); за ред. А. Г. Шульгая, Н. О. Федчишин; Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України. Тернопіль: Укрмедкнига, 2017. 480 с.

33. Вікторов В. Г. Управління якістю освіти: соціально-філософський аналіз: монографія. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 286 с.

34. Віткін Л. М., Лаптев С. М., Фініков Т. В., Піддубна С. М. Побудова систем управління якістю освіти вищих навчальних закладів: посіб. для студ. вищ. навч. закл.: у 2 кн. Київ: Таксон, 2009. 564 с.

35. Вовк М. П., Грищенко Ю. В., Соломаха С. О., Філіпчук Н. О., Ходаківська С. В. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика: словник. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с.

36. Вознюк О. В. Синергетика освіти: розвиток, навчання, виховання. *Синергетика: процеси самоорганізації технічних, технологічних та соціальних систем*: матеріали I Всеукр. наук. конф. / ред. І. Г. Грабар. Житомир, 2003. С. 51–55.

37. Вознюк О. В. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід (др. пол. XX ст.): навч.-метод. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2008. 150 с.

38. Волосовець Т. М., Дорошенко О. М., Дорошенко М. В. Сучасні виклики та вимоги щодо неперервного професійного розвитку лікарів-стоматологів. *Медична освіта*. 2018. №2. С. 108–111.

39. Гбур З. В. Зміст моніторингу в державному управлінні. *Ефективність державного управління в контексті європейської інтеграції*: матеріали щорічної наук.-практ. конф. (23 січня 2004 р.) / за заг. ред. А. О. Чемериса. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2004. Ч. 1. С. 89–91.

40. Гириловська І. В. Теорія і практика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: монографія. Кам'янець-Подільськ: Вид-ць ПП Зволейко Д. Г., 2020. 304 с.
41. Гонтаровська Н. Б. Теоретичні і методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.07. Київ, 2012. 48 с.
42. Гончаренко С. У. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі. Київ: Вища школа, 2003. 323 с.
43. Гончарова Є. Дидактичні умови диференціації навчання. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. 71. С. 24–28.
44. Горбачова О., Титаренко Н., Ткаченко В. Тестування та анкетування як інструмент моніторингового дослідження. *Заступник директора школи*. 2012. №11. С. 4–11.
45. Гордійчук С. В. Забезпечення якості освітньої діяльності за участю студентів у вищому медичному навчальному закладі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2016. Вип. 3 (85). С. 37–43.
46. Грай Г. Використання засобів автотестування в поточному оцінюванні. *Заступник директора школи*. 2017. №3. С. 24–42.
47. Грай Г. Моніторинг успішності з навчального предмета: координатор – вчитель-предметник. *Заступник директора школи*. 2017. №4. С. 15–21.
48. Гриньова М. В., Дорохова Н. Г., Жамардій В. О. Характеристика дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. Вип. 30. С. 80–88.
49. Гриньова М. В. Модель підготовки майбутнього вчителя для педагогічної діяльності в Новій українській школі. *Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи*: колективна монографія / І. В. Бабенко, В. В. Барбінов, А. В. Барбінова та ін.; за ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава: Астроя, 2021. 407 с.

50. Гриньова М. В. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. Полтава, 2006. 230 с.
51. Грицунов О. В. Інформаційні системи та технології: навч. посіб. для студентів за напрямом підготовки «Транспортні технології». Харків: ХНАМГ, 2010. 222 с.
52. Губа А. В. Функції освітнього менеджменту: класифікація та зміст *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*: зб. наук. пр. Харків: Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв, 2008. Вип. 2. С. 39–44.
53. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі: навч. посіб. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. 309 с.
54. Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0293-19#Text> (дата звернення: 26.12.2021).
55. Дидактичні системи у вищій освіті: навч.-метод. посіб. / авт.-упоряд. І. В. Стражнікова. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 108 с.
56. Дмитренко Г. А., Ануфрієва О. Л., Бурлаєнко Т. І., Медвідь В. В. Кваліметрія в управлінні: гуманістичний контекст: навч. посіб.; за заг. ред. Г. А. Дмитренка. Київ: Аграрна освіта, 2016. 335 с.
57. Дорохова Н. Г. Дидактичні умови змістовного наповнення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 66. Т. 1. С. 288–294.
58. Дорохова Н. Г. Ефективність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в навчальному середовищі університету. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 3(53). С. 155–164.

59. Дорохова Н. Г. Компонентно-структурний аналіз моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Вип. 94. С. 43–49.

60. Дорохова Н. Г. Понятійно-термінологічний апарат моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології в освітньому процесі університету. *Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу: електрон. наук. зб. тез доп. Міжнар. науково-метод. конф. (22 вер. 2023 р.)*. Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2023. С. 59–60.

61. Дорохова Н. Г. Цифрові технології як ефективний інструмент моніторингу якості вищої медичної освіти. *Витоки педагогічної майстерності* 2021. Вип. 28. С. 64–69.

62. Дорохова Н. Г., Костиренко Т. О. Академічна мобільність науково-педагогічних працівників як засіб забезпечення якості освітніх програм. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. Вип. 32. С. 83–88.

63. Дорохова Н. Г., Самойленко С. О. Концепція моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (22–23 лютого 2023 р.)*. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 113–118.

64. Дурманенко О., Новосілець О. Моніторингові знання та моніторингові вміння як основа моніторингової компетентності суб'єктів виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Педагогічні науки*. 2015 №1 (302). С. 64–67.

65. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком інтер, 2008. 1040 с.

66. Євдокімов В. І., Агапов Т. А., Гавриш І. В., Олійник Т. О. Педагогічний експеримент: навч. посіб. для студ. пед. вузів. Харків: ОВС, 2001. 148 с.
67. Євтух М. Б., Волощук І. С. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства. *Педагогіка і психологія*. 2008. №1. С. 70–74.
68. Єльнікова Г. В., Рябова З. В. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі. *Обрії*. 2008. №1 (26). С. 5–12.
69. Єльнікова Г. В. Деякі питання кваліметричного підходу і оцінювання електронних підручників. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*: матеріали Звітної наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 березня 2012 р.). Київ, 2012. С. 16–18.
70. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні: монографія. Київ: ДАККО, 1999. 303 с.
71. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління: курс лекцій. Київ: ЦППО АПН України, 2003. 133 с.
72. Єльнікова Г. В. Технологія інструментарію кількісного вимірювання якості освіти в навчальному закладі. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/6922/1/> (дата звернення: 17.01.2022).
73. Ждан В. М., Бобирьов В. М., Білаш С. М., Беляєва О. М. Сучасне освітнє середовище вищого медичного навчального закладу як фактор його конкурентоспроможності. *Медична освіта*. 2017. №3. URL: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2017.3.7758> (дата звернення: 12.01.2022).
74. Жданова-Неділько О. Г. Дидактичні основи навчальної взаємодії викладача і студента в процесі вивчення педагогічних дисциплін: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.09. Полтава, 2016. 483 с.
75. Желанова В. В. Середовищний підхід у вищій освіті: сутність та логіка реалізації. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах*

цілежиттєвого навчання: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута, 2016. С. 98–115.

76. Жосан О. Е. Педагогічний експеримент: навч.-метод. посіб. Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. 72 с.

77. Жук Ю. О. Навчальне середовище предметів природничо-математичного циклу: проблеми системного аналізу. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2004. С. 88–94.

78. Зайчук В. Управління якістю освіти як складник державної освітньої політики. *Педагогіка і психологія*. 2009. №1. С. 56–78.

79. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 13.01.2022).

80. Закусилова Т. Шляхи забезпечення якості освіти майбутніх лікарів у процесі професійної підготовки в закладах вищої медичної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28, т. 1. С. 276–280.

81. Зарудня О. М. Блочно-змістові складові моніторингу професійної діяльності вчителя початкової школи. *Початкова школа і сучасність*. 2017. №8. С. 10–12.

82. Заставнюк О. О. Кваліметричний метод вимірювання результатів психолого-педагогічних досліджень. *Вісник нац. технічного ун-ту України "Київський політехнічний інститут"*. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2007. №3, ч. 1. С. 38–42.

83. Зінченко В. О. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі: монографія. Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 360 с.

84. Зінькова Г. Р. Моніторинг якості освіти в системі управління школою. *Управління школою*. 2016. №7/9. С. 41–43.

85. Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти: монографія / за ред. С. С. Вітвицької. Житомир: Полісся, 2015. 368 с.

86. Калініченко Н. А. Педагогічні дослідження в системі методичної роботи освітнього закладу. *Методичний вісник Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. 2001. №34. С. 116–118.

87. Касьянова О. Факторно-критеріальне моделювання як інструментарій експертизи якості освіти. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2006. №6. С. 14–19.

88. Касьян С. П., Ляхоцька Л. Л., Бондаренко Л. В. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти: підручник / за заг. ред. В. В. Олійника; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2019. 196 с.

89. Киричок В. А. Компетентнісний підхід до організації самостійної роботи студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів. *Вісник післядипломної освіти. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 1. С. 66–75.

90. Кільова Г. О. Якість освіти як ключова категорія менеджменту освіти. *Освіта та педагогічна наука*. 2012. №5/6. С. 22–26.

91. Коберник О. Формування у студентів готовності до впровадження інноваційних педагогічних технологій. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. №4. С. 104–109.

92. Коваленко Г. А., Білобров Р. В., Сідорова О. В. Застосування моніторингу якості освіти англomовних студентів на кафедрі ортопедичної стоматології ХНМУ. *Англomовне навчання в ХНМУ: сучасний стан, проблеми та перспективи*: матеріали 51 навч.-метод. конф. (Харків, 31 січня 2018 р.) / ред. кол.: В. Д. Марковський та ін.; Харківський нац. мед. ун-т. Харків: ХНМУ, 2018. Вип. 9. С. 49–51.

93. Козак І. А., Мелашенко О. Б. Інформаційні технології віртуальних організацій: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2005. 154 с.

94. Козлов В. Є, Козлов Ю. В. Метод вирішення завдань педагогічної кваліметрії. *Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України*. 2018. Вип. 2 (32). С. 34–39.

95. Козловська І. М. Теорія дидактичної інтеграції і синергетичний підхід. *Наука і сучасність*. 1999. Вип. 1. С. 24–33.

96. Колот А. М., Цимбалюк С. О. Мотивація персоналу: підручник. Київ: КНЕУ, 2011. 397 с.
97. Комісаренко Н. О. Зміст, форми і методи моніторингу якості організації виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія*. 2017. №1. С. 106–111.
98. Кононець Н. В., Гриньова М. В. Компетентнісний підхід у професійній діяльності: електронний посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент освітньої програми Менеджмент (Управління навчальним закладом). Полтава, 2021. 26. С.
99. Кононець Н. В. Віртуальна дошка Padlet як елемент та засіб розвитку віртуального навчального середовища. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (17–21 лютого 2020 р.)*. Полтава, 2020. С. 44–50.
100. Кононець Н. В. Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.09. Полтава, 2016. 473 с.
101. Кононець Н. В. Дистанційне навчання як форма ресурсно-орієнтованого навчання студентів заочного відділення. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 29, т. II: Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». Київ: Гнозис, 2013. С. 365–372.
102. Кононець Н. В. Електронний моніторинг навчально-методичної роботи при організації ресурсно-орієнтованого навчання в коледжі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 27, т. VII (40): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ: Гнозис, 2012. С. 607–618.

103. Кононец Н. В. Модель змішаного навчання (Flex Model Blended Learning) у підготовці магістрантів освітньої програми «Педагогіка вищої школи». *Світові виклики сучасній освіті: матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. конф. (20–22 жовтня 2021 року)* / гол. ред. І. І. Осадченко. Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2021. Вип. 1, ч. 1. С. 18–22.

104. Кононец Н. В. Роль інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти при ресурсно-орієнтованому навчанні студентів у вищій школі. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. праць / ред. кол.: акад. І. Ф. Прокопенко (голов. ред.) та ін.; Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2018. Вип. 51. С. 31–45.*

105. Кононец Н. В. Тенденції розвитку інформаційно-освітнього середовища навчального закладу у контексті ресурсно-орієнтованого навчання. *Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі” XXIV Каришинські читання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2017. С. 163–165.*

106. Кононец Н. В. Хмарні технології як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди». Додаток 4 до Вип. 31, т. IV (12): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». Київ: Гнозис, 2014. С. 99–105.*

107. Коробович Л. П. Педагогічні умови моніторингу результативності навчального процесу в системі педагогічного менеджменту приватного вищого навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.06. Київ, 2011. 209 с.

108. Кремень В. Синергетична модель розвитку освіти як відповідь на виклики сьогодення. *Рідна школа. 2010. №6. С. 3–6.*

109. Крилова М. Б., Баранчук І. В. Моніторинг як механізм визначення якості освіти. *Таврійський вісник освіти. 2014. №2 (46). С. 96–99.*

110. Криницька І. Я., Марущак М. І., Кліщ І. М., Петренко Н. В. Інновації у медичній освіті: інтегративний підхід до діагностики, лікування та профілактики захворювань. *Медична освіта*. 2017. №4. С. 34–37
111. Кульбашна Я. А., Нагірний Я. П. Модель формування професійної компетентності майбутнього стоматолога. *Медична освіта*. 2014. №1. С. 124–128.
112. Курило В. С. Моделювання системи критеріїв оцінки розвитку освіти в регіоні. *Педагогіка і психологія*. 1999. №2. С. 35–39.
113. Крюкова О. В., Лефтеров В. О., Рогозіна М. Ю. Психологія: в схемах, таблицях, коментарях: кредитно-модульний курс для студентів юридичних спеціальностей. Донецьк: ДонНУ, 2009. 198 с.
114. Лапінський В. Навчальне середовище нового покоління та його складові. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2008. №6 (13). С. 26–32.
115. Линєвська К. Ю., Нечипуренко Т. Б., Стукало О. А., Володичєва Ю. О. Компетентнісний підхід у вихованні медичних спеціалістів. *Science Review*. 2018. Vol. 1, №5 (12). С. 59–61.
116. Линьова І. О. Забезпечення якості вищої освіти – стратегічний пріоритет розвитку системи освіти України. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 40 (2). С. 115–121.
117. Литвинова Л. О., Донік О. М., Артемчук Л. І. Реформування стоматологічної допомоги населенню України: проблеми сьогодення. *Український стоматологічний альманах*. 2020. №2. С. 109–114.
118. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів: монографія. Слов'янськ: СДПУ, 2010. 148 с.
119. Лодатко Є. О. Педагогічні моделі, педагогічне моделювання і педагогічні вимірювання: that is that? *Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Вища освіта України*. 2011. Вип. 3, т. 1. С. 339–344.
120. Луговий В. І. Управління освітою. *Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень*. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 945 с.

121. Лузік Е. В. Синергетична модель проектування освітнього середовища як основа формування планетарного мислення у майбутніх фахівців вищих навчальних закладів. *Проблеми освіти*. 2012. Вип. 70, ч. I. С. 20–23.

122. Лук'янченко Н. Д., Бунтовська Л. Л. Мотивація персоналу: навч. посіб. Донецьк: ДонНУ, 2004. 302 с.

123. Лукіна Т. О. Створення та функціонування систем моніторингу якості освіти. *Управління освітою. Моніторинг в освіті*. 2005. №4 (100). С. 1–7.

124. Лукіна Т. О. Управління якістю освіти. *Енциклопедія освіти* / Академія пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 945 с.

125. Львов М. С., Співаковський О. В., Щедролосьєв Д. Є. Інформаційна система управління вищим навчальним закладом як платформа реалізації управління академічним процесом. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2007. №2. С. 3–6.

126. Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посібник. Київ: Педагогічна думка, 2012. 160 с.

127. Ляшенко О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти. *Педагогіка і психологія. Вісник академії педагогічних наук України*. 2005. №1. С. 5–12.

128. Мазур І. П. Всесвітня федерація стоматологів у формуванні стратегії розвитку стоматології. *Сучасна стоматологія*. 2017. №3. С. 100–102.

129. Макаренко І. Моніторинг якості процесу навчання як засіб поліпшення підготовки старшокласників до зовнішнього незалежного оцінювання. *Рідна школа*. 2011. №7. С. 28–32.

130. Малафіїк І. В. Дидактика: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 406 с.

131. Малихін О. В. Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі). *Наукові праці Чорноморського держ. ун-ту імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Педагогіка*. 2013. Т. 215, вип. 203. С. 11–14.

132. Махиня Т. А. Особливості реалізації принципів кваліметрії на прикладі моделі оцінювання управлінських умінь керівників дошкільних навчальних закладів. *Вісник післядипломної освіти. Управління та адміністрування*. 2016. Вип. 1. С. 98–109.

133. Мельник С. В. Моделювання діяльності інноваційного навчального закладу – «Школи сприяння здоров'ю». *Рідна школа*. 2006. №4. С. 25–29.

134. Мельниченко О. А., Ємченко В. І. Пріоритети публічного управління розвитком ринку стоматологічних послуг. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць*. Харків, 2018. №2. С. 129–134.

135. Мецанінов О. П. Методологія оцінювання якості університетської освіти. *Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти: матеріали методологічного семінару АПН України (15 листопада 2006 р.)*. Київ: СПД Богданова А.М., 2007. С. 250–256.

136. Миронець Л., Чернецька Т. Моніторинговий підхід до вивчення стану викладання навчальних предметів. *Управління школою*. 2013. №22/24. С. 89–94.

137. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ: Знання, 1989. 48 с.

138. Моніторинг стандартів освіти / за ред.: А. Тайджмана, Т. Невілла Послтвейна. Львів: Літопис, 2003. 328 с.

139. Моргулець О. Б. Управління вищим навчальним закладом як суб'єктом ринку: монографія. Київ: КНУТД, 2017. 454 с.

140. Морозов А. О., Косолапов В. Л., Колосов В. Є., та ін. Інформаційне і аналітичне забезпечення системи моніторингу. *Науково-технічна інформація*. 2002. №3. С. 18–23.

141. Муковіз О. П. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи: теорія та методика: монографія. Умань: Вид-ць Сочінський М. М., 2016. 393 с.

142. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 14.10.2021).

143. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н. В. Варіативні моделі змішаного навчання (blended learning) у вищій школі: досвід ПУЕТ. *Вища школа*. 2021. №11. С. 7–20.
144. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н. В. Дидактика лідерства: сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2021. 591 с.
145. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти в Україні: погляд у майбутнє. *Вища школа*. 2006. №2. С. 3–22.
146. Обушна Н. І., Махінчук Н. В. Система стоматологічної допомоги населенню як об'єкт державного регулювання у сфері охорони здоров'я. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №11. С. 65–71.
147. Олексіна Н. О., Волосовець О. П., П'ятницький Ю. С. Медична освіта: відповіді на виклики сучасності. *Медична освіта*. 2018. №2. С. 36–40.
148. Олексюк В. П. Упровадження технологій хмарних обчислень як складових ІТ-інфраструктури ВНЗ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 41. Вип. 3. С. 256–267.
149. Островерхова Н. Оцінка якості освіти. *Освіта і управління*. 2005. Т. 8, №1. С. 109–113.
150. Палеха Ю. І., Горбань Ю. І. Інформаційний бізнес: підручник. Київ: Ліра-К, 2015. 492 с.
151. Палійчук В. І. Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх стоматологів методами ситуативного моделювання. *Сучасна стоматологія*. 2019. №5. С. 106–109.
152. Паніотто В. І., Максименко В. С., Харченко Н. М. Статистичний аналіз соціологічних даних. Київ: ВД «КМ Академія», 2004. 269 с.
153. Паращенко Л. Наукове обґрунтування критеріїв і показників для національної системи моніторингу якості освіти. *Освіта і управління*. 2009. №12 (3/4). С. 110–117.

154. Патрикєєва О. О. Моніторингові дослідження в системі управління закладом освіти. *Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти*: матеріали методолог. семінару. Київ, 2007. С. 154–159.
155. Патрикєєва О. Моніторинг у системі управління закладом освіти. *Управління освітою*. 2007. №2. С. 10–13.
156. Перехейда О. М. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти. *Управління школою*. 2015. №28/30. С. 94.
157. Письменкова Т. О. Педагогічні засади діагностики результатів загальноінженерної підготовки бакалаврів гірництва: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2017. 301 с.
158. Пілюшенко В. Л., Шкрабан І. В., Славенко І. В., Наукове дослідження: організація, методологія, організаційне забезпечення. Київ: Лібра, 2004. 342 с.
159. Піскурська Г. В. Стейкхолдерський підхід у забезпеченні якості вищої освіти. *Наукові записки ВНЗ «Донецький національний технічний університет». Педагогіка, психологія й соціологія*. 2019. №1 (24). С. 12–18.
160. Полякова Г. Розвиток середовищного підходу у вищій освіті в умовах глобальних змін. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. №4 (78). С. 186–199.
161. Пометун О. І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. Київ, 2004. 10 с.
162. Правий В. П. Педагогічна кваліметрія як система оцінювання досягнень учнів та інструментарій моніторингу знань. 2016. URL: <http://oin.in.ua/pedahohichna-kvalimetriya-yak-systema-otsinyuvannya-dosyahnenn-uchniv-ta-instrumentarij-monitorynhu-znan/> (дата звернення: 10.01.2022).
163. Приходько В. М. Парадигми моніторингу якості освіти і педагогічного процесу: (У запитаннях і відповідях): наук.-метод. посіб. Запоріжжя, 2010. 215 с.
164. Пришупа Ю. Ю. Принципи формування самоосвітньої компетентності у процесі фахової підготовки. *Дидактика: теорія і практика*: зб. наук. праць / Ін-

т педагогіки НАПН України. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 67–70.

165. Прищак М. Д. Методологічний концепт комунікативного підходу в освіті та педагогіці. 2012. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/znanosv/2012/txt/pryshchak.pdf> (дата звернення: 11.01.2022)

166. Рафальська О. О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти. *Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво*. 2013. Вип. 11. С. 128–133.

167. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. 168 с.

168. Рибцова Л. Л. Освітній процес в магістратурі: технологічний підхід (з досвіду роботи). *Проблеми освіти, науки і культури*. 2013. №1. С. 96–102.

169. Різник О., Закусилова Т. Компетентнісний підхід в медичній освіті. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичної науки та освіти: зб. наук. пр., присвячений 75-річчю каф. медицини катастроф та військової медицини Львів. нац. мед. ун-ту ім. Данила Галицького*. Львів, 2019. С. 100–103.

170. Рязанцева О. В. Уміння викладача дистанційної системи освіти, необхідні для успішної комунікативної взаємодії з учасниками навчального процесу. *Молодий вчений*. 2016. №12.1 (40). С. 531–534.

171. Самборська Н. М. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності «Медсестринство» у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2018. 256 с.

172. Сас Н. Основи інноваційного управління навчальними закладами: навч.-метод. посіб. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. 178 с.

173. Свіжевська С. А. Акредитація як іміджева стратегія підвищення якості вищої освіти. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2014. Вип. 1. С. 110–115.

174. Семенець А. В. Застосування хмарних технологій при побудові інформаційної інфраструктури медичного ВНЗ. *Медична освіта*. 2014. №1. С. 99–104.
175. Сидорчук Н. Г. Технологія організації самоосвітньої діяльності майбутніх учителів у процесі вивчення предметів педагогічного циклу. *Освітні технології у процесі викладання навчальних дисциплін*: зб. наук. праць. Житомир: Житомирський держ. ун-т, 2004. С. 64–69.
176. Сідоров В. І. Система кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2019. 43 с.
177. Сімко Р. Поняття готовності до професійної діяльності на сучасному етапі розвитку психологічної науки. *Проблеми сучасної психології*. 2019. №13. С. 777–783.
178. Січкоріз О. Є., Сизон О. О., Вольбин С. В., Рудник Т. І. Якість медичної освіти – невід’ємна складова сучасного викладача вищої медичної школи. *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під’єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв’язку)*: матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.): у 2 т. / Терноп. держ. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського. Тернопіль: ТДМУ, 2017. Т. 1. С. 173.
179. Скворцова С. О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття. *Наука і освіта*. 2009. №4. С. 93–96.
180. Смирнова-Трибульська Є. М. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE: навч.-метод. посіб. Херсон: Айлант, 2007. 465 с.
181. Сокол Є. І. та ін. Психолого-педагогічна кваліметрія в оцінці якості освіти майбутніх фахівців у Національному технічному університеті "Харківський політехнічний інститут". *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2019. №3. С. 38–55.
182. Спирін О. М. Інформаційно-комунікаційні технології моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. №4 (36). С. 132–152.

183. Стандарт вищої освіти України другого магістерського рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія». 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/221-stomatologiya-magistr.pdf>

(дата звернення: 22.12.2021)

184. Старча Т. М., Волосовець О. П., Ключенко І. В. Сучасні завдання вищої медичної освіти та кадрового забезпечення реформування. *Медична освіта*. 2015. №2. С. 9–13.

185. Стефанишин Л. С. Теоретико-методичні основи застосування партисипативного управління закладом охорони здоров'я. *Держава та регіони. Економіка та підприємництво*. 2019. №3. С. 160–166.

186. Степурко Т., Короленко О., Ігнащук О., Барська Ю., Дунаєвська Ю., Рааб М. Оцінювання освітнього середовища студентів-медиків і медичних сестер у закладах вищої медичної освіти в Україні. Україно-швейцарський проект «Розвиток медичної освіти». Київ, 2019. URL: <https://mededu.org.ua/wp-content/themes/metheme/assets/pdf/lib3.pdf> (дата звернення: 25.10.2021).

187. Стражнікова І. В. Дидактичні системи у вищій освіті: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 108 с.

188. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.11.2021).

189. Стрельников В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПІК ПУЕТ. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.

190. Тітова А. В. Компоненти хмаро орієнтованого навчального середовища Salesforce. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Полтава, Україна, 19–23 лютого 2018 р.). Полтава: КУЕП ПДАА, 2018. С. 411–413.

191. Третяк А. Якість педагогічної освіти в контексті світових тенденцій розвитку вищої школи. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 6. С. 51–60.

192. Труфанова В. П., Шешукова О. В., Поліщук Т. В., Казакова К. С., Бауман С. С., Мосієнко А. С. Шляхи безперервної професійної освіти лікаря-стоматолога на кафедрі дитячої стоматології. *Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти*: матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю (25 березня 2021 року, м. Полтава). Полтава: УМСА. С. 273–274.

193. Туржанська О. С. Інформаційні технології в системі організації моніторингу якості підготовки майбутніх учителів математики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. №6 (20). URL: [http://www.ime.edu-ua.net/em20/emg.html](http://www.ime.edu.ua.net/em20/emg.html) (дата звернення: 16.12.2021).

194. Туржанська О. С. Інформаційно-технологічне забезпечення моніторингу якості підготовки майбутніх учителів математики. *Проблеми математичної освіти*: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (24–26 листопада 2010 р., м. Черкаси). Черкаси: Вид. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. С. 310–311.

195. Туржанська О. С. Моніторинг якості підготовки майбутніх учителів математики: навч.-метод. посіб. Вінниця, 2011. 69 с.

196. Туржанська О. С. Організаційно-педагогічні умови моніторингу якості підготовки майбутніх учителів математики. *Теоретичний та науково-методичний часопис. Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору”*. Київ: Гнозис, 2009. Додаток 4, т. V (17). С. 288–295.

197. Управління якістю освіти: досвід та інновації: колективна монографія / під заг. ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. 462 с.

198. Філоненко М. М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного підходу: методичні рекомендації для викладачів та здобувачів наукового ступеню доктора філософії (PhD) ВМ(Ф)НЗ України. Київ, 2016. 88 с.

199. Ходаковський Є. І., Данилко В. К., Цал-Цалко Ю. С. *Методологія наукових досліджень в парадигмі синергетики*. Житомир: ЖДТУ, 2009. 340 с.
200. Циба В. Т. *Основи теорії кваліметрії: навч. посіб.* Київ: ІЗИН, 1997. 160 с.
201. Чайка В. М. *Основи дидактики: навч. посіб.* Київ: Академвидав, 2011. 240 с.
202. Чепак В. *Університет як стейкхолдер-компанія: потреба чи необхідність? Новий колегіум*. 2017. №1. С. 14–17.
203. Чирва Г. М. *Критеріальний підхід в державному управлінні якістю вищої освіти. Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2019. Вип. 11. С. 18–26.
204. Чирва Г. М. *Система державного управління якістю вищої освіти України. Державне управління в Україні: виклики та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 травня 2019 р., м. Запоріжжя)*. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2019. С. 45–46.
205. Чосік Л. Я. *Дидактична організація навчального матеріалу підручника як засіб розвитку пізнавальної активності молодших школярів (на матеріалі математики): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01*. Київ, 1995. С. 199.
206. Шабанова Ю. О. *Системний підхід у вищій школі: підручник для студентів магістратури за спеціальністю «Педагогіка вищої школи»*. Дніпропетровськ: НГУ, 2014. 119 с.
207. Шаповал І. *Здійснюємо моніторинг ефективності роботи вчителя. Заступник директора школи*. 2017. №3. С. 17–23.
208. Шахіна І. Ю. *До питання про інформаційне освітнє середовище навчального закладу*. 2013. URL: http://ito.vspu.net/nd_robota/statti/2013/Shahina_Do%20putannja.htm (дата звернення: 26.01.2022).
209. Шевченко С. О. *Розвиток державно-громадського управління якістю вищої освіти України в умовах входження до Болонського процесу: дис. д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02*. Дніпропетровськ, 2012. 427 с.

210. Шегеда А. Ф. Моніторинг якості освіти як засіб ефективного управління навчальним закладом. *Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти*: матеріали методолог. семінару. Київ, 2007. С. 170–174.

211. Шинкарук В. І. (голова) та ін. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; Київ: Абрис, 2002. 742 с.

212. Шинкарук-Диковицька М. М., Побережна Г. М., Федик Т. В., Ковальчук Л. О. Компетентнісний підхід та формування ключових компетентностей в підготовці студентів вищих навчальних медичних закладів. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 2017. Т. 21, №1 (2). С. 319–323.

213. Шроль Т. С. Змішане навчання як нова форма організації ІКТ-освіти. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2016. Вип. 13 (1). С. 166–170.

214. Щолок О. Б. Компетентність самоосвіти як невід’ємна складова підготовки фахівця. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.: спец. випуск*. Київ: Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, 2006. С. 76–78.

215. Ягунов Д. В. Електронний моніторинг в пенальних практиках зарубіжних країн та перспективи його запровадження до національної системи кримінальної юстиції. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр.* Одеса: Фенікс, 2012. Вип. 46. С. 184–193.

216. Baykal D., Koc Tutuncu, S. Online education experiences of the students studying in health care departments during the covid-19 pandemic. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 2022. №23 (1). P. 131–143.

217. Brown S. J. Getting into medical school: the premedical student’s guidebook. Hauppauge, NY: Barron’s Educational Series, Inc, 2006. 345 p.

218. Catto G. R. D. Interface between university and medical school: the way ahead? *BMJ*. 2000. Vol. 320. P. 633–636.

219. Costa R. D., Souza G. F., Valentim R. A., Castro T. B. The theory of learning styles applied to distance learning. *Cognitive Systems Research*. 2020. Is. 64. P. 134–145.
220. Doherty I., Sharma N., Harbutt D. Contemporary and future eLearning trends in medical education. *Medical Teacher*. 2015. Vol. 37, is. 1. P. 1–3.
221. Downes P. Access to Education in Europe: A framework and agenda for system change. Dordrecht: Springer, 2014. 117 p.
222. Drake R. L. A retrospective and prospective look at medical education in the United States: trends shaping anatomical sciences education. *Journal of anatomy*. 2014. №.224 (3). P. 256–260.
223. ENQA Strategic Plan 2021-2025. URL: <https://enqa.eu/wp-content/uploads/2020/05/ENQA-Strategic-Plan-2021-2025.pdf>
224. Harvey L., Green D. Defining quality. *Assessment and Evaluation in Higher Education*. 1993. Vol. 18 (1). P. 9–34.
225. Johnson K., Morrow K. Communication in the Classroom. Longman Groop, 1992. 140 p.
226. Laurillard, D., Rethinking university teaching: A framework for the effective use of educational technology. Routledge/Falmer: London, 2002.
227. Mioko Saito, Frank van Cappelle. Monitoring the quality of education: exploration of concept, methodology, and the link between research and policy. *The Impact of International Achievement Studies on National Education Policymaking (International Perspectives on Education and Society)* / ed. A. W. Wiseman. Emerald Group Publishing Limited, 2010. Vol. 13. P. 3–34.
228. Kononets N., Zhamardiy V., Shkola O., Mokliak V., Moskalenko O., Mirna N. Resource-Based Model Of Cross-Cultural Literacy Development Of Future Tourism And Sports Tourism Inspectors. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2022. Vol. 13 (2). P. 252–259.
229. Kononets N., Baliuk V., Zhamardiy V., Petrenko L., Pomaz Yu., Kravtsova N., Shkola O. Didactic model of information and communication competence formation

of future specialists of economic. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*.

2021. Vol. 12 (4). P. 170–181.

230. Parri J. Quality in Higher Education. *Management*. 2006. №2 (11). P. 107–111.

231. Promoting excellence: standards for medical education and training.pdf. URL: https://www.gmc-uk.org/-/media/documents/promoting-excellence-standards-for-medical-education-and-training-0715_pdf-61939165.pdf

232. Schleiermacher F. D. E. Gelegentliche Gedanken über Universitäten in deutschem Sinn: Nebst einem Anhang über eine neu zu errichtende (1808). *Gründungstexte: Festgabe zum 200-jährigen Jubiläum der Humboldt-Universität zu Berlin* / Johann Gottlieb Fichte, Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher, Wilhelm von Humboldt; Mit einer editorischen Notiz von Rüdiger vom Bruch. Berlin: Humboldt-Universität zu Berlin, 2010. P. 123–228.

233. Sedgwick M., Spiers J. The Use of Videoconferencing as a Medium for the Qualitative Interview. *International Journal of Qualitative Methods*. 2009. Vol. 8 (1). P. 1–11.

234. Semenets A. V., Vakulenko D. V., Berezovska I. Education during the COVID-19 Lockdown: Does the Pandemic Extend the Scope of Distance Learning? *Hands-on Science. Science Education. Discovering and understanding the wonders of Nature. Hands-on Science Network* / eds.: M. Costa, B. Dorrió. 2020. URL: <https://repository.tdmu.edu.ua/handle/123456789/16957>

235. Soloshych I., Shvedchykova I., Grynyov R., Kononets N. and Bunetska I. Model of Formation of Ecological Competence of Future Engineers-Electromechanics. *2021 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*. 2021. P. 1–5.

236. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Kyiv: CS Ltd., 2015. 32 p.

237. The ASPIRE initiative. International Recognition of Excellence in Education. URL: <https://www.aspire-to-excellence.org/>

238. Ribtsova L. L. Visual technologies in the independent work of university students. *II Science, Technology and Higher Education : materials of the II international research and practice conference*. (Westwood, Canada, April 17, 2013). Westwood, Canada, 2013. P. 619–622.

239. Whitcomb D. C. Going MAD: development of a «matrix academic division» to facilitate translating research to personalized medicine. *Acad Med*. 2011. Vol. 86 (11). P. 1353–1359.

240. Whitcomb M. Competency-based graduate medical education? Of course! But how hould competency be assessed? *Academic Medicine*. 2002. №77 (5). P. 359–360.

ДОДАТКИ

Додаток А

ЗАКЕРДЖУЮ

Глади із забезпечення якості вищої
освітньої діяльності ПДМУ
Валентин ДВОРНИК

ПЛАН-ГРАФІК

МОНІТОРИНГУ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ І ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В
ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
на 2022-2023 навчальний рік

№ з/п	Шифр галузі, галузь знань	Код і найменування спеціальності	Назва освітньої програми	Рівень освіти	Назва анкети	Період моніторингу	Група стейк-холдерів
I семестр							
1.	22 Охорона здоров'я	222 Медицина 221 Стоматологія 228 Педіатрія	ОПП Медицина ОПП Стоматологія ОПП Педіатрія	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Якість організації і проведення виробничої практики	Вересень 2022 р.	Здобувачі вищої освіти
2.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 221 Стоматологія 222 Медицина 228 Педіатрія	ОНП Біологія ОНП Стоматологія ОНП Медицина ОНП Педіатрія	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Оцінка навчально-методичного забезпечення ОНП і необхідності його оновлення	Вересень 2022 р.	НПП
3.	09 Біологія	091 Біологія	ОНП Біологія	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Оцінка навчально-методичного забезпечення	Вересень 2022 р.	Гаранти ОНП

2

	22 Охорона здоров'я	221 Стоматологія 222 Медицина 228 Педіатрія	ОНП Стоматологія ОНП Медицина ОНП Педіатрія	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	ОНП і необхідності його оновлення		
4.	22 Охорона здоров'я	222 Медицина 221 Стоматологія	ОПП Медицина ОПП Стоматологія	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Анкета випускника	Вересень 2022 р.	Випускники
5.	22 Охорона здоров'я	228 Педіатрія	ОНП Педіатрія	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Анкета роботодавця	Вересень 2022 р.	Роботодавці
6.	22 Охорона здоров'я	Відповідно до списку НПП, які беруть участь у конкурсі на заміщення вакантних посад			Викладач очима студентів	Жовтень, Грудень 2022 р.	Здобувачі вищої освіти
7.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я 228 Педіатрія 223 Медсестринство	ОПП Громадське здоров'я ОПП Педіатрія ОПП Сестринська справа	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітньо-професійної програми і якості її реалізації	Жовтень 2022 р.	НПП
8.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я 228 Педіатрія	ОПП Громадське здоров'я ОПП Педіатрія	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Анкета роботодавця	Жовтень 2022 р.	Роботодавці
9.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я 228 Педіатрія 223 Медсестринство	ОПП Громадське здоров'я ОПП Педіатрія ОПП Парамедик	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітньо-професійної програми	Жовтень 2022 р.	Здобувачі вищої освіти
10.	09 Біологія 22	091 Біологія	ОНП Біологія	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітньо-наукової програми	Жовтень 2022 р.	НПП

	Охорона здоров'я	221 Стоматологія 222 Медицина 228 Педіатрія	ОНП Стоматологія ОНП Медицина ОНП Педіатрія	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	і якості її реалізації		
11.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 221 Стоматологія 222 Медицина 228 Педіатрія	ОНП Біологія ОНП Стоматологія ОНП Медицина ОНП Педіатрія	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітньо-наукової програми	Жовтень 2022 р.	Аспіранти
12.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 221 Стоматологія 222 Медицина	ОНП Біологія ОНП Стоматологія ОНП Медицина	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Анкета роботодавця	Листопад 2022 р.	Роботодавці
13.	22 Охорона здоров'я	228 Педіатрія 229 Громадське здоров'я	ОПП Педіатрія 229 Громадське здоров'я	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Якість ресурсного забезпечення освітнього процесу і педагогічної діяльності	Листопад 2022 р.	НПП
14.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 228 Педіатрія 227 Фізична терапія, ерготерапія 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія	ОПП Біологія ОПП Педіатрія ОПП Фізична терапія, ерготерапія ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти	Анкета перпокурсника	Листопад 2022 р.	Здобувачі вищої освіти/ФПО, 1 курс

		223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія	ОПП Сестринська справа ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична	Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр			
15.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я 223 Медсестринство	ОПП Громадське здоров'я ОПП Сестринська справа	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітнього середовища	Грудень 2022 р.	Здобувачі вищої освіти
16.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я 223 Медсестринство	ОПП Громадське здоров'я ОПП Сестринська справа	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Оцінка якості організації освітнього процесу	Грудень 2022 р.	Здобувачі вищої освіти
17.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я 228 Педіатрія 223 Медсестринство 223 Медсестринство	ОПП Громадське здоров'я ОПП Педіатрія ОПП Парамедик ОПП Сестринська справа	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Якість викладання навчальних дисциплін	Грудень 2022 р.	Здобувачі вищої освіти
II семестр							
1.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 227 Фізична терапія, ерготерапія 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія 223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація	ОПП Біологія ОПП Фізична терапія, ерготерапія ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична ОПП Сестринська справа ОПП Фармація	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр	Оцінка якості освітнього середовища	Січень 2023 р.	Здобувачі вищої освіти/ФПО

		221 Стоматологія	ОПП Стоматологія ортопедична	Фаховий молодший бакалавр			
2.	22 Охорона здоров'я	223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія	ОПП Сестринська справа ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична	Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр	Анкета роботодавця	Січень 2023 р.	Роботодавці
3.	22 Охорона здоров'я	Відповідно до списку НПП, які беруть участь у конкурсі на заміщення вакантних посад			Викладач очима студентів	Січень, Лютий 2023 р.	Здобувачі вищої освіти
4.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я	ОПП Громадське здоров'я	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Якість організації і проведення виробничої практики	Лютий 2023 р.	Здобувачі вищої освіти
5.	22 Охорона здоров'я	223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія 223 Медсестринство 222 Медицина 221 Стоматологія	ОПП Сестринська справа ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична ОПП Сестринська справа ОПП Медицина ОПП Стоматологія	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітньо-професійної програми	Лютий 2023 р.	Здобувачі вищої освіти/ФПО
6.	22 Охорона здоров'я	222 Медицина 221 Стоматологія	ОПП Медицина ОПП Стоматологія	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітньо-професійної програми і якості її реалізації	Березень 2023 р.	НПП
7.	22 Охорона здоров'я	222 Медицина 221 Стоматологія	ОПП Медицина ОПП Стоматологія	Другий (магістерський) рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Анкета роботодавця	Березень 2023 р.	Роботодавці

8.	22 Охорона здоров'я	229 Громадське здоров'я	ОПП Громадське здоров'я	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Оцінка якості освітньо-наукової програми	Березень 2023 р.	Аспіранти
9.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 227 Фізична терапія, ерготерапія 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія 223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія	ОПП Біологія ОПП Фізична терапія, ерготерапія ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична ОПП Сестринська справа ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр	Оцінка якості організації освітнього процесу	Квітень 2023 р.	Здобувачі вищої освіти/ФПО
10.	22 Охорона здоров'я	223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія	ОПП Сестринська справа ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична	Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр	Оцінка якості освітньо-професійної програми і якості її реалізації	Квітень 2023 р.	НПП
11.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 227 Фізична терапія, ерготерапія 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія 223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація	ОПП Біологія ОПП Фізична терапія, ерготерапія ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична ОПП Сестринська справа ОПП Фармація	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр	Якість викладання навчальних дисциплін	Квітень-травень 2023 р.	Здобувачі вищої освіти/ФПО

		221 Стоматологія	ОПП Стоматологія ортопедична	Фаховий молодший бакалавр			
12.	09 Біологія 22 Охорона здоров'я	091 Біологія 227 Фізична терапія, ерготерапія 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія 223 Медсестринство 226 Фармація, промислова фармація 221 Стоматологія	ОПП Біологія ОПП Фізична терапія, ерготерапія ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична ОПП Сестринська справа ОПП Фармація ОПП Стоматологія ортопедична	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр Фаховий молодший бакалавр	Якість ресурсного забезпечення освітнього процесу і педагогічної діяльності	Травень 2023 р.	НПП

Начальник навчально-методичного відділу
забезпечення якості освіти

Наталія ДОРОХОВА

Розроблено авторкою.

Головний лікар Комунального підприємства
«Полтавський обласний центр стоматології-
стоматологічна клінічна поліклініка»
Полтавської обласної ради

_____ П.М. Скрипников

«___» _____ 20___ р.

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ

Лікаря-стоматолога

підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги
відділення лікувально-хірургічної стоматології

Комунального підприємства «Полтавський обласний центр стоматології –
стоматологічна клінічна поліклініка» Полтавської обласної ради

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги належить до професійної групи «Професіонали».
2. Основним завданням лікаря-стоматолога підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги є кваліфіковане надання допомоги хворим зі стоматологічними захворюваннями в умовах поліклінічного відділення при дотриманні норм і правил санітарно-епідемічного режиму.
3. У своїй роботі лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги керується наказами Міністерства охорони здоров'я України та Департаменту охорони здоров'я обласної державної адміністрації, Правилами внутрішнього розпорядку, нормативними Галузевими документами, розпорядженнями вищестоящих організацій охорони здоров'я, завідувача відділення лікувально-хірургічної стоматології, Правилами, Положеннями та Законодавством з охорони праці, іншими документами для персоналу відділень стоматологічного профілю.
4. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги призначається на посаду та звільнюється з неї наказами Головного лікаря у відповідності до чинного законодавства.

ІІ. ЗАВДАННЯ ТА ОBOB'ЯЗКИ

1. Ділянкою роботи лікаря-стоматолога підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги є стоматологічний кабінет відділення лікувально-хірургічної стоматології, де він згідно встановленого графіку надає екстрену та невідкладну допомогу в вечірній та нічний час (з 19.00 год. до 07.00 год.) хворим терапевтичного профілю, застосовуючи сучасні методи лікування.
2. При виникненні виробничої необхідності, керівництво підприємства має право перевести лікаря-стоматолога з одного робочого місця на інше в межах його компетенції.

3. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги повинен дотримуватись:

- професійної дисципліни;
- морально-етичних та деонтологічних норм;
- трудового розпорядку та трудової дисципліни;
- вимог Закону України «Про охорону праці», нормативних актів з охорони праці, пожежної та електробезпеки та інструкцій, що діють в закладі та відділенні.

4. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги зобов'язаний:

- надавати невідкладну стоматологічну допомогу при гострих запальних процесах, травматичних пошкодженнях, кровотечах, серцевій та дихальній недостатності, гіпоксії, при потраплянні чужорідних тіл у дихальні шляхи, гіпертонічному синдромі;
- направляти пацієнтів за наявності показань на додаткові види обстежень (лабораторні, рентгенологічні);
- надавати пацієнтам доступну інформацію про існуючі стоматологічні медичні послуги, в яких застосовуються передові методи та технології, сучасні матеріали;
- контролювати можливість виникнення побічних алергічних реакцій на лікарські засоби у пацієнтів;
- провести необхідні заходи при наявності хворого з підозрою на особливо небезпечну інфекцію;
- слідкувати за термінами та умовами зберігання медикаментів;
- вести необхідну щоденну облікову та щомісячну медичну документацію (щоденна облікова форма № 037/о, щомісячна форма звітності № 039-2/о),
- вносити медичні записи про надання медичних послуг в електронну систему охорони здоров'я;
- планувати роботу та проводити аналіз її результатів;
- контролювати роботу середнього та молодшого медичного персоналу щодо забезпечення основних положень Галузевих стандартів щодо дотримання санітарно-епідемічного режиму;
- дотримуватись щорічного безперервного професійного розвитку лікаря-стоматолога, із здобуттям відповідної кількості балів;
- підвищувати свою професійну та ділову кваліфікацію, вивчати сучасну літературу за фахом, володіти методами її узагальнення;
- дбати про своє здоров'я і особисту безпеку, а також оточуючих людей;
- розпочинати роботу тільки у засобах індивідуального захисту (медичний одяг, гумові рукавички, шапочка), в зручному взутті на неслизькій підшві, з закріпленням задником;
- обов'язково застосовувати засоби індивідуального захисту (маски, захисні окуляри та щитки) при виконанні робіт, які потребують їх застосування;
- проходити у встановлені терміни періодичні медичні огляди.

III. ПРАВА

1. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги має право:

- вносити пропозиції керівництву відділення відділення лікувально-хірургічної стоматології в межах своєї компетенції;
- брати участь в обговоренні питань згідно з посадою;
- приймати відповідні рішення в межах своєї компетенції, отримувати від посадових осіб інформацію, необхідну для виконання своїх обов'язків;

- залучати додаткових спеціалістів для проведення лікувально-діагностичних заходів;
- згідно Колективному договору, звільнитись з посади за власним бажанням з вихідною допомогою у розмірі не меншому ніж тримісячний заробіток (пор. Ст. 6. ч. 4 Закону «Про охорону праці»), якщо власник не виконує вимоги Законодавства про охорону праці.

IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

1. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги несе відповідальність за:

- неналежне виконання або невиконання своїх професійних обов'язків;
- лікарські засоби та вироби медичного призначення, які знаходяться на його робочому місці;
- недотримання вимог Закону України «Про охорону праці», інструкцій, що діють у відділенні, посадової інструкції, Правил трудового розпорядку закладу;
- своєчасне заповнення медичної щоденної облікової та щомісячної звітної документації;
- своєчасне внесення медичних записів до електронної системи охорони здоров'я;
- достовірність інформації всіх медичних записів, внесених до електронної системи охорони здоров'я;
- достовірність інформації, внесеної до щоденної облікової та щомісячної звітної документації лікаря-стоматолога;
- правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України;
- завдання матеріальної шкоди в межах, визначених чинним цивільним законодавством та законодавством про працю України.

2. Оцінка роботи лікаря-стоматолога підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги проводиться завідувачем відділення лікувально-хірургічної стоматології по якості праці і відповідному виконанню функціональних обов'язків згідно стандартів виконання робіт медичним персоналом (в тому числі відсутність зауважень по виконанню функціональних обов'язків та скарг пацієнтів).

V. ПОВИНЕН ЗНАТИ

1. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги повинен знати:

- організацію терапевтичної стоматологічної допомоги, в тому числі швидкої та невідкладної допомоги, диспансеризації хворих;
- правила надання першої медичної допомоги при невідкладному стані;
- основи права в медицині;
- сучасну клінічну і морфологічну класифікацію захворювань терапевтичного профілю ротової порожнини;
- загальні питання нормальної та патологічної анатомії і фізіології, біохімії, мікробіології;
- морфогенез захворювань щелепно-лицьової ділянки;
- принципи профілактики, діагностики та лікування стоматологічних захворювань;
- профілактику і терапію шоку, анафілактичного шоку та крововтрати;
- методи знеболювання, інтенсивної терапії та реанімації, основи фармакотерапії;
- методи фізіотерапії та дієтичного харчування в терапевтичній стоматології;
- питання щодо працездатності терапевтичних стоматологічних хворих;

- засоби індивідуального захисту від гострих респіраторних захворювань та особливо небезпечних інфекцій;
- форми і методи санітарної освіти серед населення;
- показання та протипоказання до видалення зубів;
- правила користування комп'ютерною технікою та інтернет-технологіями;
- правила оформлення медичної документації;
- правила заповнення та ведення електронної медичної документації;
- правила внутрішнього трудового розпорядку;
- правила з охорони праці;
- літературу за фахом, методи її аналізу та узагальнення.

VI. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ

1. На посаду лікаря-стоматолога підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги:

- вищій категорії відділення лікувально-хірургічної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія» (інтернатура, курси спеціалізації), підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо) з сертифікатом лікаря-спеціаліста та посвідченням про присвоєння (підтвердження) вищій кваліфікаційної категорії, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Стаж роботи за фахом понад 10 років;

- першій категорії відділення лікувально-хірургічної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія» (інтернатура, курси спеціалізації), підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо) з сертифікатом лікаря-спеціаліста та посвідченням про присвоєння (підтвердження) першій кваліфікаційної категорії, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Стаж роботи за фахом понад 7 років;

- другій категорії відділення лікувально-хірургічної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія» (інтернатура, курси спеціалізації), підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо) з сертифікатом лікаря-спеціаліста та посвідченням про присвоєння (підтвердження) другій кваліфікаційної категорії, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Стаж роботи за фахом понад 5 років;

- відділення лікувально-хірургічної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія» (інтернатура, курси спеціалізації), з сертифікатом лікаря-спеціаліста, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Без вимог до стажу роботи.

VII. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ТА ЗВ'ЯЗКИ ЗА ПОСАДОЮ

1. Лікар-стоматолог підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги безпосередньо підпорядкований завідувачу відділення лікувально-хірургічної стоматології, працює в тісному контакті з ним, з середнім та молодшим медичним персоналом відділення, лікарями інших відділень підприємства.

2. У разі відсутності лікаря-стоматолога підрозділу екстреної та невідкладної стоматологічної допомоги відділення лікувально-хірургічної стоматології його обов'язки виконує лікар-стоматолог, з яким він працює за принципом взаємозамінності.

Головний лікар Комунального підприємства
«Полтавський обласний центр стоматології-
стоматологічна клінічна поліклініка»
Полтавської обласної ради

_____ П.М. Скрипников

«___»_____20____ р.

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ

Лікаря-стоматолога-терапевта

відділення терапевтичної стоматології

Комунального підприємства «Полтавський обласний центр стоматології –
стоматологічна клінічна поліклініка» Полтавської обласної ради

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології належить до професійної групи «Професіонали».
2. Основним завданням лікаря-стоматолога-терапевта відділення терапевтичної стоматології є кваліфіковане надання допомоги хворим зі стоматологічними захворюваннями в умовах поліклінічного відділення при дотриманні норм і правил санітарно-епідемічного режиму.
3. У своїй роботі лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології керується наказами Міністерства охорони здоров'я України та Департаменту охорони здоров'я обласної державної адміністрації, Правилами внутрішнього розпорядку, нормативними Галузевими документами, розпорядженнями вищестоящих організацій охорони здоров'я, завідувача відділення, Правилами, Положеннями та Законодавством з охорони праці, іншими документами для персоналу відділень стоматологічного профілю.
4. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології призначається на посаду та звільнюється з неї наказами Головного лікаря у відповідності до чинного законодавства.

ІІ. ЗАВДАННЯ ТА ОБОВ'ЯЗКИ

1. Ділянкою роботи лікаря-стоматолога-терапевта є відділення терапевтичної стоматології, де він проводить лікування хворих терапевтичного профілю, застосовуючи сучасні методи лікування.
2. При виникненні виробничої необхідності, керівництво підприємства має право перевести лікаря-стоматолога-терапевта з одного робочого місця на інше в межах його компетенції.
3. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології повинен дотримуватись:
 - професійної дисципліни;
 - морально-етичних та деонтологічних норм;

- трудового розпорядку та трудової дисципліни;
- вимог Закону України «Про охорону праці», нормативних актів з охорони праці, пожежної та електробезпеки та інструкцій, що діють в закладі та відділенні.

4. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології зобов'язаний:

- надавати пацієнтам доступну інформацію про існуючі стоматологічні медичні послуги, в яких застосовуються передові методи та технології, сучасні матеріали;
- направляти пацієнтів за наявності показань на додаткові види обстежень (лабораторні, рентгенологічні);
- надавати першу медичну допомогу при гострих запальних процесах, травматичних пошкодженнях, кровотечах, серцевій та дихальній недостатності, гіпоксії, при потраплянні чужорідних тіл у дихальні шляхи, гіпертонічному синдромі;
- провести необхідні заходи при наявності хворого з підозрою на особливо небезпечну інфекцію;
- контролювати можливість виникнення побічних алергічних реакцій на лікарські засоби у пацієнтів;
- вести необхідну щоденну облікову та щомісячну медичну документацію (картка пацієнта, щоденна облікова форма № 037/о, щомісячна форма звітності № 039-2/о),
- вносити медичні записи про надання медичних послуг в електронну систему охорони здоров'я;
- слідкувати за термінами та умовами зберігання медикаментів;
- планувати роботу та проводити аналіз її результатів;
- контролювати роботу середнього та молодшого медичного персоналу щодо забезпечення основних положень Галузевих стандартів щодо дотримання санітарно-епідемічного режиму;
- дотримуватися щорічного безперервного професійного розвитку лікаря-стоматолога-терапевта, із здобуттям відповідної кількості балів;
- підвищувати свою ділову кваліфікацію, вивчати сучасну літературу за фахом, володіти методами її узагальнення;
- дбати про своє здоров'я і особисту безпеку, а також оточуючих людей;
- розпочинати роботу тільки у засобах індивідуального захисту (медичний одяг, гумові рукавички, шапочка), в зручному взутті на неслизькій підошві, з закріпленням задником;
- обов'язково застосовувати засоби індивідуального захисту (маски, захисні окуляри та щитки) при виконанні робіт, які потребують їх застосування;
- проходити у встановлені терміни періодичні медичні огляди.

III. ПРАВА

1. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології має право:

- вносити пропозиції керівництву відділення в межах своєї компетенції;
- брати участь в обговоренні питань згідно з посадою;
- приймати відповідні рішення в межах своєї компетенції, отримувати від посадових осіб інформацію, необхідну для виконання своїх обов'язків;
- залучати додаткових спеціалістів для проведення лікувально-діагностичних заходів;
- згідно Колективному договору, звільнитись з посади за власним бажанням з вихідною допомогою у розмірі не меншому ніж тримісячний заробіток (пор. Ст. 6. ч. 4 Закону «Про охорону праці»), якщо власник не виконує вимоги Законодавства про охорону праці.

IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

1. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології несе відповідальність за:

- неналежне виконання або невиконання своїх професійних обов'язків;
- лікарські засоби та вироби медичного призначення, які знаходяться на його робочому місці;
- недотримання вимог Закону України «Про охорону праці», інструкцій, що діють у відділенні, посадової інструкції, Правил трудового розпорядку закладу;
- своєчасне заповнення медичної картки пацієнта, щоденної облікової та щомісячної звітної документації;
- своєчасне внесення медичних записів до електронної системи охорони здоров'я;
- достовірність інформації всіх медичних записів, внесених до електронної системи охорони здоров'я;
- достовірність інформації, внесеної до щоденної облікової та щомісячної звітної документації лікаря-стоматолога-терапевта;
- правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України;
- завдання матеріальної шкоди в межах, визначених чинним цивільним законодавством та законодавством про працю України.

2. Оцінка роботи лікаря-стоматолога-терапевта відділення терапевтичної стоматології проводиться завідувачем відділення по якості праці і відповідному виконанню функціональних обов'язків згідно стандартів виконання робіт медичним персоналом (в тому числі відсутність зауважень по виконанню функціональних обов'язків та скарг пацієнтів).

V. ПОВИНЕН ЗНАТИ

1. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології повинен знати:
- організацію терапевтичної стоматологічної допомоги, в тому числі швидкої та невідкладної допомоги, диспансеризації хворих;
 - правила надання першої медичної допомоги при невідкладному стані;
 - основи права в медицині;
 - сучасну клінічну і морфологічну класифікацію захворювань терапевтичного профілю ротової порожнини;
 - загальні питання нормальної та патологічної анатомії і фізіології, біохімії, мікробіології;
 - морфогенез захворювань щелепно-лицьової ділянки;
 - принципи профілактики, діагностики та лікування стоматологічних захворювань;
 - профілактику і терапію шоку, анафілактичного шоку та крововтрати;
 - методи знеболювання, інтенсивної терапії та реанімації, основи фармакотерапії;
 - методи фізіотерапії та дієтичного харчування в терапевтичній стоматології;
 - питання щодо працездатності терапевтичних стоматологічних хворих;
 - засоби індивідуального захисту від гострих респіраторних захворювань та особливо небезпечних інфекцій;
 - форми і методи санітарної освіти серед населення;
 - показання та протипоказання до видалення зубів;
 - правила користування комп'ютерною технікою та інтернет технологіями;
 - правила оформлення медичної документації;
 - правила заповнення та ведення електронної медичної документації;
 - правила внутрішнього трудового розпорядку;
 - правила з охорони праці;

- літературу за фахом, методи її аналізу та узагальнення.

VI. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ

1. На посаду лікаря-стоматолога-терапевта:

- вищої категорії відділення терапевтичної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія терапевтична» (інтернатура, курси спеціалізації), підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо) з сертифікатом лікаря-спеціаліста та посвідченням про присвоєння (підтвердження) вищої кваліфікаційної категорії, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Стаж роботи за фахом понад 10 років;

- першої категорії відділення терапевтичної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія терапевтична» (інтернатура, курси спеціалізації), підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо) з сертифікатом лікаря-спеціаліста та посвідченням про присвоєння (підтвердження) першої кваліфікаційної категорії, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Стаж роботи за фахом понад 7 років;

- другої категорії відділення терапевтичної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія терапевтична» (інтернатура, курси спеціалізації), підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування, передатестаційні цикли тощо) з сертифікатом лікаря-спеціаліста та посвідченням про присвоєння (підтвердження) другої кваліфікаційної категорії, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Стаж роботи за фахом понад 5 років;

- відділення терапевтичної стоматології призначається особа, яка має повну вищу освіту (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю «Стоматологія», спеціалізацією за фахом «Стоматологія терапевтична» (інтернатура, курси спеціалізації), з сертифікатом лікаря-спеціаліста, пройшла інструктаж з охорони праці, медичний огляд. Без вимог до стажу роботи.

VII. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ТА ЗВ'ЯЗКИ ЗА ПОСАДОЮ

1. Лікар-стоматолог-терапевт відділення терапевтичної стоматології безпосередньо підпорядкований завідувачу відділення, працює в тісному контакті з ним, з середнім та молодшим медичним персоналом відділення, лікарями інших відділень підприємства.

2. У разі відсутності лікаря-стоматолога-терапевта відділення терапевтичної стоматології його обов'язки виконує лікар-стоматолог, з яким він працює за принципом взаємозамінності.

УЗГОДЖЕНО:

Заступник головного лікаря

з медичної частини:

_____ Н. А. Лупаца « » _____ 20__ р.

Заступник головного лікаря

з організаційно-методичної роботи:

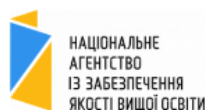
_____ В. І. Харченко « » _____ 20__ р.

Завідувач відділення

_____ Н. В. Розколуца « » _____ 20__ р.

	Підпис	ПІБ	Дата
З інструкцією ознайомлені лікарі-стоматологи-терапевти відділення терапевтичної стоматології			

НОРМАТИВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

НАЦІОНАЛЬНЕ
АГЕНТСТВО
ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ПРО НАС ▾

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ▾

ДОКУМЕНТИ ▾

СТУПІНЬ РНД

АКРЕДИТАЦІЯ ▾

АКАДЕ

Нормативні документи

- ПОЛОЖЕННЯ про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти
- ПОРЯДОК розгляду заяв про переоформлення сертифікатів про акредитацію освітніх програм
- ПОРЯДОК формування графіку прийняття заяв про акредитацію освітніх програм
- ПОРЯДОК оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку сертифікатів про акредитацію освітньої програми
- ПОРЯДОК проведення акредитації освітніх програм, матеріали яких містять інформацію з обмеженим доступом
- ТИМЧАСОВИЙ ПОРЯДОК акредитації освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, в умовах воєнного стану
- ТИМЧАСОВИЙ ПОРЯДОК проведення акредитаційної експертизи із використанням технічних засобів відеозв'язку

Головна Новини ▾ Загальні відомості ▾ Освіта ▾ Освітні програми ▾ Ліквідація роботи ▾ Наука ▾ Здоров'я ▾ Вступники ▾ Актуальні ресурси ▾ COVID-19

Нормативні документи

36011, м. Полтава, вул. Шевченка, 23, тел. (0532) 56-20-59

забезпечення якості освіти (лабораторний корпус, каб. №218), e-mail: control@pdmi.edu.ua;
підвищення кваліфікації (лабораторний корпус, каб. №218), e-mail: rk@pdmi.edu.ua;
навчально-методичний (адміністративний корпус, каб. №236), e-mail: navsystemo.metod@pdmi.edu.ua

Закони України

- Закон України «Про вищу освіту» 01.07.2014р. № 1656-VII
- Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» 18.12.2019р. №392-IX
- Закон України «Про освіту» 05.09.2017р. № 2145-VIII
- Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» 26.11.2015р. №848-VIII
- Закон України «Про фахову передвищу освіту» 06.06.2019р. №2745-VIII
- Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» 26.04.2019р. №2704-VIII

Постанови Кабінету Міністрів України

Базові нормативні документи відділу

Навігація по розділу

- Оскар в'їзду
- Політика забезпечення якості вищої освіти і освітньої діяльності ПАМУ
- Нормативні документи
- Університет в міжнародних виставках
- Університет в сайтах
- Раїтлінг структурних підрозділів
- Матеріали щодо вилення літератури
- Матеріали конференцій
- Моніторинг якості освіти та організації освітнього процесу
- Підвищення кваліфікації науково-педагогічних (педагогічних) працівників

Постанови Кабінету Міністрів України

- ▶ Постанова Кабінету Міністрів України № 244 від 15 квітня 2015 р. «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти»
- ▶ Постанова Кабінету Міністрів України № 193 від 31 березня 2015 р. «Про документи про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка»
- ▶ Постанова Кабінету Міністрів України № 800 від 21 серпня 2019 р. «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»
- ▶ Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти
- ▶ Міністерство освіти і науки України
- ▶ Міністерство охорони здоров'я України

- Політика забезпечення якості вищої освіти і освітньої діяльності ПДМУ
- Нормативні документи
- Університет в міжнародних виставках
- Університет в рейтингах
- Рейтинг структурних підрозділів
- Матеріали щодо вивчення літератури
- Матеріали конференцій
- Моніторинг якості освіти та організації освітнього процесу
- Підвищення кваліфікації науково-педагогічних (педагогічних) працівників

Базові нормативні документи відділу

- ◉ Положення про внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти в ПДМУ
- ◉ Положення про підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників Полтавського державного медичного університету (нова редакція)
- ◉ Положення про рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників і кафедр, структурних підрозділів ПДМУ
- ◉ Положення про Раду із забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності в Полтавському державному медичному університеті
- ◉ Наказ № 494 від 02.09.2021 року «Про затвердження Положень і посадових інструкцій працівників відділу»
- ◉ Положення про навчально-методичний відділ забезпечення якості освіти ПДМУ
- ◉ Положення про моніторинг і оцінювання якості вищої освіти й освітньої діяльності в ПДМУ
- ◉ Положення про функціонування інституту наставництва в ПДМУ
- ◉ Положення про опитування стейкхолдерів ПДМУ
- ◉ Політика розвитку soft skills в учасників освітнього процесу ПДМУ
- ◉ Наскрізна програма розвитку soft skills у здобувачів вищої освіти ПДМУ
- ◉ Кодекс академічної доброчесності в ПДМУ
- ◉ Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти та співробітників ПДМУ

Розроблено авторкою.

ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ І ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Політика забезпечення якості вищої освіти і освітньої діяльності (далі – Політика забезпечення якості) є інструментом реалізації місії, візії і стратегічних цілей університету, втілюється в межах загальної інституційної культури забезпечення якості вищої освіти і базується на основних принципах «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015)» та засадах національного стандарту ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги», орієнтованих на задоволення запитів зацікавлених сторін за умови забезпечення безперервного циклу управління й вдосконалення всіх освітніх і наукових процесів. Політика забезпечення якості реалізується у взаємозв'язку зі «Стратегічним планом розвитку ПДМУ», є публічною і відкритою для всіх учасників освітнього процесу, а також інших стейкхолдерів.

Політика забезпечення якості спрямована на міжнародне визнання університету, забезпечення його сталого розвитку шляхом упровадження прогресивних форм і методів роботи, посилення кадрового потенціалу, гарантування високої якості організації освітнього процесу для підготовки кваліфікованих фахівців на рівні кращих світових стандартів, які працюватимуть у закладах охорони здоров'я України й світу.

Пріоритетними напрямками здійснення Політики забезпечення якості визначені:

- забезпечення здобуття якісних знань і компетентностей у галузі охорони здоров'я відповідно до міжнародних стандартів і підготовка здобувачів вищої освіти до самостійної професійної діяльності;
- здійснення наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, дорадництва і роботи з упровадження досягнень науки в галузі медицини;
- інтеграція в міжнародний освітній простір, інтернаціоналізація діяльності університету у сфері освіти й медицини, професійного розвитку фахівців, науково-педагогічних працівників, іноземних громадян;
- систематичне вдосконалення умов навчання і праці учасників освітнього процесу, забезпечення їх інформаційно-освітніми ресурсами;
- употужнення лідерського потенціалу керівництва університету і запровадження принципу відповідальності всіх працівників у забезпеченні якості освітніх послуг. Відповідаючи сучасним європейським практикам,

Політика забезпечення якості в університеті базується на принципах:

- автономії університету;
- максимального задоволення вимог і очікувань стейкхолдерів;
- студентоцентрованого навчання, викладання й оцінювання;
- професіоналізму, компетентності і вмотивованості працівників університету;
- ефективного функціонування внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти в університеті;
- академічної доброчесності;
- прозорості, об'єктивності і логічності процесів ухвалення рішень;

– забезпечення публічності інформації про діяльність університету.

Внутрішня система забезпечення якості вищої освіти в ПДМУ у відповідності до зазначених принципів регламентує здійснення процедур забезпечення якості освіти. Ефективність її функціонування періодично оцінюється відповідно до критеріїв, визначених чинним законодавством і внутрішньо університетською нормативною базою.

У процесі реалізації Політики забезпечення якості університет співпрацює з усіма зацікавленими сторонами, до яких належать: здобувачі вищої освіти і їхні батьки; науково-педагогічні (педагогічні) працівники і працівники структурних підрозділів університету; студентське самоврядування й інші громадські організації; випускники, роботодавці (Рада роботодавців, галузеві й територіальні організації роботодавців, наукові й освітні заклади, підприємства, організації, установи тощо), зовнішні партнери закладу; органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти й охорони здоров'я (Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Науково-методична рада МОН України тощо).

Керівництво університету бере на себе відповідальність за забезпечення умов виконання Політики забезпечення якості. До її реалізації залучені всі учасники освітнього процесу і структурні підрозділи Полтавського державного медичного університету.

До процесу здійснення Політики забезпечення якості залучені Наглядова рада, ректор, Вчена рада, дорадчі й робочі органи університету. Безпосередньою розробкою нормативних документів, організацією, управлінням, моніторингом й іншими оперативними питаннями забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності займаються спеціально створені в університеті органи, структурні підрозділи і призначені особи: перший проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи, студентське самоврядування, Рада роботодавців, навчально-методичний відділ забезпечення якості освіти, навчальний і науковий відділи. У процесі реалізації Політики забезпечення якості до процедур забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності в університеті залучені: інформаційно-аналітичний центр, служба електронного забезпечення, відділ з міжнародних зв'язків, приймальна комісія, відділ кадрів, загальний відділ, бібліотека.

Політика забезпечення якості поширюється на всі рівні управління університету. Кожен працівник університету в межах своїх повноважень несе персональну відповідальність за її реалізацію.

Розроблено авторкою.

Додаток Е

Діагностичний пакет для визначення готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Когнітивний критерій	Процесуальний критерій	Особистісний критерій
<ul style="list-style-type: none"> система моніторингових знань, якими повинен володіти викладач чи працівник відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті, щоб якісно здійснювати моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету 	<ul style="list-style-type: none"> система моніторингових умінь і навичок здійснення моніторингової діяльності, які є практичною реалізацією системи моніторингових знань на практиці у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету 	<ul style="list-style-type: none"> особистісні якості викладача чи працівника відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті, необхідні для успішного здійснення моніторингової діяльності (цілеспрямованість, відповідальність, чесність, ініціативність, здатність учитися, справедливість, уміння працювати з людьми та ін.)

Рис.1. Критеріальна структура готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

1) Когнітивний критерій: тест «Система моніторингових знань»

Сумарний бал за комплексний тест (50 запитань), котрий визначає рівень сформованості когнітивного критерію готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, складає 100 балів.

Високий рівень: 95-100 балів.

Середній рівень: 75-94 бали.

Низький рівень: 50-74 бали.

Скріншот форми для онлайн-тестування:

Система моніторингових знань

Когнітивний критерій представлений системою моніторингових знань, якими повинен володіти викладач чи працівник відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті, щоб якісно здійснювати моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

Моніторинг – це *

- процедура збору даних про об'єкт
- дидактична система на основі педагогічних інновацій
- інформаційна система про стан та проблеми функціонування й розвитку освітньої галузі
- створенням умов (правових, ресурсного забезпечення) для здобуття якісної
- зміни в успішності студентів з часом

Регламентацию наявності достатнього обсягу інформації для оцінювання потенційних можливостей об'єктів з метою подальшого навчання, враховуючи мінливі потреби і запити зовнішнього і внутрішнього середовища повідношенню до системи моніторингу, забезпечує... *

- Принцип прогностичної спрямованості
- Принцип варіативності

Анкета для виявлення знань та розуміння суті моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету

1. Що Ви розумієте під поняттям «моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету»? _____

2. З якими визначенням цього поняття Ви погоджуєтесь? (потрібне позначити):

Моніторинг якості освіти – це...

- ✓ засіб ефективного управління якістю освіти;
- ✓ засіб вивчення стану викладання навчальних дисциплін у закладі освіти;
- ✓ функція керівника закладу освіти для визначення якості освіти;
- ✓ багатофункціональна цільова інформаційна система;
- ✓ форма організації збору, зберігання, оброблення та поширення інформації про діяльність медичного ЗВО;
- ✓ діяльність, котра передбачає спостереження, контроль та прогнозування, що є важливими компонентами системи управління в закладі освіти;
- ✓ процес вироблення особистих поточних знань про стан освітнього середовища, в якому відбуваються освітні інновації з подальшою формалізацією цих знань мовою управлінських рішень;
- ✓ інтегрована в освітню систему закладу освіти стратегія, яка забезпечує завдяки методам дослідження порівняльну інформацію про якість освіти, розвиток системи та успіх;
- ✓ система організації контролю за успішністю студентів;
- ✓ система тестування та проведення екзаменів;
- ✓ нові ідеї для оцінювання знань;
- ✓ педагогічна кваліметрія.

3. З яких джерел Ви дізналися про моніторинг якості освіти?

- ✓ наукові публікації
- ✓ Інтернет
- ✓ наради в ЗВО
- ✓ періодичні видання
- ✓ особисті контакти
- ✓ виступи, доповіді на конференціях
- ✓ зустрічі з працівниками відділів якості освіти
- ✓ Ваш варіант _____

4. Як Ви розумієте сутність поняття «моніторингові процедури»? (2-3 речення)

5. Чи володієте Ви достатньою інформацією про сучасні технології, методи, форми організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету?

Так Ні Частково

6. Назвіть методи, форми та технології організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, які, на Вашу думку, необхідно використовувати у навчальному середовищі медичного університету? _____

7. Чи відчуваєте Ви необхідність в оволодінні знаннями щодо організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету?

Так Ні Частково

8. Чи хотіли б Ви пройти підвищення кваліфікації за програмою «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»?

Так Ні Не готовий дати відповідь

9. Що Вам відомо про педагогічну кваліметрію? _____

Дякуємо за співпрацю!

2) Процесуальний критерій:

Завдання 1. Педагогічне есе загальної тематики «Мій погляд на моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у нашому університеті».

Основні технічні вимоги до написання есе:

- ✓ Шрифт –Times New Roman;
- ✓ міжрядковий інтервал – 1,5;
- ✓ кегль – 14;
- ✓ мова – державна;
- ✓ текст розташовується з одного боку аркуша паперу формату А4 (210 x 297 мм);
- ✓ до 40 рядків на сторінку;
- ✓ в есе має бути назва (збігається з тематикою тексту);
- ✓ відступи від країв аркуша – по 2 см зліва та згори та по 1,5 см знизу та справа;
- ✓ за наявності використаної літератури – посилання на джерело: наприклад, (Сокурєнко, 2021, с. 11).

Есе допускає вільну структуру. Головне – використати всі складові нарисів (вступ, аргументи, висновок). Есе не має рекомендованого обсягу. Кількість сторінок варіюється від 3 до 10 (в окремих випадках – до 20).

Завдання 2. Розробити систему моніторингових процедур для оцінки стану викладання фахових дисциплін освітньої програми підготовки майбутніх магістрів стоматології.

Завдання 3. Побудувати факторно-критеріальну модель оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Під обсягом моніторингових знань учасників експерименту розумілась сукупність понять, принципів, правил, методів і засобів, моніторингових процесів, висновків тощо, яка була засвоєна ними під час програми підвищення кваліфікації. Для розрахунку обсягу засвоєних знань використана формула:

$$Q = \frac{Z_1}{Z} \cdot 100\%,$$

де Q – обсяг засвоєних моніторингових знань; Z – загальна кількість завдань у роботі, що перевіряється (контрольна робота, самостійна робота або тест); Z₁– кількість правильних відповідей.

Високий рівень: Обсяг правильно потрактованих принципів, функцій, методів, засобів моніторингу, правильно розв'язаних задач =100%. Кожна розв'язана задача супроводжується ґрунтовним поясненням. Учасник експерименту без помилок дає відповіді на питання, вирішує

завдання, демонструє володіння засобами і методами організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Середній рівень: Обсяг правильно потрактованих принципів, функцій, методів, засобів моніторингу, правильно розв'язаних задач >75%. Результат розв'язування завдань містить окремі неточності і незначні помилки, не завжди може продемонструвати володіння засобами і методами організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Низький рівень: Обсяг правильно потрактованих принципів, функцій, методів, засобів моніторингу, розв'язаних задач у межах 50-75%. Учасник експерименту погано володіє засобами і методами організації моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

3) Особистісний критерій: тест «Особистісні якості фахівця з моніторингу»

Тест «Особистісні якості фахівця з моніторингу»

Шановний респонденте! Поставте, будь ласка, позначку «+» у відповідній графі навпроти кожної відповіді на запропоноване запитання.

Відповіді на питання анкети	Так	Загалом, так	Певною мірою	Ні
1. Зазвичай, мене цікавить думка інших (викладачів, колег, студентів та ін.) стосовно моїх дій, поведінки, результатів моніторингової діяльності.				
2. Під час проведення моніторингу я не задумуюся над проблемами: як мене сприймають студенти, як оцінюють мою діяльність, як їм сподобався мій моніторинговий інструментарій.				
3. Коли я маю свою точку зору стосовно проблеми, мені важливо, чи поділяють її оточуючі (студенти, викладачі, колеги, адміністрація, зовнішні стейкхолдери).				
4. Відповідаючи на питання щодо організації моніторингу якості освіти, я повною мірою підлаштовуюся під адміністрацію і мені байдуже, як до цього ставляться студенти, викладачі, колеги, зовнішні стейкхолдери.				
5. Ніколи не дискутую з адміністрацією, навіть тоді, коли не погоджуюся з їхньою точкою зору.				
6. Я легко змінюю свою точку зору на проблему у ході організації моніторингу якості освіти, якщо аргументи мені видаються переконливими.				
7. Я завжди відчуваю, як до мене ставляться оточуючі, постійно аналізую причини.				
8. У дискусіях почуваю себе впевнено, можу довести свою позицію стосовно організації моніторингу якості освіти, переконати у своїй правоті викладачів, студентів, колег, зовнішніх стейкхолдерів.				
9. Вважаю себе людиною впертою, важко йду на зміну позиції, навіть коли відчуваю, що не правий.				
10. Я часто змінюю свою точку зору на проблему у ході організації моніторингу якості освіти, щоб не викликати недоброзичливість, а то й глузування інших.				
11. Я достатньо критично ставлюся до себе, часто аналізую результати своєї моніторингової діяльності у ході організації моніторингу якості освіти.				

12. Для мене головне - думка інших людей (студентів, викладачів, колег, зовнішніх стейкхолдерів), завжди намагаюся їм сподобатися.				
13. Для мене головне - думка адміністрації, завжди намагаюся їм сподобатися.				
14. Завжди підлаштовуюся під загальноприйнятту точку зору на проблему моніторингу якості освіти в університеті, хочу бути таким як усі, не виділятися з-поміж інших.				
15. Вважаю себе творчою людиною, самодостатнім фахівцем з моніторингу, що може досягти професійного успіху у перспективі.				

Дякуємо за співпрацю!

Ключ до тесту. Загальний рівень сформованості особистісного критерію визначається відповідно до отриманої кількості балів:

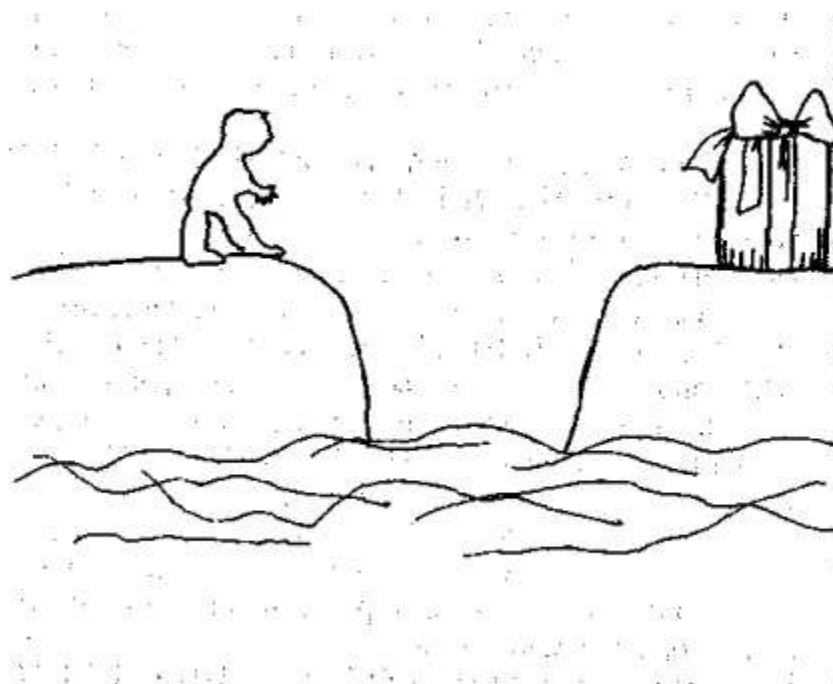
<i>Високий рівень 4 бали</i>	<i>Середній рівень</i>		<i>Низький рівень 1 бал</i>
	<i>3 бали</i>	<i>2 бали</i>	
1а	1б	1в	1г
2а	2б	2в	2г
3а	3б	3в	3г
4г	4в	4б	4а
5г	5в	5б	5а
6а	6б	6в	6г
7а	7б	7в	7г
8а	8б	8в	8г
9г	9в	9б	9а
10г	10в	10б	10а
11а	11б	11в	11г
12г	12в	12б	12а
13г	13в	13б	13а
14 г	14 в	14б	14а
15а	15б	15в	15г
<i>60-46</i>	<i>45-31</i>	<i>30-16</i>	<i>15-0</i>

Тести на цілеспрямованість (за матеріалами з Інтернет-ресурсів)

Цілеспрямованість – одна з найважливіших вольових якостей особистості. Вона визначається принциповістю та переконанням людини і виявляється в глибокому усвідомленні нею своїх завдань і необхідності їх здійснювати. Цілеспрямована особистість завжди спирається на загальну, часто віддалену мету і підпорядковує їй свою конкретну мету. Цей малюнковий тест допоможе визначити рівень власної цілеспрямованості.

Інструкція. Уважно подивіться на цей малюнок – він незакінчений. Вам необхідно його доповнити таким чином, щоб вийшов ясний і зрозумілий сюжет. Малюйте все, що приходить вам в голову...

Стимульний матеріал.

Ключ до тесту (інтерпретація).

Цей тест покаже вам, наскільки ви цілеспрямована людина. Усі символи прості і досить прозорі. Людина – це ви самі, подарунок на іншому березі – це ваша мета, річка – це смуга перешкод, яку вам треба якимось чином подолати. Те, як ви це зробите, говорить про вашу цілеспрямованість.

Якщо ви намалювали *міст*, то це дуже хороший знак. Він свідчить про те, що ви не відмовитеся від своєї мети лише тому, що дістатися до неї нелегко. Чим міцнішим Ви намалювали, тим сильніша ваша воля і рішучіший характер.

Якщо ви намалювали місток-жердинку, то це означає, що вас можна тимчасово збити з курсу, змусити передумати, спасувати перед труднощами життя (ніби, як впали б з цього містка в річку).

Якщо ваш міст має красиві поручні, весь різьблений і покритий прикрасами, то це говорить про те, що ви схильні все ідеалізувати, за вдачею романтик, і навіть цілі у вас дуже гарні.

Річка, що кишить крокодилами чи акулами, говорить про те, що ви боїтеся перешкод, які можуть зустрітися на шляху до вашої мети. Якщо при цьому ваш місток хиткий і тоненький, то можна не сумніватися: ви часто піддаєтеся необґрунтованій паніці. У вашого страху, як говориться, очі великі. Але вам слід пам'ятати й іншу приказку: очі бояться, а руки роблять. Все не так страшно, як вам здається.

Якщо ви намалювали на воді лінії або рослини, то це означає, що ви не чекаєте від життя неприємних сюрпризів, але й не сподіваєтеся, що у вас завжди все буде гладко. Ви розумієте, що в житті все трапляється, і готові подолати будь-яку перешкоду.

Якщо ви заповнили річку рибою, яка мирно пустає у воді, то це говорить про те, що ви не бачите небезпек на своєму шляху і сповнені райдужних надій. Ви вірите, що у вас все завжди буде добре.

Взято з: <http://iqholding.com.ua/blogs/vasha-tsilespryamovanist>

ТЕСТ НА ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ ОНЛАЙН - ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕСТИ

ТЕСТ НА ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ | ПРОЙДІТЬ ОНЛАЙН ТЕСТ НА...

В анкетах і резюме більшість людей не замислюючись пишуть про те, що вони дуже цілеспрямовані, щоб підвищити свої шанси успішно пройти співбесіду.

[Читати Далі](#)

ТЕСТ НА ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ. ДІЗНАЙТЕСЯ НАСКІЛЬКИ ВИ...

Впевнені, що таке питання ви не раз задавали собі, озираючись на вже пройдені етапи, підраховуючи фінансові та моральні втрати, оцінюючи принесені на...

[Читати Далі](#)

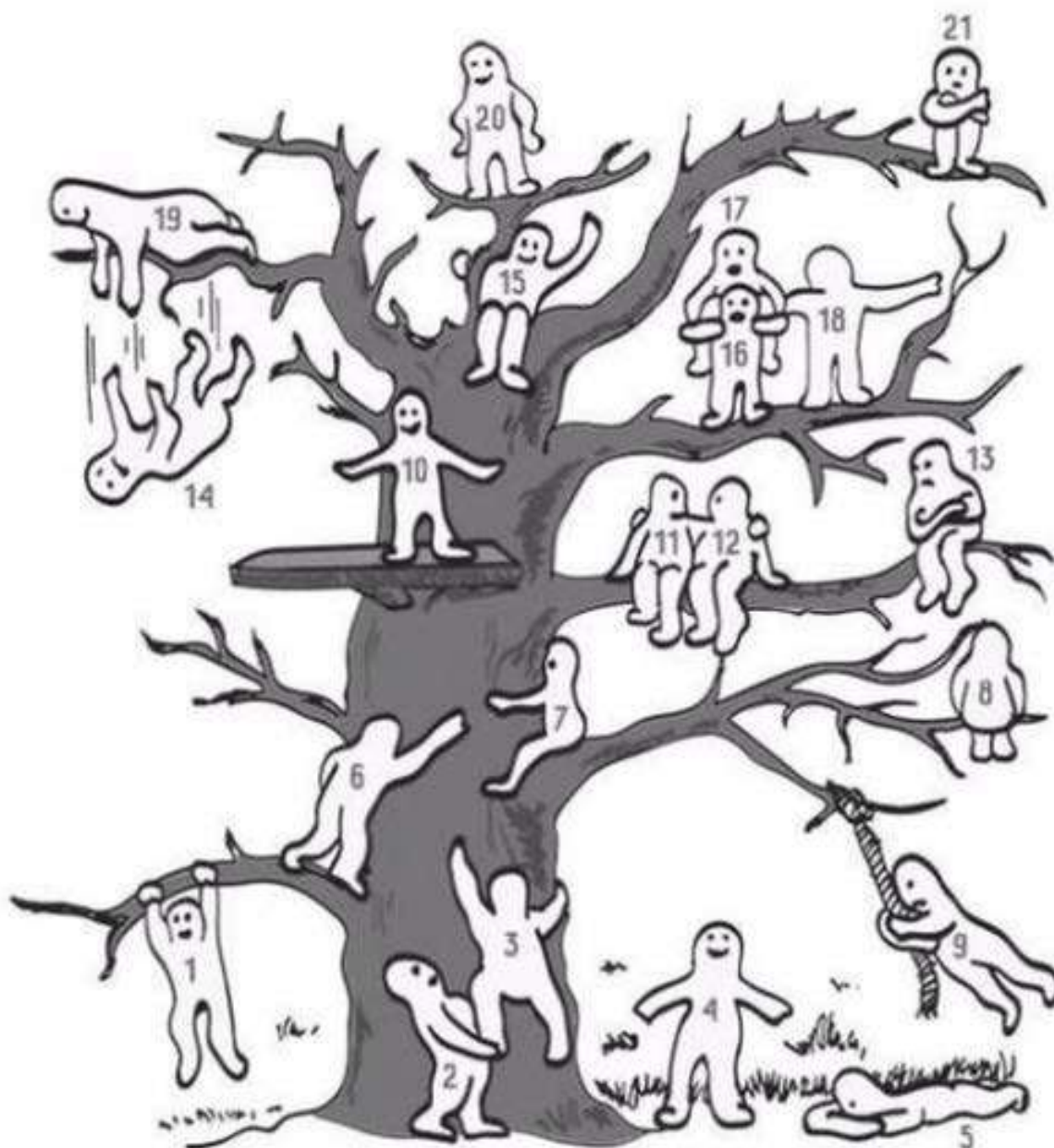
ТЕСТ НА ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ - ПСИХОЛОГІЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ

Взято з: <https://bertiou.sidcia.pp.ua/edath/test-na-cilesprjamovanist-ne-onlajn.html>

Тест «Знайдіть себе на цьому дереві»

Автор цього тесту – відомий британський психолог Піп Вілсон (Pip Wilson). Він був створений для школярів з метою перевірити, як вони освоїлися в школі за перші три роки. Однак пізніше з'ясувалося, що він актуальний і для дорослих. Тест допомагає людині визначити її сьогодення і бажаний емоційний стан, а навіть в якійсь мірі усвідомити своє становище в суспільстві.

У кожного з цих чоловічків на дереві різний настрій, і вони займають різне становище. Для початку визначте, який з них найбільше схожий на вас. Після цього виберіть чоловічка, на якого ви б хотіли бути схожі.

Ключ до тесту:

- ✓ Якщо ви вибрали позицію № 1, 3, 6 або 7, то це характеризує вас як цілеспрямовану людину, яка не боїться ніяких перешкод.
- ✓ Якщо ваш вибір припав на один з наступних номерів: 2, 11, 12, 18 або 19, то ви товариська людина, котра завжди надасть будь-яку підтримку друзям.
- ✓ Вибір чоловічка під номером 4 визначає вас як людину зі стійкою життєвою позицією, яка бажає домогтися всіяких успіхів без подолання труднощів.
- ✓ Номер 5 – ви часто буваєте стомлені, слабкі, у вас невеликий запас життєвих сил.
- ✓ Вибір припав на чоловічка під номером 9 – ви веселий чоловік, що любить розваги.

- ✓ Номер 13 або 21 – ви замкнуті, часто схильні до внутрішніх тривог та уникаєте частого спілкування з людьми.
- ✓ Номер 8 – ви любите поринути в себе, міркувати про щось своє і занурюватися у власний світ.
- ✓ Якщо ви вибрали номер 10 або 15 – у вас нормальна адаптація до життя, ви перебуваєте в комфортному стані.
- ✓ Номер 14 – ви падаєте в емоційну прірву, і швидше за все, схильні до внутрішньої кризи.
- ✓ Позицію номер 20 зазвичай вибирають люди з завищеною самооцінкою. Ви природжений лідер і хочете, щоб люди прислухалися саме до вас і ні до кого іншого.
- ✓ Вибір припав на чоловічка № 16? Ви відчуваєте себе втомленим від необхідності підтримувати когось, але, можливо, ви побачили на цій картинці, що номер 17 вас обіймає – в такому випадку ви схильні розцінювати себе як людину, оточену увагою.

Взято з: <https://www.facebook.com/typickremenets/posts/306555199740397/>

Тест на відповідальність

ГВАРА MEDIA

НОВА РЕАЛЬНОСТЬ

ПЕРЕВІР СВОЇ СУПЕРСИЛИ. ТЕСТ НА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ТЕСТ
17/10/2021

Пишов у резюме в додатковій інформації, що ти відповідальний і працюєш над собою? Або взагалі що з дитинства не можеш зрозуміти, чому вчителі і родичі, ніби звичайно, потерпають слово «відповідальність»? Бач повелася відповідально, яка повла відповідальність на себе, вони виконують у них відповідальність – про що це все взагалі?

Пропонуємо тобі пройти наш тест і перевірити, що в тебе є спільного із цим чарівним словом – **відповідальність**. Для цього є особливий привід: з 2021 року в Україні 19 жовтня відзначають День

Взято з: <https://gwaramedia.com/test/naskilki-vy-vidpovidalna-lyudina/>

Тест «Чи є у вас почуття справедливості?»

1. Вам допомогли заробити гроші. Чи готові ви віддати частину з них того, хто вам допоміг?
2. Вам повідомили, що ваш друг (подруга) невтішно відгукувався про вас. Чи позначиться таке повідомлення на ваше ставлення до одного (подрузі)?
3. Якщо сваряться ваші близькі, то намагаєтеся ви їх примирити?
4. Якщо колега чи начальник робить вам заслужене зауваження, то чи погоджуєтеся ви з ним?
5. Якщо у вашій присутності говорять те, про що ви не згодні, то чи підтримуєте ви сказане?
6. Кидаєте ви гру, коли починаєте програвати?
7. Якщо ви впевнені у своїй правоті, то вислухуєте ви того, хто з вами не згоден?
8. Чи намагаєтеся ви відплатити за нанесену раніше образу?
9. Підсміюється ви над ким-небудь, щоб розвеселити оточуючих?
10. Якщо вам приписують чужі заслуги, то чи погоджуєтеся ви з цим?

Ключ до тесту: Зараховано собі по одному балу за відповідь «ТАК» на питання 1, 3, 4, 7 і за відповідь «НІ» на питання 2, 5, 6, 8, 9, 10.

8 балів і більше. Ви досить справедливі, і люди, мабуть, відчують це. Вони не будуть приставати до вас з плітками і пустими обвинуваченнями на адресу тих, хто поруч, – це марно. З вас може вийти хороший суддя або прокурор. Хотілося б застерегти від категоричності в вираженні своєї думки. Це часто відштовхує хороших людей. Будь-яка думка потрібно висловлювати так, щоб воно не було сприйнято як повчання або єдина істина.

Від 3 до 8 балів. Ваша справедливість – справа випадку. Для одних ви справедливі, а для інших – не дуже. Є небезпека стати «флюгером». Так називають людей, які повертаються в ту сторону, в яку «дме вітер». Постарайтеся не ділити людей на «своїх» і «чужих». Від цього програєте, перш за все, ви: люди, які, можливо, потрібні вам більше за інших, пройдуть повз.

Менше 3 балів. Ви дуже несправедливий людина. Багато навколишні вас люди впевнені, що до вас звертатися зі своїми потребами марно: ви можете «порадити» не те, що потрібно і корисно людині, а то, що вигідно вам. А вам може бути вигідно все, що не вигідно іншим. Будьте справедливі до людей, і вони будуть частіше повертатися до вас і вашим потребам особою.

Взято з: <https://vseosvita.ua/test/test-chy-ie-u-vas-pochuttia-spravedlyvosti-101697.html>

Розроблено авторкою.

Додаток Ж

**Програма підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів
забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів
стоматології на засадах компетентнісного підходу»**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Наталія ДОРОХОВА – начальник навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти Полтавського державного медичного університету.

Навчальна програма курсів підвищення кваліфікації за темою: «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу».

Інформаційний обсяг навчальної програми – загальний обсяг навчальної програми становить 150 академічних годин (5 кредитів ЄКТС), з них 80 годин аудиторних (інтерактивні лекції та практикуми) і 70 годин самостійної роботи, передбачених «Положенням про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Полтавського державного медичного університету».

Форма підвищення кваліфікації – в online-режимі.

Вид підвищення кваліфікації – навчання за програмою підвищення кваліфікації, яка розроблена за модульною системою і складається з 4 модулів.

Термін проведення: з 6 по 17 листопада 2023 року.

Місце виконання програми – Полтавський державний медичний університет.

Мова викладання – українська.

Форма контролю – залік.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації – свідоцтво про підвищення кваліфікації.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Не викликає сумніву той факт, що Україна, її система охорони здоров'я та надання стоматологічної допомоги населенню потребує лікарів, зокрема лікарів-стоматологів, підготовка яких буде відповідати вимогам часу і соціальним запитам. Визнання цього положення посилює увагу до моніторингу як механізму безперервного відстеження якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, виокремлення

найважливіших критеріїв і показників ефективності її здійснення з метою визначення траєкторії професійного зростання майбутнього магістра стоматології, отримання інформації про стан функціонування освітньої системи у медичному ЗВО в усій її багатогранності, визначення перспектив удосконалення професійної підготовки лікаря-стоматолога, оптимізації освітнього процесу.

Актуальність програми з підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» полягає у професійному розвитку та підвищенні рівня їх професійної компетентності; плануванні та впровадженні ефективних стратегій моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, надання пропозицій щодо удосконалення цього процесу, забезпечення реалізації компетентнісного підходу у підготовці майбутніх магістрів стоматології та оцінюванні їх програмних компетентностей.

Мета програми – удосконалення професійних компетентностей науково-педагогічних працівників, щодо проведення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології. Формування практичних умінь і навичок, спрямованих на ефективніше виконання ними професійних завдань, ознайомлення з інноваційними технологіями й можливостями моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, їх упровадження в освітній процес відповідно до державної політики в галузі освіти та забезпечення якості освіти.

Основне завдання програми (*формування готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету*) узгоджено з **напрямами удосконалення професійних компетентностей** – розвиток професійних компетентностей науково-педагогічних працівників, що містять основні індивідуально-особистісні та професійно-діяльнісні якості, необхідні для успішного моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології та виконання стратегічної мети й завдань реформування вищої медичної освіти, а саме:

- здатність здійснювати моніторинг якості підготовки майбутніх магістрів стоматології;
- здатність до розробки критеріїв оцінювання як основи успішності реалізації програми підготовки магістра стоматології;
- здатність здійснювати моніторингові дослідження згідно вимог до акредитації освітніх програм другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 221 Стоматологія галузі знань 22 Охорона здоров'я (моніторинг за критеріями НАЗЯВО);
- здатність застосовувати форми та методи оцінювання програмних результатів навчання майбутніх магістрів стоматології;

– здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Програма курсу підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників університету структурована на такі змістові модулі:

Змістовий модуль 1. Моніторинг якості підготовки майбутніх магістрів стоматології:

- ✓ моніторинг якості освітніх програм;
- ✓ моніторинг якості процесу викладання;
- ✓ моніторинг якості управління освітою;
- ✓ моніторинг якості підготовки магістрів стоматології;
- ✓ моніторинг якості матеріально-технічного забезпечення;
- ✓ моніторинг якості інформаційно-освітнього середовища;
- ✓ моніторинг якості науково-педагогічних кадрів та наукових досліджень.

Змістовий модуль 2. Критерії оцінювання як основа успішності реалізації програми підготовки магістра стоматології:

- ✓ критерії оцінювання умов здійснення освітнього процесу у ПДМУ;
- ✓ критерії оцінювання поточних показників реалізації освітнього процесу у ПДМУ;
- ✓ критерії оцінювання результатів освітнього процесу.

Змістовий модуль 3. Акредитація освітніх програм другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 221 Стоматологія галузі знань 22 Охорона здоров'я: моніторинг за критеріями НАЗЯВО:

- ✓ функції моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (планово-прогностична, організаційна, розпорядча, мотиваційна, контрольна-діагностична та інформаційно-аналітична);
- ✓ моніторинг за критеріями НАЗЯВО;
- ✓ самооцінювання освітньої програми;
- ✓ роль стейкхолдерів в акредитаційному процесі.

Змістовий модуль 4. Форми та методи оцінювання програмних результатів навчання майбутніх магістрів стоматології:

- ✓ усне та письмове опитування;
- ✓ перевірка самостійної роботи;
- ✓ підсумковий модульний контроль;
- ✓ тестування;
- ✓ практичний контроль;
- ✓ самоконтроль.

Навчально-тематичний план за модульною системою

№	Назва теми	Розподіл годин			
		Лекції	Практичні	Самостійна робота	Усього
<i>Змістовий модуль 1. Моніторинг якості підготовки майбутніх магістрів стоматології</i>					
1	Моніторинг якості освітніх програм	2	2	4	8
2	Моніторинг якості процесу викладання	2	2	4	8
3	Моніторинг якості управління освітою	2	2	4	8
4	Моніторинг якості підготовки магістрів стоматології	2	2	4	8
5	Моніторинг якості матеріально-технічного забезпечення	2	2	4	8
6	Моніторинг якості інформаційно-освітнього середовища	2	2	4	8
7	Моніторинг якості науково-педагогічних кадрів та наукових досліджень	2	2	4	8
<i>Змістовий модуль 2. Критерії оцінювання як основа успішності реалізації програми підготовки магістра стоматології</i>					
8	Критерії оцінювання умов здійснення освітнього процесу у ПДМУ;	2	2	4	8
9	Критерії оцінювання поточних показників реалізації освітнього процесу у ПДМУ;	2	2	4	8
10	Критерії оцінювання результатів освітнього процесу	2	2	4	8
<i>Змістовий модуль 3. Акредитація освітніх програм другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 221 Стоматологія галузі знань 22 Охорона здоров'я: моніторинг за критеріями НАЗЯВО</i>					
11	Функції моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології (планово-прогностична, організаційна, розпорядча, мотиваційна, контрольно-діагностична та інформаційно-аналітична)	2	2	2	6
12	Моніторинг за критеріями НАЗЯВО	2	2	4	8
13	Самооцінювання освітньої програми	2	2	4	8

14	Роль стейкхолдерів в акредитаційному процесі	2	2	4	8
<i>Змістовий модуль 4. Форми та методи оцінювання програмних результатів навчання майбутніх магістрів стоматології</i>					
15	Усне та письмове опитування	2	2	4	8
16	Перевірка самостійної роботи	2	2	2	6
17	Підсумковий модульний контроль	2	2	2	6
18	Тестування	2	2	4	8
19	Практичний контроль	2	2	2	6
20	Самоконтроль	2	2	2	6
	<i>Усього годин</i>	40	40	70	150

Програмні результати навчання:

- володіння результатами об'єктивного інформаційного відображення якості стану системи вищої освіти;
- здатність до відстеження динаміки якості надання освітніх послуг, ефективності управління якістю вищої освіти, виявлення змін, що впливають на якість вищої освіти й освітньої діяльності;
- знання і розуміння ефективності роботи закладу вищої освіти, результатів організації навчально-методичної і наукової роботи;
- здатність до забезпечення доступності і прозорості критеріїв, правил і процедур оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти;
- розвинені вміння розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення;
- розуміння особливостей підвищення ефективності освітньої діяльності науково-педагогічних працівників;
- розуміння особливостей завдань стейкхолдерів, за допомогою яких визначаються пріоритетні напрямки запровадження інновацій у навчанні;
- сприяння наданню пропозицій щодо покращення якості теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти, розвитку необхідних компетентностей тощо;
- оволодіння навичками розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницької та професійної діяльності.

Додаток К

**Узагальнені результати опитування роботодавців щодо оцінки якості освітньої програми
«Стоматологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти та пропозиції щодо її
вдосконалення**

Узагальнені пропозиції щодо формування у здобувачів вищої освіти загальних компетентностей

Удосконалення алгоритмів щодо заповнення медичної документації

Опанування навичок щодо етики і деонтології під час спілкування з пацієнтами

Узагальнені пропозиції щодо формування у здобувачів вищої освіти фахових компетентностей

Психологічний тренінг пацієнта до проведення стоматологічних маніпуляцій

Сучасні методики діагностування і лікування дизонтогенетичної патології щелепно-лицевої ділянки на 5 курсі

Профілактика гострих запальних процесів щелепно-лицевої локалізації

Узагальнені пропозиції щодо переліку обов'язкових освітніх компонентів (навчальних дисциплін)

Психологічні аспекти в стоматологічному лікуванні

Організація й економіка охорони здоров'я

Сучасні проблеми онкостоматології

Інноваційні технології в стоматології

Маркетинг і менеджмент у стоматології

Узагальнені пропозиції щодо переліку вибіркових освітніх компонентів (навчальних дисциплін)

Профілактика захворювань слизової оболонки порожнини рота

Логопедія

Біомеханіка в стоматології

Профілактика в дитячій стоматології

Етика і деонтологія в стоматології

Психологія в стоматології

Профілактична спрямованість

Питання дизгнатій в ортодонтії

Профілактика зубощелепних аномалій

Сучасна цифрова стоматологія

Узагальнені пропозиції щодо практичної підготовки

Додатково формувати професійні лікарські навички, практичні навички під час надання невідкладної допомоги при невідкладних станах, умінь працювати з пацієнтами і перегляд достатності годин практичної підготовки майбутнього лікаря

Збільшити обсяг практичної підготовки під час виробничої лікарської практики

Залучати до співпраці більшу кількість провідних стоматологічних приватних клінік

Створити університетську клініку, яка вирішить питання практичної підготовки майбутніх фахівців

Узагальнені пропозиції, зауваження, побажання

Збільшити матеріально-технічне забезпечення за рахунок придбання сучасного стоматологічного обладнання

Розширити мережу клінічних баз практики із залученням сучасних приватних стоматологічних клінік

Складено авторкою за результатами опитування роботодавців

Довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(ЗДМФУ)**

 пр.Маяковського,26, м. Запоріжжя, 69035, тел. (061) 239-68-90
 E-mail: mail@mphu.edu.ua; web: http://mphu.edu.ua; Код ЄДРПОУ 45030873

17.11.2023 № 01/3125 На № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Дорохової Наталії Григорівни на тему «Дидактичні умови моніторингу
якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі
університету», представленого на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 011 Освітні/педагогічні науки**

На базі Запорізького державного медико-фармацевтичного університету апробовано та упроваджуються матеріали дисертаційного дослідження Дорохової Наталії Григорівни з теми «Дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету».

У процесі дослідження авторкою теоретично обґрунтовано та практично перевірено дидактичні умови, які сприяють забезпеченню ефективності моніторингу якості освіти здобувачів за ОПІ Стоматологія магістерського рівня вищої освіти. Схвальні відгуки отримала авторська модель моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, яка складається з трьох блоків: методологічно-цільового, змістово-реалізаційного, діагностико-результативного. У межах першого блоку реалізовано компетентнісний, ресурсно орієнтований, інформаційний, діяльнісний, стейкхолдерський, комунікативний, кваліметричний підходи, а також дидактичні і специфічні принципи. У межах другого блоку реалізовано: різні форми організації навчання, заняття, гостьові лекції, науково-практичний семінар, методи навчання, методи мотивації, дидактичні технології. У межах третього блоку апробовано критеріальну структуру готовності науково-педагогічних кадрів. Ректор закладу вищої освіти і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (когнітивний, процесуальний, особистісний компоненти), діагностичний інструментарій для оцінювання якості реалізованих дидактичних умов (кваліметрична модель оцінювання якості дидактичних умов).

У ході апробації авторської моделі, зокрема змістово-реалізаційного блоку, у 2023 р. проведено науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія». До

заходу залучилися учасники в дистанційному режимі, використавши програму Microsoft Teams. Цей семінар позитивно вплинув на обізнаність науково-педагогічних працівників щодо завдань та інструментарію педагогічної кваліметрії, на їх розуміння особливостей та переваг дидактичних технологій для обробки й аналізу результатів моніторингових досліджень.

Результати дисертаційної роботи є актуальними, мають важливе науково-практичне значення, тому їх можна використовувати для удосконалення внутрішнього забезпечення якості освіти магістрантів за ОПП Стоматологія.

Ректор Запорізького державного
медик-фармацевтичного університету
професор

Юрій КОЛЕСНИК

 ЗАТВЕРДЖУЮ»
 Харківський
 національний медичний
 університет
 з науково-педагогічної роботи
 Харківського національного
 медичного університету
 проф. Володимир МАРКОВСЬКИЙ

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

Назва впровадження: результати дисертаційного дослідження за темою «Дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету», представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні/педагогічні науки

Установа-розробник: Полтавський державний медичний університет

Автори: Дорохова Наталія Григорівна.

Впроваджено: вагому практичну цінність становлять визначені авторкою процедури для моніторингу процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету.

Термін впровадження: 2023-2024 н. р.

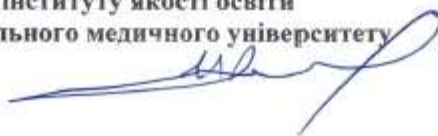
Ефективність впровадження: для удосконалення системи забезпечення якості вищої освіти в ЗВО апробовано дидактичні умови: 1) розроблення навчальної програми «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

На базі Харківського національного медичного університету в 2023 році за допомогою платформи Microsoft Teams проведено онлайн науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія» з метою ознайомлення викладачів з інструментами моніторингу якості освіти. Науково-педагогічні працівники, які забезпечують освітній процес за ОПП Стоматологія другого (магістерського) рівня вищої освіти схвально оцінили проведений семінар.

Зауваження, пропозиції: результати дисертаційного дослідження Дорохової Наталії Григорівни доцільно впроваджувати в освітній процес, оскільки вони становлять вагомий пізнавальний і практичний інтерес для удосконалення інструментів, процедур та заходів у сфері моніторингу якості освіти в ЗВО.

«27» грудня 2023 р.
Відповідальний за впровадження

Директор
Навчально-наукового інституту якості освіти
Харківського національного медичного університету
д.мед.н., професор

Ігор ЗАВГОРОДНІЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

впровадження результатів дисертаційної роботи
в навчальний процес Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

«19» грудня 2023 р. протокол №9 засіданням кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна у складі 9 осіб заслухано повідомлення здобувача наукового ступеня доктора філософії Дорохової Наталії Григорівни про результати виконання робіт за темою «Дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету».

Тема дисертації затверджена «24» вересня 2021 р. Вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, протокол № 2 від « 24 » вересня 2021 р.

Тема дисертації є складником тематичного плану науково-дослідної роботи ПНПУ імені В. Г. Короленка за темою «Саморегуляція успішної навчально-виховної діяльності студентської та учнівської молоді» (ДР № 0118U004309).

1. Стисла характеристика результатів дослідження:

У роботі *уперше*: визначено сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету (1) розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу»; 2) підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 3) створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; 4) актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології; 5) використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології); *розроблено* модель реалізації зазначених умов, яка складається із трьох взаємопов'язаних блоків: методологічно-цільового, змістово-реалізаційного та діагностико-результативного;

2. *Розроблено* функціональну структуру моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету як систему взаємопов'язаних елементів-процедур, котрі охоплюють дидактичний контекст цього процесу (моніторинг процесуально-дидактичного, програмно-

результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів навчального середовища університету);

3. *Конкретизовано* поняття «моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» як цілеспрямовано організовану спільну діяльність топ-менеджменту університету, науково-педагогічних працівників та магістрантів, що представлена системою заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології з метою подальшого його аналізу та прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення освітнього процесу;

4. *Уточнено* поняття «готовність науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету», що позиціонується як активний стан особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань. Визначено критеріальну структуру готовності, яку складають когнітивний, процесуальний та особистісний критерії.

5. *Удосконалено організаційно-методичний супровід* процесу реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

6. *Подальшого розвитку і конкретизації* набули наукові уявлення про педагогічну кваліметрію як важливий складник процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету; зміст дидактичної підготовки науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО до застосування педагогічної кваліметрії під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; шляхи розвитку єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології; етапи реалізації програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО; реалізація стейкхолдерського підходу під час моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

2. Використання у навчальному процесі

Надані Н.Г. Дороховою дослідницькі матеріали за темами «Сучасні підходи до визначення якості освіти», «Методи навчання у вищій школі», «Компетентнісний підхід у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти», «Комунікативно-виховні засади роботи викладача ЗВО», «Інтернет сервіси та ІК-технології ефективної співпраці у дидактичному процесі» були застосовані в ході розширення та удосконалення змісту навчальних дисциплін для здобувачів другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

3. Відомості про розроблені об'єкти інтелектуальної власності по розглянутій роботі (в т.ч. із студентами)

Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 116740, 6 березня 2023 р.
«Концепція моделі реалізації дидактичних умов моніторингу якості освіти

майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету». Співавтори: М. Гриньова, Д. Аветіков, В. Дворник.

4. Досягнення студентів за результатами впровадження

Завдяки впровадженню дослідницьких матеріалів, наданих Н.Г. Дороховою, було осучаснено зміст та розширено тематику самостійної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня (освітня програма «Менеджмент (Управління навчальним закладом), освітні компоненти «Система управління якістю освіти» й «Менеджмент в освіті») та третього (освітньо-наукового) рівня (освітньо-наукові програми «Освітні, педагогічні науки» та «Професійна освіта», освітні компоненти «Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи», «Моніторинг якості вищої освіти: вітчизняна і зарубіжна практика», «Компетентнісний підхід в освіті»), що сприяло підвищенню якості освітніх результатів за переліченими освітніми компонентами та за освітніми програмами в цілому.

5. Друковані матеріали, які засвідчують впровадження результатів дисертаційного дослідження, передано до Бібліотеки імені М. А. Жовтобрюха «15» грудня 2023 р.

6. Пропозиції кафедри

- схвалити результати дослідження Наталії Григорівни Дорохової за темою «Дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету» як такі, що відповідають актуальним запитам у галузі вищої освіти, містять наукову новизну і мають вагоме значення для розвитку теоретичних і практичних засад вищої освіти;
- рекомендувати Н.Г. Дороховій створити на основі отриманих нею дослідницьких матеріалів навчальний посібник для ЗВО, спрямований на підвищення компетентності здобувачів вищої освіти щодо дидактичних засад моніторингу якості освіти.

Директор бібліотеки
імені М. А. Жовтобрюха

 Валентина ОРСХОВА

Начальник
навчально-методичного відділу

 Дмитро ЛОБОДА

Завідувач аспірантури

 доц. Катерина ЛОБАЧ

Завідувач кафедри

 проф. Олена ЖДАНОВА-НЕДІЛЬКО

МОЗ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(ПДМУ)

вул. Шевченка, 23, м. Полтава, Україна, 36011
тел./факс +38 (0532) 60 20 51
e-mail: mail@pdmu.edu.ua
Код ЄДРПОУ 43937407

MOH OF UKRAINE
POLTAVA STATE
MEDICAL UNIVERSITY
(PSMU)

23 Shevchenko Str., Poltava, Ukraine, 36011
tel/fax +38 (0532) 60 20 51
e-mail: mail@pdmu.edu.ua
EDRPOU Code 43937407

Згідно з наказом № 01-01/2853

На № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Дорохової Наталії Григорівни на тему «Дидактичні умови моніторингу
якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі
університету», представленого на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 011 Освітні/педагогічні науки**

У ході апробації реалізовано сукупність дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету: (розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних ЗВО «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу», підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти, створення та розвиток у медичному ЗВО єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти, актуалізація можливостей медичного ЗВО як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології, використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти). Апробовано навчально-методичні матеріали щодо моделі реалізації дидактичних умов, які мають теоретичну й практичну цінність для удосконалення моніторингових процедур.

У 2023 році впроваджено авторську програму підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу». Ці курси проведено згідно з навчально-тематичним планом, складеним за модульною системою, в онлайн-форматі на платформі Zoom. Схвальні відгуки слухачів, зокрема тих, які беруть участь в реалізації освітньо-професійної програми Стоматологія другого (магістерського) рівня вищої освіти, свідчать про доцільність моніторингових досліджень якості освітніх програм в університеті. Науково-педагогічні працівники також зазначили, що теми лекцій відповідали їх інтересам та очікуванням щодо моніторингу якості освітніх програм та критеріїв оцінювання результатів освітнього процесу.

Для вдосконалення професійних компетентностей науково-педагогічних працівників, ознайомлення з інноваційними технологіями й можливостями моніторингу якості освіти, у 2023 р. проведено науково-практичний семінар «Удосконалення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології: педагогічна кваліметрія» в онлайн-форматі за допомогою Microsoft Teams.

060106

Констатуємо позитивні відгуки про результати проведеної роботи, що дозволяє зробити висновок про педагогічну доцільність застосування науково-методичного доробку Наталії Григорівни Дорохової для удосконалення процедур забезпечення якості вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті.

Ректор закладу вищої освіти

Вячеслав ЖДАН

УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

ALFRED NOBEL
UNIVERSITY

СВІДОЦТВО ПРО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

«МА» 202201/37
від 31 січня 2022 року

засвідчує, що *Дорохова Наталія Григорівна*
з «11» січня 2022 року по «20» січня 2022 року
пройшла *навчання*

у Вищому навчальному закладі «Університет імені Альфреда Нобеля»
в Центрі консалтингу
за програмою підвищення кваліфікації

*«Підготовка закладів вищої освіти до проходження
міжнародних акредитацій за Європейськими
стандартами якості»*

обсяг програми 90 годин / 3 (кредити ЄКТС)

Ректор Університету
імені Альфреда Нобеля

Проректор із забезпечення
якості вищої освіти

В.о. начальника
Центру консалтингу

С.Б. ХОЛОД

І.С. ШКУРА

М.В. КУЦЕВОЛОВА

УНІВЕРСИТЕТ СЕРТИФІКОВАНО ТА АКРЕДИТОВАНО МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ
THE UNIVERSITY HAS BEEN CERTIFIED AND ACCREDITED BY INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

EFMD
EQUIS
ACCREDITED

ACCREDITED
INTERNATIONAL

ACCREDITED
UKRAINE

ACCREDITED
GERMANY

onmedu.edu.ua

Міністерство охорони здоров'я України
ДНУ "Інститут модернізації змісту вищої освіти"
Міністерства освіти та науки України
Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
Одеський національний медичний університет

СЕРТИФІКАТ

УЧАСНИКА
Науково-методичної міжуніверситетської конференції з міжнародною участю
«Забезпечення якості освіти у вищій медичній школі»
(18 – 20 січня 2023 року)

ДОРОХОВА НАТАЛІЯ

Ректор ОНМедУ В. Запорожан

№OVMS0398

20.01.2023

СЕРТИФІКАТ

Наталія ДОРОХОВА

учасник II Міжнародної науково-практичної конференції
"РОЗБУДОВА ВНУТРІШНІХ СИСТЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ЗВО УКРАЇНИ:
ІНСТРУМЕНТИ ТА ВИКЛИКИ"
17-18 листопада 2022 року, м. Київ, Україна

Результати навчання:

1. Знати інструменти забезпечення якості освіти при перерахуванні результатів навчання, здобутих шляхом неформальної або інформальної освіти.
2. Знати цілі та механізми впровадження мікрокваліфікацій.
3. Розуміти важливість інтернаціоналізації як інструменту забезпечення якості освіти
4. Розуміти необхідність врахування результатів опитувань при прийнятті інституційних рішень щодо забезпечення якості освіти.
5. Розуміти роль стандартів ВО у забезпеченні якості освіти.

РЕКТОР
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

 Володимир БУТРОВ

